శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి సంపూర్ణగ్రంథావళి

ఉద్భటారాధ్య చరిత్రము

గ్రంథకర్త

తెనాలి రామలింగకవి

పరిష్కర్త

శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి

ప్రచురణ

శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి వాఙ్మయపీఠం

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

2014

UDBHATARADHYA CHARITRAMU
By **Tenali Ramalingakavi**

T.T.D. Religious Publications Series No. 1078

© All Rights Reserved

First Edition : 2014

Copies : 1000

Price : Rs.............

Published by
Sri M.G. Gopal, I.A.S.
Executive Officer,
Tirumala Tirupati Devasthanams,
Tirupati-517 501

D.T.P. :
Srivari Graphics, Tirupati.

Printed at
Tirumala Tirupati Devasthanams Press
Tirupati.

ఓం నమో వేంకటేశాయ

ముందుమాట

యం.జి.గోపాల్ ఐ.ఏ.ఎస్.

కార్యనిర్వహణాధికారి,

తి.తి.దేవస్థానములు,

తిరుపతి.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ప్రజల్లో ధార్మిక చింతనను కలిగించడంతో పాటు ధార్మిక సాహిత్యాన్ని ముద్రించి విశేషంగా ప్రచారం చేస్తున్నది. తిరుమలలో వెలసిన అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుడైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిపై భక్తిభావనతో రచనలు చేసినవారెందరో ఉన్నారు. వారిలో అన్నమయ్య ప్రముఖుడు. అన్నమయ్య, ఇతర తాళ్లపాకకవులు రచించిన సంకీర్తనలనేగాక ప్రాచీనకవుల తాళపత్ర గ్రంథాలను కూడా సేకరించి పరిశీలించి, పరిష్కరించి అచ్చువేసిన పరిశోధకులలో అగ్రగణ్యులు శ్రీమాన్ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు.

సంస్కృతాంధ్రభాషలో విశేషపాండిత్యాన్ని సంపాదించిన శాస్త్రిగారు మద్రాసులో కొంతకాలం తెలుగుపండితునిగా పనిచేశారు. తర్వాత మద్రాసు ప్రభుత్వ ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకభాండాగారంలో పరిశోధక పండితునిగా పనిచేసి అనేక గ్రంథాలను వెలుగులోనికి తెచ్చారు. ఉత్తమ పరిశోధనగ్రంథాలను పరిష్కరించి ముద్రించారు. తిరుపతిలోని తి.తి.దే ఓరియంటల్ కళాశాలలో ఆచార్యులుగా పనిచేస్తూ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనల రాగిరేకులను తొలుత పరిష్కరించి రెండు సంకీర్తన సంపుటాలను వెలుగులోనికి తెచ్చారు. ఎంతోమంది శిష్యులను ఉద్దండపండితులుగా తీర్చిదిద్దారు.

యోగివర్యులు, ఉత్తమపరిశోధకులు, బహుముఖప్రజ్ఞాశాలి, కవి, ఆత్మదర్శనులైన శ్రీ శాస్త్రిగారి సాహిత్యసేవను గుర్తించి తి.తి.దేవస్థానం 2007వ సం॥లో శ్వేతభవనంలో "శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి వాఙ్మయపీఠాన్ని" స్థాపించింది. ఈ పీఠం స్థాపించిన నాటి నుండి వారు పరిష్కరించి రచించిన గ్రంథాలను ముద్రించి ఆంధ్రసాహితీ లోకాని కందించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం, శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి వాఙ్మయపీఠం శ్రీకారం చుట్టింది. ఈ క్రమంలోనే ఇప్పటికే చాలా గ్రంథాలు ముద్రించింది. ఈ వరుస క్రమంలో ప్రచురింప బడుతున్న గ్రంథమే తెనాలి రామలింగకవి రచించిన **"ఉద్భటారాధ్యచరిత్రము"**.

తెలుగుసాహిత్యంలోని అపూర్వ సత్ప్రబంధాలలో ఈ ఉద్భటారాధ్య చరిత్రం ఒక్కటి. ఉద్భటుడనే భక్తుని భక్తి తత్త్వాన్ని ప్రతిపాదించే గ్రంథమిది. భక్తిప్రబోధకమైన ఈ ఉత్తమ గ్రంథాన్ని ఆంధ్రసాహిత్యాభిమానులందరూ ఆదరించగలరని ఆశిస్తున్నాను. ఇలాంటి ఉత్తమ గ్రంథాన్ని ముద్రించి పాఠకలోకానికందించి నందులకు శ్రీవేటూరిప్రభాకరశాస్త్రి వాఙ్మయపీఠం అధికారులను అభినందిస్తున్నాను.

సదా శ్రీవారి సేవలో...

కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

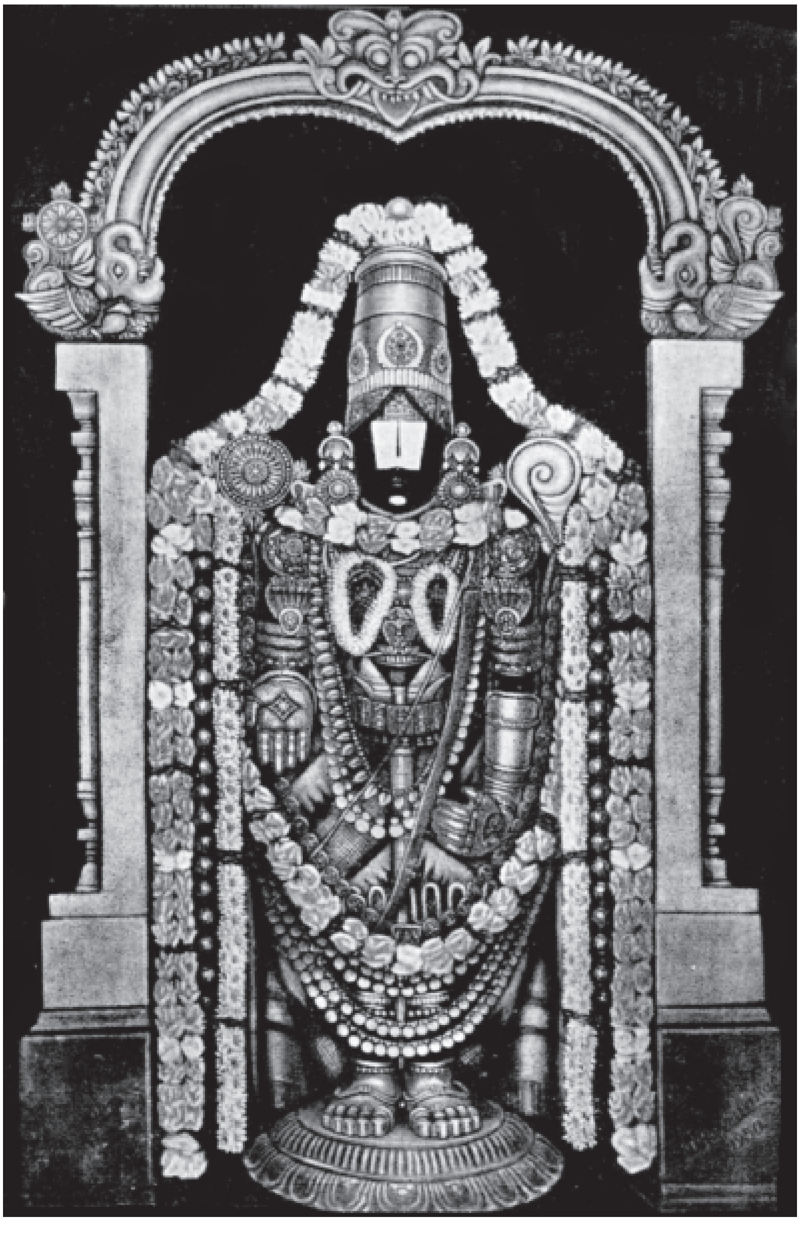

పీఠిక

– శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు

సరస్వతీపత్త్రిక యపూర్వములగు సత్ప్రబంధములను వెల్లడించుట సంతోష విషయము. ఇప్పుడు ప్రకటితమయిన యుద్భటారాధ్యచరిత్ర మట్టి యపూర్వసత్ప్రబంధములలో నొక్కటి. దీనికి

కర్త తెనాలి రామలింగకవి

అనఁగానే దీని సత్ప్రబంధత్వము గొంత సమర్థిత మగును గదా! తెనాలి రామలింగకవి యని, తెనాలి రామకృష్ణకవి యని యొక్కనినే యటు నిటు గూడఁలోకము పేర్కొనుట గలదు. తొలుత నాతఁడు శైవుఁడనియు, నప్పుడు రామలింగఁడని పేరయ్యెననియుఁ,దర్వాత వైష్ణవము పుచ్చుకొనె ననియు, నప్పుడు రామకృష్ణుఁడని మార్పుపేరయ్యె ననియుఁ బ్రతీతి. దీనిని వీరేశలింగము పంతులుగారు మొదలగువారు గొందఱు నమ్మిరి. మఱికొందఱు నమ్మరయిరి. [1]ఆ రెండుపేళ్లు నొక్కనివే యని నేనును విశ్వసించుచున్నాఁడను. అట్లు విశ్వసించుట కిదివఱకున్న యా యైతిహ్యము మాత్రమేకాక యపూర్వముగాఁ గొన్ని యాధారములు నా కగపడినవి. తెలుపుచున్నాఁడను.

(రామలింగఁడే – రామకృష్ణుడు)

రామకృష్ణకవి కృతములుగా నిదివఱకు దొరకి ప్రకటితములయి యున్న గ్రంథములు రెండు. అవి పాండురంగమాహాత్త్యమును, ఘటికాచల మాహాత్త్యమును. రామలింగకవి కృతిగా నిప్పుడు క్రొత్తగా దొరకి

---

1. విశ్వకర్మవంశ్యుఁడు, ధీరజనమనోరంజనకర్త, తెనాలి రామలింగకవి యొకఁ డున్నాఁడు. ఆతఁడు వేఱు.

ప్రకటితమయినది యుద్భటారాధ్యచరిత్రము. తొల్త నాతఁడు శైవుఁడుగా నుండి తర్వాత వైష్ణవుఁడుగా మాఱెననియే నే నిందు ముందు నిరూపింపనున్నాఁడను గాన యుద్భటారాధ్యచరిత్రము మునుపటి గ్రంథముగాను తక్కిన రెంటిని దర్వాతివానిఁగాను దెలుపుచున్నాఁడను.

ఉద్భటారాధ్యచరిత్రమున రామలింగకవి స్వవిషయమిట్లు తెల్పుకొన్నాఁడు :-

సీ. కౌండిన్యముని రాజమండలేశ్వరవంశ
పాథోధి నవసుధాభానుమూర్తిఁ
బాలగుమేలేశ పదపయోజద్వయీ
ధ్యానధారణ సముదాత్తచిత్తు
మానితాయాత యామానామభావిత
విపుల మహాయజుర్వేదవేది
రామేశ్వరస్వామి రమణీయ కరుణా వి
శేషపోషితవిలసిత సమగ్ర

గీ. సహజ సాహిత్య మాధురీ సంయుతాత్ము
లక్కమాంబకు ఘనయశోలక్ష్మి వెలయు
రామధీమణికిని బుత్త్రు రామలింగ
నామవిఖ్యాతుఁ గావ్యనిర్ణయధురీణు.

గద్యమునందును, "ఏలేశ్వర గురువరేణ్య చరణారవిందషట్చరణ సకలకలాభరణ రామనార్య సుపుత్ర సుకవిజనమిత్ర కుమారభారతీ బిరుదాభిరామ రామలింగయ ప్రణీత" మని యున్నది.

పాండురంగమాహాత్మ్యమున రామకృష్ణకవి యిట్లు చెప్పుకొన్నాఁడు.

సీ. ......శైవవైష్ణవ పురాణావళీ నానార్థ
ములు నీకుఁ గరతలామలకనిభము

గీ. లంధ్రభూమి కుచాగ్రహారాభమైన
శ్రీ తెనాల్యగ్రహారనిర్ణేత వగ్ర
శాఖికాకోకిలమవీవు సరసకవివి
రమ్యగుణకృష్ణ! రామయరామకృష్ణ!

క. కౌండిన్య సగోత్రుఁడ వా
ఖండలగురునిభుఁడ వఖిలకావ్యరససుధా
మండనకుండలుఁడవు భూ
మండల వినుతుఁడవు లక్ష్మమావరతనయా!

శా. "రదనీరూపము రామకృష్ణకవిచంద్రా ! సాంద్ర కీర్తీశ్వరా!"

క. వాక్కాంతాశ్రయు భట్టరు
చిక్కాచార్యుల మహాత్ము శ్రీగురుమూర్తిన్
నిక్కపుభక్తి భజించెద
నిక్కావ్యకళాకలాప మీడేఱుటకున్.

గద్యమున – ఇది శ్రీమత్పరమపదనాథనిరవధిక కృపాపరిపాక పరిచిత సరసకవితాసనాథ రామకృష్ణకవినాథ ప్రణీతంబైన – అని యున్నది.

<u>రామలింగకవి</u>	<u>రామకృష్ణకవి</u>
కౌండిన్యగోత్రుఁడు	కౌండిన్యగోత్రుఁడు
శుక్లయజుర్వేది	శుక్లయజుర్వేది
తండ్రి, రామయ	తండ్రి, రామయ
తల్లి, లక్ష్మమ	తల్లి, లక్ష్మమ
కుమారభారతీబిరుదాభి	శారదనీరూపము
రాముడు	రామకృష్ణ కవిచంద్రా!

ఉద్భటచరిత్రము బాల్యమున రచించినది గాన, 'కుమార భారతి' యని బిరుదు చెప్పుకొన్నాఁడు. పాండురంగమాహాత్మ్యము ముదివయసున రచించినది గాన 'శారద నీ రూపము' అని కృతిపతి తన్ను సంబోధించినట్లు చెప్పుకొన్నాఁడు. కాన, యీ భేదము సంగతమే. ఇన్ని సరిపడియున్నను నుద్భటచరిత్రమున రామలింగయ యని గ్రంథకర్తపేరును పాలగుమి యేలేశ్వరుఁడని గురుని పేరును, పాండురంగమాహాత్మ్యమున రామకృష్ణుఁడని గ్రంథకర్తపేరును, భట్టరు చిక్కాచార్యులని గురునిపేరును గానవచ్చుట, గద్యములరీతులు భిన్నములుగా నుండుట రెండు నొక్కనిపేళ్లే యను సిద్ధాంతమునకుఁగొంత బాధకముగాఁ గానవచ్చును. ఈ భేదములు మతము మాఱుటచే నేర్పడినవే యని నే ననెదను.

అందుకు సాధకములు

ఇందుమతీపరిణయమని తెనాలి రామభద్రకవి కృతి యొకటి కలదు [1]అందిట్లున్నది.

> .... కవితాఘనతామహు మత్పితామహున్
> రామయ రామకృష్ణకవిరాజుఁదలంచి నుతించి మ్రొక్కెదన్

గీ. తదనుసంభవ మణిని సుదక్షిణాప
రిణయముఖకావ్యరచనాధురీణు నాంధ్ర
కవికదంబములోనఁబ్రఖ్యాతిఁగన్న
యన్నప కవీంద్రు ధీసాంద్రు నభినుతింతు.

* * *

1. ఇది తంజాపురపు సరస్వతీ పుస్తకభాండాగారమునఁ గలదు. శ్రీ మానవల్లి రామకృష్ణకవి, యం.ఏ.గారు దీని విషయము 1914 సంవత్సరాదిసంచికలో "తెనాలి కవులు" అను వ్యాసమునఁ దెలిపినారు. వారే దీని ప్రతిని చెన్నపురి గవర్నమెంటు లైబ్రరికిని ఒసఁగినారు.

సీ. ప్రౌఢి మీ పెదతాత పాండురంగాది స
త్కృతులు చేసెను రామకృష్ణసుకవి
అనుజుఁడన్నప్ప మీ పినతాత రచియించెఁ
బరగ సుదక్షిణాపరిణయంబు
మీ తాత శ్రీగిరి చాతురీ విఖ్యాతి
శ్రీశైలమాహాత్మ్యకృతి యొనర్చె.
కడిమి మీ తండ్రి యిమ్మడి రామకృష్ణాఖ్యుఁ
డనఁ గీర్తిగనె సంస్కృతాంధ్రములను.

గీ. ఔర! యనిపించె మీ యన్న వీరరాఘ
వాఖ్యకవి సర్వకవితామహత్త్వముసను
నిన్ననూచానసంతాను నెన్నఁదరమె?
ప్రాజ్ఞహృదయాబ్జరవి రామభద్రసుకవి!

దీనింబట్టి చూడఁగా బాండురంగమాహాత్మ్యాదులను రచించిన తెనాలి రామకృష్ణకవియును, సుదక్షిణాపరిణయము రచించిన తెనాలి యన్నయ కవియును నన్నదమ్ములని యేర్పడుచున్నది. దీనికి సరిగానే సుదక్షిణా పరిణయమున :

గీ. నవ్యసుగుణాభిరామ తెనాలిరామ
పండితాగ్రణిసత్పుత్త్రు భవ్యమిత్రు
హరపదాంభోజ సౌముఖ్యు నన్నపాఖ్యు
నన్నుఁ బిలిపించి యాదరోన్నతి వహించి.,

* * *

గద్యము– "ఇది శ్రీమత్తెనాలిరామేశ్వరశాశ్వతకృపాకటాక్షలక్షిత కవితాభిరామ రామయపండితకుమార సహజశైవాచారసంపన్నధీమ దన్నయ నామధేయప్రణీతంబైన సుదక్షిణాపరిణయమందు" అని యున్నది.

ఈ సుదక్షిణాపరిణయ పద్యములవలన గూడఁ దెనాలి రామకృష్ణుఁడు, తెనాలి యన్నయ, యన్నదమ్ములగుట యితర ప్రమాణనిరపేక్షముగానే యేర్పడుచున్నది. ఇర్వురును రామయ పండితుని కొడుకులే; తెనాలివారే; ఒక కాలమువారే. (అది ముందు తెలియనగును.) అంతేకాక రామలింగఁడే రామకృష్ణుఁడయ్యె ననుటను గూడ నీ సుదక్షిణాపరిణయమే స్వతంత్రముగా సాధించుచున్నది. ఉదాహృత గద్యపద్యములవలన నన్నయ సహజ శైవాచారుఁ డనియు తెనాలిలో వెలసిన రామేశ్వరస్వామి యనుగ్రహమునఁ గవిత నేర్చినవాఁడనియు, మఱియు –

గీ. కాళిదాసాది సంస్కృత కవులఁ దలఁచి
ఆంధ్రభాషావిశేషభాషాధిపతుల
నన్నపార్యాదులను బుద్ధి సన్నుతించి
పాలగుమి భీమగురుని సద్భక్తిఁ గొలుతు.

అను పద్యమువలనఁబాలగుమి భీమయ శిష్యుఁడనియు నెఱుక పడుచున్నది. దీనినిఁబట్టి యన్నయ కుటుంబమువారును సహజముగా శైవాచారసంపత్తి కలవారనియు, తెనాలి రామలింగస్వామి భక్తులనియుఁ, బాలగుమివారి శిష్యులనియుఁ దలఁపఁగూడును.[1] మన ప్రస్తుతగ్రంథమగు

1. పాలగుమివా రారాధ్యులు గాఁబోలును. రామలింగకవి కింకను నూఱేండ్లకు ముందొకఁడా యింటిపేరివాఁడు శైవాచార్యుఁడు కొండవీటి రెడ్డిరాజ్యమున నున్నట్టు శాసనమున్నది. శ్లో. "పాల్గుమి శ్రీకంఠగురోః పంచాక్షరమంత్ర పౌనరుక్తస్య। శిష్యాయ శిష్యపరిషద్రక్షా దాక్షిణ్యసత్కటాక్షస్య."శక 1336 నాఁటిది, పెదకోమటి మాచారెడ్డి శాసనము. శృంగార శ్రీనాథము ననుబంధము చూచునది.

నుద్భటచరిత్రమును రచించిన రామలింగకవి యిట్టి లక్షణములు గలవాఁడు. ఆతని శైవాచారనిరతి యుద్భటచరిత్రమున స్పష్టముగాఁగన్పట్టుచున్నది. మఱియు నాతఁడు 'రామేశ్వరస్వామి రమణీయ కరుణావిశేషపోషిత విలసిత సమగ్ర, సహజసాహిత్యమాధురీసంయుతాత్ముఁడ'నియు 'పాలగుమేలేశ పదపయోజ ద్వయీధ్యానధారణ సముదాత్తచిత్తుఁడ' ననియుఁ జెప్పు కొన్నాఁడు. పాలగుమి యేలేశ్వరుఁడును, బాలగుమి భీమేశ్వరుఁడును నన్నదమ్ములో తండ్రికొడుకులో? అయియుందురు.

మఱి, యన్నయ తన యన్నయని రామలింగనిఁ (లేక రామకృష్ణునిఁ) బ్రస్తుతింపకున్నంతమాత్రాన వారి సౌదర్యవిషయము సందేహింపఁదగిన దేమో యనరాదు. తెనాలిరామభద్రకవి తన తాత లన్నదమ్ములు ముగ్గురనియు, మొదటివాఁడు పాండురంగమాహాత్మ్యకర్త రామకృష్ణుఁ డనియు, రెండవవాఁడు తన తండ్రి తండ్రి శ్రీగిరి యనియు, మూఁడవవాఁడు సుదక్షిణాపరిణయకర్త యన్నయ యనియు స్పష్టముగాఁజెప్పినాఁడు గాన యిట్టి సందేహమునకు సందు లేదు.

అన్నయకవి మతము మార్చుకొన్నాఁడన్న యనాదరముచే నన్నగారిని బ్రస్తుతింపకపోయెనేమో? 'సహజశైవాచార' యన్నపద మాయన్న నడుమఁ దెచ్చుకొన్న వైష్ణవాచారము మీఁది వైమనస్యముచేఁ జేర్చుకొన్నదేమో? రామకృష్ణకవి తన మతముమార్పును దెలుపుకొనకున్నను, బాండురంగ మాహాత్మ్యమున 'శైవవైష్ణవపురాణావళీ నానార్థరచనా పటిష్ఠైక రమ్యమతివి'[1] అని తన శైవప్రబంధ రచనమును దెలుపుకొన్నాఁడు.

---

1. 'శైవవైష్ణవ పురాణావళీ నానార్థములు నీకఁ గరతలామలకనిభము' లని పాఠాంతరము కలదు. పాండురంగమాహాత్మ్యమున నీ పద్యము పాఠభేదములతో నున్నది.

తెనాలిలో నుండుటచేతనే తర్వాత తెనాలివారని యింటిపేరేర్పడినది గాని యంతకుముందు వారి యింటిపేరు గార్లపాటి వారని ప్రాంతప్రాంతలలో నున్నది. గురుజాడ శ్రీరామమూర్తిపంతులుగారు వీరేశలింగం పంతులు గారును దీనిని జెప్పిరి. తెనాలిలో నున్న రామయపండితుఁడు శైవాచారపరుఁడు గాన, యక్కడ వెలసియున్న రామలింగస్వామిపేరే తన ప్రథమ పుత్రునికిఁ బెట్టుకొనెనని నేను దలఁచుచున్నాఁడను. అన్నయ చెప్పుట చేతనే కాక యీ క్రింది సాధనముచేతఁ గూడ నాతఁడు శైవాచారపరుఁడని రామలింగేశ్వరస్వామిభక్తుఁడని యేర్పడుచున్నది.

తెనాలిలో రామలింగేశ్వరస్వామి యాలయమున నొక యుత్సవ విగ్రహము పీఠము మీఁద నీ శ్లోక మున్నది.

శ్లో. శ్రీ తెనాలి నగరే వ్యరాజయ
ద్గార్లపాటి పురరామపండితః
శుక్లమాఘ సితపంచమీగురౌ
రామలింగ ముమయోత్సవాకృతిమ్[1].

రామలింగని యింటిపేరు గార్లపాటివారని యిదివఱకు వ్రాసిన వారెవ్వరు గాని యీ శ్లోకము నునికి నెఱిఁగినట్లు తెలియరాలేదు. రామలింగని యింటిపేరు తొల్త గార్లపాటి వారనుట నీ శాసన శ్లోకము స్థిరపఱచుచున్నది. ఉద్భటారాధ్యచరిత్రలో రామలింగఁడు తన యింటిపేరేదో

---

1. పదియేండ్లకు ముందీశ్లోకమును గూర్చి గుంటూరిలో శ్రీ మల్లాది సోమయాజులు గారు నాకుఁ జెప్పిరి. మూఁడేండ్లకు ముందు నేను జూచితిని. ఇప్పుఁడొక మిత్రుఁడు చూచి వ్రాసి పంపెను. శుక్ల సం॥ మాఘ శుద్ధ పంచమీ గురువారము స్వామి కన్నుపిళ్లగారి పుస్తకమునుబట్టి చూడఁగా సరిపడకున్నది.

పేర్కొననే లేదు. రామకృష్ణుఁడై పాండురంగమాహాత్మ్యమునను బేర్కొనలేదు. 'శ్రీతెనాల్యగ్రహార నిర్ణేత' నని మాత్రమందుఁ జెప్పుకొన్నాఁడు. అప్పటికి తెనాలివారని యింటి పేరు స్థిరపడకుండవచ్చును. అన్నయ సుదక్షిణా పరిణయమునఁ 'దెనాలి' యింటిపేరు చెప్పుకొన్నాఁడు.

మనుమఁడగు రామభద్రకవి చెప్పుటచేతను, దల్లిపేరు మొదలగునవి సరిపోవుటచేతను రామకృష్ణుఁడును, నన్నయయు నన్నదమ్ములని స్పష్టపడినది. ఉద్భటచరిత్రమందుఁ గానవచ్చు రామ(లింగే)శ్వరస్వామి యనుగ్రహము, పాలగుమివారి శిష్యత్వము, శైవాచారము మొదలగునవి సరిపోవుటచేతను, లోకమందుఁ బారంపర్యముగా వచ్చుచున్న ప్రతీతికిఁ గూడ నిర్వాహమేర్పడుటచేతను, నుద్భటారాధ్యచరిత్ర కర్తయగు రామలింగ యయే వైష్ణవమతము పుచ్చుకొని రామకృష్ణుఁడై పాండురంగమాహాత్మ్యము రచియించినాఁడని, వారు వేఱుపురుషులు గారని, నిర్ణయించుట ప్రమాణ దూరము కాదు.

పోలికలు

రామలింగకవియే రామకృష్ణుఁడయ్యెననుట కింకను మఱియొక బలవత్ప్రమాణము చూపెదను. పాండురంగమాహాత్మ్యమున 'శైవవైష్ణవ పురాణావళీ నానార్థరచనా పటిష్ఠైక రమ్యమతివి' యని చెప్పఁబడుటచే నాతడేవో శైవపురాణ కథల రచియించి యుండవలె ననియు నీ యుద్భటారాధ్యచరిత్రము వానిలోనిది యగుననియు ననుకొంటిమి. తొలుతఁ దాను శైవుఁడై యున్నప్పుడు రచియించిన యుద్భటారాధ్య చరిత్రములోని పద్యములే మార్చీ మార్చకుండఁ దర్వాత వైష్ణవుఁడై రచించిన ఘటికాచలమాహాత్మ్యమున నాతఁడు చేర్చుకొన్నాఁడు. ఇవిగో చూడుఁడు.

సీ. అచలసుతాభర్త కర్పించి మఱి కాని
మృగములు లేఁబూరి మేయ వచట
అసమలోచనునకు నర్పించి మఱి కాని
యళులు క్రొవ్విరుతేనె లాన వచట
అంధకధ్వంసికి నర్పించి మఱి కాని
కోయిల లిగురాకు గొఱుక వచట
అంగజారాతికి నర్పించి మఱి కాని
చిలుకలు పండ్లు భుజింప వచట

గీ. తక్కుఁగల జంతువులు శంభుఁదలఁచి కాని
యుచితవర్తనములఁగోరి యుండవచట
వదనములు వేయుఁగలయంతవానికైన
నా యరణ్యంబుఁగొనియాడ నలవి యగునె?

మ. హరిణంబున్ బులివెంచు, సింగమొగి సయ్యాటంబులాడున్ గరిన్,
బురినీడన్ ఫణిడింభజాలముల నిల్పుం గేకి, చిట్టెల్కలన్
గరుణన్ బిల్లులజాలముల్ బెనుచుఁగాకంబుల్ నిశావేళ భీ
కరఘూకంబులపొంతఁగన్ను మొగుచున్ గాంక్షించి తద్భూములన్.

గీ. తబిసి మొత్తంబు ఱేపాడి తానమాడి
డిగ్గియలచేరువలను బూదియ యలందు
కాలమునఁబల్కును 'త్రియంబకం యజామ'
'హే' యటంచును జలపక్షు లెల్లయెడల.

ఉ. సామగుణంబు గ్రోల్చుఁబికశాబకపంక్తులు శైవధర్మముల్
ప్రేమనుపన్యసించు శుకబృందము లీశ్వరయోగశాస్త్రముల్

కోమలరీతి శారికలు గూడి పఠించు వినోదలీలలన్
గామవిరోధిఁబాడు నధికంబుగ నచ్చట భృంగపోతముల్.

సీ. అభ్రగంగాప్రవాహమ్ములెన్నియొ కాని
తల ధరియింతు రందఱును నదులు
పదినూఱుపడగలపాములెన్నియొ కాని
యందఱు నురగేంద్రహార యుతులు
డాలొందుచంద్రఖండంబులెన్నియొ కాని
యందఱు ధరియింతురమృతకరుని
విషరాశిఁబుట్టినవిషములెన్నియొ కాని
యందఱు హాలాహలాంకగళులు

గీ. గంధగజదైత్యు లెందఱో కాని యంద
ఱతుల గజచర్మపటధారులైనవారు
కర్మ బంధంబు స్వప్నభాగముననైన
క్రాలుకొనకుండ నిద్రింపఁజాలుఘనులు – (ఉద్భటచరిత్ర)

సీ. మొకరితేఁటులు మూతి ముట్టవు తేనియల్
శ్రీమధుశాసి కర్పించి కాని
కోకిలమ్ములు చిగురాకులు గొఱుకవు
శ్రీవనమాలి కర్పించి కాని
లేఁబచ్చికల్ గబళింపవు హరిణముల్
శ్రీనీలమూర్తి కర్పించి కాని
ఫలభుజిక్రియలకుఁజిలుకలు దలఁపవు
శ్రీమాధవునకు నర్పించి కాని

గీ. యితర జంతువులును హరి మతిఁదలంచి
కాని యే వర్తనమునకుఁబూనవనిన
నా తపోవనమాహాత్మ్య మభినుతింప
నలవియే వే మొగంబులచిలువకైన

మ. పులు లేదున్ మృగశాబకంబుల హరుల్ పోషించు నత్యాదృతిన్
గలభానీకముఁగాకముల్ మెలఁగు ఘూకశ్రేణితోఁబిల్లు లె
ల్కలఁగాచున్ శిఖికోటి లేఁజిలువలన్ లాలించు నుత్ఫుల్లబ
ర్హలసచ్ఛాయల నుంచి యచ్చటి యరణ్యానీ ప్రదేశంబులన్.

క. ఒక చిత్ర మచటి జటిపా
ళికి మున్ సంజలను గ్రుంకి లేచి సమాధిన్
సకలశకుంతంబులు తా
రకమంత్రోచ్చారణాభిరతి మతిఁ బొదలున్.

మ. శుకముల్ ప్రామినుకుల్ గుణించు గణియించున్ ధర్మమర్మేతిహా
స కథల్ శారిక లీరికల్గొను మనీషన్ శేషభాషావిశే
ష కళాశాస్త్ర ముపన్యసించు బకముల్ సాత్రాజితీ ప్రాణనా
యక నామాళి నళుల్ పఠించు సతతోద్యద్గీతికాచాతురిన్.

సీ. నునుగాలిదూదిపానుపులెన్నియో కాని,
యందఱు శయనీకృతాహివరులు
సురలోకవాహినిర రములెన్నియొ కాని,
యందఱు దివ్యతీర్థాంబుపరులు
నీటజనించు మానికములెన్నియొ కాని,
యందఱు కౌస్తుభహారయుతులు

చలివేఁడివెలుఁగులసాములెందఱొ కాని,
యందఱు నిందుకంజాప్తదృశులు

గీ. ఖగకులాధీశులెందఱు కలరొ కాని,
యందఱును బుల్గురా టెక్కియములవారు
నారువోసిన రీతి నున్నారు ధీరు
లన్నగరియందుఁ గాపురం బున్నవారు (ఘటికాచలమాహాత్మ్యము[1])

ఉద్భటారాధ్యచరిత్రపద్యముల ఛాయగల పద్యములు పాండురంగ మాహాత్మ్యమునఁగూడ లేకపోలేదు. కాని ప్రౌఢతరమయిన రచన మగుటచేఁ బాండురంగమాహాత్మ్యమున నీ విధముగాఁ బాడినపాటయే యనఁదగు పద్యములు గానరావు. ఈ సాధనములన్నియు రామలింగఁడే రామకృష్ణుఁ డయ్యె నను సిద్ధాంతమును నిర్వివాదముగా నెలకొల్పఁగలవని నా నమ్మకము.

ఇంకొక సాధకము

ఇన్ని సరిపడినను నుద్భటారాధ్యచరిత్ర రచనాకాలమును, పాండురంగ మాహాత్మ్య రచనాకాలమును నొక్కపురుషుని జీవితపరిమాణము నందుఁ బొందనివిగా నుండినచో నిక నీ వాదమెల్ల వమ్మయి పోవలసినదే యగును. ఆ చిక్కు లేకుండ నదియుఁగుదురుచున్నది. ఒక్కనికే రెండు పేళ్లను సిద్ధాంతము నిర్వివాదముగా నిల్చుచున్నది.

1. ఘటికాచలమాహాత్మ్యము తెనాలి రామకృష్ణకవి రచితమయినను నది యాతని మనుమని కాలమున (ఆ మనుమని పేరులేదు) ఖండోజీరాయఁడను మహారాష్ట్రునకుఁ గృతి యీయఁబడినది. కాన, యందుఁ గృత్యవతరణిక రామకృష్ణుని రచనముగాదు. రామకృష్ణుని విషయ మందేమియు లేదు. అది కలావతీ ముద్రాక్షరశాలలో 1902 సం॥ ముద్రితమయ్యెను.

ఉద్భటచరిత్ర రచనాకాలము

కొండవీడు దుర్గాధ్యక్షుఁడుగా నున్న నాదిండ్ల గోపమంత్రికడ ముఖ్యోద్యోగియైన యూరె దేచమంత్రి యుద్భటారాధ్యచరిత్రము కృతి గొన్నాఁడు. అదియెల్లఁ గృత్యవతరణికలోఁ జూడఁదగును. శ్రీకృష్ణదేవరాయఁడు క్రీ. 1515 సం॥ కొండవీడు జయించెను. అదిమొదలుగాఁగృష్ణరాయల యేల్బడి కది లోపడినది. రాయలమంత్రి యగు సాళ్వతిమ్మరసు కొండవీటి పాలనమును దన మేనల్లుఁడగు నాదిండ్ల గోపమంత్రి కప్పగించెను. నాదిండ్ల గోపమంత్రి సుప్రఖ్యాతుఁడు. గోపమంత్రి క్రీ. 1517న దేచమంత్రికొక యగ్రహారము నొసఁగెను.

దేచమంత్రి శైవాచారపరాయణుఁడు. ప్రోలనారాధ్యుని వంశమువాఁడగు చంద్రశేఖరవాచంయముని శిష్యుఁడు. మఱియు మహావిద్వాంసుఁడగు లొల్ల లక్ష్మీధరపండితునకును శిష్యుఁడు. ఆ లక్ష్మీధరుఁడు కటాక్షింపఁగా శివపంచస్తవి కీతడు వ్యాఖ్యానము రచించెను.

అందు :-

శ్లో. "నాదిండ్ల గోపనృపతే రూరేదేచ ప్రధానతా
క్వచిదర్థః క్వచిన్మైత్రీ క్వచిద్ధర్మః క్వచిద్యశః

*   *   *

.... యస్మా దస్త్రే శ మాదా, దఖిలమనుపతిం దేచయామాత్యవర్య
స్సోఽ యం శ్రీచంద్రమౌళి ర్జయతి గురువరః ప్రోలనారాధ్యవంశ్యః॥

(ఈ గురునిఁగూర్చి యుద్భటారాధ్యచరిత్రము నవతరణికను గ్రంథావసానమును గూడఁ జూచునది.)

"స చాయం దేచయామాత్యో మహిమస్తవపంచికామ్
లక్ష్మీధరకటాక్షేణ కురుతే గురుతేజసా॥"

దేచమంత్రి గోపమంత్రిచే నగ్రహారాది సమ్మానముఁ బడసి ప్రఖ్యాతుఁ డయిన పిదపనే యుద్భటచరిత్రము కృతినంది యుండును. ఆ కాల మించుమించుగా క్రీ. 1525 అని తలఁపవచ్చును. దీనిచేఁదెనాలి రామలింగ కవి కృష్ణదేవరాయల సభలో నున్నాడన్న లోకప్రతీతి సదాధారమయి సంరక్షిత మగుచున్నది.

[1]పాండురంగమాహాత్మ్య రచనాకాలము

పాండురంగమాహాత్మ్యము విరూరి వేదాద్రిమంత్రి కంకితమయినది. ఆ వేదాద్రిమంత్రి కందాళ యప్పలాచార్యుల శిష్యుఁడు. మంగయ గురువరాజు కుమారుడగు పెదసంగభూపాలునొద్ద వ్రాయసకాఁడు. చిత్రభారతకృతిపతి తండ్రి పెద్దతండ్రులును, వైజయంతీవిలాసకర్త యగు సారంగు తమ్మకవియు నీ కందాళ యప్పలాచార్యులకు శిష్యులు. క్రీ. 1542 పరాభవ వత్సరమున గండికోట ప్రభువు కందాళయప్పలాచార్యులకు భూదాన మొసగిన శాసనము గలదఁట. దీనిఁబట్టి పాండురంగమాహాత్మ్య రచనాకాలమించుమించుగా క్రీ.1550, 1560 అగునని తలంపవచ్చును. మఱియు పాండురంగ మాహాత్మ్యమున రామకృష్ణునిచే

భట్టరు చిక్కాచార్యుఁడు

తన గురుఁడుగా స్తుతింపఁబడినాఁడు. ఈ చిక్కాచార్యునికిఁ బలువురాంధ్రకవులు శిష్యులయి యుండిరి. చాతుర్వాటికామాహాత్మ్యము, ఆనందకాననమాహాత్మ్యము మొదలగు ప్రబంధములను రచియించిన

---

1. శ్రీ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు 'తెనాలి కవులు' అనుపేర 1914 ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాది సంచికలో వ్రాసిన వ్యాసమున పాండురంగమాహాత్మ్య రచనా కాలమును జక్కఁగా నిర్ణయించినారు. దాని సారమే ఇక్కడ చూపఁబడినది.

లింగమకుంట రామకవి (ఈతఁడు తెనాలి రామకృష్ణకవి యల్లుఁడు) యు నాతని తమ్ముఁడగు లింగమకుంట తిమ్మకవియు నీ చిక్కాచార్యులకు శిష్యులు.

క. గురురాయ పట్టభద్రుని
నరిహరు శ్రీరంగనాయకాంశభవున్ భ
ట్టరు చిక్కాచార్యుల మ
ద్గురులఁ దలఁచి యడుగులకు నతుల్ గావింతున్
– (లింగమకుంట రామకవి)

సీ. శ్రీవైష్ణవహితుండఁ జిక్కయభట్టరు
శిష్యుండ.............
– (లింగమకుంట తిమ్మకవి[1])

మఱియు రామకృష్ణకవులచేఁ గామందకము కృతిగొన్నవాఁడు కొండ్రాజు తిమ్మరాజుకొడుకగు వేంకటాద్రియు నీ యాచార్యుని శిష్యుఁడే.

క. శ్రీచంచద్భట్టరు చి
క్కాచార్యవర్యశిష్య యతులితశౌర్య
ప్రాచుర్యవర్యగుణ ర
త్నాచల జయలలిత ధైర్య నయతత్త్వనిధీ.
(కామందకము కృతిపతి సంబోధనమున)

మఱియు నీ కామందక కృతిపతి, పాండురంగమాహాత్మ్య కృతిపతి యగు విరూరి వేదాద్రిమంత్రి నేలిన ప్రభువైన పెదసంగభూపాలునకుఁ

1. సులక్షణసారకర్త (లింగమకుంట తిమ్మకవి) అప్పకవికంటెఁ దర్వాతివాఁడని కం. వీ. గారు వ్రాయుట ప్రామాదికము.

జెల్లెలి కొడుకు. శా.1505, క్రీ. 1584 స్వభానువత్సరమున వేంకట రామకృష్ణకవులచే నా కొం(డ్రాజు తిమ్మరాజు కొడుకగు వెంకటాద్రి కామందకకృతి నందుకొన్నాఁడు.

మ. రమణీయంబుగ శాలివాహశకవర్షంబుల్ గతంబై సహ
స్రము నేనూఱును నాఱునై వెలయఁగాఁ బ్రౌఢిం దెనింగించి రౌ
ర మహిం దిమ్మయ వేంకటాద్రివిభుపేరన్ వేడ్కఁ గామందకీ
యము శ్రీవేంకటరామకృష్ణులు స్వభాన్వబ్దంబునన్ రూఢిగాన్.

వీనిఁబట్టి చూడఁగాఁ బాండురంగమాహాత్మ్య రచనాకాలము క్రీ. 1565 ఇంచుమించుగా నగునని యేర్పడుచున్నది. అనఁగాఁ దెనాలి రామలింగకవి యించుమించుగా క్రీ. 1525 ఉద్భటచరిత్రమును, మఱి, ముప్పది యేండ్లకుఁ బాండురంగమాహాత్మ్యమును రచించి యుండునని చెప్పనొప్పు చున్నది. మన కవి తమ్ముఁడగు నన్నయకవి సుదక్షిణాపరిణయ రచనా కాలము కూడా నిందుకు సరివచ్చుచ్నుది. మఱి పెక్కుమార్గములచేఁ గూడ మన కవివర్యుని కాలమును నిర్ణయింపవచ్చును గాని యా మార్గములు కొంత డొంకతిరుగుడుగా నుండుటచేతను, ఇప్పుడు చెప్పిన కాలమునకే చేరునవిగా నుండుటచేతను విడనాడినాఁడను.

కవిస్తుతులు

నేఁ జూచినంతవఱకుఁ గవిస్తుతులలో 'రామలింగకవి' యన్న పేరే కానవచ్చినది. నడుమఁ దెచ్చిపెట్టుకొన్న రామకృష్ణనామము ప్రాచీన కాలమునఁ బ్రఖ్యాతము కాలేదు కాఁబోలును! పాండురంగమాహాత్మ్య ప్రౌఢిమ ప్రఖ్యాతమైన తర్వాత రామకృష్ణనామము గూడ రహికెక్కినది.

ఉ. రంగుగఁ బాండురంగని తెఱంగలరంగ రచించి వేడ్క మీ
ఱంగ చలోక్తులన్ నృపుఁ గరంగ నొనర్చుహొరంగు నింగి ము

ట్టంగ మెలంగునేరుపుఁ గడంగి చెలంగు నభంగసద్యశో
లింగుని రామలింగ శశలింగకళానిధినిన్ గణించెదన్.
(నాగ్నజిత్తీపరిణయము– నల్లూరి నరసింహకవి)

క. శృంగార రసాలింగిత
రంగత్కవితా నదీతరంగము హృదయ
త్వంగద్భుజంగ మాంగద
లింగమ్ము తెనాలిరామలింగముఁ దలఁతున్.
(పృథుచరిత్రము–సరస్వతీ సోమయాజి)

పై పద్యమాతఁడు లింగధారియని కూడఁ జెప్పుచున్నది.

"రంగనాథుని రామలింగకవిని" (కూర్మపురాణము–రాజలింగకవి)

"రామ, లింగకవి రామభద్రుల లీలఁదలఁతు"
(అధ్యాత్మరామాయణము–శరభనకవి)

"భీమకవి రామలింగని" (చంద్రరేఖావిలాసము – జగ్గన)

ప్రబంధరత్నావళిలో తెనాలి రామలింగకవి కృతులు కందర్పకేతు విలాసము, హరిలీలావిలాసము నను వాని నుండి కొన్ని పద్యములుద్ధరింప బడినవి. వానిఁగూర్చి ముందుఁ దెలుపుదును. అందును రామలింగనామమే యున్నది. మరియు నీ చాటుపద్య మున్నది.

ఉ. లింగనిషిద్ధుఁ గల్వలచెలింగని మేచకకంధరుం ద్రిశూ
లింగని సంగతాళి లవలింగని కర్దమదూషిత న్మృణా
లింగనిఁ గృష్ణచేలుని హలింగని నీలకచన్ విధాతృనా
లింగని రామలింగకవి లింగనికీర్తి హసించు దిక్కులన్.

అప్పకవి మొదలగువారు మఱియు బెక్కురు రామలింగడనియె పేర్కొనిరి. అయినను ఆతని యల్లుఁడగు లింగమకుంట రామకవియు, మనుమఁడగు రామభద్రకవియు రామకృష్ణనామమును బేర్కొనిరి.

చతుర్వాటికామాహాత్మ్యము, ఆనందకాననమాహాత్మ్యము నను కృతులలో :-

సీ. శ్రీరామసేవాప్రసిద్ధుఁ గాశ్యపగోత్రు
        శుభదకాత్యాయనసూత్రపాత్రు
    లలితచారిత్రుఁ గాళయమంత్రికిని గోన
        మకును దౌహిత్రు సర్వకవిపౌత్రు
    తిరుమలాంబాగర్భవరవార్ధి పూర్ణేందు
        ధన్యాత్ము లక్ష్మ ప్రధానపుత్రు
    నిజపాలకజనకనిష్ఠాగరిష్ఠ రా
        మ సచివలబ్ధ రామజవధుర్యు

గీ. రామకృష్ణాఖ్యజామాతఁ బ్రకటవిభవు
    శుక్లయజురధ్యయనుఁ బేర సూరిమాచ
    యానుజునిఁ దిమ్మ ధీనిధి కగ్రజాతు
    ననఘు లింగమకుంట రామార్యు నన్ను.[1]

---

1. ఆనందకానన మాహాత్మ్యములో 'నిజపాలకజనక' అనుచోట, 'నిజజనకాగ్రజ' అనియున్నది. దీనిచే నాతఁడు తన పెద్దతండ్రికి దత్తుఁడయ్యెనని తెలియనగును. లింగమకుంట రామకవి తెనాలి రామకృష్ణకవి యల్లుఁడని లింగమకుంటవారెల్లరు నేఁటికిని జెప్పుచున్నారు. నేఁడు లింగమకుంటవారి యల్లురగు శ్రీ కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారివల్ల తొల్త నిదివిని తర్వాత లింగమకుంటలో విచారించి రామకవికృతుల సంపాదించి యందును జూచి నేనిది తథ్యమని నమ్మితిని.

ఇట్లు అల్లుఁడగు రామకవియుఁ, బూర్వోదాహృత పద్యమున మనుమఁడగు రామభద్రకవియు, రామకృష్ణ నామము పేర్కొనుటకు వారు వైష్ణవమతమందెక్కువగా నభినివేశము గలవారగుట కారణము గావచ్చును. వారి వైష్ణవమతాభినివేశ మాయా గ్రంథములఁ జూడవచ్చును.

మఱికొన్ని కృతులు

తెనాలి రామలింగని కృతులు మఱిరెండు తెలియవచ్చుచున్నవి. వానిపేళ్లు కందర్పకేతు విలాసము, హరిలీలావిలాసము. ఆ ప్రబంధము లిప్పుడు కానరావు గాని, వానినుండి కొన్ని పద్యములు ప్రబంధరత్నావళిలో నుద్ధృతము లయినవి. వాని నా గ్రంథమునఁ జూడఁదగును. ఇవిగాక పాండురంగవిజయమని మఱియేమో అని యీ కవికృతులున్నట్లు కొందఱు పేర్కొందురు గాని వాని విషయము నమ్మఁదగినది గాదు.

కథలు

తెనాలి రామలింగని కథలని దక్షిణహిందూదేశమెల్లఁ బ్రఖ్యాతికెక్కి పెక్కు కథలున్నవి. వానిఁగూర్చి మన మేమియుఁజెప్పఁజాలము. ఆతఁడు హాస్యచతురుఁడై యుండవచ్చును. నిజముగాఁ గొన్ని కథలాతనికి సంబంధించినవే కావచ్చును. లోకులు మఱియు ననేకాద్భుతకథలాతని తలకుఁ దగిలించియు నుందురు. పెక్కుగథలు శ్రీకృష్ణదేవరాయల గోష్ఠిలో జరిగినవిగా వినవచ్చును. రామలింగఁడు రాయల సమకాలమువాఁడే. కావున, నవి సంభావ్యములు గావచ్చును. చాటుపద్యమణిమంజరిలో నే నాతని కథలకు సంబంధించిన చాటుధారలు గొన్నిటిని జేర్చినాఁడను. క్రొత్తదొక్కటి యిక్కడ చూపుచున్నాఁడను.

క ఓ యమ్మలార! మందులు
వేయేల? మకారకొమ్ము విషకవిగానిన్

వాయెత్తకుండఁ జేసిన
వాయెత్తదు రామరాయవసుధేశునకున్.

అళియరామరాయనికి వాయురోగము వచ్చెనట! అంతఃపుర స్త్రీలాతనికి మందులనిప్పింపఁదంటాలు పడుచుండఁగా రామలింగఁ డీ పద్యమును జెప్పినాఁడట. మకారకొమ్ము విషకవిగాఁడనఁగా మూర్తికవి. ఆతని వాయి=నోరు, ఎత్తకుండఁ జేసినచో రామరాయలకు వాయి=వాయురోగము, తలచూపదని పద్యార్థము. మూర్తికవి విషకవిత్వ ప్రయోగముచే రాయలకు రోగము వచ్చెనని స్త్రీలను నమ్మించి యాతని యుద్యోగవైభవము నూడఁ గొట్టించుటకెత్తిన యెత్తుగాఁబోలు నిది!

ఇఁకఁ గవి విషయమును విడిచి ప్రస్తుత గ్రంథమును గైకొందును. శైవారాధ్యులలో నొక్కఁడయిన యుద్భటారాధ్యులచరిత్ర మిందు వర్ణిత మయినది.

ఉద్భటుడు

పాల్కురికి సోమనాథకవి రచియించిన బసవపురాణములో సప్తమాశ్వాసమున నీ యుద్భటుని చరిత్రము వర్ణితమైనది. ఆ కథనే మన కవి ప్రపంచించి ప్రబంధము చేసినాఁడు. తెలుఁగున మల్లికార్జునపండితారాధ్యుఁడును, నన్నిచోడుఁడును నుద్భటుని స్తుతించిరి.

క. హరలీలాస్తవ రచనా
స్థిరనిరుపమభక్తిఁ దనదు దేహముతోడన్
సురుచిరవిమానమున నీ
పురమున కుద్భటుఁడు ప్రీతిఁ బోవఁడె రుద్రా!

– (శివతత్త్వసారము)

క. క్రమమున నుద్భటుఁడు గవి
త్వము మెఱయఁ గుమారసంభవము, సాలంకా
రము, గూఢవస్తుమయ కా
వ్యముగా హరు (ర?) లీల, చెప్పి హరుమెప్పించెన్.
–(కుమారసంభవము)

పయిపద్యములఁబట్టి యుద్భటుఁడు హరలీల, కుమారసంభవము, అలంకారగ్రంథము (కావ్యాలంకార సంగ్రహము) రచించినాఁడని తెలియ నగుచున్నది. ఇందుఁ గావ్యాలంకార సంగ్రహమొక్కటి తక్కఁ దక్కినవిప్పుడు కానరాకున్నవి. ఆతని కుమారసంభవమునుండి కొందఱాలంకారికులు కొన్ని శ్లోకములనుద్ధరించిరి.[1] ఉద్భటుఁడు కాశ్మీరరాజగు జయాపీడుని సభలో విద్యాపతిగా నుండెనని (క్రీ. 779 నుండి 813 వఱకు) రాజతరంగిణిలో నున్నది.

ఆంధ్రకవు లీతని శివకవులలోఁ బేర్కొనుట మన కథా నాయకుడీతఁడే యనుటకు సాధకముగాని యీ కథలో నా గ్రంథముల స్మరణము లేకపోవుటయు గాలము సరిపడక పోవుటయుఁ గొంతబాధక మగుచున్నది. ఈ ప్రబంధమున నుద్భటుఁడు ముంజభోజునికి శైవదీక్ష నొసగిన గురువుగాఁ జెప్పఁబడినాడు. ముంజభోజుఁడు దశమశతాబ్దివాఁడు. ఉద్భటుని గ్రంథము లీ భోజునికింకను బూర్వకాలముననే పుట్టినవి. ఈ యుద్భటారాధ్యచరిత్రలో ముంజభోజుని పేరున్నను దీనికాకరమయిన బసవపురాణమున భోజుఁడని మాత్రమే యున్నది. పలువురు భోజులున్నారుగాన, యీతఁ డా కాలము వాఁడయినను గావచ్చును. ముంజభోజుఁడనుట రామలింగకవి స్వకల్పితము

1. నన్నెచోడుని కుమారసంభవము పీఠిక చూడుము.

గాన యది యప్రమాణమని త్రోసివేయవచ్చును. ముదిగొండవారని యిప్పుడాంధ్రదేశమునఁ బ్రఖ్యాతులుగా నున్న యారాధ్యబ్రాహ్మణుల కీ యుద్భటారాధ్యుఁడు మూలపురుషుఁడని యీ ప్రబంధమందుఁగలదు. ఆ యుద్భటుని దగ్గఱనుండి ముదిగొండవారి వంశక్రమము గూడఁ గొంత గ్రంథాంతమున గానవచ్చుచున్నది. ఈ వంశ క్రమము పాల్కురికి సోమనాథుని గ్రంథమునఁ గానరాదు. [1]కర్ణాటభాషలోఁగూడ నుద్భటచరిత్రములు గలవు. సోమరాజకవి బసవాంకకవి యను వారిర్వురు వానిని రచించిరి. పాల్కురికి సోమనాథుడు కుమారపాల ఘూర్జరునిదిగాఁ జెప్పినకథనే కర్ణాటక కవులుద్భటుని కథగాఁ జెప్పిరి. ఆ కర్ణాటక కవులకంటె మన సోమనాథుఁడు పూర్వుఁడు. కుమారపాలున కుద్భటదేవుఁడని నామాంతరముగా నా యుద్భటదేవచరిత్రపీఠికలో శ్రీశ్యామాచార్యులుగారు వ్రాసిరి. అదియెట్లో? మల్లికార్జున పండితారాధ్యుఁడు, సోమనాథుఁడు వారి నిర్వురను వేర్వేఱుగాఁ బేర్కొనిరి. కుమారపాలుని చరిత్రమున నాతని కా నామాంతరమున్నట్టు చెప్పరయిరి. పాల్కురికి సోమనకథ చొప్పున రచింపఁ బడిన యీ యుద్భటారాధ్యచరిత్రమునకును, నా కర్ణాట ప్రబంధములకును నేమియు సంబంధమును గానరాదు.

* * *

1 చంద్రశేఖరగురునివఱకు నా వంశక్రమమున్నది. ఈ చంద్రశేఖరుఁడే దేచయమంత్రి గురుఁడగునని నేననుకొనుచున్నాను.

విజ్ఞప్తి

శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రమనెడి యీ పవిత్రగ్రంథము తెనాలి రామలింగ మహాకవి రచించెనని మా తండ్రి మున్నగువారివలన వినియుండి యీ చరిత్రము మామూలపురుషుని దివ్యచారిత్రకమగుట నే నీ గ్రంథ సంపాదనమునకై భగీరథప్రయత్నము లొనర్చితిని గాని, "కష్టఃఫలే నహి పునర్నవతాంవిధత్తే" రను కాళిదాసోక్తి ననుసరించి గ్రంథ సంపాద నాయాసము నిందు వివరింపక గ్రంథమును సంపాదించి ప్రకటింపఁగల భాగ్యము కలిగినందులకుఁ గలిగిన నా సంతోషము నించుక వినిపింపఁ దలఁచి మనవిఁజేసికొనుచున్నవాఁడను.

ప్రప్రథమమున నీ చరిత్రము నైజాం మండలమునుండి సంపాదించి నా కొసంగినవారు మన్మిత్రులును వేములపల్ల్యగ్రహారవాస్తవ్యులును అగు ములుగు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు. వీరొసంగిన తాళపత్రగ్రంథము శిథిలావస్థనంది మఱియొక ప్రతి యుండినఁగాని వ్రాయుటకు వలనుపడని స్థితిలోఁ బ్రత్యంతర మొసంగినవారు అస్మద్వంశమౌక్తికాయమానులును విద్వద్వరేణ్యులును తాడికొండ వాస్తవ్యులునగు బ్ర॥ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రిగారు. ఈ రెండవ ప్రతియందు 1, 3 ఆశ్వాసము లొకింత శిథిలమైయున్నవి. ద్వితీయాశ్వాసమసలే లేదు. ఈ 1, 2 ప్రతుల సంప్రదింపుతోఁ గొఱతపడిన పద్యభాగములట్లనేయుంచి లభించినంతవఱ కున్నదున్నటుల నొకప్రతి నెత్తివ్రాసితిని. తదుపరి నే నిద్దానిసంస్కరణమెట్లు సమకూరెడునని విచారించుచున్నెడ నుభయశాస్త్రజ్ఞులును భోగేశ్వర సత్యవత్యుపాఖ్యానాది గ్రంథరచయితలును పెదనవాస్తవ్యులునగు బ్ర॥మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రిగారు లేఖన ప్రమాదముల సవరించి లుప్తభాగములఁ జాలవరకుఁ బూరించి దయచేసిరి. అనంతరము దీని ముద్రించు ప్రయత్నములో నేనున్న సంగతిని విని సరస్వతీ పత్రికాధిపతులైన మహారాజరాజశ్రీ రాజావాసిరెడ్డి శ్రీదుర్గా సదాశివేశ్వరప్రసాద్ బహదర్ జయంతిపురం రాజాగారు గురువంశమునకు మూలకందమైన నీ

యుద్భటారాధ్యచరిత్రము నత్యంత గౌరవభావముతోఁ దమ పత్రికయందుఁ ప్రకటింప నుద్యుక్తులైయుండ నింతలో భాగ్యవశమున మా ముక్త్యాల సంస్థానమును దర్శింపవచ్చిన సుప్రసిద్ధ విద్వత్కవివరేణ్యులును మన్మిత్రులు నగు బ్ర॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ఈ యుద్భటచరిత్రమును జూచి తెనాలి రామలింగని కవిత్వమౌటఁగడుంగడు సంతసించి పురాతన గ్రంథములనిన సహజోత్సాహపరులగుశాస్త్రిగారు మా ప్రార్థనముపై గ్రంథపరిష్కారమున కియ్యకొని చక్కగఁ బరిశోధించి కవిహృదయ మెఱింగి నంత మట్టుపూరణముల సంస్కరించి మఱింత మెఱుగు పెట్టుటయేకాక, పాండురంగమహాత్మ్యాదికృతులు రచించిన రామకృష్ణుఁడే రామలింగకవి యని సిద్ధాంతీకరించు విపులమైన పీఠిక వ్రాసి యొసంగిరి. నా కీ గ్రంథసంపాదనమునకుఁ దోడ్పాటుగావించిన బ్ర॥ ములుగు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి గారికిని బ్ర॥ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రులవారికిని సంస్కరించి ప్రకటనానుకూల్య మొనర్చిన బ్ర॥ మల్లంపల్లి మల్లికార్జున శాస్త్రిగారికిని బ్ర॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారికిని గృతజ్ఞతాభివందన శతంబులర్పించుచున్న వాఁడను.

ఈ చరిత్రమును తమ సరస్వతీపత్రికయందుఁ బ్రకటింపించి నా కీ గ్రంథమును ముద్రింపించి యొసంగిన మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ రాజావాసిరెడ్డి శ్రీదుర్గాసదాశివేశ్వరప్రసాద్ బహదర్ గారు ఇతోధిక సర్వైశ్వర్యవిరాజమానులై వంశాభివృద్ధి నొంది యలరుటకు నస్మదుపాస్యదైవమగు నా యుమామహేశ్వర తత్త్వమును బ్రార్థించుచున్నవాఁడను.

ఏ మహానుభావులకడనైన నీ యుద్భటారాధ్యచరిత్రముండి దయచేసిరేని తక్కుంగలలోపముల ద్వితీయముద్రణమున సవరించి వారికి ముద్రితప్రతుల నొసఁగి కృతార్థుఁడనయ్యెదను.

బుధజనవిధేయుడు,

ముక్త్యాల. **ముదిగొండ బసవయ్యశాస్త్రి.**

శిథిల పూరణములు

శ్రీ నిడదవోలు వెంకటరావుగారి సంపాదకత్వంలో వచ్చిన “ఉద్భటారాధ్య చరిత్రము’లో శ్రీ ముదిగొండ వీరభద్రమూర్తిగారు, శ్రీజంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు పూరించిన పూరణములు ముద్రించగా వాటిని యథాతథంగా గ్రహించడం జరిగింది. అవి ఆయా పద్యాల్లో కుండలీకరణము చేయబడినవి. వారు పూరించిన పద్యాల అంకెలను ఆశ్వాసాల వరుసలో ఈ క్రింద ఇవ్వబడినవి.

1. శ్రీముదిగొండ వీరభద్రమూర్తిగారి పూరణములు.

1వ ఆశ్వాసం. 1 నుండి 9పద్యాలు, 144 (ఏ) ప.

2వ ఆశ్వాసం. 4, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 24, 41, 66, 70, 72, 79, 80, 81, 87, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 105, 108, 109,114, 115, 117, 119, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 134, 135, 137, 139, 150, 151, 153, 165, 179, 280, 292.

3వ ఆశ్వాసం. 3. 309, 310, 325, 333, 334, 335, 338, 339, 341.

2. శ్రీ జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారి పూరణములు:

2వ ఆశ్వాసం. 26, 35, 47, 99, 100, 106, 107, 118, 136, 140, 141, 144, 149, 152, 154, 157, 160, 177, 178, 180, 187, 203, 213, 247, 248, 260, 279, 280, 281, 291,

3వ ఆశ్వాసం. 195,312,327,337.

శ్రీ

ఉద్భటారాధ్య చరిత్రము

ప్రథమాశ్వాసము

శా. (శ్రీవక్షః కమలాసనాది దివిజశ్రేణి శిరోమణ్యు భి
ఖ్యావృద్ధి ప్రదశాణవన్నఖర) పాదాంభోజుఁడధ్యాత్మవి
ద్యావిశ్రాంతుడు చంద్రశేఖ(రుఁడు నిత్యశ్రీ)యుతుం జేయు భ
ద్రావాసుండగు నూరదేచవిభు (నిత్యశ్రీయుతుం జేయుతన్.) 1

మ. (కమనీయంబగు నాథుమోమున నపాంగక్రీడ గావించి క)
ర్ణ మరుద్భుక్ఫణరత్నదీప్తిలహరీ రక్తాంగగండస్థ రే
ఖ మృగాక్ష్యంతరదత్తనూతన నఖాంకంబంచు నంకించు నా
హిమశైలాత్మజ (యూరదేచవిభు నెంతేఁబ్రోచు నశ్రాంతమున్)2

ఉ. (స్వీకృత తల్పరూపుఁడగు శేషు ఫ) ణామణికాంతి పర్వి ని
త్యాకరరత్నగైరిక మహాద్యుతిఁ బొల్పగు నీలశైలముం
డీకొనుమేను మేటిజగతీధరధారి మరా (ళ వాహనున్
సాకిన బొడ్డుతమ్మిగల శౌరి యలర్చుత దేచ ధీనిధిన్). 3

ఉ. అంచితపక్షపాతగతి నారయఁ గూరుట గల్గి శారదా
చంచలనేత్ర! హంసిక్రియఁ జారు నిజాననపద్మమందు గ్రీ
డించ సుఖించు ప్రో(డ ప్రకటీకృత సృష్టికిఁ దోడునీడ యా
కాంచన గర్భుఁడేలు నొడి) కంబుగ నన్నయమంత్రిదేచనిన్. 4

సీ. సజలవలాహక శ్యామమోహనమూర్తి
భద్రకాళికి నేత్రపర్వమొసఁగ
వీరరసాం (పగా వీచీలసద్వీక్ష
ణములు భువన రక్షణమును దెలుప)
(నసదృశ మందహాసాంశు జా)లంబులు,
నెలపూవు నమృతంపుఁ గలిమిఁ బోల్పఁ
దరళదంష్ట్రాధాళ ధళ్యంబులును భూష
ణ ప్రభాంకురము లున్నతిఁ దలిర్పఁ

గీ గొండవీటి (కనకపీఠిఁ గొలువుదీరు
భక్తమానస చాతకవార వార్ష
సమయవిస్ఫూర్తి) శ్రీవీరశరభమూర్తి
బ్రోచు నూరన్నధీమణి దేచమంత్రి 5

చ. అమృతకరావతంసు తలయందలి యేటిజలంబుఁ గ్రోలి తుం
డము గొ (నితోడుతోఁగు ధరనాథ తనూభవ మ్రోల స్తన్య పా
నమున నెసంగి యిర్వురు పెనంగొని ముద్దిడుకొన్న) యుగ్మ వి
భ్రమము వహించు హస్తిముఖుఁ బ్రార్థన చేసెద నిష్టసిద్ధికిన్. 6

ఉ. అధ్వరకర్మకౌశలసమంచితు మానసపద్మకీలితో
క్షధ్వజ (భక్తి సౌరభు నఖండషడధ్వ రహస్యపారగున్
మధ్వతి శాయివాణి శ్రిత మానస గుప్తతమోనభో మ) ణిన్
సాధ్వనుభావు మద్గురుఁ బ్రసన్ను భజించెద నైలనాహ్వయున్. 7

మ. కలశాంభోనిధి యాఁడుబిడ్డ, శశికిం గారాబుతోఁబుట్టు, (వి
ద్యల దేవేరికి నత్త, యజ్ఞ పురుషుండౌ విష్ణునిల్లాలు, శ్రీ

జలజాతేక్షణ ప్రోచుఁగాత) నిరతైశ్వర్యం బవార్యంబుగా
నలఘుప్రాభవు నూరయన్నవిభు దేచామాత్యు నిత్యోన్నతున్. 8

సీ. సింహా (సనీకృత చిరయశః కవిచిత్త
యుపవనీకృతరసాభ్యుదితరచన
లీలాపదీకృత కీలితాచ్ఛాం)భోజ,
సైంధవీకృత మదస్ఫారహంసి
ప్రియసఖీకృతమనఃప్రియద పాండురకీరి
సరసీకృతాంభోజ జాతవ (దన)
(విహృతస్థలీకృత వేధాః పరిష్వంగ
విహృతిస్థలీకృత వేదవీథి

గీ. అనవరత కరుణాఝరీ కనదపాంగ
ధ్వ)రణిత మణిమయవీణా వితతఝంక్రి
యా సమాకర్ణన ప్రహృష్టాంతరంగ,
శారదాదేవి మతిఁ గృతీశ్వరున కొసఁగు. 9

శా. సంసా (రాహ్వయసింధు) పోతము జగత్సంబోధదీపాంకురున్
కంసారాతిపదాబ్జబంభరము సాక్షాత్పద్మగర్భున్ బుధో
త్తంసంబున్ శ్రుతిసంకరోద్ధళన పాథఃక్షీర భేదక్రియా
హంసంబున్ బరిశీలితస్మృతిరసున్ వ్యాసున్ బ్రశంసించెదన్. 10

క. శ్రీరామాయణదుగ్ధాం
భోరాశిసుధామయూఖు బుధవినుతగుణో (ణా)
దా(ధా) రు నఘమత్తవారణ
వారణరిపుఁబ్రస్తుతింతు వాల్మీకిమునిన్. 11

ఉ. గ్రాంథిక సన్నుతప్రతిభఁ గాంచి రసజ్ఞత మించి యాదిమ
గ్రంథము లుగ్గడించి ఫణి రాట్పరికల్పిత శాస్త్రవీథికిన్
బంధువులైన సత్కవులఁ బ్రార్థనచేసెద దుష్ప్రబంధ సం
బంధమహాంధకార ఖరభాను గభీరవచోమచర్చికన్. 12

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబును విశిష్టసత్కవికీర్తనంబును బరిఢవించి
యొక్క ప్రసిద్ధప్రబంధరచనాకౌతూహలంబు మనంబునం బెనంగొని
యుండు నవసరంబున 13

సీ. మహిత మూలస్థాన మల్లికార్జున శిర
స్థ్సలచంద్రచంద్రికా ధవళిమంబు
చెదలువాటీపుర శ్రీరఘూద్వహభుజా
స్తంభ రక్షణవిధా సంభృతంబు
వేదండముఖతడా గోదితపద్మ సౌ
గంధికగంధపాణింధమంబు
రాజబింబాననా రాజిత గాంధర్వ
మాధురీ సాధురీతీధరంబు

గీ. కరటికటనిర్గళద్దాన నిరవధిక
మగ్రనూతనవృష్టి జంబాలి తాఖి
లావనీ పాలమందిర ప్రాంగణంబు
గురుసమృద్ధుల సయిదోడు కొండవీడు. 14

మ. పరఁగన్ వారిధివేష్టితాఖిల మహీభాగంబునన్ రెడ్డిభూ
వరసింహాసనమై, శుభాయతనమై, వర్ధిల్లుతత్పట్టణం
బురుబాహాబలసంపదం బెనుచు భద్రోద్యోగి నాదెండ్ల గో
ప రసాధీశుఁడశేషబంధుకుముద ప్రాలేయ ధామాకృతిన్. 15

సీ. భూధురంధరభావమున భోగిపతియయ్యు
విప్రవరాసక్తి వృద్ధిఁ బొంది
వరవిక్రమప్రౌఢి నరసింహుఁడయ్యు నె
పుడు హిరణ్యకశిపు స్ఫురణ గాంచి
దివ్యభోగవ్యాప్తి దేవతావిభుఁడయ్యు
బలపోషణఖ్యాతిఁ బరిఢవిల్లి
ప్రచురకారుణ్యసంపద రాఘవుండయ్యు
శివధర్మపాలన స్థితి వహించి

గీ. బాణ బాణాసనస్ఫూర్తి ద్రోణుఁడయ్యు
నవ్యపాంచాల లక్షణోన్నతి వహించి
జలధివలయిత వసుమతీ స్థలమునందుఁ
గొమరు దీపించు నాదెండ్ల గోపవిభుఁడు. 16

సీ. దరహాసచంద్రికా ధాళధళ్యంబులు
భుజగేంద్రకాంతా కపోలములకు,
తారహారచ్ఛటా ధాగధగ్యంబులు
చారణకామినీ స్తనములకును,
సంఫుల్లమల్లికా చాకచక్యంబులు
గంధర్వమదవతీ కబరికలకు,
నవచందనాలేప నైగనిగ్యంబులు
దివిషన్నితంబినీ దేహములకు,

గీ. ధవళధామ సుధాశారదాపటీర
దర సుధావారినిధి సుధాంధఃకరీంద్ర
సాంద్రతర కాంతివిభ్రమ సంగతములు
తిమ్మవిభుగోపమంత్రి సత్కీర్తిరుచులు. 17

సీ. కరవాలకామారి కరివధూనయన క
జ్జలము హాలహలభోజనము గాఁగ
ప్రచురదానాంబుధారాపద్మ కర్థిహ
స్తంబులు వరనీరజములు గాఁగ
అకలంకమతిమరాళికిఁ జతుశ్శ్రుతివీధి
సాంద్రపయఃపూర్ణసరసి గాఁగ
గుణమౌక్తికములకుఁ గోవిదశ్రుతిసీమ
ల కుటిలగుప్తి పేటికలు గాఁగ

గీ. భూమ సప్తార్ణవీ సప్తకీమనోజ్ఞ
సర్వసర్వంసహా పూర్ణచంద్రవదన
రాణివాసంబుగా ఖ్యాతి రాసి కెక్కె
గురుయశోహారి నాదెండ్ల గోపశౌరి. 18

సీ. అరిపురజయలక్ష్మి హరునిఁ బోలెనె కాని,
తగులందు విషధరత్వంబు నింత
సంపూర్ణతరకాంతిఁ జంద్రుఁ బోలెనె కాని,
దోషాకరోన్నతి దొరలఁ డెందు
నిజభుజాబలరేఖ విజయుఁ బోలెనె కాని,
భీమోన్నతస్ఫూర్తిఁ బెరుఁగ నీఁడు
గాంభీర్యమునఁ బాలకడలిఁ బోలెనె కాని,
భంగసాంగత్యఁబుఁ బట్టఁ దర్థి

గీ. నఖిలదుర్మంత్రివదనముద్రావతారుఁ
డాత్మపంకజవీథీ విహారిశౌరి
కీర్తి గంగాపవిత్రిత క్షితితలుండు
గుణమరున్మంత్రి నాదెండ్ల గోపమంత్రి 19

ఉ. ఆహవకౌశలప్రహసి తార్క్షునతన్ సముదీర్ణధైర్య రే
ఖా హృతమేరుసారత మహాద్భుతుఁడై గుణనిర్జితేభ ర
క్షోహరుఁ (డై చెలంగు నల) గోపనమంత్రికి రాజకార్య ని
ర్వాహకుఁ డూరదేచసచివప్రవరుండు దలిర్చు నుర్వరన్. 20

సీ. తన దానవిభవంబు ధనదానవద్య వి
శ్రాణనప్రక్రియఁ జౌకపఱప
తన వచశ్శుద్ధి శాంతనవ పౌత్త్రాదు లం
తటివారలకు నద్భుతంబొనర్ప
తన మూర్తి చూచినంతన మూర్ధములు వంచి
దర్పితారాతిబృందములుదలఁక
తన మనస్థితి పురాతనమహామునిమృగ్య
మగు శంభుతత్త్వంబుఁ దగిలిప్రబల

గీ. ప్రబలుఁడై యొప్పు నాదెండ్ల భవ్యవంశ
దీప తిమ్మప్రధానేంద్ర గోపసచివ
రాజ్యసంరక్షణక్రియారబ్ధబుద్ధి
గోచరుండూరయన్నయ దేచమంత్రి. 21

వ. ఇట్లు మహనీయమనీషి మనఃకమలదివాకరుండును వివిధ విరోధి హృదయభీకరుండును, రసనాగ్రజాగ్రదశేష విద్యాసందర్భుండును, నభంగురప్రతిభాపద్మగర్భుండును, విశ్రుతవిశ్రాణనవిజిత సముద్రుండును, విశుద్ధస్వాంతవిశ్రాంత వీరభద్రుండును, వనీపకవ నోల్లాస నవచైత్రుండును గౌండిన్యగోత్రుండును, సన్నుతసమున్నత మహాభోగసంక్రంద నుండును, నిబిడభుజాబల విడంబితకుమారుం డును, గృష్ణమాంబికా కుమారుండును, శాశ్వతైశ్వర్యపురశాసనుం డును నగు నా ప్రధానపరమేశ్వరుండొక్కనాఁడు. 22

మ. కవులున్, బాఠకులున్, బ్రధానులు సుధీగణ్యుల్, పురాణజ్ఞులున్,
వివిధార్థుల్, సఖులున్, బురోహితులు నుర్వీనాథులున్, జోస్యులున్,
ధవళాక్షుల్గొలువంగ నిండుకొలువై దైవారుహర్షంబుతో
నవధానంబున నుండి శంకరకథావ్యాసక్తి భాసిల్లుచున్. 23

సీ. కౌండిన్యమునిరాజ! మండలేశ్వరవంశ!
పాథోధి నవసుధాభానుమూర్తి!
బాలగుమ్మేలేశ! పదపయోజద్వయీ!
ధ్యానధారణ సముదాత్తచిత్తు!
మానితాయాతయా మా (నామ) భావిత
విపులమహాయజుర్వేదవేది!
రామేశ్వరస్వామి రమణీయకరుణా వి
శేషపోషితవిలసితసమగ్ర!

గీ. సహజసాహిత్యమాధురీ సంయుతాత్ము
లక్కమాంబకు ఘనయశోలక్ష్మి వెలయు
రామధీమణికిని బుత్రు రామలింగ
నామ్నవిఖ్యాతుఁ గావ్యనిర్ణయధురీణు. 24

వ. నన్ను సబహుమానంబుగా రావించి సమున్నతాసనంబునఁ గూర్చుండ నియమించి కర్పూరతాంబూలంబు జాంబూనద పాత్రంబున నొసంగి తారహారాంగుళీయకంకణకర్ణభూషణ పట్టమాంజిష్ఠాది విశిష్టవిస్తారవస్తు ప్రదానపురస్సరంబుగానిట్లనియె. 25

చ. విలసదయాతయామబహు వేదవివేక పవిత్రభావ సం
కలితములైన వాక్యములఁగావ్యముఁజెప్పఁగ నేర్తు వాదికా

వ్యలకవితా నిగుంభనసమున్నతిఁ గాంచినవాఁడవౌదు నీ
వలఘువచో విలాస సుగుణాకర రామయలింగసత్కవీ! 26

మ. భవపాశత్రుటనక్షమంబులగు నా ఫాలాక్షుగాథావలుల్
చెవులారన్ వినుచుండు నెవ్వఁడతఁడీక్షింపన్ మహాభాగుఁ డ
ట్లవుటన్ మామకబుద్ధి యెల్లపుడు దీవ్యచ్ఛైవశాస్త్రార్థ సం
భవసాంద్రామృతసేవఁ దృప్తిఁ గనుచున్ భాసిల్లు నిస్తంద్రమై. 27

గీ. హరునికంటెను దద్భక్తులధికులనుచు
వేదవేదులు వివరింప విందుమెపుడుఁ
గాన తద్భక్త సత్కథాఖ్యాతమైన
భవ్యచరితంబు వినువారు ప్రాజ్ఞతములు. 28

క. హరభక్తులందు నుద్భట
గురుఁ డధికుఁడు తత్ప్రసిద్ధ గుణమణిగణ వి
స్ఫురణాభిరామమును నీ
వ రచింపుము కావ్యమొకటి వర్ణనకెక్కన్. 29

మ. అని ప్రార్థించిన దేచధీమణికి నిష్టావాప్తియుం గీర్తిఖే
లనయున్ భాగ్యసమృద్ధియున్ జయముఁ దుల్యస్ఫూర్తి వర్తిల్ల స
జ్జనతావర్ణితరీతి నాంధ్రమగు భాషాపద్ధతిన్ బల్కితిన్
వినుత శ్రీభరితోద్భటస్ఫుటకథా విఖ్యాత సత్కావ్యమున్. 30

వ. ఇమ్మహాప్రారంభమునకు మంగళాచరణంబుగాఁగృతీశ్వరు
వంశావతారం బభివర్ణించెద. 31

కృతిపతి వంశావతారవర్ణనము.

ఉ. ధన్యవివేకశాలి, ప్రమథప్రభుపాదపయోజయుగ్మ మూ
ర్ధన్యమనోద్విరేఫపతి, ప్రౌఢవచఃపరిభూతపండితం
మన్యుఁడు, మాన్యకీర్తినిధి, మన్యువిదూరుఁడునైన యట్టి కొం
డిన్యమహామునీంద్రుఁడు మనీషికులాగ్రణి యొప్పునెప్పుడున్. 32

శా. ఆవిర్భావము నొందెఁ దత్కులమునం దక్షుద్రకీర్త్యావృత
ద్యావాపృథ్వ్యవకాశుఁ డీశపదపద్మధ్యానసంధాన వి
ద్యావిశ్రాంతుఁడు సత్కృపాభరితశాంతస్వాంతుఁ డూరాగ్రహా
రావాసుండు పెదన్నమంత్రిమణి కొమ్మాంబామనోభర్తయై. 33

క. ఆ జంపతులకుఁ గలిగిరి
భూజనకల్పద్రుమములు పురహరపూజా
భ్రాజిష్ణు లైలమంత్రియుఁ
దేజోనిధి తిప్పవిభుఁడు దేచప్రభుఁడున్. 34

క. వారలలోఁ గవిజనమం
దారుఁ డుదారుండు కీర్తిధగధగిత దిశా
వారణదంతాచలుఁ డగ
ధీరుఁడు ధీరుచిరమూర్తి తిప్పన వెలయున్. 35

గీ. చెప్పఁ జిత్రంబు శ్రీయూర తిప్పమంత్రి
యర్థులకు ధారవోయుట కఖిలనదులు
వెచ్చ పెట్టంగ నీక్షించి వృషభకేతుఁ
డభ్రనది నాఁచికొనియుండు నాత్మమౌళి. 36

చ. బిసరుహపత్రనేత్రయగు పేరమకున్ బ్రతివాసరార్చిత
ప్రసవశిలీముఖారి పదపద్మయుగుండగు తిప్పమంత్రికిన్
మసృణయశోవిభూషిత సమస్తదిశావదనుండు నిర్జరేం
ద్రసముఁడు సంభవించె జితతామసుఁడన్నవిభుండు సొంపునన్. 37

సీ. సింహికాసుతుదంష్ట్రఁ జిక్కి నొవ్వని నాఁటి
సంపూర్ణపూర్ణిమా చంద్రకాంతి
పెలుచఁ గవ్వపుఁగొండ గలఁచి యాడని నాఁటి
క్షీరవారాశి గంభీరగుణము
దారుణతరవజ్రధార యంటని నాఁటి
దైవతాహార్యంబు ధైర్యమహిమ
వితతభైరవ కరాహతిఁ దలంకని నాఁటి
పద్మగర్భుని ప్రతిభాభరంబు

గీ. సత్యభామాధిపతిచేతఁ జలన మొంది
బలిమి దింపని నాఁటి కల్పద్రుమంబు
వితరణంబును దన యంద వెలయ వెలయు
నూరయన్న ప్రధానకంఠీరవుండు. 38

చ. హిమగిరిధైర్యుఁడన్న విభుఁ డీశ్వరప్రెగ్గడమల్లనార్యు గౌ
రమకుఁ గుమారియై, రమకు నద్భుతసంపద సాటియై, మనో
రమ కులయుగ్మహారమయి, ప్రౌఢి వహించిన కృష్ణమాంబ నె
య్యమున వరించి మించె శివుఁడద్రిసుతన్ వరియించు కైవడిన్. 39

సీ. సర్వసర్వంసహాదుర్వారతర భార
నిర్వాహక భుజుండు పర్వతయ్య

నీలకంధర హిమ నాళీకరిపుహార
కైలాసనిభకీర్తి యైలమంత్రి
శ్రీచంద్రశేఖర వాచంయమేంద్ర సే
వాచారుతరబుద్ధి దేచమంత్రి
కుండలిమండలాఖండదోర్దండాసి
మండలాహృతవైరి కొండశౌరి

గీ. యనఁగఁ గలిగిరి సత్పుత్రులన్న నార్య
భార్య కృష్ణాంబకును నిత్యభాగ్యనిధికిఁ
బ్రణతభూపాలకోటీరమణిమయూఖ
రాజినీరాజితాంఘ్రినీరేజు లగుచు. 40

క. భూభాగజంభభేదను
నాభాగ దిలీపతుల్య నరవరమాన్య
శ్రీభరితు నూరపర్వతుఁ
బ్రాభవనిధిఁ బ్రస్తుతింతుఁ బటుతరఫణితిన్. 41

సీ. నిటలలోచనజటాపటలాంతరమునకు
భాగీరథీపయోభారధార
జంభభంజనపురీ కుంభివల్లభ కర్ణ
సీమకు నభిరామచామరంబు
జలజాతభవవధూ స్తనకుంభపాళికి
ననవద్యతర హృద్యహారయష్టి
సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబమునకు
విస్ఫురచంద్రికావిలసనంబు

గీ. నగుచు జగముల విహరించు నహరహంబు
నిర్నిరోధవిహారమానిత విభూతి
హత్తి యూరయ్య సుప్రథానోత్తమ ప్ర
వృద్ధసుస్నిగ్ధ నవయశోవిశదకాంతి. 42

ఉ. యాచనకామరద్రుమ ముదగ్రతరాంతరరాతివిక్రియా
మోచనకారణం బ(ఖిల భూజనసంత) తసత్కృపా లస
ల్లోచనపద్మపత్రుఁ డతిలోకగుణాఢ్యుఁడునై వసుంధరన్
దేచనమంత్రి యొప్పు జగతీధరకార్ముకదత్త చిత్తుడై. 43

క. ఖండపరశుపదసేవా
ఖండలనందనుఁడు కీర్తి గర్భీకృత ది
ఙ్మండలుఁడూరన్నయవిభు
కొండన ధైర్యమునఁ బసిఁడి కొండన వెలయున్. 44

మ. వారిలోన. 45

మ. ప్రణుతప్రాభవుఁ డూరదేచవిభుఁడభ్యర్చించు హస్తాగ్ర కం
కణఝుంకారము లంకురింప విరులన్, గంధంబునన్, బత్తిరిన్,
మణిహారంబులఁ, గాంచనాక్షతల శుంభద్వర్ణ పంచాక్షరిన్,
బ్రణవాత్మున్, బరమప్రకాశు గిరిజా ప్రాణేశు నశ్రాంతమున్. 46

షష్ఠ్యంతములు

క. ఏతాదృశకులమణికిని
మాతాపితృభక్తియుక్తి మహిమాఢ్యునకున్
కాతరజనసురశాఖికి
వాతాశనసార్వభౌమ వాగ్వైఖరికిన్ 47

క. శ్రీకరనిజగుణ మాణి
క్యాకీర్ణపయోజసంభవాండ కరం డా
స్తోకాచ్ఛాదన సిత వ
స్త్రీకృత సత్కీర్తినిధికి ధీసన్నిధికిన్. 48

క. గీష్పతి నిభమతికిని వా
స్తోష్పతివిభవునకు నాత్మదోఃఖడ్గలతా
ర్చిష్పతి విపులజ్వాలా
నిష్పీడిత నిఖిలవిమత నృపసచివునకున్. 49

క. అలఘుతర హరిద్దంతా
వళ కర్ణోద్ధూతగంధవాహభర ప్ర
జ్వలితచటులప్రతాపా
నలునకు నసమాన (ధైర్య) నయధుర్యునకున్ 50

క. శ్రీచంద్రశేఖరాహ్వయ
వాచంయమచంద్రపాద వనరుహసేవా
శ్రీచతురాత్మున కన్నయ
దేచామాత్యునకు సత్యధీ నిత్యునకున్. 51

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నా యొనర్పంబూనిన యీ మహా
ప్రబంధంబునకుఁగథా క్రమం బెట్టి దనిన. 52

కథాప్రారంభము.

ఉ. గణ్యము దండక ప్రముఖ కాననకోటులయందు సర్వ వై
గుణ్యనివారణక్షమ మకుంఠితవైభవశోభితంబు స

త్పుణ్యఫలాదికారణము భూనుతిపాత్రమునైన నైమిశా
రణ్యము (తేజరిల్లు) మునిరాజనికేతన భాసమానమై. 53

సీ. అచలసుతాభర్తకర్పించి మఱి కాని,
మృగములు లేఁబూరి మేయవచట
అసమలోచనునకునర్పించి మఱి కాని,
యళులు క్రొవ్విరితేనె లానవచట
అంధకధ్వంసికినర్పించి మఱి కాని,
కోయిల లిగురాకుఁగొఱుకవచట
అంగజారాతికినర్పించి మఱి కాని,
చిలుకలు పండ్లు భుజింపవచట

గీ॥ తక్కుఁగల జంతువులు శంభుఁ దలఁచి కాని,
యుచితవర్తనములఁ గోరి యుండవచట
వదనములు వేయుఁ గలయంత వానికైన
నా యరణ్యంబుఁ గొనియాడ నలవి యగునె. 54

మ. హరిణంబున్ బులివెంచు సింగ మొగి సయ్యాటంబు లాడున్ గరిన్
బురినీడన్ ఫణిడింభజాలముల నిల్పుం గేకి చిట్టెల్కలం
గరుణన్ బిల్లులజాలముల్ పెనుచుఁ గాకంబుల్ నిశావేళ భీ
కరమూకంబులపొంతఁ గన్ను మొగుచున్ గాక్షించి తద్భూములన్. 55

గీ. తబిసిమొత్తంబు రేపాడి తానమాడి
దిగ్గియలచేరువలను (బూదియలలందు)
కాలమునఁ బల్కును "త్రియంబకం యజామ
హే" యటంచును జలపక్షు లెల్లయెడల. 56

ఉ. సామగుణంబుఁ గొల్చుఁబికశాబకపంక్తులు శైవధర్మముల్
ప్రేమ నుపన్యసించు శుకబృందము లీశ్వరయోగశాస్త్రముల్
కోమలరీతి శారికలు గూడి పఠించు వినోదలీలలన్
గామవిరోధిఁబాడు నధికంబుగ ముచ్చట భృంగపోతముల్. 57

ఉ. పూచినక్రోవులుం దొరుఁగుపుప్పొడిఁ జెల్వగుమావులుం దగన్
గాచినమోవులున్ శుకనికాయసమప్రభమించు జూవులున్
వాచవియైనఁ బంచజనవాంఛలు తీర్చుననంట్ల ప్రోవులున్
జూచి ముదంబునన్ నిలువఁజూతురు తద్వనవీథి దేవతల్. 58

ఉ. నాలుగువేదముల్ గడచనంగఁ బఠించి సమస్తశాస్త్రముల్
మూలము ముట్టఁగాఁ దెలిసి మోహముఖాహితులం జయించి సం
శీలితశైవధర్మగతిచేఁ దనరారుచు నద్భుతస్థితిన్
గాలముఁద్రోచియుండుదు రఖర్వతపోనిధు లవ్వనంబునన్. 59

క. ద్వాదశవార్షికమగు క్రతు
వాదరమునఁ జేయుచున్న యమ్మౌనుల సం
పాదితపుణ్యఫలము దా
నై దైవికఘటన సూతుఁడట కేతెంచెన్. 60

క. ఏతెంచిన సూతుంగని
యా తాపసముఖ్యులెల్ల నతనికి వినయో
పేతమతి నుక్తవిధిచే
నాతిథ్యముచేసి రప్పు డధిక ప్రీతిన్. 61

సీ. అంతట నర్ఘ్యాసనాసీనుఁడైయున్న
సూతు సద్వినయసమేతుఁజూచి

యప్పుణ్యకుశలంబునడిగి యాయన దమ్ము
నడిగినఁదమసేమమర్థిఁజెప్పి
యుచితభాషణముల నొక్కింతవడి కాల
యాపనం బొనరించి యనఘచరిత!
యఖిలపురాణరహస్యంబు గరతలా
మలకమై యుండు నీమదికి నెపుడు.

గీ. శైవధర్మసదాచారసరణి మిగుల,
వినఁబ్రియంబగుఁజెప్పవే విశదఫణితి
ననుచుఁదన్నట్లు ప్రార్థించి యడుగు శౌన
కాదిమౌనుల కిట్లను నతఁడు ప్రీతి. 62

చ. అనఘవిచారులార! వినుఁడాగమతత్త్వమునందు మీ యెఱుం
గనియది లేదు నన్నుఁ ద్రిజగద్వినుతోదయుఁజేయఁగాఁ దలం
చినపని కాదె యే నొకటి చెప్పఁగ విందుమటంచు నిట్లు మీ
యునికి భవత్కృపాగరిమ నొందితిఁ జెందితి భాగ్యసంపదన్. 62

ఉ. వాలుక లెన్నవచ్చు నుడువర్గము లెన్నఁగవచ్చు భూరజో
జాలము లెన్నవచ్చు నతిచంచలవార్ధివికీర్ణవీచికా
మాలిక లెన్నవచ్చు బుధమండల కర్ణపుటామృతంబు తా
బాలశశాంకశేఖరుని భవ్యచరిత్రము లెన్నవచ్చునే?. 64

ఉ. అంగద యోగసిద్ధికిఁ బ్రయాసముఁ బొందఁగ నేల సంశయా
బ్ధిం గడు ముంపుచున్న బహుభిన్నపథంబులఁబోవనేల? భ
క్తిం గనఁజాల (కావృషభ కేతను) ను బ్రస్తుతి సేయుచుండినన్
దంగెటిజున్ను గాదె హిమధామకిరీటుఁడు భక్తకోటికిన్. 65

ఉ. ఆకులఁగందమూలముల నంబుఫలంబులఁగూరగాయలం
జేకొని ప్రాణరక్షణముఁజేసి మహాటవిలోనఁదీవ్ర ని
ష్ఠాకలనన్ శరీరము గృశంబుగ నుండిన ముక్తి గల్గునే?
ప్రాకటమైన భక్తిఁబురభంజనుఁబూజ యొనర్పకుండినన్. 66

సీ. మ్రొక్కు నెవ్వాఁడష్టమూర్తికి నలవోక
బలె నాతఁడమరులప్రణతియందుఁ
జల్లు నెవ్వాఁడు ధూర్జటిమీఁదఁబుడిసెడు
జలము లాతఁడు సుధాజలధిఁదేలు
నుతియించు నెవ్వాఁడు శితికంఠు నేకవా
రం బాతఁడల వచోరమణినేలు-
నిలుపు నెవ్వాఁ డీశు నిమిషమాత్రము మనం
బున నాతఁడామీఁది పొడవుఁదెలియుఁ
గీ. గాన మ్రొక్కఁగ నభిషిక్తుఁగా నొనర్ప
వినుతిసేయంగఁదవిలి భావింప నెందుఁ
దగిన దేవాది దేవుఁడాతండు సూవె
భుక్తిముక్తు లపేక్షించు భక్తులకును. 67

ఉ. వాసన లేనిపూవు రసవర్ణనలేని కవిత్వరేఖ య
భ్యాసము లేనివిద్య, జలజాప్తుఁడు లేనిదినంబు, చంద్రికో
ల్లాసము లేనిరాత్రి, కమలస్థితి లేని కొలంకు చూవె కై
లాసనివాసు నాత్మలఁదలంపని మూఢులజన్మ మారయన్. 68

గీ. చూడఁదగదే వివేకించి సుజనులకును
జంద్రరేఖావతంసుని చరణయుగళి
యెంతచక్కనిదో? రమాకాంతుఁడంత
వాఁడు నందును దన కన్నువైచె మున్ను. 69

గీ. శైవులగువారు చెప్పినజాడయందు
నడువ నేరదు మూఢుల గడుసుబుద్ధి
వానపై వానగురిసిన నానునొక్కొ?
సహజకాఠిన్య ముడిగి పాషాణకులము. 70

సీ. శివపదాంభోరుహ ప్రవిమలోదక పాన
సిద్ధి నాలుకచవిఁ జెలఁగదేని
శంభుదాసాంగైక సంస్పర్శనంబున
నెమ్మేను పులకల నిలుపదేని
త్రిపురదానవవైరి దివ్యలింగస్ఫూర్తి
కన్నులారఁగఁ జూడఁ గలుగదేని
దర్పకధ్వంసియౌ దలనిడ్డ పూవుల
తావిపై నాసిక దవులదేని

గీ. కాలకంధరు సత్కథాకర్ణనంబు
కర్ణపుటవీధి నందంద కదియదేని
వాని జన్మంబు జన్మమే? వాని బ్రతుకు
బ్రతుకె? హరదూరుఁడగువాఁడు పశువుదెలియ. 71

క. శివలింగదర్శనంబును
శివపూజావైభవంబు శివసద్గుణ సం
శ్రవణంబును మానవులకు
భవనీరద పటలచటుల పవమానంబుల్. 72

సీ. ఏ వేల్పు పదముల కింది రావల్లభు
వలకన్ను పూజనా వారిజాత?

మే వేల్పుకటిసీమ కిభదైత్యనాయకు
బలితంపుఁ జర్మంబు పట్టుచేల?
మే వేల్పుతనువున కిక్షుబాణాసను
గరువంపు నెమ్మేను కమ్మబూది?
యే వేల్పు కెంజాయ నేపారుజడలకు
విధి కపాలశ్రేణి విరులదండ?

గీ. యట్టి భువనాధినాథున కాదిదేవు
నకును మానసపుత్త్రుఁడై ప్రకటమహిమ
వెలయ నుద్భటగురుమూర్తి గలఁడొకండు
సకలభవపాశలుంఠక చతురబుద్ధి. 73

గీ. అతుల దుర్మతకరటిపంచాననుండు
నిఖిల శైవాగమజ్ఞానసఖమనీషుఁ
డాశ్రితేప్సిత దానదివ్యద్రుమంబు
నైన యుద్భటుచరిత నెయ్యమున వినుఁడు. 74

వ. మహాత్ములారా! ఇది మీ యడిగినప్రశ్నంబునకు సదుత్తరంబై యుండు నీ చరిత్రంబు భవలతాలవిత్రంబు, నిశ్శ్రేయసక్షేత్రంబునునై వెలయు నని యక్కథకుండు కథాకథనోన్ముఖుండై మహర్షుల కిట్లనియె. 75

చ. విలసదుదారనాగకులవిశ్రుత మాశ్రిత సర్వమంగళం
బలఘుగణేశ్వరంబు హరిదంబరసంకలితంబునున్ మహో
జ్జ్వలము మృగాంక శేఖరము సాంద్రసితద్యుతిభాసురంబునై
పొలుపు వహించు తారగిరి భూతపతిం దన భర్తఁబోలుచున్. 76

ఉ. వాలిక కన్నులున్ వలుదవక్త్రువచన్నులుఁ దీయమోవులున్
నీలపురంగులం దెగడ నేర్చినకొప్పులు నిండుచందురుం
బోలిన ముద్దుమోములును బుత్తడిబొమ్మల గెల్చు పూన్కికిం
జాలినమేనులున్ గలుగు సాధ్యసుమధ్యలు వొల్తు రగ్గిరిన్. 77

చ. సమములుగాని పాదములజాడలు వామపదంబు చొప్పునం
దమరిన క్రొత్తలత్తుకలయంకములుంగల తన్నగేంద్ర కూ
టములు ప్రియంబునం గని కడంక నుతింతురు సిద్ధదంపతుల్
ప్రమథవిభుండు శాంకరియుఁ బాయక యొక్కట నున్న చందముల్. 78

ఉ. కిన్నరకామినుల్ పసిఁడికిన్నరలంది యభిన్నరీతులన్
దిన్ననిపాటఁ గూర్చి జగతీధరకార్ముకపాణిఁ బాడఁగా
మిన్నక యాలకింపుచు నమేయగతిం బులకించియున్న రే
ఖ న్నగమొప్పు వజ్రకలికాకలితాఖిలసానుభాగమై. 79

సీ. చిగురుజొంపంబుల నిగుడిన కెంజాయ
రుచిరజటాచ్ఛటారోచి గాఁగ
కలయంగఁ గప్పిన కమ్మపుప్పొడిదుమ్ము
పొలుపొందు భసితంపుఁబూఁత గాఁగ
సోలుచుఁ బూఁదేనెఁ గ్రోలురోలంబ బా
లిక లంచితాక్షమాలికలు గాఁగ
తఱచు కొమ్మలవెంటఁదగిలి ప్రాఁకిన నవ్య
లత లహిభూషణతతులు గాఁగ

గీ. ఇసుక చల్లిన రాలక పసరుడాలు
నాకు దళసరి హస్తిచర్మాంబరముగ

నలరి సాక్షాత్కరించిన హరునిఁబోలి
పాదుకొనియుండు నక్కొండఁబాదపములు. 80

సీ. వరయోగశక్తి శంకరు మనఃపద్మంబు
పై జేర్చి మోదించు పాశుపతులు
హరసమారాధనాయత్తులై సందడి
గా విహారముసల్పు దేవముఖ్యు
లఖిలదర్శనములయందు నిందుధరుండె
పరతత్త్వమని చూచు పరమమునులు
నిటలలోచనుని తొల్లిటివిజయాంకంబు
లమరఁబాడుచు నాడు ప్రమథవరులు

గీ. పావడంబులు గెల్చి ప్రాభవము దాల్చి
భవునిసారూప్యమున నుండు భక్తజనులు
గలిగి జగదేకకల్యాణకరవిభూతి
లక్షణంబుల మించుఁ గైలాసశిఖరి. 81

చ. గుహగణమాతృకావలులు కుంజరవక్త్రుఁడు భృంగియున్ మహా
మహిమయుతుండు నందియు సమంచితభక్తి సమృద్ధిఁ గొల్వ న
య్యహివలయుండు శంభుఁడు హిమాద్రిసుతారమణుండు తద్గిరిన్
రహి వహియించియుండు సురరాజముఖామరపూజితాంఘ్రియై. 82

క. చిగురులఁ గ్రొవ్విరిగుత్తుల
నగజాధిపుఁ బూజసేయ నరుదెంచె ననన్
దగి యొక్క కాలమున నా
జగతీధరవనములన్ వసంతము దోఁచెన్. 83

సీ. భవుఁ గొల్చువారల పాతకంబులరీతి
రమణఁ గారాకులు రాలెఁదరులఁ
బార్వతీపతిమీఁదఁ బ్రాజ్ఞుల కనురాగ
మునుబోలె నిగురెత్తె భూరుహములు
నీశానభక్తులయిండ్ల సంపదలీలఁ
గలయంగ ననుచుట గలిగెఁజెట్ల
శశిమౌళిదాసుల సంకల్పములభంగి
ఫలియించె నందంద పాదపములు

గీ. సకలపాదపవికసిత స్వచ్ఛ గుచ్ఛ
సాంద్రమకరందరస సమాస్వాద ముదిత
మత్తమధుకర జేగీయమాన మగుచు
మించి మధుమాస మావిర్భవించె నపుడు. 84

క. కుసుమితరక్తాశోక
ప్రసక్తిచేఁ బొలుపుమిగులు బంభరగణముల్
కుసుమాయుధ (ప్రేమసరా?)
గ్ని సముత్థిత ధూమవితతికిని బోలికయై. 85

గీ. బాలచంద్రకళాకలాపమునఁ బొల్చి
గమియఁ గరితోలు నెమ్మేనఁగప్పుకొన్న
హరుని నడకించె మొగ్గల నతిశయిల్లి
నీలరుచి మీఱు మునిధారుణీరుహములు. 86

క. కురివిందకమ్మఁదీఁగెలు
సరవిందము ననఁగి పెనఁగ సహకారంబుల్

గిరివర తనయాలింగిత
హరమూర్తిం దలఁపఁజేసె నామనివేళన్. 87

వ. ఇవ్విధంబునఁ జిగురులకుం జిగియును, గ్రొన్ననలకుం జెన్నును, విరులకు మురిపెమ్మును, బిందెలకు నందమ్మును, గాయలకు సోయగంబును, దోరలకు గౌరవంబును, బండులకు మెండును గలిగించి పలాయితహేమంతంబుగ వసంతంబయ్యె నయ్యెడ. 88

ఉ. చల్లనిగాడ్పులన్ సొబగు చల్లెడు వెన్నెలఁబువ్వుఁదావులన్
బల్లవవిభ్రమస్ఫురణఁ బ్రౌఢపికాళిశుకాలిపల్కులన్
బల్లిదుఁడైన యట్టిగణభర్త భవానియుఁదాను వేడ్క వ
ర్ధిల్లఁగ నెల్లచోట విహరింపఁగ నొప్పె సఖీపరీతుఁడై. 89

సీ. కలకంఠకులకుహూకారాంతరములైన
మావిమోకలజాడ మరలి మరలి
సొలయునెత్తావులు చోడుముట్టెడు పువ్వుఁ
బొదరిండ్లనెలవులఁబొదలి పొదలి
అలిబాలికామనోహరఝంక్రియలఁ బొల్చు
దీర్ఘికాతటములఁ దిరిగి తిరిగి
మకరందపంకిలమంజుమార్గంబుల
నీడల నీడల కేఁగి యేఁగి

గీ. చంద్రికాధౌతనిర్మలచంద్రకాంత
నిచితనవపుష్పశయ్యల నిలిచి నిలిచి
కలికిబాగునఁ బొదలలోఁ గలసి తిరిగి
రటుల దంపతు లా వనాభ్యంతరమున. 90

క. విరులం బుప్పొడి రేఁపుచుఁ
దరఁగలు గదలించి కొలఁకు తండంబులలోఁ
దిరుగుచు మందసమీరణ
మరయుచు మురిపెమునఁదిరిగె నభవునిమీఁదన్. 91

సీ. కమలకర్ణికలు బంగారంపుదుద్దుల
మురువు సూపఁగఁ గర్ణముల ఘటించి
పొగడఁ జోటగుకమ్మ పొగడపూవులచీరఁ
గమనీయముగఁగూర్చి కటి నమర్చి
సింధువారశ్రేణి సీమంతవీథికి
సొబగుముత్యాలచేర్చుక్కఁ జేసి
పొలుపొందు పూఁదేనెఁబోసి మేదించిన
పొన్నక్రొవ్విరులపుప్పొడి యలంది

గీ. కలయ నవకంపు మెఱుఁగులు దొలుకరించు
చంపకావలి పతకంబుసరిణిఁ జూపి
శంకరుఁడు పార్వతికి నిట్లు సలిపి వేడ్క
శంబరారాతి మదిలోనిశంక యుడిపె. 92

ఉ. అల్లన మావికొమ్మచిగురాకు నిజాంచితచంచుధారచేఁ
జిల్లులు వుచ్చి తద్రసవిశేషము నాలుక సోఁకఁ జొక్కుచున్
ద్రుళ్లుపికంబుఁ జూడు మని ధూర్జటి చూపినఁ జూచి పార్వతీ
హల్లకగంధి వంచె వదనాబ్జము కన్నుల నవ్వు దేరఁగాన్. 93

సీ. తరుణశశాంకశేఖరమరాళమునకు
సారగంభీర కాసార మగుచు

కైలాసగిరినాథకలకంఠభర్తకుఁ
గొమరారు లేమావికొమ్మ యగుచు
సురలోకవాహినీధరషట్పదమునకుఁ
బ్రాతరుద్బుద్ధ కంజాత మగుచు
రాజరాజప్రియరాజకీరమునకు
మానితపంజర స్థాన మగుచు

గీ. నురగవల్లభహారమయూరమునకుఁ
జెన్నుమీఱిన భూధరశిఖర మగుచు
లలితసౌభాగ్యలక్షణలక్షితాంగి
యద్రినందన వొల్చె విహారవేళ. 94

క. అలకాంతకలితముఖి యగు
కులకాంతయుఁ దానుఁగూడి గోపతిగమనుం
దలకాంత కలధౌతా
చలకాంతస్థలులఁగ్రీడ సలుపుచునుండెన్. 95

వ. ఇట్లు సాక్షాత్కరించిన పంచశర సామ్రాజ్యలక్ష్మియుంబోలెఁ బ్రేక్షణీయ యగు దాక్షాయణిం గూడి క్రీడాపరాయణుండై నారాయణ సఖుం డఖండితానంద కందళితహృదయారవిందుండై యుండు నవసరంబున. 96

సీ. తేటవెన్నెలమించుఁ దెఱచి రాజనిపించు
నకలంక హారవల్లికలతోడ
రేవఁ గాంతుల పెల్లుగా వసంతము చల్లు
కటకాంగద కిరీటకములతోడ

తివుట నెత్తావుల దిక్కగుతావుల
నలమి వాసించు మాల్యములతోడ
ప్రకటితంబుగఁ జూపులకు విస్మయముఁ జూపు
రమణీయ చిత్రవస్త్రములతోడ

గీ. ప్రమదసల్లాపకోలాహలములతోడఁ
గాంతులొలుకంగఁ దొడసిరాఁ జెంత రాలు
పుష్పొడులతోడ గంధర్వముఖ్యులటకు
నురువిమానంబు లెక్కి వచ్చిరి ప్రియమున. 97

ఉ. పొచ్చెము గాని నేమమునఁ బోఁడిమికిం దము మెచ్చి ధాత ము
న్నిచ్చిన తద్వరస్ఫురణ నెచ్చటఁ గొంకొక యింతలేక క
న్నిచ్చకు వచ్చినట్టుల చరించెదువారలు గాన వారు వా
రచ్చటఁ గేలికై నిలిచి రాత్మవిమానము లోలి డిగ్గచున్. 98

క. ఇది రజతాచల మిందున్
మదనారి వసించు విబుధమానితమని నె
మ్మదిఁ దలఁపక గంధర్వులు
తదద్రిపై విడిసి రధిక దర్పం బెసఁగన్. 99

క. గంధర్వులు మోహనమృదు
గాంధర్వము గలుగు పుష్పగంధులతో గ
ర్వాంధత నీప్సితమతి కలి
బంధురులై తన్నగేంద్రపాదస్థలులన్. 100

సీ. కాంచీకలాపంబు కటిమండలముమీఁద
నొక్కింత సడలినఁ జక్క నిలిపి

వలుదపాలిండ్లక్రేవల జాఱి వెలిగొన్న
యాణిముత్తెముల పేరనువుపఱిచి
కలికిచెక్కులమీఁదఁ దొలకరించిన ఘర్మ
జలకణంబులఁ గాంతులొలుకఁదుడిచి
రాలుపుప్పొడి ధూసరములైన చూర్ణాల
కంబులు కొనగోళ్లఁ గలయ దువ్వి

గీ. అతుల పుష్పాపచయ ఘనాయాస ముడుగ
నంకపీఠిక శాంకరి నావరించు
త్రిపురమర్దనుపుష్పమంటప సమీప
వసుధ నిలిచిరి గంధర్వవర్యులంత. 101

చ. చిలుకలకొల్కులైన సరసీరుహనేత్రలఁ గూడి వేడుకన్
గొలకొలమంచుఁ దత్ఖచరకోటులు వ్రాలుదు నందికేశ్వరుం
డలికవిలోచనానుచరుఁడద్భుతమై దివి నిండఁ బర్వు త
త్కలకల మోర్వఁజాలక యఖండిత రోషకషాయితాక్షుఁడై. 102

ఉ. భీకరరేఖతోఁ బసిఁడిబెత్తముఁ ద్రిప్పుచు ఘర్మబిందు జా
లాకరమౌ మొగంబు తరుణారుణతేజములీనఁ గన్ను లు
ల్కాకళలన్ జ్వలింపఁ దమకంబున శంకరుపువ్వుటింటి య
వ్వాకిట నిల్చి యిట్లనియె వారలతోఁ ద్వరమాణవాణియై. 103

క. చీకులరె మీర? లీశుఁడు
లోకేశ్వరుఁ డీవనం(బులో నీశ్వరితో)
నేకాంతంబున నుండఁగ
నీ కాంతలు మీరు వచ్చు టిది తగ వగునే? 104

క. అని తము నిరసించిన నం
దినిఁ జీరికిఁగొనక వారు దిగ్గన మౌర్ఖ్యం
బునఁ బువ్వుఁజప్పరము డా
సిన నవ్విధ మా(త్మ నెఱిఁగి శివుఁడు కుపితుఁడై). 105

గీ. పులుఁగరంబునఁ బూని మీరలు పిశాచ
రూపమున నుండుఁడని వైవ రూపరేఖ
దప్పి వికటాంగులైరి గంధర్వనాథు
లెంతవారికిఁ దప్పునే యీశ్వరాజ్ఞ? 106

క. ఆ యందము లా చందము
లా య(ద్భుతరూపరే)ఖ లా మంజుసుధా
ప్రాయోక్తులు మిడివోయెను
గాయజహరు కినుకకతన గంధర్వులకున్. 107

క. కొఱకును బోవం బడి క
ల్లుఱక పయిం బడినకరణి నొకపనికై రా
నుఱుమని పిడుగై వారి(కిఁ
గఱకంఠునిచేత) నీచగతి వాటిల్లెన్. 108

గీ. చంప నలిగియు నొక్కింత చలము మాని
విషమనయనుండు పులి నాకి విడిచినట్లు
చావుతోడుత జోడైనచటులఘోర
కష్టరూపంబు వారికి (గలుగఁజే)య. 109

సీ. ఎఱసంజ కెంజాయ నెక్కసక్కెంబాడు
చికిచికిపల్లవెంౘ్రుకలవారు

గమకంబులగు గ్రచ్చకాయలఁ దలఁపించు
క్రూరంబులగు మిట్టగ్రుడ్లవారు
ముడిబొమ్మలును బెద్దమిడిగ్రుడ్లు వెడఁ గోర
దౌడలుగల్గు వక్త్రములవారు
పెనుబీఱనరములు పెనఁగి పైఁ బ్రాకుటఁ
గనుపట్టుపొట్ట పొంకములవారు

గీ. కుఱుచలగు హస్తపాదముల్ గుదియఁ బొడిచి
నట్లు బలసినమెడలతో నరయ నూచ
లైన యూరులతో వికటాంగు లైన
వారు నై రిట్లు గంధర్వవరులు పెలుచ. 110

చ. పెదవుల నెత్తురుండియును బేడులువారు బరళ్ల మేనులన్
గదిసి పిశంగరోమములు గ్రమ్ముకొనన్ నిశితోగ్రదంష్ట్రలన్
జెదరిన విస్ఫులింగములు చిందఱవందఱగాఁగ రూపముల్
మదనవిరోధిశాపమున మార్పడియెన్ ఖచరేంద్రపంక్తికిన్. 111

మ. చటులోదగ్రతరాట్టహాసములుఁ గేశచ్ఛన్న ఘోరాస్యముల్
కుటిలక్రూరవిలోచనంబులు మెఱుంగుల్ గ్రాయుఫూత్కారముల్
పటుభీమోద్భటదంతపీడనము లస్పష్టాంగసంధుల్ మహా
ఘటపీనోన్నతకుక్షిభస్త్రికలు వేగం దాల్చి రాఖేచరుల్. 112

వ. మఱియు భల్లూకవల్లభుల నుల్లసంబాడెడునల్లజుంజుఱు వేనులును, దప్తారకూట చ్ఛాయాదాయాదంబులగు పిశంగాంగంబులును, మంకెనక్రొవ్విరులబింకంబు హుంకరించు కెంపు సంపాదించుపొడవు గలయొడళ్లును, గలిగి కిలకల

భాషణంబులుం గహకహాట్ట హాసంబులును, ధళధళద్దంష్ట్రాం కురంబులును, ధగద్ధగత్ప్రేక్షణంబులుం గనుపట్ట నెక్కడ యసృక్పానం బెక్కడ మాంసభక్షణం బెక్కడ మేదోలేపనం బెక్కడ కపాలధారణం బనుచుఁ గోరిక లీరికలెత్తఁ జిత్తంబులు మత్తిల్లి సందడింపుచుఁ గ్రందుకొను పిశాచబృందంబులఁ జూచి డెందంబునం గొందలంబంది తదధినాథుండగు చిత్రరథుండు. 113

సీ. కలికినీలపురంగుఁ దులకించుకచములు
పల్లవెంద్రుకలైన భ్రమసి భ్రమసి
నిండుజవ్వనముచే గండుమీఱినమేను
వికలభావంబైన వెఱచి వెఱచి
కమనీయ మణిహార కటకకంఠికలెల్ల
నాంత్రబంధములైన నలికి యలికి
యెల్లదిక్కులఁ దావి చల్లుగంధపుఁబూఁత
మెదడుచందంబైన బెదరి బెదరి

గీ. కటిపటము పచ్చితోలైనఁ గలఁగి కలఁగి
యవ్విధంబెల్ల హరుచేఁత యగుట దెలిసి
యభవునకు మ్రొక్కి లేచి యిట్లనియె భక్తి
భయము లొనగూడ నూపిరిపట్టి యపుడు. 114

ఉ. ఓ పరమప్రభావ! పురుహూతముఖామరవంద్య! మేము నీ
పాపలవంటివారము కృపాపరతంత్రత దక్కి యక్కటా!
మా పయి నిట్లనుగ్రహము మానుటయే మఱి యింతమాత్రలోఁ
గోపము మానుమయ్య! యిక గోపతి కేతన! దైత్యశాసనా! 115

సీ. తలఁప వైతివె? కాలఁ దాఁచి పై నుమిసిన
యెఱుకమాలినయట్టి యెఱుకువాని
ధృతిఁజిత్తమున మానితివె? ఱాలుగొని ఱువ్వ
సాంఖ్యతొండఁడుసేయు సాహసంబు
చింతంపవైతివె? చేవ వింటను బెట్టు
గొన్న కుంతీదేవి కొడుకుఁగుఱ్ఱ
ఊహింపవైతివె? యుగ్రధాటీచల
చ్చేరమక్షితిపతి చేతిగాసి

గీ. అకట! నీ బంటు బంటులమైన మమ్ము
నొక్కతప్పును సైరింప కుఱక ఘోర
శాపదావానలంబున సగము చావు
చంపితివి చాలునిఁకఁ బ్రోవు చంద్రజూట! 116

చ. నెఱయఁగ లోకపూజ్యుఁడగు నీ చెలికానిఁ గుబేరుఁగొల్చి మే
ముఱక వికారభావమున నొందుట నీకుఁ గొఱంత గాన యి
ట్లెఱుఁగక మందెమేలమున నే మొనరించిన తప్పుగాచి యం
దఱఁ గరుణారసాబ్ధిఁ బరితాపము మానఁగఁ దేల్చు శంకరా!117

గీ. మృత్యుదేవత యోర్వదు మహిరతనయుఁ
డోర్వఁ డిభదైత్యనాయకుఁడోర్వఁ డెందుఁ
ద్రిపురదానవు లోర్వరు తీవ్రమయిన
నీదు కినుకకు నే మెంత నీలకంఠ? 118

క. కలుషించితేల తృణక
ల్పులమగు మా మీఁదఁ గరుణ వోనాడి కటా!

బలుదెగఁ గొని బ్రహ్మాస్త్రం
బిలఁ బిచ్చుకమీఁదఁ బూని యేయఁగఁ దగునే? 119

వ. అని యనేక ప్రకారంబుల సకరుణంబుగాఁ బ్రార్థింపుచుఁ బ్రణతుం
డైన గంధర్వాధ్యక్షుమీఁదం గృపాకటాక్షవీక్షణామృతంబు వొలయ
దాక్షాయణీవల్లభుం డిట్లనియె. 120

క. ఓహో! వగ యుడుగుఁడు మీ
సాహసమున నింతపుట్టె శాపావధి కే
మూహించి తెరువుఁ జెప్పెద
మీ హైన్యముఁగొంత యోర్వుఁడీ ధైర్యమునన్. 121

సీ. అనిన నార్యావర్తమను దేశమున లోక
మానిత వైభవ స్థానమగుచు
నమరు రెండవ కాశియై వల్లకీనామ
మునఁగల్గి యొక మహాపురము దాని
రుద్రభూమికిఁ జేర్వ రుద్రార్కశశిమండ
లంబగు నొక్క వటంబునొల్చు
నా వృక్షమున నీవు సానుచరుండవై
ధృతి నుండు మొకనూఱు దివ్యసమలు

గీ. అంత హాయనములు గొన్ని యరుగుపిదప
రాజకులరత్నమై ముంజభోజుఁ డనఁగ
రాజు జనియించు నుద్భటారాధ్యశిష్యుఁ
డై మదంశంబు గొని యందు నతులమహిమ. 122

క. నా యంశంబునఁ గలిగెడి
యా యవనీపతికిఁ గూర్మి నాచార్యకమున్

జేయు న్మన్మానస సుతుఁ
డై యుద్భటగురువరేణ్యుఁ డధికప్రీతిన్. 123

ఉ. ఆ గురుమూర్తి కాలగతి నందుడుఁ దత్తనుధూమయుక్తిచే
వేగ భవన్మహావికృతవేషము లన్నియు మాని పూర్వరే
ఖా గరిమంబుఁ దాల్చుటయు కాదు మదీయగణాధినాథతా
యోగముగల్గి నా కడన యుండెద రేఁగుఁడు భూతధాత్రికిన్. 124

సీ. శివలింగధారణాంచితమూర్తులగు వార
లష్టాంగయోగజ్ఞులైన వార
లరసి నన్నఖిలంబునందుఁగన్గొను వార
లాప్తపంచాక్షరులైన వార
లెడసినమద్ధర్మ మీడేర్చిమను వార
లంతర్విరోధుల నడఁచు వార
లసమ తాపత్రయం బార్పఁజాలిన వార
లేన దైవంబని యెఱుఁగు వార

గీ. లర్హవర్తనములఁ గూడి యలరు వార
లెవ్వ రిల నుండుదురు వారలెల్ల మీకు
దుర్లభులు గాన వారల త్రోవఁబోకుఁ
డన్యజనములఁ కారింపుఁడరుగుఁడీరు. 125

క. శవశోణితపానాదిక
మవు కుత్సితభోగమెల్ల నతులసుధాపా
న విశేషమునకు నవతుగ
భువి మత్కృపచేతఁ గలుగుఁ బొందిఁక వేగన్. 126

వ. "ప్రారబ్ధకర్మణాంభోగాదేవక్షయ" యనువాక్యం బనుభవింపక తెగదు కావున నిందునకుం గొందలం బంద వలవదు కాలక్షేపంబు సేయక మదుపదిష్టంబగు మార్గంబున శాపావధింగాంచి మదీయ సాలోక్యంబున నుండెదరు పొండని కుండలి మండలేశ్వరకుండలుండు కొండరాచూలితో నంతర్ధానంబు నొందెఁ బిశాచబృందంబులు నమ్మహాదేవు నాదరంబునం గొంత సంతాపంబు వాసెఁ దదనంతరంబ. 127

మ. భవకోపోద్ధత శాపఘోరవదనభ్రాంతంబులై ఖేచర
ప్రవరాంభోధర బృందముల్ కహకహప్రస్ఫీతగర్జా మహా
రవముల్ దిక్కులఁ బిక్కటిల్ల నటఁ జేరన్వచ్చెఁ గాత్యాయనీ
ధవనిర్దిష్టవటావనీరుహనగోత్తాలాగ్రవాసార్థమై. 128

మత్త. ఆ వనస్పతియాకుఁదండమునందు నూడలు మొత్తమై
జీవురంచు నభోగ్రవీధులఁ జిమ్మచీఁకటిఁ గప్పుడున్
ద్రోవ గానక తత్తఱింపుచుఁ దోయజాప్తతురంగముల్
పోవు నవ్వలఁ ద్రోచి యంకియఁ బూని సూతుఁడదల్చినన్. 129

క. ఆ యుగము బహుళతర శా
ఖాయతచాలనము కలిమి నవని భరింపన్
జేయొడు దిశాకరులకుఁ
జేయిచ్చువిధంబుఁ దోఁపఁ జెలువు వహించున్. 130

గీ. ఇట్లు దిశలెల్లఁ దానయై యెసక మెసఁగు
నమ్మహీరుహవరము డాయంగ వచ్చెఁ
దీఁగె తెంపుగ రజతాద్రిదిక్కునందు
నుండి ఖేచరమిథునంబు లొక్క మొగిని. 131

క. తొల్లిటి పుణ్యానుభవము
చెల్లిన దివినుండి మహికి జిరజిరమనుచున్
ద్రెళ్లెడి పురుషుల కైవడి
నుల్లాసం బేది శాఖి కొరగిరి ఖచరుల్. 132

సీ. రా రక్తలోచన! రమ్ము ఘంటాకర్ణ!
రా వ్యాఘ్రనఖ! యిందు రమ్ము వికట!
రా సరీసృపరోమ! రా స్థూలనాసిక
రమ్ము కుంభశిరస్క! రా వృకాస్య!
రమ్ము విద్యుజ్జిహ్వ! రమ్మాంత్రమేఖల!
రా మహోదర! వేగ రా మృతాసి!
రా వజ్రదంష్ట్ర! రా రా విస్ఫులింగాక్ష!
రా బాలఘాతుక! రా విరూప!

గీ. రమ్ము కుంభాండ! రమ్ము నిర్ఘాతఘోష!
రమ్ము రక్తఘ్న! రమ్ము కర్కశశిరోజ!
యనుచు బహువిధనామంబు లమర నిలిచి
రావటంబున ఖేచరు లావటముగ. 133

మ. అలకాచైత్రరథాంతికస్థితమణివ్యాకీర్ణ కేళీ నగం
బులపైఁ బూవులచప్పరంబులకడన్ బుప్పొళ్లతో నైన వే
దులఁ గూర్చుండి మిటారికత్తెలగు నింతుల్వాడ మోదించు వా
రలకా యీ దురవస్థ? దైవగతిఁ దీర్పన్ శక్యమే యేరికిన్? 134

సీ. వాసవద్రుమమున వడసినసురఁ గ్రోలు
కడఁక నెత్తురులానుకతన మఱచి

పరఁగుసాంబ్రాణి ధూపంబువాసన మెచ్చు
టలు శవధూమంబు వొలయ మఱచి
హరిచందనముఁ జాల నలఁది తేవఁ జరించు
పోడిమి మెదడుపైఁ బూసి మఱచి
వీణానినాదంబు వీనుల నాలించు
పని భూతకహకహధ్వనుల మఱచి

గీ. హరసఖోవననాశోకతరులమురువుఁ
జూడఁగోరుట చితివహ్నిఁ జూచి మఱచి
వాలువర్గము గాఁగ నవ్వటముఁ జేరి
ఖచరులొక కొన్నిసమములు గడపి రందు. 135

మ. పడఁతుల్ వారు నదృశ్యులై నడికిరే ల్వారా (దా)డి గంధర్వు లె
క్కడ రుద్రాక్షయు భూతియుం దొఱఁగు మూర్ఖవ్రాతముల్ గల్గ
న
క్కడికిం బోయి తదీయబాలకుల జోక న్వారు వే పోయి పె
న్బదుముల్ గైకొని తృప్తిఁ జెందుదురు దౌర్భాగ్యంబె యోగ్యంబుగన్. 136

సీ. తలలపైఁ బచ్చపూసలు కండతిండియు
భీషణదగ్ధాస్థి భూషణములు
శూలాగ్రనరకంఠశోణితాస్వాదంబు
బిలసంస్థశిశుశిరఃపలలసేవ
నవ్యకంకాళదండములు చేపట్టుట
యురక నల్గడఁజిచ్చు లుమియుటయును
బలితంపుఁ బ్రేవులమొలనూలిచేఁతయుఁ
గిలకిలయును బొబ్బనులివుఠవణి

గీ. కొఱవిమసి బొట్టు పురియల కోఱలందు
నింగలంబిడి రాజించు టెఱ్ఱగుడ్లు
మిడుఁగుఱులు గ్రమ్మఁ ద్రిప్పుచుఁ బుడమి మింట
బ్రమరివాఱుటయును బిశాచముల కొదవె. 137

గీ. చిత్రసౌభాగ్యశాలియై చిత్రరథస
మాఖ్య నలకాపురములోన సౌఖ్యలబ్ధిఁ
దనరు గంధర్వపతి వజ్రదంష్ట్రుఁ డనఁగ
వటముపై నుండె భూతభావము భజించి. 138

క. ఆ మఱ్ఱియ యలకాపురి
గా మది నూహించి ఖచరగణము లొగి నిజ
స్వామియగు వజ్రదంష్ట్రుఁడు
దామును వర్తించు నివ్విధమున శివాజ్ఞన్. 139

క. చెల్లుబడి వజ్రదంష్ట్రుఁడు
ప్రల్లదమున సకలభూతబలముల కెల్లన్
వల్లభుఁడై తనకిల్లా
కెల్లగఁ జెల్లింపుచుండె హేలాగతులన్. 140

గీ. ఓలి నెనిమిదిదిశల కొక్కొక్కదిశకు
నలువురును నల్వురును గాఁగ నలఘు బలులఁ
దలవరుల ముప్పదిరువుర నెలవుకొలిపి
ధరఁ బిశాచాధిపత్య మాతఁడు వహించె. 141

శా. త్రాట న్నీట విషంబునన్ శిఖి నిజప్రాణంబులన్ బాసి వ
మ్మౌటన్ ఘోరపిశాచరూపమున హైన్యంబొందు తన్మర్త్య సం
ఘాటంబందు (ఉద) నఁ గొల్వుపట్టుటకునై కైకొల్వు నానాదిశా
పాటి (వాట)వ్యాప్త నిజాజ్ఞుఁడై చెడని లేవన్ వజ్రదంష్ట్రుండొగిన్. 142

వ. మఱియు నతం డా తపతాపంబున జీవితంబు వోవిడిచియు, నిర్ఘాతఘాతంబున మృతివడసియు, సింహశార్దూల కుంభీనస వృశ్చికాదులచేత నీలిగియు, జిహ్వోత్పాటనంబున జీవి తోత్పాటనంబు సేసియు, సానువులందేనియుఁ బ్రాణంబు లుజ్జగించియుఁ, గాంతా నిమిత్తంబున నంతంబుఁగనియును నిరశనత్వంబున బంచత్వంబు నొందియు శూలంబునంగూలి కాలవశతఁ బొందియువెండియు నానావిధదుర్మరణంబులను దుష్కర్మంబులను బట్టువడియు పుట్టగతిలేక భూత ప్రేత పిశాచరూపంబులంజాపలంబునం గ్రుమ్మరు నమ్మనుజులం గలపికొని వర్తించి వర్తించి, 143

చ. కొలిచిన యప్పిశాచములఁ గూరిమినిట్లను వజ్రదంష్ట్రుఁడీ
రలు భయమింక మానుఁడు ధరాస్థలిఁ బుట్ట గలండు భూరి ని
ర్మల యశుఁడుద్భటుండు గురుమండలకుండలకుండలుండుఁ ద
న్మలహరమూర్తి కారణమునన్ గతి మీకును మాకుఁ గల్గెడిన్. 144

క. (అని పలికి వజ్రదంష్ట్రుఁడు
మనమున నెలకొన్న భీతి మలుగఁగ నోదా
ర్చెను మఱ్ఱినీడ నాశా
జనక వచనరచనా నా పిశాచగణములన్.) (144-ఏ)

సీ. వెఱవనివారల వెఱపించి పనిగొని
కొలిచినవారిపైఁ గూర్మి చూపి
శివచిహ్నదూరుల చిత్తంబు లగలించి
కలహించువారి సీమలు హరించి
యధినాథునాజ్ఞ దిగంతరంబుల నించి
తగులునంతర్విరోధంబు లుడిపి

తరతమభావంబు లరసి జీవితమిచ్చి
నిజమండలము పెంచు నేర్పుఁ గాంచి

ఆ. దానభేదసామదండంబులనఁగల్గు
చతురుపాయవిధులజాడఁ దెలిసి
సరిపిశాచలోకసామ్రాజ్య మొదవించి
వజ్రదంష్ట్రమంత్రి వజ్రముఖుఁడు. 145

సీ. కొలువుండు నొకవేళఁగుణవశీర్షోపల
కీలితోన్నతకేలి శైలశిఖల
విహరించు నొకవేళఁగహకహధ్వనులతో
దడము లొక్కటఁ గొల్వ నడికిరేల
వినుఁ బ్రేమ నొకవేళ వీనుల కింపైన
కూశ్మాండగాయకకులముపాట
దండెత్తునొకవేళ దర్పితబేతాళ
మండలంబులమీఁదఁ జండదాడిఁ

గీ. బనుచు నొకవేళఁ బనువులు తనకుఁదిరుగఁ
బడినవారలసంపద నొడిచికొనఁగ
భూనభోంతరసంచరద్భూతలోక
దండనోదగ్రుఁడగు వజ్రదంష్ట్రుఁ డెలమి. 146

గీ. సకలభూతాధినాథుఁడై జగతిమించు
విజయమునఁ గ్రాలుతద్భూతవిభునిఁ జేరి
బ్రహ్మరాక్షసులత్యంత భయముతోడ
రమణ దీవింతు రార్ద్రాక్షతములు చల్లి. 147

క. ఈ చందంబున ఖచర పి
శాచ నిశాచరము లిష్ట సంచారములన్
నీచగతిన్ బైకొను వసు
ధాచక్రమునందుఁ గలయఁదత్కాలమునన్. 148

సీ. శ్రీకంధరాచలోర్జితసముజ్జ్వలకూట
సంకాశవిధుకాంతసౌధకులము
శాతమన్యవశిలాశకలదామజధామ
కల్పితకారండ (గాడాంధ?) కారభరము
చంద్రశాలా శరచ్చంద్రబింబాననా
తారహారీ భవత్తారకంబు
వితత గవాక్షనిర్గత నవాగరుధూప
సౌరభవాసి తాశాముఖంబు

గీ. విమలపరిఘాజలాంతరవికచకుముద
కమలకల్హారకింజల్క కలితలలిత
గంధవహధూత రతిఖేద కాముకంబు
గోపురోపమమగు వల్లకీపురంబు. 149

సీ. శ్రీసముల్లాసంబు చెలఁగు నా యందునుఁ
దన యందె కలదనఁదగదు సుమ్ము
సంతతార్యాసక్తి సాగు నా యందును
దన యందె కలదనఁదగదు సుమ్ము
వృషలాలనఖ్యాతి వెలయు నా యందును
దన యందె కలదనఁదగదు సుమ్ము
రాజభూ (పో) షణకేళి ప్రబలు నా యందును
దన యందె కలదనఁదగదు సుమ్ము

గీ. తానె సేనానిగలవాఁడు గాని యేను
గాననఁగఁబోల దమితసేనాని యేను
ననుచు నప్పురి హరుపై నహంకరించు
హర్మ్యకేతనకింకిణికారవముల. 150

మ. వలదింద్రోపలఖండదీధితులలేవల్ కంఠహాలాహలం
బులు సున్నంబులు భూతివెల్లపడగల్ మూర్ధస్థితస్వర్ధునీ
జలపూరంబులు లోనఁ గ్రుమ్మరుసతుల్ సాఁబాలు మైఁగొన్న యా
యలరుంబోఁడులయొప్పునై తగుఁబురిన్ హర్మ్యేశ్వరశ్రేణికిన్. 151

ఉ. కేతువు నీట ముంచి తమకించి ధనుర్లత మళ్లఁబెట్టి వి
ఖ్యాతబలంబు జెట్టులను గట్టి గుణంబునఁగల్గు పక్షముల్
వేతె(త)రలించి యంపగమి వేడుకమూలకుఁ ద్రోచి యమ్మనో
జాతుఁడు తత్పురిం గలుగు శైవులపైఁ జనలోఁగు నెంతయున్. 152

గీ. అతిమనోహరగుణవిశాలాక్షి యగుచు
నిత్యశివసంవిధానసంస్తుత్య యగుచు
నమరవాహిని గలదియునై తలంప
నమ్మహాపురి శ్రీకాశి యనఁగ వెలయు. 153

సీ. కడఁగి దీవించి యక్షతలు పైఁజల్లి వ
ట్టినమ్రాఁకు లిగురు పట్టింతురనఁగఁ
బ్రతిఘటించిన బ్రహ్మపట్టంబుఁదిగఁద్రోచి
యొకపూరిపై సృష్టి యునుతురనఁగఁ
బ్రౌఢవాదక్రీడ ఫణిలోకపతినైనఁ
బొ (బ) త్తిఁగన్నులు గప్పిపుత్తురనఁగఁ

త్రినయనుఁడే దైవమని రహస్యస్థితి
నిగమంబులకుఁదెల్ప నేర్తురనఁగ

గీ. సభల వాక్సిద్ధి బ్రహ్మవర్చససమృద్ధి
శబ్దపరిశుద్ధి శివదత్త శాంతబుద్ధి
తార తముఁబోలఁదగుఁగాక తత్పురంబు
బ్రాహ్మణులఁబోల వ్యాససంభవుని వశమె. 154

ఉ. ఆడినమాట బొంకని మహామహు లర్థికి సంగరార్థికిన్
మాడలు వేల్పువీటఁగలమాడుగులుం గనిపించు నేర్పరుల్
క్రోడపకచ్ఛపేంద్రకులగోత్రవిభుల్ జయవెట్ట ధారుణిన్
గ్రీడలపోలెఁ దాల్చు కృతకృత్యులు రాజకుమారు లప్పురిన్. 155

గీ. ధనసమృద్ధుల ధననాథు తాతలనఁగ
వర్తకంబునఁగీర్తిప్రవర్తు లనఁగ
ననృతలాభంబు లోభంబున పనయించి
వీటఁబొగడొందఁగలరు కిరాటపతులు. 156

శా. చూడాభూషణరత్నమై వెలయుచున్ శ్రుత్యుత్తమాంగంబులన్
జూడంగాఁ దగు విష్ణుపాదమునకున్ నూనుల్బలోద్భాసితుల్
తోడంబుట్టువు లభ్రగంగకు మఱందుల్ పాలమున్నీటికిన్
బ్రోడల్ కీర్తిధనార్జనంబునఁ బురిన్ బొల్పారుశూద్రోత్తముల్. 157

మ. పవిలీలన్ బహుధారలన్ మురియుచున్ బద్మాక్షుచందంబునన్
భువనస్తుత్య సుదర్శనోదయముచేఁ బొల్పొందుచున్ వార్ధి రే
ఖవలద్వాహినిచొచ్చు నేర్పుఁగొనుచున్ గర్వంబుఁగాంచున్ బురిన్
బవనాఖ్యేయజవంబులైన హయముల్ భవ్యప్రచారంబులై. 158

ఉ. రాజగృహంబులట్ల బహురాజితకక్ష్యల మించి వాహినీ
రాజియుఁబోలెఁబద్మనికరంబులఁబెంపు వహించి విశ్వ ధా
త్రీజనవంద్య విప్రులగతిన్ మహనీయపదక్రమంబులన్
దేజముఁగాంచునప్పురి నుదీర్ణబలాఢ్యకరిప్రకాండముల్. 159

గీ. చక్రసంపత్తి వాహినీసమితిఁబోలి
ప్రథితయగు యుక్తిఁగా విభ్రమముఁ దాల్చి
యక్షమాలాసదాసక్తి యతుల మీఱి
నగరమునఁజూడనొప్పు నున్నత రథములు. 160

ఉ. మింతురు సత్త్వసంపద సమీరకుమారకుమారముఖ్యులన్
నింతురు కీర్తి నల్గడల నిల్కడఁబొంది రణాగ్రవీథులన్
గాంతురు వీరధర్మమతిగర్వితపర్వత వజ్రపాణులై
సంతతమానుషోదయవిచారులు శూరులు తత్పురంబునన్ 161

సీ. ఇవికావు నీలంబు లివి కావు తుమ్మెద
లవియుఁగావివి కుటిలాలకంబు
లిందునిబింబంబు లివి గావు నెత్తమ్ము
లవియుఁ గావివి మోహనాననంబు
లిభకుంభపాళిక లివి కావు జక్కవ
లవియుఁ గావివి మెఱుఁగారు చన్ను
లించు విల్తునిదొనలివి కావు కాహళ
లవియుఁ గావివి జంఘ లరసిచూడ

గీ. ననుచు జనములు సంశయంబధిగమింప
ముదముకతమున విడివడ్డ మదను రాణి
ముద్దు రాచిల్కబోదల మురువు చూపి
భామినులు మింతు రమ్మహాపట్టణమున. 162

చ. సిరులకుఁ బుట్టినిల్లు పరసీమ నిరంతరభోగసిద్ధికిన్
శరణము ధర్మనిర్వృతికి జాడ మహార్థవిహారలీలకున్
బరిసర మాగమంబులకుఁ బండితపంక్తికి నిల్వనీడ త
త్పురము తదీశ్వరుండమరుఁబుణ్యుఁడు శ్రీప్రమథేశ్వరుం డిలన్. 163

ఉ. ఆయతబాహువుల్ వెడఁదయై కనుపట్టుభుజాంతరంబునున్
గాయజుఁ గ్రేణిసేయు నవకంబగుచక్కఁదనంబు గల్గు ల
క్ష్మీయుతమూర్తియుం జనులచిత్తములం గరఁగింప నొప్పు నా
గాయుతసత్త్వశాలి తుహినాంశుకులోద్భవుఁడాతఁడున్నతిన్. 164

చ. కువలయరక్షకుండు బుధకోటికిఁబ్రాణపదంబు పార్వతీ
ధవునకుఁబువ్వుదండ యమృతంబుల పెన్నిధి దుగ్ధవార్ధి సం
భవుఁ డిటువంటిరాజు కులభర్తగఁదేజముగన్న యన్నృప
ప్రవరునిఁ బ్రస్తుతింప నహిరాజునకైనఁదరంబె యిమ్మహిన్ 165

సీ. చపలతరేంద్రి యాశ్వముల శంకరపాద
కమలంబులను సాహిణములఁ గట్టి
తాపత్రయాభీలదావానలస్ఫూర్తి,
విలసితవిజ్ఞానదృష్టి నడఁచి
యకలంకకీర్తిచంద్రికల లోకాలోక
గుహలకుఁ దెలివి నూల్కొనఁగఁ జేసి
చటుల ప్రతాపాంకుశము శత్రురాజన్య
కరిశిరస్థులులపై నిరవుకొలిపి

గీ. పలికి బొంకక గుణముల వెలితిగాక,
నడక సడలక యడిగిన గడుసువడక
యన్వయాచార మెడలక యాదిశైవ
లక్షణంబుల నా ధరాధ్యక్షుఁడమరు. 166

మ. తన జిహ్వాంచలరంగమధ్యమున విద్యానర్తకీరత్న మిం
పున నర్తింపఁ గరాంబుజంబున మరుద్భూజంబు చూపట్టఁ జూ
పునఁజింతామణి విశ్రమింప వినయంబున్ విక్రమంబున్ జగ
ద్వినుతౌదార్యము బాహువీర్యమును జెందెన్ రాజు రాజత్ప్రభన్. 167

చ. భరత! భగీరథాంగ! గయభార్గవరామ! యయాతిముఖ్య భూ
వరచరితానుపాలన మవశ్యము తెల్లమిగాఁగ భూప్రజం
గురుభుజశక్తికల్మి ననుకూలముగా జనకుండువోలె సు
స్థిరముగనేలు నైదుపదిసేయఁడతండు రణాగ్రవీథులన్ 168

ఉ. కానుక రాజధర్మమని గైకొను, లోభముపూని కాదు, శి
క్షానియమంబునన్ రిపులఁగాంచు, విరోధముఁదాల్చికాదు, రా
జ్యానుపమానముద్రకు బలావలినేలు, భయంబుఁబొంది కా
దా నరనాథచంద్రుఁడు మహాద్భుత మాతనివర్తనంబిలన్. 169

సీ. కులిశాయుధుఁడు స్వాతిఁగురియించు వానలు
పైరులు ముక్కారుపంటఁబండు
పురుషాయుషమ్మును బూర్ణమై గరివోదు
నడవడి చక్కనై నడచుఁ బ్రజకు
ధర్మంబు నాల్గుపాదంబుల వర్తించుఁ
గలుషంబునకు నెడ గలుగ దింత
ధరమీఁద గనులు రత్నంబులు ధరి(లఫలి)యించు
రవళి ధేనువులు చన్నవిసి పితుకు

గీ. నామయవ్యాప్తి యొక్కింతయైన లేమి
జిఱ్ఱుమని చీఁదరెవ్వారు చిత్రకలన
సోమ వంశాబ్ధిపరిపూర్ణసోముఁడయిన
యా నృపాగ్రణి సేయు రాజ్యంబునందు. 170

గీ. చూచు శుద్ధాత్మవీథిలో సోమధరునిఁ
గాచు శరణన్నమాత్రలోఁ గడిఁదిపగఱఁ
ద్రోచుఁగలిదోష మెచ్చట దొరలకుండఁ
బ్రోచు నా రాజు జయవెట్ట భూమిప్రజల. 171

మ. అల కైలాసమునందు హేమమయకూటాగ్రంబులన్ రత్న ని
ర్మలపీఠంబుల నిల్చి పార్శ్వములఁ బ్రేమన్ వల్లభుల్ తోడుగాఁ
గలరాగంబుగ మేళవించి కడువేడ్కన్ సిద్ధకాంతామణుల్
శిలలెల్లన్ గరఁగంగఁ బాడుదురు సంశీలించి తత్కీర్తులన్. 172

సీ. కట్టింపఁడేలకో కటిని రింగులువాఱ
 మెఱుఁగుటొల్లియగాఁగ మెకముతోలు
సవరింపఁడేలకో శంఖతుల్యగ్రీవ
 వదనంబు నూలుగా బాఁపతేని
నెలకొల్పఁ దేలకో నిటలభాగమునఁ గా
 శ్మీరబిందువుగాఁగఁ జిట్లుఁగన్ను
ఘటియింపఁ దేలకో కలికిచుక్కలరాజుఁ
 దలమీఁద మల్లికాకళికగాఁగ

గీ. నలఁదఁ దేలకొ నెమ్మేన నంగరాగ
విలసనము చూప వలపులవెల్లపూఁత
యఖిలలక్షణ రేఖల నరసిచూడ
నాదిరుద్రుండు గాఁడె యీ యవనివిభుఁడు. 173

క. రుద్రాక్షఖచితభూషా
ముద్రాంగుఁడు శివగుణోక్తిముఖరిత ముఖుఁ డు
న్నిద్రభసితాంగరాగుఁడు
కద్రూసుతకటకనిభుఁడు ఘనుఁడతఁడలరున్. 174

ఉ. పూర్వభవంబునన్ హరునిపూజకుఁ బత్తిరిదే హుటాహుటిన్
బర్వతకోటులం దిరుగఁ బ్రస్తర ఘాతముచేత నెత్తురుల్
పర్వుటఁజేసి యన్నృపతిపాదపయోజము లప్డు సర్వదృ
క్పర్వములయ్యె నమ్రనరపాల కిరీటమణీమరీచులన్. 175

సీ. తిలయుతాక్షతల, దూర్వలఁ, దమ్మిపువ్వులఁ,
బిల్వదళంబుల, బిసరుహములఁ,
గలువల, బొండుమల్లెల, నాగకేసరం
బుల, దవనంబున, దులసి, మాచి
పత్తిరిఁ, జేమంతి, బంతి, నారగ్వధం
బులఁ, గాంచనంబులఁ, బొన్నవిరుల
మరువంపుననలఁగన్నెరులఁ, బలాశ ప్ర
సవముల, జాజులఁజంపకముల

గీ. సాంద్ర ఘనసారమయ గంధసారచర్చ
ధూపముల, దీపముల, ఫలాపూప పాయ
సాదులను దుష్టి గావించు నతఁడు మంత్ర
పూతజల ధౌతమూర్తికి భూతపతికి. 176

సీ. అంత్యజుండును విరూపాక్షుఁగాఁడనువానిఁ
జూచును బొడపుర్వుఁ జూచినట్లు
పసిబాలకుఁడు వేడ్క భాషణమ్ములఁగూడఁ
బెట్టు నీశ్వరుగుడి గట్ట ననుచు
నతిదరిద్రుండు శైవారాధనమునకు
బొదపెట్టు బ్రాణంబుఁ గుదువవెట్టి
అఖిలదూషకుఁడైన నాహారమొల్లఁడు
భసితంబు నొసలిపైఁ బ్రామికాని

గీ. గొల్లవాఁడును శివకథాగోష్ఠిఁగొంత
ప్రొద్దుపుచ్చును గడుభక్తిఁ బొలములోన
సకలశివభక్తమకుటాగ్ర జాతిరత్న
మతఁడు పాలించు ధారుణియందునెల్ల. 177

సీ. ముగ్ధచంద్రకిరీటుమూర్తి వీక్షింపని
ఖలుని వీక్షింపఁడు కన్నువిచ్చి
వృషభేంద్రవాహను విమలచారిత్రంబు
పలుకనిజడుతోడఁ బలుకఁడర్థి
హరునర్చనావేళ నంటఁగానని నీచు
నంటండు కల గాంచునవసరమునఁ
బురవైరి మానసాంభోజకర్ణికఁగూర్పఁ
దలఁపనికష్టాత్ముఁ దలఁపఁగోరఁ

గీ. దంబికానాథు నగరికి నరుగనట్టి
భాగ్యహీనుల భవనంబుపజ్జ నరుగఁ
దఖిలశైవరహస్య సిద్ధాంతవేది
పరమనిర్మలగుణవార్ధి పార్థివుండు. 178

చ. జడధులు మేరగాఁ గల రసావలయంబు నిజాంసపీఠిపై
నిడి ప్రమథేశ్వరుండు ప్రమథేశ్వరతుల్యుఁడు వృద్ధిఁబొందుచోఁ
బుడిసెఁడునీళ్లఁ బూన నొకపువ్వు నెఱుంగని పాడుగుళ్లలో
మృదులకుఁ గల్గెఁ గుంకుమవిమిశ్రితనీరము రత్నహారమున్. 179

సీ. క్రోధాది రిపులమార్కొన లోనఁదలపోయు
దలపోయుఁ బ్రభుశక్తిబలము వెలిని
అష్టాంగయోగవిద్యల లోనఁదలపోయుఁ
దలపోయు సత్కీర్తిచెలువు వెలిని

మనసు శంకరుఁగూర్చి మనలోనఁ దలపోయుఁ
దలపోయు ధరఁ బేరునిలుప వెలిని
చపలేంద్రియములశిక్షకు లోనఁదలపోయుఁ
దలపోయు ఖలులబోఁదఱుమవెలిని

గీ. లోనఁదలపోయు భవములు మానుపూన్కి
వెలిని దలపోయు లోభంబు వీడనాడ
నౌర! సాక్షాత్కరించిన యాదిరుద్రుఁ
దఖిలరాజర్షిమార్తాండుఁడవ్విభుండు. 180

ఉ. కుండలిసార్వభౌమకృతకుండలకృత్యు నుమాకళత్రుఁ బ్ర
హ్మాండములోనగల్గిన చరాచరరాసులయందుఁ బూర్ణుఁడై
యుండ నెఱింగి యా నృపతి యొత్తినశత్రుల దుశ్చరిత్రులన్
గండడగించుచున్ గరుణ గైకొని దూఱును రాజధర్మమున్. 181

సీ. చివికిన విధి శిరశ్శ్రేణిఁదాల్చుట మాని
బెడఁగైన విరిదండ ముడువఁగోరి
తూలిపోయిన పులితోలుఁగట్టుట మాని
గట్టి కెంబట్టును గట్టఁగోరి
వేమాఱుఁబితృవనభూమి నుండుట మాని
నురుసౌధములలోన నుండఁగోరి
జవముమాలిన జరద్గవము నెక్కుట మాని
హయసమూహమునెక్కి యాడఁగోరి

గీ. సగము మగరూపు మాని లక్షణసమగ్ర
పుంవపున్మూర్తి నిరతంబుఁ బూనఁ గోరి
రాజమూర్తి వహించినరాజమౌళిఁ
బోలి పొలుపొందె నమ్మహీపాలవరుఁడు. 182

మ. జగదేకస్తవనీయుఁ డా నృపతి యీ చందంబునన్ ధాత్రి మె
చ్చుగఁ బాలింపుచునున్న కాలమున నక్షుద్రానుకంపాన్వితం
బగు చిత్తంబునఁ జిత్తజారి నిజశాపాయత్తులౌ ఖేచరేం
ద్ర గణాధ్యక్షులఁ బ్రోవఁగాఁ దలఁచె నంతం దత్ప్రసాదంబునన్. 183

ఉ. కోమలచంద్రరేఖగలకొప్పును ఫాలవిలోచనంబుఁ బెన్
బాముసరంబుచే నమరు బంధురకంధరముం దలంపులన్
గామవికారముల్ నిలుపుగంధము గల్గి యొకండు పుట్టె జ్యో
త్స్నామహిమాస్పదంబులగు సాంప్రతనప్రభ లుల్లసిల్లఁగాన్. 184

క. అద్భుతముగ నీ కైవడి
నుద్భవముం బొందియున్న యురుపుణ్యుని నో
యుద్భట! యిటు రా రమ్మని
సద్భణితులఁ జేరఁ బిలిచె శంభుడు గరుణన్.

చ. పిలిచిన నుద్భటుండు పురభేదను పాదపయోజయుగ్మముం
దిలకవిభూతిచే మిగులఁ దీంద్ర వహింపఁగ మ్రొక్కి పల్కు నం
జలియుతుఁడై తదంతిక రసాస్థలి నిల్చి పనేమి దేవ! యె
వ్వలనికిఁబోవఁగా వలయు వారక నన్ననిపంపు నావుడున్. 186

గీ. జలధరధ్వాననిభమైన యెలుఁగురవళి
తారగిరిసానువునఁ బ్రతిధ్వనులు సూపఁ
బుణ్యచారిత్రు మానసపుత్త్రుఁ జూచి
యర్ధచంద్రకిరీటుఁడిట్లనియెఁ బ్రేమ. 187

చ. విను మనఘాత్మ! మున్ ఖచరవీరులు గొందఱు కుంది నాకు సైఁ
పనిక్రియఁ ద్రుళ్లినం గినిసి పల్కితి వారిఁ బిశాచులార! పొం
డని యిటులన్న మాత్రనె మహాశనిపాతమువోలె వారలం
గొనమునిఁగించె నా పలుకు కుత్సితరూపులుగాఁగఁ జేయుచున్. 188

క. తలఁచని తలపై యీ క్రియ
నలమిన మచ్ఛాపవాక్యహతిఁ బీడితులై
యులికివడి ఖచరవీరులు
వల నొండొక టిందుఁ గనని వారగు కతనన్. 189

ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ దొరఁగఁగా గుమిగూడుక వచ్చి మ్రొక్కి యో
పన్నగరాజభూషణ! కృపాపరతంత్ర కటాక్ష! మమ్ము నా
పన్నుల ఖిన్నులన్ దెలివివాసినవారలఁ గావు శాంతిసం
పన్నుఁడ వింతకిన్క మదిఁ బర్పితివంచును నన్ను దూఱుడున్. 190

క. ఏనును గరుణారసమున
నూనినడెందంబుతోడ నోడకుఁడని యా
దీనుల ధైర్యాధీనులఁ
గానూఱడఁ బల్కి శాపగతి మరలింపన్. 191

వ. ఒక్క యుపాయాంతరంబుఁ దలపోసి యిట్లంటి. 192

సీ. గంధర్వులార! యాకర్ణింపుఁడీ మత్కృ
తంబుఁ దప్పింపఁ దరంబె? యేరి
కది యట్లునుండె మీ యతి వినయస్ఫూర్తి
కాత్మ మెచ్చితి దైన్య మపనయింపుఁ
దవని నార్యావర్తమను దేశమున వల్ల
కీ సోమవిఖ్యాతమైనపురము
పొలుచుఁ దత్పురరుద్రభూమిచేరువ నొక్క
వటమున్న దందు సంవత్సరములు

గీ. దేవపరిమాణమున నూఱు దీరఁద్రోయుఁ
దంత నా మూర్తియగు నుద్భటాహ్వయుండు

గురువరేణ్యుండు గలుగుఁదద్గుణపయోధి
కతన మీ యిట్టిదురవస్థఁగడచుఁబొండు. 193

ఉ. నా విని నన్ను వీడ్కొని పునఃపునరానతు లాచరింపుచున్
దేవగణంబు లేఁగె నతిదీనములై వటశాఖినుండఁగాఁ
బో వెస నీవు భూస్థలికిఁ బోయి మదీరిత వాక్యపద్ధతిన్
శ్రీవిభవాభిరాములుగఁ జేయుము తత్ఖచరాధినాథులన్. 194

సీ. కెంజాయ జడలపైఁ గీలుకొల్పిన చిన్ని
నెలవంక లేఁతవెన్నెలలు గాయఁ
గుండలీకృత మహాకుండలీశ్వరు ఫణా
మణికాంతి మోముఁదామర నెలర్ప
విపులవక్షఃపీఠి విధిశిరోన్వితమైన
వనమాలికావల్లి గునిసి యాడఁ
గటిసీమఁ గట్టిన కఱకు బెబ్బులితోలు
మెఱుఁగు లాశావీధి గిఱికొనంగ

గీ. వలుదశూలంబు డమరువు నలిక నేత్ర
మాదియగు చిహ్నములుదాల్చి యలరు నన్నుఁ
బోలి యీ లోకమున నుండి పొలుపు గానఁ
గలరు నీదు కతంబున ఖచరులనఘ!. 195

మ. సకలాశాముఖముల్ సమగ్రరుచులన్ సంఛన్నముల్ చేసి మి
‘న్నక లీలాసమమైన యిట్టిబలుమేనన్ ధాత్రి నీ వుండఁగా
దకలంకోదయ! యుండితేని జను లత్యంతంబు భీతిల్ల సా
రెకు నిల్పోపరు గాన మానుషవపుశ్శ్రీఁ జెంది పొమ్మిమ్ములన్. 196

క. సంసారయోగివై పర
హింసకు లోనీక వసుధ కేగియు జీవో
త్తంసుండవగుచు దిక్కుల
మాంసలసత్కీర్తిఁ దెలుపుమా గురుముఖ్యా! 197

క. నా వచనమార్గమునఁ జని
పావనమతి పూని భూతపరివృఢులగు త
ద్దేవకులమాననీయులఁ
బ్రోవుము ప్రమథేశుఁ డేలు పురివల్లకిలోన్. 198

మ. చతురాశావధికుంభికుంభ విలుఠచ్ఛాత్రప్రతాపాంకుశుం
డతఁ డంభోనిధివేష్టితాఖిల మహీయఃక్షోణిఁ బాలింపఁ ద
త్ప్రతివీరప్రమదా కపోలతలముల్ ప్రాపించుఁ గస్తూరి కా
యత నానావిధపత్రభంగములమారై స్రస్తకేశచ్ఛటల్. 199

గీ. అట్టి ప్రమథేశ్వరుని కూర్మిపట్టియైన
ముంజభోజాహ్వయుఁడు రాజకుంజరుండు
నీకుఁ బ్రియశిష్యుఁడై కీర్తి నివ్వటిల్ల
సాధుసాలోక్యలక్ష్మిఁ జెందంగఁ గలఁడు. 200

ఉ. గోపతినెక్కి మంచుమలకూఁతురితో నిట యున్కి మాని నే
నే పురిఁ గాఁపురంబు వసియింపుదు నా ముదిగొండపట్టణం
బో పురుషాగ్రగణ్య! భవదుత్తమవంశజులుం దపోధన
శ్రీపులునైన ధీరులకుఁ బ్రేమపదంబగు ధామ మయ్యెడిన్. 201

సీ. నిఖిలశైవారాధ్య నేతృత్వమహిమచేఁ
బరఁగుచు గురుసార్వభౌము లనఁగ

దుర్మతధ్వంసబంధురులౌచుఁ బ్రతివాది
జన భయంకర యశస్సాంద్రు లనఁగ
షట్కాల శంభుపూజాపరాయణవృత్తి
జరుపుచు గురురాయశరభు లనఁగఁ
గొలుచువారికి నిష్టఫలదులై నిజశిష్య
బహుళ దారిద్ర్యవిఘాళు లనఁగ

గీ. నన్ను సర్వంబునందుఁ గావంగఁజాలు
ఘనత చేపట్టి వేదమార్గప్రతిష్ఠ
బదిలులన నుండు దురుభవద్భావివంశ,
జాతు లాచార్యముఖ్యులు చారుచరిత! 202

సీ. ప్రతివాదివేదండపంచాననంబులు
నిజధర్మపాలన నిపుణమతులు
కలలోననైన నవ్వులకైన భవియగు
మూఢు నీక్షింపని గాఢయశులు
షట్కాలముల నన్ను శాస్త్రోక్తమార్గంబు
చే సమారాధించు శిష్టమూర్తు
లిది సుఖ, మిది దుఃఖ, మిది నాయ, దిది వాని
దని విభేదంబు సేయని మహాత్ము

గీ. లొరుల ధనదారలకు నింతయును మనమున
నఱ్ఱుతలఁచని నిత్యపుణ్యాభిరాము
లర్థి ముదిగొండపురవరాధ్యక్షులగుచు
వెలయఁగల రింక మీ వారు విమలచరిత! 203

గీ. ఖచరవరులను రక్షింపఁ గలుగుఁ గీర్తి
వలదు తడవిఁకఁ జేయ నో యలఘుమూర్తి!

పావనముసేయు పాదసంస్పర్శనమునఁ
గలుషయుతమైన వసుమతీతలమునెల్ల 204

– ఆశ్వాసాంతము. –

శా. ధీవిస్ఫూర్తి పయోజ సంభవ భవానీ సం(ధీన) స్తవోచ్చారణ
ప్రావీణ్యక్షమభావ! భావభవదూరస్వాంత రాజీవ రా
జీవాంభోరుహ కుంభచామరముఖస్నిగ్ధస్ఫురద్భాగ్య రే
ఖావళ్యంకితపాద! పాదనఖశోభాస్ఫోటితోడుప్రభా! 205

క. విద్వజ్జన చింతామణి
విద్విట్కులహృదయభయదవిజయాంక! ప్రతీ
ప ద్వీపభూపదత్త జ
గద్వినుత సమస్తవస్తుగర్భితధామా! 206

మాలిని. త్రిపురమథనపాదాధిష్ఠితధ్యాన! వేదా
ర్థపరిచయపవిత్రోదగ్రజిహ్వాగ్ర! మిత్రో
డుపతినయన! శౌర్యాటోపనిర్నిద్ర ధైర్యా
ప్తిపరిచితనిజాంగా! ధీపరీతాంతరంగా! 207

గద్యము.

ఇతి శ్రీమదేలేశ్వరగురువరేణ్య చరణారవిందషట్చరణసకల కళాభరణ రామనార్యసుపుత్ర సుకవిజనమిత్ర కుమారభారతి బిరుదాభిరామ రామలింగయప్రణీతంబైన శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ

ఉద్భటారాధ్య చరిత్రము

ద్వితీయాశ్వాసము

క. శ్రీనగజాధిపచరణ
ధ్యానసుధానుభవలోల! దర్పవిదూరా!
భానుసమదీప్తి! భాసుర
ధీనిత్యా! అన్నమంత్రి దేచామాత్యా! 1

వ. ఆకర్ణింపుము. 2

చ. అని పలుకంగఁ దా వినతుఁడై తగమాఱు వచించి వేడ్క చెం
దినమది వాఁడు వేగఁజనుదెంచె ధరిత్రి కదృశ్యమూర్తియై
మనమున శంకరుండు తను మన్ననఁ జేరఁగఁబిల్చి యప్పు డా
డిన ఘనవాక్యవైఖరికి డింపనిహర్షము నూలుకొల్పుచున్. 3

సీ. నునుపార (దువ్విన ఘనకేశ పాశం) బు
గముకమై యవటుభాగమున వ్రేల
రుద్రాక్షమయ హేమరూఢికుండలకాంతి
నిద్దంపుఁజెక్కుల ముద్దు గురియ
జమిలించితాల్చిన జన్నిదంబుల (రేఖ
యుత్తరీ) యస్ఫూర్తిఁ బొత్తుదొడుకఁ
గటి ఘటియించిననీరు (కావిదోవతి)పింజ
కడకొన్నమోఁకాళ్లు కప్పి దూల

గీ. నొసలిభసితంబు ముఖలక్ష్మి బసలుసేయ
రసనతుదయందుఁ బంచాక్షరంబు గ్రాల
(రాజసత)యును బ్రహ్మవర్చసము గలిగి
యుద్భటుం డీశ్వరాకృతి నుర్వినిల్చె. 4

క. హరునాజ్ఞఁజేసి ప్రమథులు
వర విప్రాకృతులు దాల్చి వర్ణ క్రమముల్
పరితశ్రుతిముఖులై వ
చ్చిరి ధర కగ్గురుని పజ్జశిష్యత్వమునన్. 5

సీ. పరమతంబులు వేరుపట్టినఁదెరలించి
శైవాగమంబులు జాడపఱిచి
ఇందుశేఖరుతత్త్వ మెఱుఁగక దైవతాం
తర లగ్నులగువారి తెరువులుడిపి
యెందు శంకరుతీర్థ మెసఁగు నచ్చటి కేఁగి
మతిమంతులకు మహామహిమదెలిపి
శాంతుఁడై లోన విశ్వాసంబు గల్గిన
సచ్ఛిష్యునకు మంత్రిసరణిచూపి

గీ. స్నానదానాదివిధులఁ బ్రసూనబాణ
దమనునకుఁ దుష్టిగావించు ధన్యమతులఁ
గలసి వర్తించి మఱి పెక్కుగతుల నవనిఁ
బ్రబలి విహరించు నుద్భటారాధ్యవరుఁడు. 6

క. పరుసము సోఁకిన లోహము
వేవెవారఁగ హేమమైన విధమున నా స
ద్గురువరుని మహిమకతమున
వరశుభసంపన్ను లైరి వసుధాజనముల్. 7

గీ. భాస్కరుఁడు చీఁకటుల్ పటాపంచు గాఁగఁ
గిరణమాలికచేఁ దోలుకరణి మోవ
నమ్మహాభాగుఁడద్రిజాప్రాణనాథ
కథల దురితంబులన్నియు గనుపుగొట్టె. 8

మ. స్ఫురితజ్ఞాననిధాన మా గురుకులాంభోరాశిచంద్రుండు శం
కరుఁడై తాఁ దనుఁగొల్చువారికి నమోఘ శ్రీవిశేషంబులం
దొరకంజేయుచు ధాత్రినుండు(నెడ) దోడ్తోఁగించిదూనంబుగా
హరశాపాబ్ధచయంబుఁద్రోచిరి కుబేరాప్తుల్ పిశాచాకృతిన్. 9

గీ. ఎన్నఁడుద్భటుఁడిలఁబుట్టు నెన్నఁడిట్టి
కలుషదుర్దశ దిగఁద్రోయుఁగరుణ (గలిగి
యని యెపుడెదురె) దురెచూచు నప్పిశాచ
పతులపాటులు గడతేర్ప నతఁడు గలిగె. 10

ఉ. తత్సమయంబునన్ ధవళధామకిరీటపదాబ్జభక్తి సం
పత్సుఖవేది రాజకులమండనుఁ డా ప్రమథేశ్వరుండు భూ
భృత్సుతవోలె భద్రములఁబేర్చి ప్రభావతినామధేయమౌ
వత్సనృపాలపుత్రి తగువల్లభగా విలసిల్లె వల్లకిన్. 11

గీ. పద్మినీవల్లభునకును బ్రభయుఁబోలెఁ
గువలయాధీశునకు (నుగల్పవలె నాశు
శుక్షణికి నర్చిభంగి నా క్షోణిపతికి)
నగుచుఁ బొల్చుఁ బ్రభావతీహరిణనేత్ర. 12

మ. అలిపోతంబులు చంద్రలేఖ మరువిండ్లందంబు ముత్తెంపుఁ జి
ప్పలు నూఁబువ్వును శ్రీలు శంఖము లతల్ భద్రేభరాట్కుంభముల్
జలదాద్యంబుతరంగముల్ సుడి తమస్సారంబు చక్రంబు రం
భలు తూణీరము లబ్జముల్ మదిఁ దలంపం గాంతకాంతాంగముల్. 13

గీ. అఖిలజగదేకమోహిని యగుచు (నా వి
శాల మీన ప్రతీకాశ)లోలనేత్రి
తనకు నర్థాంగలక్ష్మిగా ధర్మమార్గ
మునఁబ్రవర్తించు నమ్మహీభుజుఁడు ప్రీతి. 14

క. ప్రాలేయకిరణముఖియగు
బాలామణిఁగూడి ప్రమథపాలాభుఁడు భూ
పాలా (గ్రగణ్యుఁ డాతఁడ
నాలో)ల మనస్కుఁడయ్యె యౌవనవేళన్. 15

క. కలిమి సురూపముఁ బ్రాయముఁ
గలిగియుఁ గలకంఠిపొందు గలిగియు లోనన్
గలుగంగనీఁడు దుర్మద
మలహయ (శతశక్తి) నృపకులాగ్రణి యెందున్. 16

ఉ. పరమపవిత్రయై తగు ప్రభావతితోడుత నిష్టభోగముల్
బొరయుచు నేలనల్గడలు పూని నిజాజ్ఞకు లోనుజేయుచున్
హరుఁదరుణేందుమౌళి భువనాధిపుఁభక్తి భజించు నన్నరే
శ్వరునకుఁగల్గదయ్యె సుతసంపద సంపదకెల్లఁబ్రోదియై. 17

క. సుతలాభమ్మునకుం దగ
క్షితిపతి చింతించి తనదు సీమంతినితోఁ
జతురత నిట్లను నొకనాఁ
డతుల రహస్యైకగోష్ఠి ననుకూలుండై. 18

ఉ. ఏలితి నేలనల్గడల హీనబలంబున వైరివీరులన్
దోలితి భూమిభృద్గుహలు దూర మనోంబుజకర్ణికాస్థలిన్
గీలనచేసితిన్ వృషభకేతనుపాదము లింతి! యీ శుభ
శ్రీలకుఁదోడు నందనుల చెన్ను గనుంగొను టెంతభాగ్యమో. 19

శా. గలుగల్లంచును గాళ్లయందియలు వల్కం జెక్కులన్ మద్దికా
యలతళ్కుల్ గరువంపుచూప నిటలవ్యాకీర్ణ లంబాలకం
బులతో ముద్దులు చిల్కుచుంగల వచఃపూర్ణాస్యుఁడై తప్పట
డ్గులు వెట్టంగల పుత్త్రుఁడబ్బునొకొ! నాకు న్నీకు లోలేక్షణా! 20

క. వారణవాజివధూవసు
వారాత్మకమైన రాజ్యవైభవ మిది దా
నౌరసుఁడులేని కతమునఁ
జారుముఖీ! యెన్నులేని సస్యము కాదే. 21

గీ. పుత్త్రముఖవీక్షణంబునఁబొదలుసుఖము
పూర్ణ(?) తలనిండ నర్థంబు పోసినపుడు
కలుగ దిట్టి విశేషంబుఁ గాంచు వార
లెంత భాగ్యంబు చేసినా రిందువదన!. 22

చ. అని చింతింపుచునున్న ప్రాణవిభు నయ్యబ్జాక్షి వీక్షించి యి
ట్లను రాజన్యకులావతంస! నగధైర్యా! యార్యసంస్తుత్య! నీ
కును జింతాభరమేల? యింతపనికై గోరాజకేతుండు దా
మనపాలన్ సురశాఖియై సకలసంపత్ప్రాప్తి నూల్కొల్పఁగన్. 23

సీ. మిన్నేటితలనీటి మించు కెంజడలపై
నెలవంక బొదివి వెన్నెలలు గొలువ
విపుల హాలాహలవిషమషీకృతముద్ర
మృగనాభిరేఖయై మెడఁ దలిర్ప
పవనాశనాధీశ (పదకముద్రుచి) గల్గి
బాహుమధ్యంబునఁ బరిఢవిల్ల

నలుమొగంబులపారు వలుద పున్కలపేరు
చుట్టిన చేపోటు ముట్టువెలుఁగ

గీ. గంటఁదిగిచినగందంపుఁ గమ్మఁదావి
పొలుపు పర్యంతభూముల బుగులుకొనఁగఁ
గొండరాచూలితో నొక్కకుత్తుకయిన
వేల్పుఁ గొల్చినఁగల్గు సంకల్పసిద్ధి. 24

సీ. ఎలదోఁటలోపల మొలచుఁ గల్పకములు
నిచ్చలుఁ గనుసన్ననిలుచుసురభి
సిద్ధరసంబు సంసిద్ధమౌ నింటిలో
నణిమాదిసిద్ధులు నాజ్ఞసేయు
నింటివెచ్చము పెట్టు నిందిరాదేవత
తోడ మాటాడు వాక్తోయజాక్షి
దండఁజింతామణి యుండు ముంగొంగునఁ
బసిఁడి చూపట్టి సంపదలువెంచు

గీ. (గ్రహము లేకా) దశస్థానగతిఫలంబు
నిచ్చుఁ బ్రాపించుఁగోరిక యెట్టిదైనఁ
జంద్రికాధాము దేవతాసార్వభౌముఁ
గొలుచు శుద్ధాత్ములకు! మహీతలమహేంద్ర! 25

వ. (అనునప్పల్లవాధర సల్లాపమ్ముల కవ్వసుమతీ) వల్లభుఁడు వర్షా పవనస్పర్శనంబునఁ గోరకించిన నీపభూరుహంబునుంబోలె హర్షోత్కవచనంబునం బులకితతనుఫలకుండయ్యెఁ బ్రభావతియుం బ్రభాతలక్ష్మియుంబోలె వికసితముఖార విందయయ్యె నిట్లు

దంపతులు సంప్రాప్త ప్రమోదులై సముపలబ్ధ సంతానులు జెలంగి యన్యోన్య వాక్యామృతంబుల నితరేతర హృదయంబులు పొదలింపుచుఁ గాశికావిభుం గాద్రవేయముద్రికా ముద్రిత కరాంగుళికిసలయుం గిసలయవిభాసిపిశంగజటాధరు ధరశరాసన విజితవిరోధిపురుం బురుషత్రయరూపు నారాధించు తలంపున జగదేకరమ్యంబగు నవిముక్త క్షేత్రంబునకుం బోవ సమకట్టి రంత నొక్కనాఁడు. 26

మ. పరభూపాలురదైన్యముం నిజబలప్రాచుర్యమున్ నిశ్చయిం
చి రసామండలి ధాన్యముం ధనము లక్షీణంబులై యున్కికిన్
బరితోషంబు వహించి మూలనగరిన్ భవ్యాత్ములం రక్షణ
స్థిరులం జేసి మహీమహేంద్రుఁడు దలంచెన్ గాశికిం బోవఁగన్. 27

ఆ. అమ్మహీధరుండు ప్రాణేశ్వరియుఁదాను
హారిశిల్పమైన యరద మెక్కి
విశ్వనాథుపురికి విజయంబుచేసిరి
పుత్త్రకాంక్ష హృదయ మాత్రపడఁగ. 28

చ. శ్రవణపుటాభిరామ మృదురావములన్ విలసిల్లి లోచనో
త్సవకరమైనతేరు జలజాతవిలోచనతోడనెక్కి భూ
భువనవిభుండు వొల్చె మణిపుష్పకమెక్కి వినోదలీలలన్
దవిలి శచీపురందరులు ధారుణిపై విహరించుకైవడిన్. 29

సీ. కమనీయకల్లోలకలితఘనాంభోధి
కడఁగి వేలాకాంత గౌఁగిలించెఁ
బరిమళంబును శీతభావంబుఁదలచూప
మందగంధవహంబు మలసె దిశల

అతినిర్మలాకారుఁడై వలిమల ఱేఁడు
చలువమించు దొలంకుచాయ లీనె
గంధర్వభామినీగాంధర్వములఁగూడి
సురపుష్పవృష్టియుఁగురిసె మింట

గీ. వినుతవిలసనశిఖలచేఁ దనరె వహ్ని
యవని సంపూర్ణ సౌభాగ్య మావహించెఁ
గాశికాభర్త గౌరీశుఁగాలకంఠు
నమ్మహీపతి సేవింప నరుగువేళ. 30

గీ. ఇట్లు మందానిలాది సమిద్ధ భద్ర
సూచకంబుల వీక్షించుచుం బ్రభావ
తికి నతిప్రీతిఁదెలుపుచు ధీరవృత్తి
నా ధరాధీశుఁడల్లన నరిగి మ్రోల. 31

గీ. భూరికైవల్యలక్ష్మికిఁ బుట్టినిల్లు
పరమవిజ్ఞానసిద్ధికిఁ బట్టుఁగొమ్మ
యైన కౌండిన్యునాశ్రమం బధికభక్తి
నరసె నప్పుడు రవి నిల్చెఁజరమశిఖరి. 32

చ. మొదలఁబురందరాశఁ దగ ముట్టితి రాగముతోడఁబద్మినిన్
బిదపఁజమత్కరించితివి వేడ్కఁగరంబులు సాఁచి యింక నన్
బొదువకు మంచు దూఱుచు నపూర్వదిశాంగన కాలఁదాఁచినన్
దదమితయావకద్రవముఁదాల్చెను నా నినుఁడొప్పె రక్తిమన్. 33

చ. ఉదయమునొందె సానులకు నొద్దికఁబద్మినిఁదేర్చి తద్గృహం
బదవదనేసెఁదత్కువలయప్రభఁదూలిచె నట్టె వారుణిం
దుదిఁ గనె నంచుఁ దన్ జనులు దూలఁగనాడిన నింద యోర్వకో
గొదగొని పశ్చిమాంబునిధిఁగ్రుంకె సరోరుహమిత్రుఁ దత్తఱిన్. 34

సీ. పాటలంబుల వన్నె తేట మంకెనల బిం
కము(జపాప్రభ) విద్రుమములసొబగు
పద్మరాగంబుల పస ప్రియంగుచ్ఛాయ
కుసుమమొప్పిదము కుంకుమము చెలువు
లత్తుక చెన్ను పల్లవసముల్లాసంబు
కాశ్మీరజాంగరాగంబుపూఁత
చక్కఁదనంబు హంసముల చంచుస్ఫూర్తి
పటుపలాశ ద్రుమప్రసవకాంతి

గీ. బింబఫలవిభవము చందిరంబురీవి
యాదిగాఁగలరక్త (పదా) ర్థసమితి
నలువ కేలికి నొకచోట నలమికూ(ర్చె)
ననఁగఁజెలువొందె నెఱసంజ యపరదిశను. 35

సీ. అంతటఁ జరమసంధ్యావేళ జనపతి
యరదంబు డిగ్గి సంధ్యార్హకృత్య
ములు మనం బలరంగఁగొలనులోపలఁదీర్చి
పుణ్యంబులకు జన్మ(భూమి యైన)
(కౌండిన్యు) నాశ్రమక్షమఁగల్గి కనుపట్టు
బహువిశేషములకుఁ బరమహర్ష
మాత్మఁబెంపెసలార నా నిజాన్వయగురు
నుటజంబు డాయంగ నుచితవృత్తి

గీ. నిండుబింబాస్యతోఁగూడ నేఁగి తనదు
రాకఁదగువారిచే మౌనిలోకమౌళి
రత్నమున కెఱిఁగింప (నా) రాజునకును
సమ్ముఖం బిచ్చె నాతండు సంభ్రమమున. 36

చ కులపతిపాదపద్మములకున్, సతియున్, బతియున్ బ్రణామముల్
దిలకితభక్తిఁ జేయుడు సుధీమణి యమ్ము (ని)యున్ మనోంబుజం
బలఘుతరప్రమోదమయమై విలసిల్లఁగ వారిఁబెక్కు రీ
తులఁ దగ గారవించి సిరిఁదోఁచిన దీవనలిచ్చె మెచ్చుగన్. 37

వ. ఇట్లు కమనీయప్రభావతియగు ప్రభావతియును సదారాధిత ప్రమథేశ్వరుండగు ప్రమథేశ్వరుండును మౌనిమండలమాన్యుఁడగు కౌండిన్యు నుచితోపచారంబులం బ్రసన్నుం గావించి రమ్మహర్షియు రాజర్షికి నాతిథ్యం బొసంగి యర్ఘ్యాసనంబునం గూర్చుండ నియమించి దర్భపాటిత తలంబగు కరకమలంబున వినయైకసారంబగు తచ్ఛరీరంబు నివురుచు నిట్లనియె 38

సీ. హెచ్చువచ్చునె పురోహితముఖంబున నీకు
శాస్త్రోక్తనిర్మలాచారసరణి
ఆరగింతురె వచ్చి యజ్ఞవేళలఁగోరి
హవిరన్న కబళంబు లమరవరులు
శిరసావహింతురె విరులదండయపోలెఁ
బరమండలంబు భూపాలు రాజ్ఞ
పురుషాయుషంబు సంపూర్ణమై వర్తింప
నుండునే నెమ్మది నుర్విజనము?

గీ. స్వాతితోడుతఁదగినవర్షంబు గలదె?
పంట పండునె ముక్కారు? పాపకోటి
భయము దూరంబె? రసవర్గభరిత మగుచు
దుర్గసముదాయ మమరునే దురితదూర? 39

ఉ. మానము గల్గి శౌర్యమహిమస్థితి రూఢికినెక్కి తాల్మి లోఁ
బూని గుణానుకూల్యమునఁబొంది నయమ్మునఁబెంపుదాల్చి నీ
చే ననయంబుఁబూజ్యగతిఁ(జెంది పరస్పరవైర) మెంతయున్
మానినశూరు లిత్తురె సమగ్రజయోన్నతి నీకు భూవరా? 40

ఉ. కూడుక వత్తురే బుధులు? కోరిన నర్థుల కిచ్చి పంపుదే?
వేడుకమంత్రలక్షణవివేక (ముపాయ చతుష్టయంబు) తోఁ
గూడఁగనిత్తువే? మనసు కుత్సితమార్గులఁ బ్రోవ నాత్మలోఁ
జూడక కీర్తియందుదువె? నూరిజనంబులచే మహాబలా!. 41

క. అని పెక్కుభంగు లమ్ముని
జనపతిసేమంబు నడక చందంబును నె
మ్మనమార నడుగ వినయం
బు నయంబును గదురఁబల్కు భూపతి యతనిన్. 42

ఉ. యుగ్యములయ్యె నెవ్వనికి నోలిఁజతుశ్రృతు లట్టివేలుపున్
భోగ్యధినాథకంకణునిఁ బొందుగఁగొల్చి ప్రభావసిద్ధికిన్
యోగ్యుఁడవై(న నీ కరుణ యుండ నృపాలు) ర లోన మిక్కిలిన్
భాగ్యము సేసినాఁడ మఱి బ్రాఁతియె సేమము నాకు నెయ్యెడన్. 43

చ. సకలము భద్రమయ్యె గుణసాగర! నాకుఁగొఱంత లేదు ని
న్నొకపని వేఁడుకోర్కినిట కొయ్యన వచ్చితిఁబ్రొద్దువోయె నేఁ
టికి నిది యెంతయేనియుఁగడింది(ప్రయత్నము విన్నవింతు మీ
క కుటిలబుద్ధి రేపకడ నంతయు విస్తర వాక్యపద్ధతిన్. 44

చ. అనవుడు నట్లయౌననుచు నమ్మునిభర్తు సభార్యుఁడై(మహీ
శున కుచితంబుగాఁ(బ్రియము) సూపుడు భూపతియున్ మహర్షి చూ
పిన యుటజంబులోన ధృతిఁబెంపు వహింపుచుఁబల్లవాంక శ
య్యను సుఖనిద్రసేసె విమలైందవరోచులు చెల్వుచూపఁగన్. 45

చ. పలపలనైనచీఁకటి ప్రభాపరిహీణత దోఁచుతారలున్
గలఁగువిటీవిటోత్కరముఁగందినచంద్రుఁడు మూతివిచ్చు జే
కుల విలసిల్లుతామరలు గూళ్లను మేల్కనుపక్షులున్ రుచుల్
వెలిసినచెందొవల్ గలిగి (వేకువ దాఁబొడ)సూపె నంతటన్. 46

చ. తముఁగనవాయఁజేయుటకు దాపురమై చనుదెంచు వేఁడి ద
య్యముతుదినెత్తికోలు గన రక్కట భీతిలి రంగజాహవ
క్రమ (మధులీల యంచురతి) గాఢతరశ్రమసుప్తకామినీ
రమణుల నవ్వె దీపనికరంబులు పాండువిభామిషంబునన్. 47

క. పరుషకఠిన క్షతిం దిన
కరరథ గంధర్వవదనగళితంబగు నె
త్తురువోలె సాంధ్యరాగము
సురవరదిశ యందుఁ గళుకుసూపెన్ గలయన్. 48

స్రగ్ధర. అంతన్ గాన్పించె నింద్రాయతనదిశ రథాంగార్తిసంహర్త తీవ్ర
ధ్వాంతస్తంబేరమశ్రీదళనబలవిధాదక్షహర్యక్ష మాశా
కాంతాగ్రైవేయ కాంచీకటకమణి విభాగర్వనిర్వాహకాంశుం
దంతర్లీనా విపక్షాహతజఠర సరోజాళియై హేళి లీలన్. 49

వ. ఆ సమయంబున 50

చ. అమలసరోవరంబున నహర్పతిసన్నిభుఁ డాప్రభావతీ
రమణుఁడు నిత్యకృత్యములు రాగముతోడ నొనర్చి శంకరున్
గమలదళంబులన్ దొనలఁగల్వల నర్చనచేసెఁజంద్రికా
విమలమరీచి మత్తులినవేదికపై శివధర్మ వేదియై. 51

ఉ. రాజునకంటె మున్ను మునిరాజశిఖామణి మేలుకాంచి గం
గాజలపూరమట్టు లఘుకర్షణమౌ నొకపుణ్యవాహినీ
రాజిత నీరవేణికఁ దిరంబుగఁ గ్రుంకి కృతాహకృత్యుఁడై
రాజకళాధరుంగుధరరాజసుతావిభుఁగొల్చె వేడుకన్. 52

సీ. పురహరనిర్మాల్యపుష్పాళి తన మ్రోల
శుభ తపఃఫలసిద్ధిసూచకముగఁ
జేరి యధ్యయనంబుచేయు శిష్యులఘోష
మలఘు గాంభీరాబ్ధి యులివుఁబోల
జలబిందువుల్ దాల్చు జడలు ముక్తాయుక్త
విద్రుమద్రుమలతా ముద్రఁదెలుప
మానితస్ఫటికాక్షమాలిక చేఁబడ్డ
హరకథాసారార్థ గరిమగాఁగ

గీ. బ్రహ్మవర్చస మాన(సఫలకమునను,
శై)వకళతోడఁజెలువంబు సవదరింప
శ్రీతరుచ్ఛాయఁగూర్చున్నవీతరాగుఁ,
బుణ్యుఁ గౌండిన్యు దర్శించె భూమివిభుఁడు. 53

గీ. అంతఁబ్రమథేశ్వరుండు సం(యమిశిరోవ
తం) సమునకును మ్రొక్కి తద్దర్శి తాస
నమునఁ గూర్చుండి వినయావనత శరీరుఁ
డగుచు భయభక్తులాత్మయం దతిశయిల్ల. 54

చ. ఇటులు పవిత్రుఁడైన ధరణీశ్వరుఁబల్కు ము(నీంద్రుఁడంత వి
స్ఫుటమ) ధురాక్షరంబుగ యశోధన! నిన్నటిరాత్రి నన్ను నే

మిటికిఁదలంపుసేసితివి? మిమ్మొక కోరిక కోరి నాదు వ
చ్చుటయని చెప్పు మెట్టి దది శోభనబుద్ధి ఫలింపఁజేసెదన్. 55

క. అనుకూల కార్యసిద్ధికి
మనసిజహరుఁ డున్నవాఁడు మనుజేశ్వర! నీ
మనమునఁ గొంకక వచ్చిన
పని చెప్పుము నీ కొనర్తు ఫలసంసిద్ధిన్. 56

ఉ. నావిని యిట్లు పల్కు మునినాథునితోఁ బ్రహృష్టచిత్తుఁడై
భూవరచంద్రముండు మునిపుంగవ! రెండవ విశ్వభర్తవై
యీవు మదీయవాంఛితములెల్ల ఫలింపఁగఁజేయు పూనికం
బ్రావగఁబట్టి పల్కితివి భాగ్యముచేసితిఁగంటి సౌఖ్యముల్. 57

చ. కలవు సమీరుమీఱువడి(గల్గుహయంబులు భద్ర)దంతులున్
గలవు రథంబులున్ గలవు కాంచనపూర్ణములైన దుర్గముల్
గలవు విలాసినుల్ గలరు గల్గిన వన్నియు రాజచిహ్నముల్
గలుగదు పుత్త్రలాభ(మ యొకండది) నాకుఁ బిత్రూణ మీఁగఁగన్. 58

క. నిర్ణీత "మపుత్రస్య గ,
తి" ర్నాస్తి యటంచు శ్రుతులు దెలిపిన పలు కా
కర్ణింపు నాదు ముఖము వి
వర్ణంబై యుండు నెపుడు వరతత్త్వనిధీ! 59

క. మానుషయత్నము గాదిది
పూనిక యేరీతినైనఁబోనీ ననినన్
మౌనివర! దైవకృతమిఁక
దీనిన్ సాధింపవచ్చు తెఱఁగెట్టిదయో! 60

ఉ. అందని మ్రానిపండ్లకును నఱ్ఱులు సాఁచినయట్టు లిట్లు నే
నందనలబ్ధికై ప్రతిదినంబును నువ్విళులూరుచున్ హృదా
నందములేక యుండ నొకనాడు విచిత్రముగాఁగ నాకుఁదోఁ
చెం దివినుండి పల్కొ(కటి) సిద్ధమునీశ్వర! శ్రోత్రపేయమై. 61

క. "ఏటికిఁ బుత్త్రులు లేమికి
మాటికిఁ జింతింపనీకు మనుజేశ్వర? నీ
వేటిసగమిందుశేఖరు
వాటంబుగఁ గొల్వ పోయి వారణాసిలోన్. 62

ఉ. పొచ్చెముగాదు నా పలుకు పొమ్మిఁకఁ గాశికిఁ బుణ్యరాశి కీ
వచ్చట విశ్వనాథు నగజాధిపు నీ క్రియఁగొల్వు, కొల్చినన్
ముచ్చటదీర నీకు వరముల్ దయసేయు నతండు శోభనం
బచ్చికమే వృషధ్వజుని నర్చనచేసిన భాగ్యశాలికిన్? 63

క. అని బయలాడినమాటలు
విని మీ కెఱిఁగించి పిదప విశ్వపతిన్ శం
భుని గొల్తు ననుచు వచ్చితి
ననఘా! నా కెద్ది బుద్ధి? యానతియీవే. 64

ఉ. అన్వయదేశికుండవు మహాత్ముఁడ వాగమపోషభూమిభృ
ద్ధన్వుఁడ వాత్మవేది వతిదాంతిపరుండవు నీవు నా తలం
పు న్వివరంబుగాఁ దెలిసి పొమ్మను కాశికినైన నీవయై
న న్వర మిమ్ము విశ్వవిభు! నాతరమే నిను మీఱి కానఁగన్. 65

గీ. పుత్త్రలాభంబుపైఁ గాంక్ష పొదలుకతన
నదియు నౌఁగాక యనివింటి నభ్రవాణి

పడుచుఁబనిగాదు (సులువైన క) డకగాదు
బయలుపందిరి వెట్టంగఁ బరగునయ్య! 66

క. గౌరీశువలనఁ గానీ
సారయుత (భవత్ప్ర)సాదచాతురిఁ గానీ
యే రీతినైన నా కీ
కోరిక సిద్ధింపఁజేయు గుణరత్ననిధీ! 67

క. అని యీ చందంబున నం
(దనుకొఱ కై కాం)క్షచేయు ధరణీపతి కో
రినకోర్కి ఫలితమగు తలఁ
పున నిట్లని పలుకు మౌనిపుంగవుఁ డెలమిన్. 68

క. సంతానలాభమునకై
చింతాసంతాప మేల? క్షితివర! గౌరీ
కాం(తామనోహరుఁడు వర
చిం)తారత్నంబు నీకుఁ జేకుఱియుండన్. 69

శా. ఆ వైహాయసభారతీవిభవ మార్యగ్రాహ్య మర్థంబుగా
దా విశ్వాసముచేయు మిందున విరూపాక్షుం డుమాభర్త కా
శీవాసుండు (ప్రసన్నుడీ నఖిలముల్ చెల్వొ)ప్పు నిష్టార్థముల్
ప్రావీణ్యంబున దీన సంశయము దాల్పం బోల దుర్వీశ్వరా! 70

క. భవమునకు సత్ఫలంబుగ
భవు నగజాప్రాణనాథు భజియింపుటకై
యవిముక్త భక్తిసంపద
భువి నవిముక్తంబునకును బోవఁగవలదే? 71

ఉ. గుబ్బల తేనికూఁతు చనుగుబ్బలకమ్మజవాదిగంధముల్
బొబ్బిలఁబూయఁజూఁడ (నిల) చూపులు మూఁడగు వేల్పుఁబెద్దకుం
గిబ్బలరాచతేజి నుతికింపుచు (లోకము లేలు సామి కె
చ్చు) బ్బినభక్తి మ్రొక్కులిడఁ జుబ్బనచూరఁగఁ గల్గు సౌఖ్యముల్. 72

సీ. గగనగంగోత్తుంగ కల్లోలరేఖయు
మల్లికాదామంబు మౌళి నమర
నునుపారువెలిచాయ పెనుబాము ముత్యాల
పేరువక్షః పీఠి బిత్తరింప
(కాలకూటకఠోరకా)ంతిరింఛోళియు
మృగనాభిముద్రయు మెడఁదలిర్ప
మెఱుఁగెక్కుమువ్వన్నె మెకముదుప్పటియును
మాంజిష్ఠమును గటి మలసియుండ

గీ. వలుదశూలంబు నుత్ఫుల్లవనరుహంబు
(హస్తములకు) విలాసంబు నాచరింప
నర్ధనారీశ్వరాకారుఁడైన విశ్వ
భర్త కా కాశికాపురి ప్రాణపదము. 73

శా. ఆ గంగాజలసేక మా వటుక నాథావాస సంవీక్షణం
బా గంధేభముఖప్రసాద(విభవం బా) యన్నపూర్ణార్చనం
బా గంగాధరపాదపంకజయుగ ధ్యానానురాగంబు నా
హా! గీర్వాణులకైన ముచ్చటలు సేయంజాలవే భూవరా! 74

క. అవిముక్తంబులు దక్కిన
యవి ముక్తశరీరజంతుపుంజంబులు దా
రవిముక్తంబులు నీల్గిన
యవి ముక్తము లరసి చూడ నవనీనాథా! 75

సీ. ఒనర నానందకాననము దండనె యుండు
ప్రోడదండనె బన్ను భూతబలము
నమరాపగాజలం బాడఁజూచినధన్యుఁ
డాడఁజూచును లలాటాంబకమున
గజరాజముఖు డుంతిఁగన నెవ్వనింగూడుఁ
గూడు వానికి బాఁపకోరచేఁదు
చేరి విశ్వేశుఁ బూజించి మించిన పేరు
పేరురంబునఁ బున్కపేరుఁ దాల్చు

గీ. మేన మణికర్ణికామృత్స్నమెత్తు ఘనుఁడు
మేన సాయకమున నేయుమింటియూళ్లు
కాన శ్రీకాశికాపురి గాద్రవేయ
సార్వభౌముండు నుతియింపఁ జాలఁడధిప! 76

సీ. పేర్చుకెంజడముడి బింజించి నలుదెస
జాహ్నవి సలిలంబు జాలువార
అద్రిజాదత్త నఖాంకంబు నాఁజాలి
గండమండలిఁజంద్రకళ నటింప
భుజగేంద్రహారంబుఁబునుకపేరును వీకఁ
బృథులవక్షఃపీఠిఁబెనఁగొనంగ
తోరంపుఁగటిసీమ దుసికిలి పసిదిండి
వలువ మాటికిఁబెళపెళమనంగ

గీ. అన్నపూర్ణామహాదేవి యంతనింత
వెంటఁజనుదేరఁబ్రమథులు వెఱఁగుపడఁగ
విశ్వనాథుండు భవనంబు వెడలివచ్చి
కాశి నీల్గిన నరుఁజేరి కాచుఁబ్రేమ. 77

మ. అదె గంగాజలరేఖ యల్లదె శశాంకార్ధంబు ఫాలాక్ష మ
ల్లదె కాకోదరహారవల్లి యదె పద్మాపత్యభస్మచ్ఛటా
సదలంకారవిశేష మల్లదె మహాశాతత్రిశూలాయుధం
బదె యంచున్ సురలందు(రచ్చట మృతుం డౌ) దేహి దేహంబునన్. 78

సీ. దర్వీకరంబైన దర్వీకరముఁజుట్టు
మృగమైనఁగెంగేల మృగముఁబట్టు
శార్దూలపతియైన శార్దూలపతిఁ జీఱుఁ
గరియైనఁ గరితోలుఁగట్టి మీఱు
(జడల మెకంబైన యెడజడల) నె మోచు
నెద్దైన వెలిచాయయెద్దుఁబూన్చు
బోయవాఁడైనను బోయవానీరాడు
నవియైన గావించు నవినవీడు

గీ. పునుకయైనను విధిఁగొట్టుఁబునుకడుల్ల
నెముకయైనను మెడఁదాల్చు నెముక పేరు
(గాశికాపురిఁబ్రవహిం) చు గగనగంగ
నీటఁదోఁగినమాత్రనె నృపవరేణ్య! 79

మ. కకుబంతంబుల వెంట గ్రాసమునకై కా లీచవో సారె సా
రెకుఁగష్టాశఁజరింపుచున్ ఫలముఁదూలింపన్ వృథాయాసులై
(వికలత్వ స్థితి దాసులై)పరిగళద్విజ్ఞానులై తూలి కా
శికిఁ బోఁగానని వారిజన్మములు వీక్షింపన్ మృతిప్రాయముల్. 80

మ. సుతులంచున్ సతులంచు గాంచనములంచున్ దేరులంచున్ బురో
హితులంచున్ బొ(డసూపి బుద్బుదములట్లే పోవుక్షర్యమ్ములన్)
సత ముల్గా మదినమ్మి మూఢుఁడు దురాశాపాశబద్ధాత్ముఁడై
శితికంఠున్ భజియింప లేఁడహహా! కాశీపుణ్యదేశంబునన్. 81

సీ. పవడంపుఁబొదరింట బాలహంసముపోలె
జడముడి శశిరేఖ గడలుకొనఁగ
(నాకాశమండలి) నంగారకుఁడువోలె
నిటలపట్టిక నగ్నినేత్ర మమర
వలుదశంఖములోనఁబొలుచునీలమువోలెఁ
గంధరమున మచ్చ గానుపింప
అమృతాంబురాశి నీరాను మేఘముపోలె
నెమ్మేనఁగరిచర్మ మెమ్మె మీఱ

గీ. వలను మిగిలిన భాగ్యదేవతయపోలె
శ్రీవిశాలాక్షి చెంగటఁజెలువుమిగులఁ
గాశికాపురిఁబట్టంబు గట్టుకొన్న
విశ్వపతిఁగొల్వ సౌఖ్యంబు శాశ్వతంబు. 82

కం. ప్రాయము మేఘచ్ఛాయా
ప్రాయము విద్యున్నికాయభంగుర మరయన్
గాయము కాశికిఁబోవుట
నాయము దేహులకు ధరణినాయక! వింటే!. 83

సీ. పంచేంద్రియస్ఫూర్తి పారుబట్టినఁ గాని
చిత్తంబు నిల్కడ హత్తుకొనదు
చిత్తంబునిలుకడ హత్తియుండినఁగాని
బుధసంగమమునకు బుద్ధిచొరదు
బుధసంగమంబునఁబ్రొద్దుఁ ద్రోచినఁగాని
విధ్యుక్త మార్గంబు వినఁగఁబడదు
విధ్యుక్తమార్గప్రవేశ నైపుణిఁగాని,
సత్త్వగుణంబు నిశ్చలము గాదు

గీ. సత్త్వగుణమునఁగాని ధూర్జటియె దైవ
మను విబోధంబు సమకూడ దందుఁగాని
యొందు దెస ముక్తి గనుపట్ట దుగ్రుఁడేలు
నగరికడ నీల్గుమాత్రనె తగులు ముక్తి. 84

సీ. కన్నులారఁగఁ గాశిఁగననివాని భవంబు
సలిలంబులేని కాసారమట్లు
కాశి కేఁగఁబ్రియంబు గలుగకుండిన వాని
భావంబు దలపోయఁ బాడుకొంప
కలదు తీర్థము కాశికకుఁదుల్యమను వాని
కెందుఁ బ్రాయశ్చిత్త మింతలేదు
కాశికాపురమున్కిఁ గడచియొండొక చోటి
కేఁగు నెవ్వఁడు భాగ్యహీనుఁడతఁడు

గీ. యాగములు వేయు చేయంగనైన ఫలము
కోటిగోదానముల నొనగూడుఫలము
పెక్కునల్లిండ్లు నిలుపుటఁబేర్చుఫలము
కాశి నొకపూఁట వసియింపఁగలుగునధిప! 85

క. గోపతి గమనునిపురి గం
గాపగలోఁగ్రుంకువెట్టు నతిపుణ్యులకున్
దాపత్రయం బుడిగి యొక
తాపము బాలమున నెపుడుఁదరలకయుండున్. 86

సీ. అభ్రగంగాప్రవాహంబు లెన్నియొగాని
(తలధరియింతు) రందఱును నదులు
పదినూఱు పడగలపాము లెన్నియొకాని
యందఱు నురగేంద్రహారయుతులు

దాలొందుచంద్రఖండంబు లెన్నియొకాని
యందఱు ధరియింతు (రమృతకరుని)
(విషరాశి) బుట్టినవిషము లెన్నియొకాని
యందఱు హాలాహలాంకగళులు

గీ. గంధగజదైత్యు లెందఱోకాని యంద
ఱతుల కరిచర్మపటధారు లైనవారు
కర్మబంధంబు (స్వప్న భాగముగనైన)
క్రాలు కొనకుండ నిద్రింపఁజాలుఘనులు. 87

సీ. ప్రతిదినంబును మదభ్రాంతుఁడై సింధువు
పానంబుసేయ నీ బైసిమాలి
యోరంతప్రొద్దు నోరుడుపక కొండెంబు
పలుకనీ లేనివి గ(లవి గూర్చి)
(యెపుడు దుర్భ)రహింసయే నిత్యకృత్యంబు
గా నుండనీ క్రూరకర్మ పరత
కాయికంబుగ సదాకాలంబు హేమంబు
లాగించనీ దొంగభాగుతోడ

గీ. కవయనీ యెఱింగియుఁ (గాంత) గానివాని
తొడుకనీ (దుష్ట దానముల్ దొంతరలుగ)
గగన గంగాతరంగశీకరము సోఁకఁ
బావనుండగుఁగాశిలోఁబంచజనుండు. 88

క. ఇలఁగల తీర్థము లాడినఁ
గలుగదు హరరూపలబ్ధి గాశికలోనన్
నెల గంగ నాడ నౌదల
నెల (పూఁపధరించు నరుఁడు నిక్కము) వింటే. 89

ఉ. పుట్టువు సర్వదుఃఖముల పుట్టినయిల్లని పుట్టకుండ రా
దెట్టివివేకికైన నది యెట్లనినన్ దమ పూర్వకర్మముల్
తిట్టలు జన్మ హేతువులు తీరదు వాని జయింపఁగర్మపుం
(దెట్టువ నిర్విశేషముగఁ) ద్రెంపఁగ వచ్చును గాశి కేఁగినన్. 90

ఉ. కోకకుఁ గూటికై యొకనిఁగొల్చి తదీరిత వాక్యపద్ధతిన్
జేకొని యూడిగంపుఁబని సేయుచుఁబ్రాయము సత్తుగా మదిం
గై (కొన కీశ్వరున్ దిరిగినన్) కుసుమీకృత శీ (తభాః కళా
ప్రాకట జూటితో నరుఁడు భాసిలు గంగమునింగి కాశిలో.) 91

గీ. (తనకుఁబలె స్వచ్ఛమై యొప్పు తనువొసంగి
తనదు నొక పాయ మల్లెపూదండఁజేసి
వానిసిగ నిడుదేహావసానవేళ
స్నాతపైఁ గాశి గంగ కెంత కనికరమొ.) 92

గీ. (మూడ దతనికి చావు చావునకె మూడు
మూఁడు జన్మములం దంత్య మూడిపోయి
కనులు రెండున్న వానికిఁ గనులు మూఁడు
వారణాసి గంగాస్నాన కారణమున.) 93

గీ. (కాశిలోఁ బట్టతలవాఁడు గంగమునిఁగి
జడముడి ధరించు దానిపై సవదరించు
ఫణిఫణారత్నరుచి దానిపై వహించు
మొలక జాబిలి జాజిపూ మొగ్గవోలె). 94

గీ. (ఈ భవమ్మున ఫలమున కేమిగాని
రాఁగలభవమ్ము మొదలంట రాచినాఁడు
గంగలో వారణాసి మునుంగువాఁడు)
దొంటిభవమునఁ బుణ్యంబుఁ దొడికినాడు. 95

సీ. ఆనందవనమున కరిగెద నని తలం
చినఁ దీర్థములకెల్లఁజనినయట్ల
వారాణసికిఁబోయివచ్చెదనని పల్క
సకలాగమంబులు (చదివినట్ల)
(ఇదె కాశిపురికిఁ) జేరెదనంచు నొకపదం
బిడ భూమి వలగొనఁదొడఁగి నట్ల
అవిముక్త మిదె యదె యని డాయఁజనెనేని
చిరపాపములకడ చేరినట్ల

ఆ. ఆ మహాశ్మశానభూమి (నిఁ గలయంగ
తేరిచూచె) నేని తేట తెల్ల
గాఁగ ముక్తికాంతఁగలయంగఁ జూచుట,
యనుచుఁజాటిచెప్పు మునికులంబు. 96

ఉ. చాఁచఁడటే పదాంబుజము చక్కఁగఁగాశికి నేఁగుత్రోవకున్
దోఁచఁడటే నిలింప (నదిఁ దోగఁగఁ బెన్మసనాన) పాపముల్
గ్రాఁచఁడటే వివేకశిఖికాఁక (ల వాలి) చె మానవుండు తం
పీఁచము లెత్తకుండుదురె పేర్చినకిన్కఁ గృతాంతకింకరుల్. 97

ఉ. ఆడుదు రొండుతీర్థముల నాడినఁబాపము (నెల్ల నవ్విరా
పాడునొకో!) జను ల్పదము లాడినఁకాలమునందె బుద్ధిఁ బో
నాడక కాశి కేఁగి యమరాపగలోపలఁజల్లఁగా జలం
బాడుట పుట్టువుల్ విరుగనాడుట ముక్తిని బెండ్లియాడుటల్. 98

స్రగ్ధర. (దివిజేంద్రోపమౌళి) స్థిత మణికళికోదీర్ణసంపూర్ణ కీర్ణాం
శు విశేషశ్రీవిలాసస్ఫురితపదసరోజుండు ఖండేందుజూటుం
డవధానం బొప్ప గంగాంబ్వపహృతకలుషప్రాణికిం గాశిలోనన్
జెవి నోంకారా(క్షరంబున్ గురుకరణిఁద)గం జేర్చుఁబ్రాణాంతవేళన్. 99

సీ. తడవుకాలమువోలెఁదల్లిగర్భంబున
నణఁగియుండిన నిగ్రహంబు వాయ
జననంబుఁగాంచి యజ్ఞానంబుచేనైన
స్తన్యపానాది (దోషంబుపాయ)
ఒదిగి గ్రాసార్థమై యొకని సేవింపఁ బ్రా
ప్తంబైన మదిసంకటంబు వాయ
ఘనవయోమదమునఁగన్ను గానక త్రిమ్మ
రఁగ సంభవిల్లిన రట్టు వాయ

గీ. ఆమయంబులచేనైన యలఁత వాయ
కర్మపాశంబు చుట్టినకట్లు వాయ
చేరి కన్నుల కతిథిఁగాఁ జేయవలయు
నసమలోచను తలపూవు నభ్రగంగ. 100

చ. జ్వరము పయోవగాహమున వర్థిలు మానఁగ నేర దందు రి
ద్ధరపయి వైద్యులెల్ల వసుధాతలనాయక! కాశిలోన నం
బరతటినీజలస్ఫురణఁబాపమహాజ్వరమాఱుఁ గ్రొత్త శ్రీ
కరహర వైద్యపుంగవనికామ దయోదయజృంభణంబునన్. 101

సీ. మెట్టనీ ధరచుట్టు మెట్టకుండినవాఁడ
మృడునిపట్టణవీథి మెట్టఁడేని
ఆడనీ తీర్థంబు లాడకుండినవాఁడ
యభ్రవాహినిఁదీర్థమాడఁడేని
చూడనీ యఖిలంబుఁజూడకుండినవాఁడఁ
గాశీస్థితులఁజూడఁగలుగఁడేని
కొలువనీ వేల్పులఁ గొలువకుండినవాఁడ
గోరాజవాహనుఁ గొలువఁడేని

గీ. చదువనీ వేదముల్ నాల్గు చదువకున్న
వాఁడ శివకథ చదువనివాఁడయేని
వేయు చెప్పంగనేల పృథ్వీతలేంద్ర?
కాశికేఁగినఁగాని మోక్షంబు లేదు. 102

ఉ. తేలుచుఁజొన్నయాకుపయిఁదేనియవోలిన యా జవంజవ
శ్రీలఘుభోగసిద్ధిఁబడి చిక్కినఁజిక్కు మహాపదంబుధిం
గూలి నరుండు గాక యొనగూడినభక్తిని గాశి కేఁగినన్
గాలముఁద్రోచి కాలు(నికిఁగాదని)కాలను బొమ్మగట్టఁడే. 103

క. ధాత్రీశ! వినుము కాశీ
క్షేత్రంబునఁజక్రమైన జీవం బఱి త
న్మిత్రేందు చక్రరథము వి
చిత్రంబుగ నెక్కియుండుఁజెన్నెసలారన్. 104

సీ. తక్కినయెడఁదత్త్వ (దర్శ)నోజ్జ్వలు (డైన
బోద్ధయిందలి) మందబుద్ధిఁ బోలఁ
డొకచోట యోగియై యుండినవాఁడిందు
భోగియై చరియించు పురుషుఁ బోలఁ
డన్యస్థలమున నధ్యయనతత్పరుఁడైన
వాఁడిందుఁజదువనివానిం బోలఁ
(డెందేని వేదనకెల్ల యిచ్చును) దారుఁ
డిందు లోభముఁబూనుహీనుఁ బోలఁ

గీ. డఖిలతీర్థంబు లాడినయట్టిమేటి
బోలఁ డిందులయస్నానశీలునైన
ననుచు సంశయదూరులై యరసి చూచి
నడ (చెదరు పండితుల్ వారణాసి పురి) కి. 105

సీ. అమిత ప్రదక్షిణక్రమణంబు గమనంబు
మంత్రంబు లాడిన మాటలరయ
నాహుతివిధులు నిత్యాన్నపానాదులు
యోగప్రకారంబు భోగమహిమ
అఖిలస్థఁడనియాశు నర (యుట జ్ఞానంబు)
సకలతీర్థాసక్తి జలకమాట
వస్తుపరాఙ్ముఖత్వము చాలియొల్లమి
సచ్ఛాస్త్రములవిన్కి జాడ వినుట

గీ. జీవపరమాత్మ సంపర్కసిద్ధినైన
చొక్కు నిద్రావిహారంబు సోమధరుని
మూ(ర్తిసంవీక్షణము బంధ)మోక్షణంబు
కాశిఁగాఁపురమున్న ప్రాగ్జనునకైన 106

మ. ధరణీవల్లభ! భక్తితోడ నవిముక్తక్షేత్రముం జేరు సు
స్థిరపుణ్యాత్ములు ముక్తిఁగైకొనుటయే చిత్రంబు మున్నొక్కభూ
సురపుత్త్రుండు మదాల (సాహ్వయుఁడు ధీ) శూన్యుండు దుర్మార్గ సం
చరణోదగ్రుఁడు గాంచె నందు మృతుఁడై శంభుస్వరూపోన్నతిన్. 107

మ. అనినన్ నేత్రసరోజపత్రములలో నానందబాష్పంబులన్
దనుసీమన్ బులకాంకురచ్ఛటలు (సంధానించి తాత్పర్య మొ)
ప్ప నరేంద్రుండు మునీంద్రుఁబల్కె విను మో భవ్యాత్మ! నీవిట్లు చె
ప్పిన యానందవనప్రశంసకతనన్ భేదించితిన్ బాపమున్. 108

గీ. పుత్త్రసంపత్తిపైఁగాంక్ష పొరలు నాకుఁ
గలిగెఁగా (గాశీ నివాస భాగ్యంబు స్వామి!)
గాజుఁబూస నిరీక్షింపఁగడఁగువాని
కరయ నవపద్మరాగంబు దొరకు నాఁగ. 109

క. వినఁబడియెఁ గాశిమహిమయు
ననిమిషగంగాపయోభవాధిక్యము శం
భునికీ(ర్తనంబువిధ)ములుఁ
గనుఁగొంటిన్ బ్రదుకఁగంటిఁ గౌండిన్యమునీ! 110

వ. మీర లిప్పుడు చెప్పిన మదాలసుండనువాఁడెవ్వం డెద్దేశంబువాఁడే పురంబునం గాఁపురంబుండుఁదద్దుశ్చరిత్రుం బుత్త్రుండుఁగాఁ గాంచిన తండ్రియుఁదల్లియు నెవ్వ రేమి నెపంబున వాఁడు కులాచారదూరుం డయ్యెఁ? గడపట నెట్లు కాశిలోన మేను దొఱంగి గంగాధరు కారుణ్యంబునఁగృతార్థుండయ్యె? నీ యర్థంబుఁ దేటతెల్లంబుసేసి నన్నుఁజరితార్థుఁజేయవే యనుడుఁ దపోధనాగ్రణి యశోధనాగ్రణిం గూర్చి కూర్చుననెయ్యంబున నిట్లనియె. 111

మ. ఇలకుం గుంతలపుష్పదామ మన శ్రీ నింపారి సొంపొందు కుం
తలదేశంబున రత్నగర్భపురికిన్ నాథుండు గంభీర ని
శ్చలతేజోనిధి చంద్రకేతుఁడరివీక్షాధూమకేతుండు త
మ్ములచుట్టంబగు వేల్పు వంగడమునన్ బుట్టెన్ మహీవల్లభా! 112

ఉ. ఆదిమభిల్లు మంచుమల యల్లుఁ బయోరుహనాభభల్లుఁ గా
కోదర రాజకుండలసముజ్జ్వలగల్లు భజించి మించు నా
భూదయితావతంసమణిప్రోల మహీసురుండొక్కఁడొప్పు వి
ద్యాదివిషద్గురుండు మహిమాఢ్యుఁడు ధీనిధినామధేయుఁడై. 113

సీ. చతురాగమంబులు సకలశాస్త్రంబులు
నా మూలచూడమౌనట్లు తెలిసి
భక్తిసంపదయు నాసక్తియుఁగల్గిన
శిష్యుల కవియెల్లఁజెప్ప నేర్చి

యరయ జ్యోతిష్టోమ మాదిగాఁగల సప్త
తంతువులన్నియుఁ దగ నొనర్చి
వేదాంతవిద్యావివేకం (బు గూర్చుచు
నల) తుల సోమయాజులుగఁ జేసి

గీ. తగినవారికి దానంబు దా నొనర్చి
సతిప్రతిగ్రహశక్తిపై వెఱపు గలిగి
బ్రాహ్మణాకృతిఁజూపట్టు బ్రహ్మవోలె
నవని ధీనిధి ధీనిధియై తలిర్చె. 114

చ. (వ్రతములు చేసి) పెక్కు లుపవాసములున్ మఱిపెక్కు లుప్పిఁడుల్
ధృతి నొనరించి కూర్మిఁబరదేసులఁదల్లియపోలెఁబ్రోచి మా
నితగతి మింటిదయ్యముల నేలకుఁదెచ్చి కుమారుఁగాంచెఁద
త్సతి (శుభకీర్తి నాబఁ)రగుఁజామ పతివ్రత సంతసంబునన్. 115

ఆ. అవనినాథ! భూసురాగ్రణి తన పుత్త్ర
కుని మదాలసాఖ్యఁగూర్చెఁబ్రీతి
నతిమదాలసాత్ముఁడగు నీతఁడని మీఁదఁ
దలఁపు జనులకెల్లఁదెలుపు(రీతి.) 116

క. (ద్వికమునకు వ) చ్చుబాలకు
నొకపూఁటనె పెంచుచుండె నుర్వీసుర భీ
త కురంగనేత్ర శుభకీ
ర్తికిఁ దగుశుభకీర్తి మోహదీపిత యగుచున్ 117

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుండగు సూనునకు వి (విధ శాస్త్రవిజ్ఞాన ధనులకు విద్వజ్జనుల సన్నిధిం) దజ్జనకుండన్నప్రాశన చౌలోప నయనాదికృత్యంబులు యథాశాస్త్రంబును యథాకాలంబును నగునట్లుగఁబరికల్పితంబులు సేయించి వేదాదికంబులగు విద్యా

విశేషంబులఁబాండిత్యంబు (గల్గించి ధర్మశర్మాభి) ధుఁడగు ధరామరుకుమారి సుకుమారాంగిఁజంద్రవదనం జంద్రకళ యను దానిం బెండ్లియార్చి సంతసిల్లుచుఁ దామరతంపరలగు సంప ద్విలాసంబునం బెంపువహించి కతిపయసంవత్స (రమ్ములానందంబునం గడపి య)మ్మహీబృందారక నందనుండు. 118

సీ. కన్పు కన్పున మౌ క్తికంబు లుద్దాలించుఁ
జెఱకుసింగిణి చేతఁజెప్పుకున్నఁ
ద్రొక్కని చోటులు త్రొక్కుచు మిన్నందు
ఱెక్కలుగలతేజి నెక్కకున్న
(జెలగి యిర్నాల్గు) దిక్కులు పువ్వుఁగట్టించు
నలుఁగులు పొదిలోన నిలువకున్న
మిసమిసమను గండుమీను టెక్కెముతోడఁ
జిగురెల్లినీడలఁదగులకున్న

గీ. (మానె యను) మానినీజన మానహరణ
(చాతురీసార) సౌభాగ్యశంబరారి
యనఁగఁజూపట్టె భూమిదేవాత్మజుండు
నాలుగంచుల నవయౌవనంబునందు. 119

చ. చతురామ్నాయవిహారముల్ మఱచె, శాస్త్రక్రీడ చాలించె, మా
నితపౌరాణికవాక్యసంశ్రవణమున్ నిర్ధూతముం జేసె, శ్రీ
నుతవాత్స్యాయనకూచిమారమతముల్ చూచెన్, గులాచార సం
గతికిన్ దూరముచేసె నెమ్మనము దుష్కర్ముండు పాఱుం డొగిన్. 120

సీ. నెరవెంద్రుకలు దువ్వి నిలువుకొప్పు ఘటించి
కుసుమదామము మీఁదఁగుస్తరించి
నుదుట గంధపుఁజుక్క నూల్కొల్పి నీలాల
పోగంట్లు చెవిదోయిఁ బొందుపఱిచి

తరలమై బంగారుతాయెత్తుగల ముత్తె
　　ముల పేరు పేరురంబున ధరించి
కటిఁదాళిగోణాము కడచుంగుదరఁజీర
　　పట్టుదట్టీ ద్రిండుగట్టి నడుమ

గీ. కేల డాఁపలి చిటికెన వ్రేలియందు
నలఁతి పగడాలయుంగర మనువుకొలిపి
గౌరవంబీని కలికి సింగార మొదవ
నారజంబుగఁజరియించు నతఁడు మఱియు. 121

ఉ. బోఁడికెమూఁపుపైఁగరముపొందఁగఁజేసి కరంబుమ్రోయు నం
బాడిగ లోలి మెట్టి కరపద్మము క్రొవ్విరి చెండు మాటికిన్
వేడుకబారమీటుచు నవీననఖాంకవిలాసలక్ష్మితోఁ
గూడినమేను వమ్ముకొనఁగ్రుమ్మరుచుండు నతండు వీథులన్. 122

శా. క్రాలుం గన్నులనిగ్గు. క్రొమ్మెఱుఁగుబింకంబుల్ దువాళింప నీ
లాలోలాలక కాంతి తుమ్మెదలఛాయం జాయనం బూర్ణిమా
ప్రాలేయాంశునిఁబోలుముద్దు మొ (గ మొప్పన్ మారుపల్) దారులం
గేలింబెట్టు మదేభగామినులతోఁగ్రీడించువాఁ డిమ్ములన్. 123

గీ. జూద మన్నను మదియందుఁబాదుకొల్పుఁ
బరధనం బన్న నపహరింపఁగఁ గోరు
నబ్జముఖి (యన్న నా ధనంబ) ందజేయు
బ్రహ్మవిద్యావిదూరుఁడై బ్రాహ్మణుండు. 124

గీ. గమియఁబూచిన తంగేటికరణి సకల
భూషణాంచిత గాత్రియై పొలుపుమిగులు
చంద్రకళఁగూడి సంసార చ (తుర సుఖము
పొందగాంక్షింప) దతఁడు దుర్బుద్ధి యగుట. 125

సీ. మూసినముత్తెంబులౌ సరోజాక్షులఁ
గలికి కటారికత్తెలుగఁ జేసి
కలలోనఁ బరపూరుషుల పొందెఱుంగని
సతులపాతివ్రత్యసరణిఁ జెఱచి
గరివోని వయసున (మీరుకన్యలకు రతి
క్రమరుచి గు) రుకంబు గట్టిపెట్టి
తల్లి కూఁతురు మఱఁదలు నాక చిట్టంటు
వలల నందటి కొక్కవాని చూపి

గీ. ఆర్యు లెఱిఁగిన గాదందు రనక విధి ని
షేధములయందుఁగలిగిన బోధ మెడలి
లజ్జచ (టితంబుగా వీథులందుఁ దిరుగు)
పరమ కాముకముఖ్యుండు ధరణిసురుడు. 126

సీ. కానక కన్నసంతానంబు గావున
నౌఁ గా దనఁగ నోడు నంబ తనయు
వలదని వారింపఁ జలమెక్కు ననుశంకఁ
దా నెఱుంగనియట్ల తండ్రి యుండు
(బరమ పాతివ్రత్య పరిచితాత్మ) యుఁగాన
నిల్లాలు పతిచేఁత కెదుర వెఱచు
యెక్కడిమే (వెంగడ) మితని దిద్దద మంచుఁ
గోరి మిత్రులు బుద్ధిఁగూర్ప రతని

గీ. బంధువు లీ్వని నిర్బంధపఱుప మనకు
నేమికారణమని చెప్ప రింత యొత్తి
అన్ని తావుల (సముపేక్ష కగ్గమగుచు)
(నంతకం)తకుఁబరచయ్యె నవనిసురుఁడు. 127

ఉ. అల్లది మేలదయ్యె మఱి యల్లది కానుక యంపె నాకు నే
నొల్లను దాని విత్తమును నొక్కటి మాపటినిన్న వీటిలో
మెల్లన పోవఁ గంటి న (ది మిఱ్ఱనుచున్ బ్రజనవ్వ క)న్నఁడాఁ
బ్రల్లదుఁడై చరించుఁజెడుపాఱుఁడు మన్మథగోచరాత్ముఁడై. 128

సీ. పొటమరించిన వీటి విటుల యల్కలు దీర్చుఁ
బోరించుఁ దమలోన వారసతుల
పలుమాఱుఁగోడిపుంజుల(ను బోరాడించు)
గామశాస్త్రప్రసంగములు చేయు
నడిగించు మగనాండ్ర నర్థంబు వెదచల్లి
కలవారిగృహములు గన్నవెట్టు
సామునేయును బోటుచందంబు గనుకోర్కె
కలికిబాగులు మీఱ నిలుపు ...

గీ. సంధ్యవార్వఁడు వేల్వఁడు చర్చసేయఁ
డాగమంబులఁదీర్థంబులాడఁ డుచిత
తిథుల నుపవాస ముండఁడు తిప్పకాయ
చందములు దక్క భూసురనందనుండు. 129

క. ఈ చందంబునఁబరచై
నీచగతిం దిరుగు నతని నిఖిలజనంబుల్
చీ చీ! యనఁదొడఁగిరి యహ
హా! చెడదే యశము? కామియగు మూఢునకున్. 130

ఉ. భవ్యుఁడు తద్గురుండు నరపాలగృహంబున మాన్యుఁడై సుధీ
సేవ్యగతిం దలిర్చుటఁబ్రసిద్ధుఁడు కావున "బ్రాహ్మణో నహం
తవ్య" యటన్న నీతియు సతంబయి చెల్లుట నద్దురాత్ముఁ బా
ప వ్యవసాయుఁజంపుటకుఁబౌరులు లోగుదు రేమిసేసినన్. 131

సీ. తగవు గాదని చెప్పెఁదల్లి సద్బుద్ధులు
హేతుదృష్టాంతంబు లేర్పరించి
ధర్మశాస్త్రముల యంతర్మర్మములు దెల్పి
వలదని వారించెఁ బెలుచఁదండ్రి
కులమును వాసియుఁగలవాఁడ వేలన్న
యని చేరి బోధించి రనుఁగు సఖులు
"సరివారు నవ్వఁద్రిమ్మరి వేటి కయ్యెదు
చాలింపు"మనిరి సజ్జనులు పెద్ద

గీ. లిట్లు తగువారు సన్మార్గ మెద్దియైన
వివరముగఁదేటపఱిచిన వినఁడతండు
హెచ్చి మూఁడవ పురుషార్థమే యిహంబుఁ
బరము నీఁజాలునది గాఁగఁ బదిలపఱిచి. 132

గీ. పిన్నవయసునఁ గడుఁ బెంచి పెరుఁగనిచ్చి
వంపలేరైరి సుతు వాలు వర్గమైన
తల్లిదండ్రులు మొలకైన తఱినిఁజెట్టు
వంపఁబడుఁగాక హెచ్చిన పంపనగునె? 133

ఉ. ఆరయఁబాలవంటి కుల మాఱడిఁబోవఁగనిచ్చి వీటిలో
నారజమై చరించు వసుధామరనందనుఁ డిట్టివారు నె
వ్వారును జీరికిం గొనక (వాడిన పూవునుబోలె ఁ) జుల్కఁగా
నీరసవృత్తిఁజూచి రతినింద్యుఁడు వీఁడని యేవగింపుచున్. 134

క. కొడుకుదెసఁ గలుగు మచ్చిక
విడిచిరి తలిదండ్రు లాత్మ విసుగుచు నేలా
విడువక యఱ్ఱు దినంగా
దొ (డగుడు రే విసము తొలఁగె దొసఁ)గు నరేంద్రా! 135

వ. ఇవ్విధంబున మదాలసుండగు మదాలసుండు దన్నుం గాసునకైనం గొనని వారలగుటఁ జుట్టంబులఁబుట్టినవారలఁబరిత్యజించి దేశాంతరంబు వోవం జిం...(తించి యొక్కక్కనాడు) 136

ఉ. ఒక్కటఁబిక్కటిల్లి యిరు లో యన నో యను నడ్కిరేయిఁ బెం
పెక్కిన తెంపునం బురి మహేశ్వరధామముఁజొచ్చి విస్ఫుర
ద్రుక్కమనీయ రత్నములతోటి యనర్ఘ విభూషణావలున్
వె (క్కస మౌచు నిండి తరలింపఁగఁ) బోలనిబెట్టె నెట్టనన్. 137

క. కాఁగాదు దేవధనమని
లోఁగక లాగించి యడవిలో తెరువునఁగా
రేఁగులుఁ దంగేళ్లుగ నతఁ
డేఁగెం దనచొప్పు పౌరులెఱుఁగక యుండన్. 138

చ. మునుకొని జన్మభూమి (విడిపోయిన పోక నరణ్యసీ) మలోఁ
గనియెను బ్రాహ్మణబ్రువుఁడు కాంచన నిర్మిత కేలిశైలమున్
దినకర చుంబికేతుమణిదీప్తివిశాలముఁ బూర్ణచంద్రమో
వినిమయ యోగ్యయౌవత నవీనముఖాబ్జముఁగన్య(కుబ్జమున్). 139

ఉ. (భూరి విచిత్ర)వస్తువుల పుట్టిన యిల్లగు నమ్మహాపురం
బారయ గూఢమార్గమున నల్లన చొచ్చి ధనాఢ్యు నొక్క బే
హారు వశంబుసేసికొని యాతని చేతికి సొమ్ము దాఁపఁగాఁ
జేరిక యిచ్చి సాత్త్వికుల చిహ్నముతో (నతఁడుండె నిమ్ముగన్.) 140

ఉ. మానితలీల సజ్జనునిమాడ్కి మహీసురుఁడప్పురంబులో
మానవపంక్తితోఁగలసి మచ్చికయై తలలోని నాల్కయై
ధీనిధి యాతఁడే యనఁగఁ దేఁకువఁ దేజము గాంచియుండెఁ బెం
పూనఁగఁ గొన్నివాసరము(లుత్సుకతం దిగద్రావి యం)తటన్. 141

క. ప్రాఁబడినపిదప మరునకు
లోఁబడియుం డిందువార లోలాక్షులకుం
దాఁ బసిఁడిఁ బంపు విప్రుఁడు
తోఁబుట్టినపుట్టిగుణము తొలఁగునె? యధిపా! 142

వ. అక్కాలంబున. 143

చ. (అనుపమమైనయ)ప్పురమునం దొకసానికి బిడ్డయై విమో
హనరుచిరాంగి రెండు బదియైన సమంబులముద్దులాడి క్రొ
న్నన విలుకాని రాజ్యసుఖ నవ్యసమృద్ధికిఁబట్టుఁగొమ్మనై
కనకలతావిధా (భిధాన యొక కన్నియ)చెన్నువహించె భూవరా!144

మ. చదివెం గామకళారహస్యములు శిక్షంగాంచె వీణాదులన్
బదిలంబయ్యె సమస్తనాట్యకలనా పాండిత్యహేలన్ మదిన్
గదియించెన్ గరువంబు జాణతనమున్ గాంభీర్యమున్ సిగ్గునన్
బొదలెన్ బాలిక కేలికాజిత మరుత్పూర్ణేందుబింబాస్యయై. 145

ఉ. సానికులంబోలోనఁ గల సానులకెల్ల నవావతంసమై
మానిని మాననీయగుణమండన కొండిక ప్రాయమొప్పఁగా
సానలఁదేరినట్టి మరుశస్త్రియపోలె విటాలి జాలికిం
దే నెఱిఁగెన్ విలాసరసదేవతయై తగ నాఁడునాఁటికిన్. 146

శా. ఆ కాంతామణి యిట్లు కాముక కటాక్షానంద నిర్వాహక
శ్రీకిం గూర్చినవిం(దు)నాఁబరగి రాజీవాక్షులుం దాను లిం
గాకారంబున నొప్పు తన్నగర రథ్యావాసు నాగేశ్వరా
ఖ్యాకున్ శంభు భజింప నేఁగె నొకనాఁడత్యంత లీలాగతిన్. 147

సీ. కుసుమగర్భంబైన కొప్పు నెత్తావుల
సొబగు దిక్కులఁబర్వి చోడుముట్టఁ

జపల కటాక్షవీక్షణ విభ్రమంబులు
క్రొమ్మెఱుంగుల తళ్కుఁగుస్తరింప
మొలకచన్నులమీఁద మొలకలెత్తిన కాంతి
వలిపపయ్యెదఁ బైఁడి వలువసేయ
అడుగుఁదమ్ముల తేటబెడఁగు మార్గమునకుఁ
గ్రొత్తలత్తుకఛాయ హత్తుకొలుప

గీ. కలికిపలుకులఁదేనియ లొలుక నలస
గతులు రాయంచ నడపులఁబ్రతిఘటింప
ప్రాణసంయుక్త దర్పక బాణమనఁగ
నాతి వేంచేసె శితికంఠునగరి కపుడు. 148

మ. చరణాంభోరుహ హంసకధ్వని నిరాశస్వాంతులం జొక్కఁజే
య రతింబోలినమూర్తి విశ్వజనతాహ్లాదంబు హత్తింప న
త్తరుణీరత్నము (వచ్చెఁ బందెమి)డి యంతం దిక్కులం గెల్చి శం
బరవిద్వేషి సమంత్రశక్తికొన యొప్పున్ గ్రమ్మరం జేరెనాన్. 149

పృథ్వీ. కనత్కనక కుంభసంగతము చారుముక్తావళీ
పినద్ధమణితోరణా (వృత మనల్ప శిల్పాశ్రయం) తం
బనింద్ర? మత్యనుపమాన వాద్యంబు నౌ
మనోజహరుధామ మమ్మహిళ చేరె హేలాగతిన్. 150

క. మెలఁకువ మెఱుఁగులు చూపులఁ
గలువలు పలుకులను వజ్రకళికలు (మేనన్
బులకల పనలు) ను నెలకొన
నలికుంతల యంతఁ గాంచె నలికతలాక్షున్. 151

శా. జ్యోతీరూపము దివ్యలింగము ద్రయీచూడామణిన్ లోక వి
ఖ్యాతున్ బాలిక నీలకుంతల సరోజాస్యల్ వయస్యల్ (మనః

ప్రీతిన్ గన్ను) లు మోద్చుచున్ విలసనశ్రీయొప్ప నా దేవుపై
గీతంబుల్ సొబగొందఁ బాడె రసము ల్గీల్కొల్పి తానంబులన్. 152

చ. కల మృదులస్వరంబుగల కంజదళాక్షులఁగూడి పాడు న
క్కలికి యొ (యారి పాటలకుఁ గామవిరో) ధియు మెచ్చె నాత్మలో
శిలలు గరంగెఁ దర్వులను జేకుఱెఁ బల్లవలక్ష్మి భక్తి పం
క్తులఁ గలజొమ్మలం గరము దూఁకొనె జీవిత మద్భుతంబుగన్. 153

ఉ. ఆ సమయంబునం (మధుమదాలసుఁడైన) మదాలసుండు లీ
లాసఖులైనవారు కడలన్ బరిహాసకథాప్రసంగ వి
న్యాసము చూప వచ్చి జలజాననపాట మనంబు రంజిలన్
జేసినఁబోక నిల్చె గుడిచేరువఁగేలికురంగశాబమై. 154

చ. నిలిచి (యొకింతసేపు రమణీమణిఁ గాంచి) ముదంబు విస్మయం
బలమి మనంబుతోఁ బెనఁగ నంగమునం బులకాంకురచ్ఛటల్
నెలకొనఁదోన ఘర్మమును నిండఁగ నన్యములైన చేష్టితం
బుల సడలించి చిత్రకృతమూర్తియొ నాఁగనుపట్టె నెట్టనన్. 155

శా. (కామాంధుండయి) విప్రసూనుఁడు మహోత్కంఠాతిరేకంబుతో
రామారత్నము పాటవెంబడినె సంరంభంబుతోఁ జంద్రభృ
ద్ధామం బప్పుడు చొచ్చి కాంచె నచటన్ దారుణ్యలక్ష్మీ (లతా
రామంబున్ నళి) నాక్షి ప్రేక్షణసుధారాశిన్ రసావల్లభా! 156

ఉ. తారలలోని చంద్రకళ, తమ్ములలోని మరాళి, మల్లికా
వారములోని గంధఫలి, వట్రువముత్తెపుఁబేరులోని వి
స్ఫారమణీ శ (లాకయన వారల) లోపల నున్న కన్నియన్
గోరి నుతించె భూసురుఁడు గొబ్బునఁజిత్తము తత్తఱింపఁగన్. 157

క. సానికుమారిక యగు న
మ్మానినిఁబ్రియమాని నిశితమన్మథశరముల్
మైనాట నాటఁ జూచె మ
హానందరసాబ్ధి నోలలాడుచు నతఁడున్. 158

సీ. చీఁకటిగొనఁబోలు చికురవల్లరులలోఁ
గనుపట్టుచిమ్మచీఁకటులు వొదవ
జడనుగాఁబోలు నుజ్జ్వలచారువదనేందు
మండలామృతపూరమగ్న మగుచు
ఇఱుకునఁబడఁబోలు మెఱుగారు పాలిండ్ల
దోయిసందు కరంబు దూరఁబాఱి
అడుగుఁజేరఁగఁబోలు నత్యంతగంభీర
నాభీసరస్సీమ నాడఁజొచ్చి

గీ. ఉరునితంబంబు వలగొన నరుగఁబోలు
మ్రొక్కి జారంగఁబోలు నూరువులవెంటఁ
దిరుగఁగా నేరదయ్యె భూసురకుమారు
చూడ్కి యెలనాఁగ చెలువంబు చూచినపుడు. 159

మత్తకోకిలము. అంతనింతయు నింపుసొంపున నంతకాహితుఁగొల్చిమేల్
సంతసంబునఁగూడి తోడివిశాలనేత్రలు దాను ది
గ్దంతి యానము మించుయానము గల్గి యింటికి నేఁగ వి
భ్రాంతి నెంతయుఁబట్టి ధీనిధిపట్టి యిట్లను భూవరా! 160

ఉ. ఎవ్వతెయొక్కొ యీ జలరుహేక్షణ? దీనికి నామమెద్దియో?
యెవ్వని పుణ్య(వైభవమొ) యివ్వనితామణిఁగూడఁగల్గుటన్?
బువ్విలుకానిబారిఁబడి పోవఁడె? వారిజగర్భుఁడైనఁ బై
నివ్విధుబింబవక్త్రహసితేందురుచుల్ గరువంబు చూపినన్. 161

చ. స్మరశరవిభ్రమంబు నవచంద్రకళావిభవంబుఁబుష్ప వ
ల్లరిఁ గల తేట బంగరుసలాకవిశేషము క్రొమ్మెఱుంగు వి
స్ఫురణము నీ మృగాక్షి యయి పొల్పెసలారెడుఁగాకయున్న నీ
కరణి మదేభ గామినులఁగంటిమె? యెచ్చటనైన వింటిమే? 162

క. అనుచున్ మోహవశాంబుధి
మునుఁగుచు మరుఁడేయుబాణములఁదూలుచు నొ
చ్చిన విప్రుఁజూచి తత్సఖుఁ
డనియెన్ బరభావవేదియనువాఁడంతన్. 163

ఉ. సానిది గాన యీ(వికచసారసలో)చన పొంద దుర్లభం
బైనదిగా దిదెంతపని యన్నియుఁజక్కనసేయువాఁడ లోఁ
బూనుము ధైర్యమిట్టియెడఁబ్రొద్దిఁక నేఁటికిఁబోయె నింటికిన్
బో నయమేది వట్టివెతఁబొం(దఁగ నేటికి విప్ర)నందనా! 164

చ. అని పరభావవేది వసుధామరనందను నొక్కరీతిచే
మనము మగిడ్చి చంద్రధరుమందిరమున్ వెడలించి యింటికిన్
జను మని యూఱడం బలికి చయ్యనఁదాను యథేచ్ఛ నేఁగునం
త నవనిదేవుఁడు(జ్జ్వలము దాని హొరంగుమ)దిం దలంపుచున్. 165

గీ. ఉచితకృత్యంబులన్నియు నుజ్జగించి
మృదులశీతలశయ్యపై మేను వైచి
ప్రబలమన్మథవిశిఖాగ్ని భర్జ్య మాన
మానసుండయి పలుకు నిమ్మాడ్కి నధిప! 166

ఉ. పాటలగం(ధి నీ కులుకుపాట నదేటికి వి)ంటి? విన్న న
ప్పాట మదీయధైర్యగుణపాటన మేల ఘటించె? నింక ని
ప్పాటఁప్రసూనబాణశిఖిఁబ్రాణము నిల్పగ నెట్లు నేర్తు? హృ
త్పాటవ మేది? తూలుటయ పాటిలుఁగాక యనేకభంగులన్. 167

గీ. (జలజలోచన యీనాఁడు) చంద్ర(నిశిత)
బహుకరాఘాతములచేత బ్రదుకు గలిగె
నేని యర్థంబు లీరాని విచ్చియైనఁ,
బొందు గొనుకొందు నెట్లరవిందనయన? 168

సీ. గుడివెళ్లకుండంగఁ గుదియించి కొనకొంగు
పట్టి క్రమ్మఱ (ముద్దు వెట్టనైతి)
(ఎదిరి నిలువ) రించి యిచ్చకం బొనరించి
యించుక మాట లాడించనైతి
చెలికత్తియల నైనఁబిలిచి మీ యెలనాఁగ
తెఱఁగెట్టిదో యని తెలియనైతి
మందయానముతోడ మఱలి యింటికిఁబోవ
దిగ(దిగ వెంబడిఁద) గులనైతి

గీ. అకట! యప్పుడు వాతప్పి హస్తగత ని
ధాన మూరక పోనాడి మానసమున
వగచుచుండినఁగార్యంబు వచ్చునేల?
యసమశరుతూపులకు సగమైతిఁగాక! 169

చ. మతిఁబరభావవేది కడుమచ్చికవాఁడని నమ్మి మోసపో
యితి నతఁడాప్తుఁడేని నను నేటికి నేఁటికి నింటి కేఁగు మీ
వెతవెత మానుమంచు నను వీడ్కొని తాఁ దనయంత నేఁగెఁ బె
ల్లితరులబుద్ధిలోనఁజరియించు విమూఢున కేటిసౌఖ్యముల్? 170

క. తెచ్చిన విత్తము వృథగాఁ
బుచ్చక యమ్మచ్చెకంటి పొందిఁకఁ గందున్
వెచ్చపడ వారవనితలు
వచ్చుటయే యరుదె యెట్టివానికి నైనన్. 171

ఉ. అంచితలీల నొయ్యఁగళలంటి మనం బలరించి నేర్పుతోఁ
బంచశరాహవంబునకుఁ బైకొనఁజేయుడుఁజొక్కి కించి దా
కుంచితనేత్రకోణయయి గుబ్బచనుంగవ నా యురంబుఁ బొం
దించి సుఖించు నొక్కొ? సుదతీతిలకం బొకనాఁడు వేడుకన్. 172

ఉ. ఏనొక వేళ గాఢరతి నేడ్తెఱ లోపల డస్సి దూలినన్
మానితచూతపల్లవ సమానగుణాధరసంభవామృతం
బానఁగ నిచ్చుచుం గలయ నప్పుడియున్ మది నూలుకొల్పు న
మ్మానవతీలలామఁ దగుమచ్చిక నెన్నఁడు గారవించెదన్. 173

సీ. క్రొత్తనీలపురంగు గొదవచేసి చెలంగు
కమనీయకుటిలాలకములతోడ
సంపూర్ణశశితేటచాయఁజాయనుమాట
మొలపించునిద్దంపు మోముతోడ
హేమకుంభవిభూతియెమ్మె డించినరీతి
తోడికె నవచన్నుదోయితోడ
చిగురుటాకులమేలు చిన్నవుచ్చఁగఁజాలు
మోహనంబగు చిన్నిమోవితోడ

గీ. పులినతలవిభ్రమముపూన్కి గెలుచునున్కి
డాలు దళుకొత్తుజఘనమండలముతోడ
వలనుమిగిలిన భాగ్యదేవతయపోలె
మెలఁగు కలకంఠి నెన్నఁడు గలుతు నొక్కొ? 174

సీ. వకుళపున్నాగచంపక పాటలావనీ
రుహవాటికలఁగల విహరణంబు
కలహంసకులపక్ష చలితవీచీఘటా
కుల సరోవరముల జలకమాట

అమృతనిష్యందమోహనచంద్రికా ధౌత
మానితహర్మ్యంబులోని యునికి
కమలరాగోపలఘటితనూతన కేలి
శైలకూటములపై వ్రాలుకడఁక

గీ. విరులు సొమ్ములు పూఁత లంబరము లమిత
భక్ష్యభోజ్యాదు లొనరిన పనులనెల్ల
నింపు సమకొల్పు తనవల్పునిందువదనఁ
గలసి వర్తింపలేకున్న నిలువు సున్న. 175

ఉ. అను సమయంబునందుఁ గమలాప్తుఁడు లోచనగోచరాత్ముఁడై
వననిధినాథుదిక్కునకు వ్రాలె సమస్త దిశాంతరంబులన్
గనకము పూసినట్టిక్రియఁ గానఁగవచ్చెఁ దదంశురక్తిమన్
వనరుహలక్ష్మి కైరవవనంబు(లకుం జనె) తోడుతోడుతన్. 176

సీ. ఈషద్వికుంచితాశేషపత్రసరోజ
జఠరనిష్యందపుష్పంధయంబు
నీడద్రుమోన్ముఖనిర్భరజవఖగ
స్పష్టకోలాహలాశ్లిష్టదిశము
భావితారాగణప్రతిమల్లమల్లికా
(మోద మోదితమాన) వాదికంబు
చక్రవాకస్వాంతసాంద్రశోకానల
సంవర్ధనక్రియాసామిధేని

గీ. కాంతివిస్మేరముఖసరఃకైరవంబు
నీలిమావృతసకలావనీతలంబు
ప్రకటసంధ్యాసమాధిమద్బ్రాహ్మణంబుఁ
జాలఁజూపట్టె పశ్చిమ(సంధ్యయపుడు.) 177

సీ. కాలకాముకుఁడు దిక్కాంతలపైఁజల్లు
వలుదకప్పురపుఁ బల్కులొ యనంగఁ
జరమసంధ్యానాట్యచలదీశపటుజటా
గళితగంగాఫేనకణము లనఁగ
నాకాశమండలంబను మధూకంబునఁ
బుట్టిన నవకంపుఁబూవు లనఁగ
(రాజు రాకను నిశా ర)మణి కెఱిగింప
వచ్చు పెంచిన వారువంబు లనఁగ

గీ. భావినక్షత్రవల్లభప్రకటబహుళ
భరితసత్కీర్తి చంద్రికాంకురము లనఁగఁ
బరగి జగదేకకళ్యాణపదవిలాస
కరములై యొప్పెఁదారకోత్కరము లపుడు. 178

సీ. (కెరలు కాముక కాముకీ చిత్తముల) యందుఁ
జిగురుఁగైదువుజోదు (చే)రఁబడియె
మూఁకలుగట్టి యిమ్ముల మృగంబులు లేఁత
పచ్చికపట్టులఁ బవ్వడించె
వసుధమీఁదికి మిన్నువ్రాలెనో యనఁ జెన్ను
దళుకొత్తఁ జీఁకటి దట్టమయ్యె
దశదిశాంత (ముల మొత్తము దైన్యభావంబు)
హరి హేతిహూతులయందు విడిసె

గీ. జారులకు మోదసంపత్తి చాలకొదవె
జోరసంచారమునకెల్లఁజోటుగలిగెఁ
జరమపాథోనిధాననిశ్చలతరంగ
సంగమంబున కినమూర్తి జాఱుటయును. 179

చ. కలువలుపొందు తామరలగాము నిశాసతిజీవగఱ్ఱ తా
రలగమికాఁడు వెన్నెలకరాటము చీఁకటివిచ్చు మొగ్గ చ
ల్వలగని చక్రవాకులతలంకు వియోగులపాలిజాలి వే
ల్పులకఱవెల్లఁదీర్చుటకు(బువ్వము)చంద్రుఁడు దోఁచెఁదూర్పునన్. 180

చ. ప్రమదముతోడ నస్తమితభానునివేషముఁదాల్చి రాగ వి
భ్రమ మొనగూడఁజంద్రుఁడు కరంబుల నంటినఁ జల్వఁ దాఁకియో
కమలిని మోమువంచె నది గన్గొ(ని పక్కునఁదాను) నవ్వె లోఁ
గుముదిని దాన సిగ్గుపడి గొబ్బున వెల్వెలనయ్యె నాతఁడున్. 181

గీ. ఉదయరాగవిభూతి పయోజసూతిఁ
బిదప నొదవినవెన్నెల మదనదహను
మేనఁదలుకొత్తుకప్పున దానవారిఁ
బోలి చూపట్టె నంత నంభోజవైరి. 182

చ. హరిహరిదంబుజాక్షి నిటలాంచితచందనబిందువో యనన్
గరము దలిర్చెఁజందురుఁడు కప్పును జూడఁగనొప్పెఁ దత్సర
త్పరిమళ లాభలోభపరిపాకవశంవద చిత్తవృత్తియై
తిరముగ(వ్రాలి) యున్నయెలదేఁటియపోలె జగంబు మెచ్చఁగన్. 183

చ. వలపులరాచవారికిని వశ్యుఁడు చల్లనిమేనివాఁడు క
ల్వలచెలికాఁడునైన యుడువల్లభజారుఁడు ప్రేమ యామినీ
కులట ముసుంగుగాఁగ నొనగూర్చిన నల్లనిచీర మేనికిన్
దొలఁగఁగఁ దీసెనాఁ బరగి తూలెఁ దమంబు దిగంతరంబులన్. 184

మ. ప్రచురధ్వాంతమదేభపాకలము చక్రస్వాంతశోకాగ్నిధా
య్య చకోరీకులజీవనౌషధము తారానందకందంబు ప
ద్మచరశ్రీభరపశ్యతోహరము కందర్ప (త్రిలోకీజిగీ)
ష చరప్రక్రియ పర్వె వెన్నెల నిశాచంద్రాననాహాసమై. 185

సీ. సకలదిక్కాంత లొమ్మిక వసంతము చల్లు
కొనఁ గ్రమ్ము చందనక్షోదమనఁగ
నాకాశసిద్ధుదేహంబునఁ బూసిన
నూతనస్నిగ్ధ విభూతియనఁగ
రాజు నిశారాజ్యరతి మంగళాభిషే
కంబునఁ దొరుగు గంగాంబువనఁగ
కాలధీవరుఁ డంధకారమీనంబుల
సంగ్రహింపఁగ వైచు జాలమనఁగ

గీ. కడఁక రేచామ మైనిండఁ గప్పుకొన్న
జిలుఁగుబాళంపు వలివంపుఁజేలయనఁగఁ
దగి చకోరంబులకు నామెతలు ఘటించి
వెలఁది వెన్నెల గలయంగ దొలుకరించె. 186

వ. ఇట్లు సకలలోచనానందకరుండగు, నిశాకరుండు మృగమద మకరపత్త్రాభిరామంబగు సుత్రామదిశాకుకేశయగంధికపోల ఫలకంబునుం (బోలె నీలరేఖాకలితాంతరాలుండై నభో మండలంబు నలంకరించి కలువలకుం జలువయుఁ, గైరవంబులకు విహారంబును, జకోరంబులకు వికారంబును, నిందుకాంతంబులకు నిష్యందంబును, రిక్కలకుఁ జక్కఁదనంబును, దిక్కులకుఁజల్ల దనంబును బంకజంబులకు శంకయుఁబాంథులకు నంధకారంబును, దమంబునకు భ్రమంబును, బాటచ్చరులకు వెచ్చయుఁ, జక్రవాకంబులకు విక్రియయు నెలకొల్పి యనన్యదుర్లభంబగు విభా(విభవంబున వెలసి) యుండె నప్పు డవ్విప్రుండు విప్రయోగవ్యథాదూయమానమానసుండై వేఁడివెన్నెలం బొక్కి యుక్కెడలి యొక్క రమణీయస్థలంబునఁగనకలతం దలంచి యంతర్గతంబునం జింతింపం దొడం(గె.) 187

ఉ. (ఓ యెలనాఁగ!) నాకు నిలుపోపని తాపము నూలుకొల్పి నీ
వేయెడ నున్న దానవు? మదేతదవస్థ హరించి చక్కఁగాఁ
జేయుట నీదుపాలనె వసించుట యించు కెఱుంగవైతి వ
య్యో! యిగురాకుఁబోఁడులు దయోదయ (మింతయు లేనివారలే? 188

ఉ. ఈ పికరాజి, యీ శుకము, లీ శశికాంతులు, నీ సుధాపృథు
శ్రీపరిపక్వచంద్రికల చెల్వము, లీ యలిపోతఝంకృతుల్
కోపవదంగజాతశరఘోరనిపాతముఁగూడి నాకు హృ
త్తాపముఁజేయుచుండె నిఁకఁదాళఁగఁజాలను గావు మీయెడన్. 189

చ. జలరుహగంధి! నీ వదనసన్నిధి పెన్నిధి, నీ మనోహరా
త్యలసకటాక్షవీక్షణవిహారము, హారము, నీ సుధామిళ
త్యలమృదువాక్యవైఖరులగర్వము పర్వము, నీ కపోల ని
స్తులకళచెల్మి కల్మి,యయితోఁచెదు నా కిఁక నెన్నిరీతులన్? 190

సీ. మదిరాక్షి! నీ ముద్దుమాట లాలించిన
పారఁబట్టనె పికస్ఫారరమణి
యెలనాఁగ! నీ ముఖంబింత చూచినమాత్ర
వెలవెల చేయనే విధువిభూతి
హరిమధ్య! నీ వదనానిలంబులు గ్రోలి
కలఁచి తూలించనే కమ్మగాడ్పు
కొమ్మ! నీ కమ్మని కెమ్మోవిఁజుంబించి
చిదిమివైవనె మావిచిగురుటాకు

గీ. మత్తగజయాన! నీ మేను హత్తియుండి
పెలుచ నాకులపఱుపనే యలరుఁదీవ
నీ యుపేక్షణ నా కింత నిబిడతాప
మానవలసె వివేకంబు మానవలసె. 191

గీ. అనుచు నసమాశుగాశుగాహతులఁజేసి
చిత్తమెరియంగ వెన్నెలవిచ్చు సెగలఁ
గ్రాఁగువిప్రున కజకల్పకల్ప మగుచుఁ
గడచె నా ఱేయి యంతటఁబొడిచె నినుఁడు. 192

గీ. దినముఖోచిత కృత్యముల్ దీర్చి యంత
వచ్చి పరభావవేది భావజశరాగ్ని
నవశుఁడై యున్నసఖుఁజూచి యాత్మ నులికి
యతని మెల్లనఁదెలిపి యూరార్చి పలికె. 193

క. వాలికలగు తెలిగన్నుల
బాలికకై యింత వంత బడలఁగ నేలా?
తూలి కడువైభవంబుల
కేలిక విఁకఁగమ్ము నిన్ను నింతిని గూర్తున్. 194

మ. పలుకంబారకుమీ సుధాంశురుచికిన్ భ్రాంతంబు గానీకు మీ
తలఁపు న్మందసమీరణంబునకుఁవంత న్మూలకుం బోకు మీ
యలరుందావికి నింక నో ధరణిదేవాపత్య! నా సత్య మా
కలకంఠిన్ నినుఁగూర్తు నేర్తు మరలం గాలింతుఁ గామోద్ధతిన్. 195

చ. అన విని బాష్పధారలు నిజాననచంద్రునియందు మంచు రూ
పునఁబొడగట్ట భూమిసురపుత్త్రకుఁడుస్సురుమంచు వెచ్చనూ
ర్చి నిజసఖున్ మనోభిమతసిద్ధికరున్ ఘనసారశీతలున్
గని కడు దీనుఁడై పలికె గద్గదికావిలకంఠనాళుఁడై. 196

ఉ. కామునిబారిఁద్రోచి ననుఁ గామినిఁగూర్పక వోయి తక్కటా!
యేమనువాఁడ నిన్ను సఖ! యే మనువాఁడనె? విప్రయోగ దుః
ఖామితతీవ్రవేదనల నందు మదేతదవస్థ యొక్కరుం
డేమియెఱుంగు? విశ్వపతి యీశ్వరుఁ డాత్మవిదుండు దక్కఁగన్. 197

సీ. కర్ణసూచిక యయ్యెఁగలకంఠ వరకుహూ
కార మహెూదారకలకలంబు
సంతాపకరమయ్యెఁజంద్రాననా కరా
బ్జాలోల తాలవృంతానిలంబు
గ్రీష్మోద్గమంబయ్యెఁగృతగర్వ యామినీ
రమణసుధాపూర్ణవి(మల కాంతి)
విభ్రాంతిపదమయ్యె వికసితప్రసవాస
వామోదవారివిహారకలన

గీ. ఏమిసేయుదు? నాకింక నిందువదన
వదనపద్మావలోకన వ్యాప్తి లేమి
వామలోచనఁగూర్చి నావంకఁజేర్చి
యి(ట్టివెత మాన్పి ప్రీ)తిఁ జేపట్టు సఖుఁడ! 198

చ. అనవుడు నట్లకాక మన కన్నిటికిన్ శివుఁడున్నవాఁడు నీ
పని ఫలియించు నింతవెతఁబట్టకు భూసుర! యంచు మిత్రు వీ
డ్కొని పరభావవేది యనుకూలములౌ శుభ(సూచకంబులన్)
గని మది నుబ్బుచుం జనియె గ్రక్కునఁదత్పురివేశ్యవాటికిన్. 199

వ. ఇట్లు ముందట. 200

మ. శతమన్యు ప్రదరాననోపమ విరాజత్తోరణం బంగనా
కృతగాంధర్వవిశేషగుంభితము లక్ష్మీపుండరీకాక్ష ప
(ర్వతజాశంకరవాజ్మ) రాళరథరూపవ్యాప్తచిత్రంబు పో
షితపారావతముఖ్య కేళిఖగమున్ జేటీసమాకీర్ణమున్. 201

చ. విలసనవద్విటీవిటము విస్ఫుటమంగళ సంగతంబు ని
ర్మలశశికాంతకుడ్యము చ(మత్కృతిమత్కృతిధూర్తచేటికా)
తిలకము నైన వారసుదతీగృహ మొక్కఁడు గాంచె నాత్మలో
పలఁ గడు విస్మయంబు గనుపట్ట మదాలసు చుట్టమయ్యెడన్. 202

క. ఆ మందిరంబు కనక ల
తామందిర మగుట నిలిచి తద్దయు
(cదద్గేహాముఖమం) దున కభిముఖుc
డై మెల్లన నడవc దొడcగె నతcడింపలరన్. 203

గీ. ఏమి సేయుచునున్న వా రింటివారు
వచ్చితిమి మేము చుట్టాల మిచ్చటికిని
ననుచుcదరహసితాననుండగుచుc జొచ్చె
నంత నాతండు తద్గృహాభ్యంతరంబు. 204

సీ. పగలు రాతిరి సేయcబరగంగ రాతిరి
పగలుసేయcగ గాడ్పుc దగిలిపట్ట
నిప్పుక లొడిcగట్ట నెఱిసందుగలిగిన
సావడి కొట్టంబు చంకcబెట్ట
మున్నీరు దెగనీcద మన్ను మిన్నునుగూర్ప
(మంచును గొలువ ధూమంబు) దివియc
గన్నుండcగా లోని గనుపాప వెడలింప
బిట్టు శేషాహి వాకట్టుగట్ట

గీ. ఆతcడైలంబు పుట్టింపcజేతిలోన
సకలజగములు నొక్కట సవదరింపc
జాలి యే ప్రొద్దు విటులకు జాలి యొసcగు
కనకలతమాత మాయాప్రకారభూత. 205

చ. పరగcగ నెల్లవారు విటభల్లిక యంచుc దలంప వీటిలోc
జిరముగ నెన్నికంగనిన చేడియ లంజియతల్లి యిట్లు మం
దిరమునుగూర్చి వచ్చిన సుధీమణినందనమిత్రు గారవం
బరుదుగ నాసనాదుల ముదన్వితుcగా నొనరించె వెండియున్. 206

క. పాటలగంధులుఁదగఁ బరి
పాటిం బాటీరచర్చపై నెఱి నలఁదన్
జేటిక (తనచే నొసఁగిన
వీటిక) గొని యిచ్చి యతని వినుమని పల్కెన్. 207

ఉ. మన్నన నామఱందలగు మంజులవాణికిఁజుట్టమైన చి
ట్టన్నమభట్టునందనుఁడ వల్లుఁడ వారయ వావి నాకు నీ
వెన్నఁడు మా గృహంబునకు నేటికి రావిదె నీకు వింతయే?
పిన్నవు గాన కూరుముల పెంపుఁదలంపవుగాక భూసురా! 208

క. వానకునో వఱపునకో
పూనిక నీ రాక వింతపొడమెన్ నాపై
నూనెనె యిన్నాళకు నీ
మానసమునఁగొంతకూర్మి మంచిద యయ్యెన్. 209

చ. తరతర మెన్నియైన మరఁదండ్లకు సొమ్ములు పెట్టనోడి లో
భరతినొ యిందు రావు హరుపంపున గ్రాసము గల్గియుండు నె
వ్వరిమది వేసరింపము భవజ్జనయిత్రికి నేల భీతి? లోఁ
బొరయఁగ బెద్దవారిక్రియఁ బొందొనరింపుము నీవు మాపయిన్. 210

గీ. ఓడగట్టినదూలమై యుండవలయు
మీకు మాకును నెనరైన మిత్రభావ
మింటికిన్ వచ్చుచుం బోవుచుంట మేలు
నీకు మే మెంతవారము నీతి దెలుప. 211

క. చేయం జేయఁగఁ బొందగు
పాయం బాయంగ నెడలు బాంధవమెందున్
మీ యన్నగారికైవడి
మా యందులఁ బొందు నిలుపుమా విప్రవరా! 212

క. నా విని మానసమున మో
దావేశము నివ్వటిల్ల ధ(రామర)మిత్రుం
డా వెలఁదితోడ నిట్లను
ప్రావీణ్యవిలాస సరసఫణితులు చెలఁగన్. 213

క. ఇంటికి వచ్చినఁజుట్టము
లింటికి రాకున్నఁబరులె? యొనసిన యెదలో
నంటిన మచ్చిక గల్గినఁ
గంటం గనుఁగొంటకేమి? (కమలద)ళాక్షీ! 214

చ. అది యటులుండనిమ్ము కమలానన! నీ ప్రియపుత్త్రి జవ్వనం
బొదవి విలాససంపదల నుజ్జ్వలయై విలసిల్లురేఖ చూ
చెదనని వచ్చితిన్ బిదపఁజెప్పెద నొక్కరహస్య మన్నియున్
(కొదువ కొఱంత)లేక సమకూరెదు నీ మదిఁబర్వియుండినన్. 215

క. శాతోదరి! నీ కూఁతుం
జూతము రప్పింపుమనుఁడు సుదతియుఁబుత్త్రిన్
దోతెచ్చి యంకపీఠికఁ
జేతోమోదమున నిల్పి చెన్న(లరారన్). 216

సీ. (కలికి)బంగరుబొమ్మ కందర్పుబాణంబు
మొలక మెఱుంగు వెన్నెలలనిగ్గు
పగడంపుఁదీగె సంపంగిక్రొన్నన చిన్ని
హరిణాంకురేఖ కప్పురముసిరము
జాతిరత్నశలాక సాకారమధులక్ష్మి
(రతనాలజిగితేట) అతను రాణి
పెంచినచిల్క జీవాంచితాలేఖ్యంబు
కస్తూరినిగరంబు కళలకరువు

గీ. ననcగcగమనీయమహితమోహనవిలాస
భాసమానాంగియగు కూcతుc బట్టిచూపి
పలుకు బలుతియ్య మింపులు గులుకునట్లు
(వేడ్క ముదివేశ్య) పరభావవేదితోడ. 217

గీ. నీకు నాతోడు సుమ్మవనీసురేంద్ర!
మెచ్చు బ్రింగcదలంచిన మృదునియాన
నిజము చెప్పుము మత్పుత్రి నీలవేణి
సవతు పూcబోcడి గలదె యిజ్జగమునందు. 218

ఉ. చక్కనివానిcగా వయసుచాలినవానినిగా ప్రదాతగా
తక్కనివానిcగా విటులధర్మ మెఱింగినవానిcగా సిరిం
బెక్కువవానిcగా సొబగుcబేరును బెంపును గల్గువానిcగా
నొక్కనిcజూడుమీ యరసి యుగ్మలి కన్నెఱికంబు విడ్వcగన్. 219

ఆ. ఎది(గి పసితనంబు ప్రిదిలిన నా) మైన
తగవు గాదు నిల్పcదలిరుcబోండ్ల
నట్లుగాన దీని కనుకూలుcడగు నొక్క
విటశిఖావతంసు వెదకు మీవు. 220

శా. నేపాళేంద్రుcడు మాళవేశ్వరుcడవంతిస్వామియున్ మున్నుగా
భూపాలోత్తము (లెందఱేని ధన మింపుం బెం)పు దీపింపc దా
రీ పద్మాననకిచ్చి పొందు గొనుకో నేమేమొ యంచున్న వా
రా పృథ్వీపతులిచ్చు నీవిదెస నా కాకాంక్ష లేదింతయున్. 221

క. మనసును మర్మంబు నెఱిం
గిన వానికిc దగినవానికిని బొందుగ నీ
వనజాననc జేసెద నే
నని నా యున్నతి తలంతు నవనీదేవా! 222

వ. అనవుడు నిది యతని చెలికానిమనోరథంబునకు ఫలకాలంబని
యమ్మహీదేవుం డా వేశ్యమాతకు నిట్లనియె. 223

గీ. మంచిపని సేసితివి నీవు మహిపసుతుల
తోడిజడ్డకుఁజొఱక యో తోయజాక్షి!
మనము సంసారులము గాన మనకుఁదగిన
వారితోడను బొందు భావ్యంబు చేయ. 224

మ. ఒకఁడున్నాఁడు మదీయ బాంధవుఁడు గణ్యుం డెల్లచోఁబల్లవుల్
సకలానంగకళారహస్యవిదుఁ డీ జాణండ యంచున్ దనున్
బ్రకటింపన్ భవదాత్మజాతకుఁదగున్ భామా! యతం డీను బు
చ్చుకొ సామర్థ్యము గల్గుఁ బేరు సమకూర్చున్ నీకు నైశ్వర్యముల్. 225

చ. అనవుడు నింతి యిట్లనియె నట్టిదయేని ధరానిలింప! నీ
వనిన రసజ్ఞుతో సరసిజాననఁగూర్పుము మాకు వచ్చు వ
ర్తనములనెల్ల నిచ్చి యుచితజ్ఞత నావుడు నియ్యకోలుమైఁ
జనియె నతండు నెమ్మనము సంతసమొంద వయస్యుపాలికిన్. 226

క. చని తనపోయినయంతయు
వినిపింపఁ బ్రమోదవార్ధివీచులలోనన్
మునిఁగి మదాలసుఁ డాలిం
గనమున సఖు గారవించి కడు నగ్గించెన్. 227

సీ. పొసఁగ నీ గతి మదాలసుచేతఁగూర్మి సం
భావితుండయి పరభావవేది
తదనుమతంబునఁ దపనీయరత్న వ
స్త్రము లాదిగాఁబదార్థము లసంఖ్య

ములు సానిజననికిఁ దలఁపుకోరికకంటె
నినుమడిగా నిచ్చి కనకరత్న
సంబంధమునుబోలె సరసులు గొనియాడ
ఘటియించెఁ జెలికానిఁ గనకలతను

గీ. గుసుమవల్లరి నలదేఁటిఁ గూర్చుమలయ
పవనుకైవడి నంత నా బ్రాహ్మణుండు
మన్మథాద్వైతసుఖవార్ధిమజ్జనమునఁ
దోఁగి పరితాపమంతయుఁ దొలఁగఁజేసె. 228

చ. ఉడుగని కామతంత్రముల నూని మనోబ్జము పల్లవింపఁగాఁ
గడఁగి వశావశేభపతి కైవడి మత్త మరాళికాతతిం
బుడికెడు రాజహంసపతిపోల్కి మదాలసుఁడమ్మృగాక్షితో
నొడఁబడియుండె సంతతము నొందు తెఱంగుల నుజ్జగింపుచున్. 229

గీ. మాడలన్నను మాడలు మణివిభూష
ణంబులన్నను మణిభూషణంబు లెలమి
వలయువస్తువులెల్లఁ గైవసముసేయు
సానితల్లికి నవ్విప్రసూనుఁడిట్లు. 230

క. భజనచెడి దాని పొత్తున
భుజియించెను మధువుఁద్రావెఁబొల యంటె వెసన్
ద్యజియించెఁదగిన నడవడి
కుజనుండై ధరణిసురుఁడు కుత్సితబుద్ధిన్. 231

ఉ. పాటలభంగశోభిమధుపానవశుండయి చొక్కి మిక్కిలిం
బాటవమేది భూసురుఁడు పాటలగంధికిఁజిక్కి శాటికల్
హాటకముల్ మణుల్ గల పదార్థములన్నియు నప్పగించె వే
(యేటికి మోహవార్ధి వశమే) తరియింపఁగ నెట్టివారికిన్? 232

సీ. పతితునిపొందు పాపము చుట్టునని రోసి
ప్రాణబంధువులెల్లఁ బాసిచనిరి
యెట్టివిద్యలయందుఁ బట్టిచూడఁగ లేమి
యడుగునే దొరయును బుడుకఁదర్థ
మింతి(బందుగులెల్ల నితఁడపాత్రుండంచుఁ)
గైకొన రైరొక్క గవ్వకైన
సత్యంబుచాలని చపలుండు వీఁడంచు
వెచ్చంబు వెట్టంగ వెఱచెబచ్చు

గీ. వలపు గలిగియు జనయిత్రివలన వెఱచి
కనకలత దక్కి మాఱుమొగంబు వెట్టె
నీ తెఱంగునఁ జెడెఁగాని (యింతపుణ్య
కర్మసం)స్కార మతనికిఁ గలుగదయ్యె. 233

సీ. మును ముచ్చిలించి తెచ్చిన యర్థమంతయు
నప్రస్తుతము వెచ్చమైనకతన
మనము నిల్పకపోయి మగువ పొత్తునఁదిన్నఁ
గని తన్ను జనులు గైకొననికతన
(తనకష్టసుఖములఁగను) చుట్ట మెవ్వఁడు
మానుగ నెచ్చోట లేనికతన
నున్నతభోగంబు లన్నాళ్లుఁ గల్గి బి
ట్టొకసారె నవియెల్ల నుడుగుకతన

గీ. ప్రాణపదమైన యెలనాఁగఁ బాయుకతన
తొంటితేజంబు నుఱవేది (దుఃఖి యగుచుఁ)
బురములోపల వసియింప వెరవుమాలి
యరిగె నెందైన నా బ్రాహ్మణాథముండు. 234

క. ఈ చందంబునఁజని యా
నీచాత్మకుఁడొక్కచోట నిలిచి మనములోఁ
జూచును విత్తార్జన మె
ట్లైచేయుటొ? యేమిభంగి నగునో? యనుచున్. 235

చ. వసమరి విత్తహీనుఁడగువాఁడును బ్రాణములేనివాఁడు ధా
త్రి సములుగాఁగ నెన్నుదురు ధీనిధు లట్లగు గాన నాకు వె
క్కసముగ విత్త మే కరణిఁగల్గెడిఁబ్రాణమువోలె దాన నా
వసముగఁజేయనొక్కొ ప్రియభామిని రూపమనోజకామినిన్. 236

గీ. కనకమార్జింతు నెన్నిమార్గములనైనఁ
గనకమార్జించుకొని కొందుఁగనకలతను
గనకలతఁగూడ నీ మాఱు గలిగెనేని
వేయు నేటికి త్రిజగతీవిభుఁడఁగానె. 237

శా. ఆ వింధ్యాచలపార్శ్వపట్టణము లత్యంతంబు నానా ధన
శ్రీవాసంబుల నాఁగ విందుము జనశ్రేణుల్ ప్రశంసింప నే
నే వేగం జని తద్ధరాస్థలము పృథ్వీపాలకాగారముల్
ప్రావీణ్యంబునఁగన్నపెట్టి సకలార్థవ్రాతముల్ దెచ్చెదన్. 238

క. కడియును గత్తియు నాచే
వడి యుండినయేని పద్మభవు నిల్లైనన్
వడిఁజొచ్చి కన్నమున వెస
వెడలింపనె? మినుకకుండ వేదండంబున్. 239

క. అని కృతనిశ్చయుఁడగుచున్
జనియెన్ గహనంబు త్రోవ సాహసవృత్తిన్
మనమునఁ గొంకక దక్షిణ
మునకై ధనకాంక్ష దన్ను మునుకొని తివియన్. 240

చ. నెనరగు నింతితోఁబెరసి నీడ మెఱుంగున నున్నవాఁడు గా
వున నడవంగలేక తనువుంగల చెయ్వులు దూలఁజిక్కె విం
ధ్యనగ సమీప కాననమునందుఁబథిశ్రమ మోర్వ డింపఁ ద
త్కనకలతావిటుండు వెడగాడ్పు రవిప్రభఁగూడి వీవఁగన్. 241

క. వడదాఁకి దప్పిగొని యా
చెడుపాఱుఁడు పెదవులెండఁ జెదరి పదంబుల్
వడవడ వడఁకఁగ వింధ్యపు
నడు తెరువునఁబడియె నొక్కనగపతినీడన్. 242

శా. ఆ వేళం ధరణీసురుం డొకఁడు విద్యాపాలుఁ డన్వాఁడు వి
ద్యావాణీవిభుఁ డొక్కభూమిపతిచేతన్ నిష్కముల్ రత్నముల్
దేవగ్రాహ్యములైన వస్త్రములు తృప్తిన్ దానరూపంబుగా
రేవం గైకొనివచ్చెఁ బాలుఁ దన పట్టింగూడి యా త్రోవకున్. 243

గీ. దైవయత్నంబుచే ధరాదేవుఁడతఁడుఁ
దానుఁదనయుండు వడదాఁకి తాపమొంది
యమ్మదాలసు వసియించునట్టి చెట్టు
నీడ కేతెంచె నొక్కింత నిలుచుకొఱకు. 244

క. ఆ చెట్టునీడ నప్పుడు
చూచె మహీదేవవరుఁడు క్షోణీశయనున్
వాచావిహీనముఖు గళ
గోచ(రజీవున్ విబో) ధకుంఠితు నతనిన్. 245

వ. చూచి వీఁ డెవ్వఁడొక్కొ? అగమంబగు నీమార్గంబున కేమినెపంబున వచ్చిన వాఁడొ? వీని కేమియైనదొక్కొ? తెలియుదుముగాక యని చేరంజని యరసి యతని వడ (దాఁకినవాని) ఁగా వివేకంబున నిశ్చయించి కృపాళుండై విద్యాపాలుండు. 246

చ. తన కరదీప్తిలోని హిమధామసుధావిమలంబులైన తి
య్యనిసలిలంబు లొయ్యనఁబ్రియంబునఁబాణిసరోరుహంబునన్
(గొని చిలికించి యంగము)ల గోముఖమండలి మున్నుగాఁగ నా
తనికి నతండు గొంత పరితాపభరం బెడలించె నందునన్. 247

ఆ. ఇట్లు సేదదేఱి హీనస్వరంబున
నతని కనియె నమ్మదాలసాఖ్యుఁ
డనఘ! కొంత మానె నారాటము (కడింది
దప్పిఁ దీర్చి గొంతు) దగులు వాపు. 248

చ. అన విని సంభ్రమంబున దయాకరమూర్తి మహీసురుండునుం
దన మది హెచ్చరింప మును దత్తనువుం దడవంగఁగొన్ని ని
ల్చిన సలిలంబులన్ రసనఁజిల్కుచుఁగుత్తుక డెక్కు (నంత నం
తన సరిచేసికొంచును యథాస్థితి నూనఁగఁ జేసెఁబ్రాణమున్. 249

ఆ. అట్లు సేదదేఱి యల్లన చే గాలు
గదలనిచ్చి వదనకమలమెత్తి
కనులు విచ్చి చూచి గ్రక్కున లేచి కూ
ర్చుండి మాటలాడుచుండ నంత. 250

సీ. తెలిసి యం(తట ధరిత్రీదేవకులనాప
కుందు) విద్యాపాలు దండవినతి
చేతఁబ్రీతునిఁజేసి చేదోయి మొగుడించి
వినయావనమ్రుఁడై యనియె నతని
ననఘాత్మ! నీ కతంబున నిప్పటికిఁ(బాణ
మున నుండగంటి నీ మూర్తి చూచి
సకలాంగకంబులు చల్లనయ్యెను నాకు
(నిజవృత్త మెఱిఁగింతు) నీవు వినుము

గీ. జాతివిప్రుండ వాదంబుచేత నోడి
సిగ్గువడి శాస్త్రపాఠంబు సేయఁగోరి
పోవుచున్నాఁడ నెటకైనఁబోయి పోయి
అగ్గిదాఁకితి నిచ్చోట నైతినిట్లు. 251

ఉ. నా మదిఁదోఁచుచున్నయది నాయన! నీవు దలంప సర్వవి
ద్యామయమూర్తి వంచు ధృతిదప్పక నీ పదపద్మయుగ్మమున్
బ్రేమ భజించి శాస్త్రములు పెక్కువతోఁబఠియించి ప్రోడనై
భూమిజనైకవంద్య గతిఁబొల్చెద నిల్చెదఁగీర్తిసంపదన్. 252

గీ. కాఁపురము నాకుఁగడుఁబెద్ద కంచియంత
యిల్లు శ్రీధాన్యకటకమై హెచ్చు మిత్రు
లరయఁదలవెంట్రుకలయంద అచ్చికంబు
లేదు గ్రాసంబునందు నో వేదమూర్తి! 253

వ. అనిన విని యట్లకాక నీవు మాకుం గుమారునిమాఱు నీ కెవ్విధంబున నుండవలయు నవ్విధంబున మాతోడం గలసి వర్తింపుమని ప్రహర్షలోలుండై విద్యాపాలుండు నాళీకబాంధవుం డస్త శైలశిఖరం బరుగుడుఁదడయక సంధ్యాదికృత్యంబు లవంధ్య ప్రకారంబున నొనరించి యథోచితంబుగఁదృణాస్తరణంబగు ధరణిశయనంబునం బవ్వడించి నిద్రించుసమయంబున. 254

గీ. ఆ కృతఘ్నుండు బ్రాహ్మణునందుఁ జాల
ధనము గలుగుట వీక్షించి తత్తఱించి
అది సమస్తంబు మ్రుచ్చిల నాత్మఁదలఁచి
ప్రబలసంతమసార్థరాత్రంబునందు. 255

మ. తనుఁ జాకుండఁగఁ బ్రోచినాఁడనక వృద్ధబ్రాహ్మణుం బిన్నవాఁ
డని కొంకింతయు లేక తత్తనయునిన్ బ్రాణంబులం బిట్టు వా
పి నయం బింతయు లేక చేరి వెరజెం బేలైనతద్విత్తమున్
ధనకాంక్షాపరుఁడైన వానికి నిషేధం బేల చూపట్టెడిన్? 256

గీ. వెతకఁబోయినతీఁగ వేవేగఁ గాలఁ
జుట్టికొనినట్లు కోరినయట్టి యర్థ
మిట్లు దొరకిన సంతుష్టహృదయుఁడగుచుఁ
గనకలత కిత్తునని నిరాఘాటగతిని. 257

క. ఆ వేళఁగదలిచనఁగా
దైవగతిం దెరువుదప్పెఁ దన పురిత్రోవన్
బోవిడిచి కాశినగరికి
నై వచ్చెనతండు గొన్ని యహములు వోవన్. 258

సీ. ఏ వీడు విలసిల్లు శ్రీవిశ్వనాథ జూ
ట పినద్ధముగ్ధేందు విపుల కాంతిఁ
జెన్నొందు నే పురం బన్నపూర్ణా ఘన
స్తనభార కాశ్మీర సౌరభముల
వెలయు నే నగరంబు విబుధకల్లోలినీ
కల్లోల హల్లీసకముల కలిమి
నే పట్టణంబొప్పు హేలామయుఁడు డుంఠి
విఘ్నేశ దావాంబు విభవలబ్ధిఁ

గీ. బెరిమఁ జూపట్టు నే పుట భేదనంబు
హృద్యకైవల్యలక్ష్మికి నిక్క యగుచు
నట్టి యవిముక్తమునకు దినావసాన
సమయమునఁ జేరె వాఁడదృష్టంబుకతన. 259

ఉ. ఆ దురితాత్ముఁడిట్లు మదనాంతకు పట్టణ మల్లఁజొచ్చి బె
ల్లిదయు వానయుం దమము నేడ్తెఱఁ గూడి జనావరోధముం
బ్రోదిగఁ జేయఁగాఁ గడచి పోవ వసంబఱి ప్రాలుమాలి స
ర్వోదరమైనయొక్క (పొదనొక్కడు) చొచ్చి శ్రమాకులాత్ముఁడై. 260

క. నిద్దురకుఁ గన్ను మోడ్చుచు
నుద్దవిడిం దెక్కియున్న యుగ్రోరగ ము
ద్యద్దహనజ్వాలావళి
నద్దినకోఱలకు నతని నాప్తునిఁజేసెన్. 261

మ. పవనాహారవిషాగ్నిదగ్ధుఁడయి తాపంబందుచున్నట్టి భూ
దివిజుం జేరి హరుండు విశ్వవిభుఁ డద్రిస్వామికన్యాధవుం
డవధానంబున దక్షిణశ్రవణమొయ్యన్ దారకబ్రహ్మ వి
ద్యవిశేషప్రతిభోపదిష్టముగఁ జేయంబూను కాలంబునన్. 262

మ. అరుణాక్షుల్ (గురుకుక్షులు న్వికటదం) ష్ట్రాభీలవక్త్రాంతరుల్
శరదాభుల్ కరవాలహస్తులు ఖరచ్ఛాయోర్ధ్వకేశచ్ఛటుల్
భరితాహంకృతు లంతకానుచరు లాపాపాత్ముఁ బాఱు న్మహో
ద్ధురవేగంబునఁ బట్టితేరఁ జని రెంతో పంతముల్పల్కుచున్. 263

గీ. ఒకనిఁబట్టఁగఁ బదుగు రిట్లొత్తిపోయి
యమ్మదాలసు కడ నున్న యంతకారి
దేరకొనిచూచి వచ్చిన తెరువు పట్టి
రంతకుని కింకరులు భయభ్రాంతులగుచు. 264

చ. తమపని కాకపోవుటకతంబున నప్పుడు విక్లబాస్యులై
యముఁగని తద్భటుల్ వడిఁ బ్రయత్నవిఘాతముఁదెల్పి చెప్పుడున్
శమమఱి కాలుఁడుం గినిసి సైరిభరాజమునెక్కి బ్రాహ్మణా
ధముఁ గొనితేరఁగా నరిగె దట్టపుఁగింకరసేన గొల్వఁగన్. 265

మ. అలి(కాక్షుండు మహానుభా)వుఁడు త్రిలోకారాధ్యుఁడిట్లేల తా
నలదుష్టాత్ము ననుగ్రహించు నిది దా నాశ్చర్య మూహింప విం
తలు పుట్టెన్ మఱి తత్ప్రవర్తనలకున్ దాఁగూర్చునే యుగ్రుఁ డ
ట్టుల దీనం జెడు నెల్లధర్మములు చోటుందప్పి త్యక్తంబులై. 266

క. అని సందేహింపుచుఁ దాఁ
జని కాశికలోనఁ గాంచె శమనుం డసమా
క్షుని సరిగద్దియఁ గూర్చుం
డిన భూసురపుత్త్రు నతులనిర్మలగాత్రున్. 267

గీ. చూచి (మానుగ వీనులఁ) జూచుతోడవు
వేల్పునకు మ్రొక్కి యొకవంక వినయనమ్ర
దేహుఁడై నిల్చె నమ్మహాదేవు నాజ్ఞ
శిరముపైఁ జేర్చి తలవంచి తరణిసుతుఁడు. 268

గీ. ఒదిగి యత్యంతదీనుఁడై యడఁగి మడఁగి
సిగ్గుపడియున్నజము నిరీక్షించి మున్నె
యతనిరాకకుఁ గారణంబాత్మఁగాంచి
యమ్మహాదేవుఁడీ క్రియ ననియె నగుచు. 269

ఉ. వచ్చితివేల? దండధర! వచ్చియు మూసినముత్తెమట్లు మో
మిచ్చి యొకింతయుం బలుకవేమి? మనంబున శంకఁదక్కి వా
క్రుచ్చుము నావుడున్ హరునకున్ వెస నంజలి యాచరించుచున్
వెచ్చన యూర్చి యిట్లనియె వెల్లదనంబున నాకృతాంతుఁడున్. 270

ఉ. ఏమని విన్నవింతుఁబరమేశ్వర! విశ్వజనాంతరాత్మవై
భ్రామకవృత్తి జంతువులఁ బట్టి వినోదమపోలెఁ ద్రిప్పుచున్
భూమగుణప్రభావమునఁ బొల్చినమేటివి నీవు మన్మన
స్తామరసంబు వందురువిధంబును గాన విదేమి చిత్రమో? 271

మ. విధురేఖావిలసత్కపర్ది! విను మీ విప్రుఁడు దుష్టాత్ముఁడై
విధికిం బాసి నిషేధముం దవిలి వేవే లుగ్రపాపంబులన్
బుధులెల్లన్ హసియింపఁజేసి పిదపన్ బొందెన్ భవద్రూప మీ
యధికారంబిఁక నాకు నేమిటికి ధర్మాధర్ముల్ లేనిచోన్. 272

సీ. మొదల బ్రాహ్మణకర్మములపట్టు వదలించి
జారుఁడై కులటలం జంకఁబెట్టి
తల్లిదండ్రులమాట తలమీఱి వర్తించి
కైదువ ధరియించి జూదమాడి
చోరుఁడై శంకరుసొమ్ములు దొంగిలి
హత్తి వారాంగన పొత్తుదొడఁగి
గంజాయి భక్షించి కలుద్రావి నంజుఁడు
నమలి కృతఘ్నుఁడై నట్టడవిని

గీ. శాంతు వేదాంతవిద్యావిచారనిపుణు
నిరపరాధు మహీసురవరుని నతని
పుత్రకునిఁజంపి తుది నిన్నుఁ బోలినాఁడు
వీఁడు నేనేమి యనువాఁడ విశ్వనాథ! 273

ఉ. కూరలు గూళ్లుఁగాఁ గుడిచి కోరిక లీరిక లెత్తనీక కాం
తారములోఁ దపంబు లతిదారుణభంగి నొనర్చువారికిన్
జేర వశంబుగాని నినుఁజేరి శుభాకృతిఁ దాల్చియున్న వాఁ
డేరికి నంటరాని ఖలుఁడీతఁడు చోద్యము ప్రోపు శంకరా!. 274

క. ఇఁక నేల ధర్మసంగతి?
యిఁకనేల పరోపకారహేలావిభవం?
బిఁకనేల విధినిషేధము?
లిఁక నేల వివేకమాత్మ నెఱుఁగు తలంపుల్? 275

క. వలసినలాగులు గ్రుమ్మరి
బలహీనుల వెఱవులేక పరిమార్చి తుదిన్
జలనంబు లేని నిన్నున్
గలయుట పనిగాదె తలంపఁగా దేహులకున్. 276

ఉ. తొల్లియు శ్వేతుఁగాచితివి తుచ్ఛుఁడు వీఁడని చూడ కాత్మ శో
భిల్లుదయారసంబుగల ప్రేమ దగం గని బ్రహ్మఘాతుకున్
గల్లరి నిన్నుఁ బొల్చుకొని కల్మషదూరుఁగఁ జేసి తద్రిజా
వల్లభ! యొల్ల నీ విషమవర్తనమైన నిజాధికారమున్. 277

ఉ. నా విని మోముపైఁ జిఱుతనవ్వుదలిర్పఁ గృతాంతుఁ బల్కు న
ద్దేవుఁడభంగురామృతవిధేయములౌ పలుకుల్ చెలంగఁగా
నీవిఁక భానుపుత్త్ర! మది నిల్పకు మీ తమకంబు నీ మహీ
దేవుఁడు నేన తా నగుట తెల్లముగా వివరించి చెప్పెదన్. 278

శా. లోకు ల్గాదనుచుండఁగా నవనిలో లోలాక్షులన్ విప్రులన్
బాకానాథగవాదులన్ గెడపనీ పట్టండు (పాపంబు నా
శీకాప్తప్రియ) పుత్త్ర! మానవుఁడు మల్లీలా నివాసార్థమౌ
నీ కాశీనగరంబునం దెగినచో హెచ్చున్ ననుం బోలుచున్. 279

సీ. పౌరుషంబు కొఱంతపడుట మేనెనె కాని
కలుగదు వాని వంగడమునందు
నెద్దుచందం బెల్ల నెక్కిరింతనె కాని
తగులదు వాని వర్తనమునందు
రెండునాలుకలౌట పెండారమునఁగాని
హత్తదు వాని వాక్యములయందు
(కడిఁది బండతనంబు) నిదుపుదెంకెనె కాని
పరగదు వాని ప్రాభవమునందు

గీ. భంగపోవుట తలపూవుపైనె కాని
నాటుకొన దింత వాని మానసమునందు
నెవ్వఁడేఁ గాశికాపురి కేఁగుదెంచి
బొంది దిగఁద్రోయు భాగ్యంబుఁ బొందెనేని. 280

గీ. (ఉర్వి కా)శీస్థితుఁడు పుణ్యుం డటన్న
పాపకర్ముండు సుకృతంబుపాలఁ బోవు
కాశి కేఁగినఁ బాపంబు గడవ దన్న
పుణ్యమూర్తియు దురితంబుపొంతఁ బోవు. 281

గీ. తేఁటిముక్కంటఁ బువ్వు తదీయరూప
మొందుగతి సిద్ధరసమున నూని యినుము
కాంచనంబైన కైవడిఁ గాశి నీల్గి
పాపకర్ముండు దనుఁబోలు భానుతనయ! 282

క. ఈ పుణ్యక్షేత్రంబున
నే పుణ్యుఁడు జడత వాయనిడి మల్లింగ
స్థాపనముచేయు నాతఁడు
ప్రాపించును బొందివారఁబట్టక ముక్తిన్. 283

మ. కడు నగ్రాహ్యములైన యొండుమతముల్ ఖండించి యీ కాశి నే
ర్పడరన్ నన్నుఁ బ్రతిష్ఠసేయు ఖలుఁడున్ బ్రాణంబులం బాయ కే
జడలంగట్టు శశాంకపోతము శిరస్స్వర్వాహినీపోతమున్
మెడలంజుట్టు భుజంగహారముఁ బ్రభానిర్ధూత నీహారమున్. 284

గీ. ఇనజ! కైవల్యలక్ష్మికి మనికి యగుచు
వెలయు నిందుల మన్మూర్తి నిలిపి సుమ్ము
వృత్రవధసంభవంబైన విషమకలుష
భరము దిగఁద్రోచె దేవతాభర్త మున్ను. 285

క. వరపుణ్యజలజదివసే
శ్వరమగు నిట నన్ను నిలిపి చంద్రుఁడు మును త
ద్గురుకాంతా సంగమ భవ
దురితంబెడలించి కీర్తిఁ దొడికెఁ గృతాంతా! 286

గీ. ఒనర లింగప్రతిష్ఠచే నొందె మేను
విడిచి పెట్టుటచే నొందెఁ దొడుకవచ్చు
నిమ్మహాక్షేత్రమున ముక్తి యెట్టిపాప
కర్మునకునైన నిక్కంబు కడమ లేదు. 287

ఉ. కావున సర్వకల్మషవికారనిబర్హణమైన యిప్పురిన్
జీవము నుజ్జగించిన విశిష్టుఁడు గావున దుష్టుఁడయ్యు భూ
దేవుఁడితండు నేన యయి తేజముఁ గాంచెన కాక తక్కినన్
దావకదండఘాతములు దప్పునె వీనికి భానునందనా! 288

ఉ. నీవు మదాజ్ఞ మౌళిపయి నిల్పి యథాస్థితినుండు మంచు న
ద్దైవతసార్వభౌముఁడు ముదంబునఁ గాలుని వీడుకొల్పి భూ
దేవునిఁ గాచి విశ్వము నుతింప నిరంతర భక్తరక్షణ
శ్రీ వెలయంగ నుండె సురసిద్ధవరాసురపూజితాంఘ్రియై. 289

సీ. కావున శ్రీకాశికామహత్వముఁ గొని
యాడ నెంతటివాని కలవి యగునె?
నీవు నాకాశవాణీమార్గమున విశ్వ
పతి నవిముక్తేశు భక్తవరదు
సేవింపు నీ కోర్కి సిద్ధించుఁ దడయక
యంచు దీవించి పొమ్మనిన నృపతి
కౌండిన్యముని పాదకమలంబులకు (నెల)
నాఁగయుఁ దాను వినమ్రుఁడగుచుఁ

గీ. గాంచన స్యందనంబెక్కి కతిపయాను
చరులు దనుఁగొల్వ వేడ్క నక్షణమ గదలి
సరవిఁబొడకట్టననుకూలశకునములకుఁ
గరము హర్షించి విశ్వేశుపురికి నరిగె. 290

సీ. (చిరగతి)నరదంబుఁ జేర్ప నొక్కపురంబు
నందు నుండఁగఁజేసి యా క్షణంబ
వరభాగ్యవతి ప్రభావతి ప్రేమఁ దన మేని
నీడకైవడి వెంటఁ గూడినడువఁ
గైవల్యలక్ష్మికిఁగంఠహారంబైన
విశ్వేశునగరంబు వెసఁబ్రశస్త
మగు సన్ముహూర్తంబునందుఁ బ్రవేశించి
జహ్నుకన్నియలోన జలకమాడి

గీ. యర్హకృత్యంబులొనరించి యతుల హేమ
దానముల భూనిలింపులఁ దనిపి పూత
చిత్తుఁడై ధరణీకాంతుఁడుత్తముండు
గుడికి గమనించె నతిభక్తి గొనలుసాఁగ. 291

శా. (స్వర్గంగాలహరీపయో) హరమహశ్చంచద్యశశ్చంద్రికా
వర్గాలంకృత దిగ్వధూవదన దీవ్యత్కొండవీటీమహా
దుర్గాధీశ్వర గోపభూవర కృపాధూర్లబ్ధసామ్రాజ్య స
న్మార్గాధీన మనస్క భూభరణ హ (ర్మ్యస్తంభ దేవాగ్రణీ!) 292

క. ఆశ్చర్యధుర్యధైర్య! వి
పశ్చిజ్జనకమలతరుణభాస్కరమూర్తీ!
నిశ్చలమానస! సత్యహ
రిశ్చంద్రనరేంద్ర! మతిసరీనృపవర్యా! 293

పంచచామరము. కలాకలాప! కృష్ణమాంబికాకుమార! ధీరతా!
చలాచలాధినాథతుల్య! సత్ప్రతాపనిర్జితా
నలా! బలాహకప్రధాననవ్యరూపచాతురీ
నలా! హలాయుధేందుసన్మృణాళధిగ్యశోనిధీ! 294

గద్యము.

ఇది శ్రీమదేలేశ్వరగురువరేణ్యచరణారవిందషట్చరణసకలకళాభరణ
రామనార్యసుపుత్త్ర సుకవిజనమిత్ర కుమారభారవి(తి?)
బిరుదాభిరామ రామలింగయనామధేయ ప్రణీతంబైన
శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రంబను
మహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

* * *

శ్రీ

ఉద్భటారాధ్య చరిత్రము

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీస్తనపాళీశరధి ప
దాస్తోకప్రదరదళితహరిహయరిపు శం
భుస్తుతిపఠనధురీణ సు
ధీస్తుత్యా! యన్నమంత్రిదేచామాత్యా! 1

వ. విన్నవింపుము. 2

గీ. ఇట్లు కృతకృత్యుఁడై యమ్మహీశ్వరుండు
వృషభకేతనరుద్ధదృగ్వీధి యగుచుఁ
బ్రబలు విశ్వేశ్వరునిమందిరంబు డాసి
యతులపులకాభిరాముఁడై యతివతోడ. 3

శా. స్నిగ్ధాష్టాపదకుంభదీప్తి రవి నాశ్లేషింప శుభ్రాంబుద
స్రగ్ధావళ్యముఁ గేలిఁబెట్టుశిఖరప్రాంశుచ్ఛటాశోభలన్
దుగ్ధాంభోనిధి దీటుకొల్పఁగ సుధాంధోనాథకోదండ స
మ్యగ్ధామాశ్రయతోరణద్యుతులు నేత్రానందముం జూపఁగన్. 4

సీ. ఉత్తాలతరపతాకోజ్జృంభణంబుల
జలజాప్తుహరులమే నులుకఁజేయ
రత్నగవాక్షనిర్యత్ననిర్యన్నవా
గరుధూపము(లును) నుత్కరముఁబెనుప
నిర్దయాస్ఫాలితోన్నిద్రభేరీభూరి
భాంకారముల మిన్ను బధిరితముగ

సేవాసమాగత సిద్ధసీమంతినీ
తనురోచి మెఱుఁగులు తళుకులొదవ

గీ. సకలశాస్త్రక్రమంబులు చర్చసేయు
నాగమజ్ఞులకలకలం బనువు మిగుల
యోగవిద్యావిలాసప్రయోగపరతఁ
దగుపరివ్రాట్టు లుచిత వర్తనలు సూప. 5

శా. ఆకుంబచ్చల ముచ్చిలించు మణికుడ్యస్ఫూర్తి దూర్వాదళ
శ్రీకిం జాలి కురంగశాబకమనఃప్రీతిం బ్రసాదింపఁగాఁ
బ్రాకట్యాంచితసంచరత్కరిముఖప్రత్యగ్ర దానాంబు ధా
రాకల్లోలితగంధముల్ దశదిశావ్రాతంబు వాసింపఁగాన్. 6

మ. అతఁడబ్జాక్షుఁ డతండు దా మఱి సురాధ్యక్షుం డతండంతకుం
డతఁడంభోనిధిభర్త యాతఁడతఁ డా యక్షేశ్వరుం డంబికా
శ్రితవామాంగ! మహేశ!విశ్వపతి! వీరిం జూడు మీ విప్పుడిం
దతిచిత్తేశ హసాదటంచు పనివెంటన్ నంది భాషింపఁగాన్. 7

ఉ. ఎక్కడఁజూచినం బ్రమథు లెక్కడఁజూచిన యోగిమండలం
బెక్కడఁజూచినన్ ఖచరు లెక్కడఁజూచిన సిద్ధయౌవతం
బెక్కడఁజూచినన్ సుకృతు లెక్కడఁజూచిన మూర్తితోడఁ బెం
పెక్కిన వేదముల్గలిగి యెల్ల సమృద్ధులఁదేజరిల్లుచున్. 8

క. దీపించు విశ్వపతిగుడి
భూపాలుఁడు చేరి చొచ్చి పొలఁతియుఁ దానుం
జూపులు విలసిల్లఁగఁ ద
ద్గోపతిగమనునకు మ్రొక్కి గురుతరభక్తిన్. 9

వ. లేచి పులకితతనుఫలకుండై యలికతలంబున నంజలిపుటంబు
ఘటియించి యిట్లనియె. 10

గీ. జయ మహాకాళ! విశ్వేశ! జయ మఘారి!
జయ మురాంతక సాయక! జయ మహేశ!
జయ విరూపాక్ష! ధూర్జటీ! జయ గణేశ!
జయ చతుర్వ్యూహ! జయ చంద్రశకలజూట!. 11

క. అలికాక్షుఁ బార్వతీధవుఁ
గలికాలవికారదూరు గణవరు మల్లీ
కలికావర్ణు ధనేశ్వరు
చెలికానిని నిన్నుఁగొల్తు శివ! ఫణివలయా! 12

గీ. నీకు మ్రొక్కులొనర్చెద నీలకంఠ!
కంఠభాగకరీశ్వరదుంఠిజనక!
జనకముఖయోగిజనగేయ! సరళభావ!
భావజాంతక! హర! యీశ! పంచవదన! 13

సీ. కామాహితుఁడవయ్యుఁ గరుణతో నెట్లు భ
క్తుల పాలిటికిఁ గామదుండవైతి?
వుగ్రలక్షణరేఖనొందఁజాలియు సర్వ
మంగళాన్వితమూర్తి మనితివెట్లు?
భవరోగవైద్యవిభ్రమముఁ దాల్చియు నెట్లు
మాననితలయేఱుఁ బూనినాఁడ?
వరసిచూడఁగ దిగంబరుఁడవయ్యును నిరం
తర విభూతిస్ఫూర్తిఁ దనరితెట్లు?

గీ. తొడరి యింతంత యనరాని పొడవు నయ్యుఁ
గుదురుకొంటివి యేరీతిఁ గొమ్మచంట?

నిట్టి నీ సొంపు వర్ణింప నెవ్వఁడోపు?
హరిణలాంఛనజూట! పశ్యల్లలాట! 14

చ. అని శివుఁబ్రస్తుతించి వసుధాధిపచంద్రుఁడు సద్గురూపది
ష్ట నియమపద్ధతిం దవిలి చామయుఁ దా నుచితస్థలంబు గై
కొని బుధపూజనాదుల నకుత్సితభక్తి నొనర్చి చేసె నం
దనఫలసిద్ధికై తపము తత్పరతన్ జగదద్భుతస్థితిన్. 15

మ. బహిరుద్భాసితశంభుమూర్తిని మనఃపద్మస్థితుంజేసి భూ
మహిళాభర్త జితేంద్రియత్వమును సౌమ్యస్ఫూర్తియుంబూని లో
నహితవ్రాతముదర్పమున్ సడలఁజేయన్ జాలి చేయుఁ దపం
బు హరిత్పాలురు మౌనులుం జనులు నుద్భూతాద్భుతుల్గా మదిన్. 16

గీ. కొన్ని నాళ్లు హవిష్యంబు గుడుచుఁ గొన్ని
నాళ్లు ఫలములు దినుఁ గొన్నినాళ్లు త్రావు
నారములు గాడ్పు లొక కొన్నినాళ్లు గ్రోలు
నొల్లఁడెవ్వియు మఱి యంతనుండి నృపుఁడు. 17

క. పతి యే క్రియ వర్తించును
సతియును వర్తించు నట్ల సన్మార్గమునన్
బతియట్ల మెలఁగవలదా
పతిదేవతలైన పుణ్యభామలకెల్లన్. 18

సీ. నిర్మేఘమగు మింట నిర్గమించిన నీరు
ధరణిపరాగంబుఁ బరిహరించుఁ
బరిమళంబును మందభావంబు గలిగిన
గంధవాహము శైత్యగతుల వీచుఁ

బుష్పాపచయవేళఁ బొడవులయ్యును గరాం
బురుహంబునకు నందుఁదరులు వేగ
నన్యోన్యవైరంబులడఁచి సత్త్వంబులు
వాత్సల్య మమరఁ బార్శ్వములఁ దిరుగు

గీ. నార్తవంబగు గుణమెల్ల నపనయించి
మేని కింపైనగతిఁ బర్వు భానురశ్మి
యతిమునీశ్వరుఁడగు నృపాలాగ్రగణ్యుఁ
డతులనిష్ఠఁ దపోలక్ష్మి నందుకొనుడు. 19

ఉ. వాడదు మేను నిట్టు లుపవాసములుండిన ధైర్యమింతయున్
వీడదు సారెకున్ బొడమువిఘ్నములంగని యింద్రియంబులన్
గూడదు నెమ్మనంబు సమకూరిననిష్ఠఁ గురంగపాణిపై
నూడనిభక్తి గల్గి తప మొప్పఁగఁ జేయు నృపాలహేళికిన్. 20

క. పరిమితదినములలోపలఁ
జిరకాలతపఃఫలంబు క్షితిపతి గాంచెన్
హరకరుణాసంపన్నుల
కరుదారఁగ నందరానియట్టిది గలదే? 21

సీ. మండువేసవినాఁడు మార్తాండుఁగనుఁగొంచు
నుండు నగ్నులు చుట్టు మెండుకొనఁగ
బలువానకాలంబు చలనమింతయు లేక
పద్మాసనస్థుఁడై బయట నిలుచు
దుస్తరంబైన శీతుంగందువను గంత
దఘ్నునీరంబులఁ దవిలి యరలు(?)

హరుఁడు శీఘ్రమునఁ బ్రత్యక్షంబు గామిని
శంకింపఁ డాత్మ నిస్తంద్రుఁడగుట

గీ. పూర్వభోగంబుఁదలపోసి పొరయఁడింత
చాపలము మౌనివరదృష్టసరణియంద
నడుచుఁదక్కిన తుచ్ఛంపునడకయందఁ
డీశ్వరాసక్తుఁడగు ప్రమథేశ్వరుండు. 22

క. శివరక్షకలిమి ధరణీ
ధవుఁడుగ్రతపంబు సేయఁదత్తేజముచే
రవిదీప్తి గుంటువడియెన్
బవనంబులవీఁక సడలెఁ బ్రభచెడె నగ్నుల్. 23

ఉ. చెంగనిభక్తిచేఁగొదువసేయక ఘోరతపంబు సల్పు రా
జుం గరుణింపఁగాఁ దలఁచె సోముఁడు విశ్వవిభుండు కాశికా
రంగమహానటుండు గుణరాజితుఁడట్టిద కాదె చూడఁగా
జంగమకల్పభూజము భుజంగమహారుఁడు కొల్చువారికిన్. 24

సీ. చిఱుతవెన్నెలగాయు చిన్నిచుక్కలరాజు
తలవాఁకకును నావపొలుపునిలుప
మెడకప్పుమించు గ్రమ్మిన చేతిపై జింక
దూర్వాదళభ్రాంతిఁ దొంగలింపఁ
బొడవైన తెలిమేనిపూఁతదావుల దావు
దరలి ఫాలాక్షంబు దమకపడఁగఁ
గటిసీమ ద్రిండుగా గట్టినచేలకుఁ
గాక యెక్కినగిబ్బ కడలుద్రొక్కఁ

గీ. బాఁపసొమ్ములు నలుమోము పాఱుకాడ
మూఁడు మోముల పెనుపోటుముట్టుఁ దాల్చి
పూనికయుఁ గల్గి కనుపట్టె భూతభర్త
పరమకారుణ్యమున మహీపాలుమ్రోల. 25

క. సుర గరుడ యక్ష విద్యా
ధర కిన్నరవరులు బలసి తహతహతోడన్
హరుఁగొలిచివచ్చి రంభో
ధర రవములఁదెగడు నుతివిధాధ్వనులమరన్. 26

ఉ. లోపలఁ దోఁచుచున్నయతిలోకుఁడు విశ్వవిభుండు ముందటన్
రూపముఁ దాల్చి నిల్చిన సరోరుహవైరికులాబ్ధిచంద్రుఁడ
బ్భూపతి దండరూపమున భోరున మ్రొక్కి సముద్ధితాంగుఁడై
యా పురుషత్రయాత్ము మదనాంతకుఁబ్రస్తుతిసేయు నీ క్రియన్. 27

దండకము. శ్రీమన్మహాదేవ! దేవస్రవంతీపయోధౌతసుస్నిగ్ధ రుగ్ధారిచంచజ్జటా
బృంద! బృందారకేంద్రాది సాంద్రోరు కోటీరకోటీతటీరత్న నిర్యత్న
నిర్యన్మరీచిచ్ఛటాటోప కిమ్మీరితాంఘ్రిద్వయా! అద్వయంబైన
నీయొప్పు హృత్పద్మవీథిన్ వితర్కించి దుస్తర్కబంధంబులం ద్రుంచి
ప్రజ్ఞా సముల్లాసముల్గాల విజ్ఞానసిద్ధిం బ్రసిద్ధాత్ములై యుండఁగా
లేక యే కాలమున్ జీకులై త్రవ్వుచున్ దుర్వివేకుల్ ఖిలాచారసంచారులై
చేర లేరెన్నఁడున్ నిన్ను నున్నిద్రచిద్రూపరూపాతిగా! నాగకేయూర!
మాయూరపింఛచ్ఛ విస్ఫూర్తిపాటచ్చరోచ్ఛ్రాన నానా దిగంతౌఘ
జంఘాలనీరంధ్ర ధూమంబు లన్ గీలికీలాకరాళోజ్జ్వలల్లోలసారా
లఘుజ్వాలలంబేర్చి కోలాహలో దగ్రమై (కాలుహాలాహలంబున్
జగద్భీతితోఁ గూడఁ గొంకూడి వే క్రీడయుంబోలెఁ గేలన్వడింబట్టి

బిట్టెత్తి చిత్తంబు మత్తిల్ల నుత్తుంగ హర్షంబునన్ గ్రమ్మి భక్షించి లోకంబు రక్షించి యక్షీణతేజంబునం బొల్పుసద్రక్షకున్ నిన్ను నెన్నన్ దరంబా ధరంబాపరేణాంత యత్యంతధీశాలికిన్ శూలపాణీ! గణాధ్యక్ష! దక్షుండు మాత్సర్యదీక్షాత్ముఁడై క్రొవ్వి వీక్షాప్రపాతైక మాత్రావధూతాంతకు న్నిన్నుఁ గన్నాని రప్పింప కుప్పొంగి దర్పించి క్రించుందనం బొందుచున్ మందభాగ్యోదయత్వంబునన్ బన్ని జన్నంబు సేయంగ నంగీకృతోద్యోగియై యున్న మిన్నంది కందర్ప దుర్వారదోర్గర్వ సర్వస్వసంహారవిద్యాసముద్యుక్త నేత్రంబుతోఁ జిత్రచిత్రోన్నతిం బొల్చి పెల్చన్ జగత్కంపవిశ్రేణియై తూలునుద్య జ్జటాశ్రేణితో నేణభృత్ఖండమల్లీప్రసూనోల్లలసద్గండభాగంబుతో భోగపట్టాంచలోదం చదుద్దండమాణిక్య రేఖా మయూఖావళీకీర్ణ నిర్నిద్రచక్షుశ్శ్ర వో హారపుంజంబుతోఁ గంజగర్భాండగర్భప్రభేద క్రియాభీమభూమాది-దిక్సామజోద్దామశుండాభచండోజ్జ్వలన్మండ లాగ్రాది దీప్తా యుధస్తోమసమ్మోహితారాతి దృగ్వ్యూహబాహా సహస్రంబుతో దుస్సహంబై మహెూత్సాహమై సాహసాధిష్ఠితంబైన శ్రీవీరభద్రాకృతిం దాల్చి సన్మానముంగన్న నిన్నెంతవాఁడైన నింతం తనంజాలునే? కాలకంఠా! నృకంఠీరవోద్రేక విద్రావణామర్త్య విద్విట్ఛిరఃపద్మపూజా విరాజత్ప దాంభోజ! యంభోజసంభూత మూర్ధంబు భిక్షాటనప్రక్రియాపాత్రగా గోత్రభృత్పుత్రీకరకంకాళముం దాళమై యొప్పు చేముట్టుగా దిట్ట యాశీవిషాధీశుఁడంఘ్రిస్థలిన్ గండపెండేరరాజంబుగాఁదేజముల్ గ్రమ్మ శార్దూలపుందోలు పైఁజాలఁగాఁ (గాల ఫాలాస్థివారంబు తోరంపు గ్రీవన్ మహాహార ముఖ్యంబుగా విశ్వచక్షుర్భయాపాదియౌ నా శ్మశానంబు ధామంబుగాఁజేసి యెవ్వారికిం దేరిచూడంగరానట్టి దట్టంపు

రూపంబుఁ బ్రాపించుయున్ ముక్తదుస్సంగుఁడై భక్తియుక్తాంగుఁడై కొల్చుధీశాలికిన్ సౌమ్యవిస్ఫూర్తివర్తింతు వార్తార్తిహారీ! పురారీ! విరూపాక్ష! వక్షోజచక్రంబులన్ జారునేత్రాసితాబ్జంబులన్ వక్త్ర పద్మంబునం గుంతలోత్తాల శైవాలజాలంబునన్ బాహువల్లీమృణాళం. బులన్ బంధురోష్ఠాచ్ఛ బంధూకపుష్పచ్ఛటన్ మందహాసామృత స్యంద డిండీరసారంబునన్ నిమ్న నాభీశుభావర్తగర్తంబునన్ గోమలోచ్చైర్వళిచ్ఛేదవీచీ సముల్లాససౌభాగ్యయోగంబునన్ నిత్యలక్ష్మీ నివాసోన్నతం బస్ఫురత్సైకతాభ్యున్నతిం బాదకూర్మస్థితిన్ బేర్మి మత్తిల్లు నీహార శైలాత్మజాతాసరోజాకరంబున్ మహాకేళిహంసంబవై లో రిరంసా గతుల్‌గ్రాలఁగ్రీడించుప్రోడం బ్రసూనేషుకోట్యర్బుదా మంద సౌందర్యధుర్యు న్నినుం గొల్చుపుణ్యుల్ విపశ్చిద్వరేణ్యుల్ గదా చూడఁజూడాంచలస్యూత నీహారధామా! సుధాధామ! రామాకు చాభ్యంతరం బెట్లు నీ కున్కిపట్టయ్యెనే నీకుఁగట్టన్మదేభేంద్రచర్మంబె? శర్మప్రదా! నిర్మలాత్మా! భవానీమహత్త్వంబు నిర్ణీతముంజేయ గీర్నాథుఁడుం జాలునే? నేత్రకర్ణేశతల్పాశుగా! భక్తకల్పా! సుధావిస్ఫురజ్జల్ప! ఆద్యం బచింత్యం బనింద్యం బభేద్యం బసాధ్యం బబాధ్యం బనూనం బహీనం బనంతంబునై యొప్పు మత్పుణ్య పాకంబునం జేసి యాలోక సాధ్యంబుగాఁదోఁచె వాచంయ మిధ్యేయమూర్తీ! కృపాధారకీర్తీ! నమస్తే నమస్తే నమస్తే. 28

చ. అని తనుఁ బ్రస్తుతించు మనుజాధిపు మెచ్చి యుమాకళత్రుఁ డి
ట్లనియె ధరాధినాథ! వినుమా యనుమానముమాని నీవు కో
రిన వరమెద్దియైన వివరించి రయంబున నిత్తు సత్తుగా
నను నలరించుభక్తులు గనం దగరే తమ చింతితార్థముల్. 29

మ. అనినంబ్రాంజలియై నృపాలుఁడు దయాయత్తు న్మహాదేవుఁ బ
ల్కు నుమానాథ! గిరీశ! చంద్రధర! నాకున్ సద్వరం బిచ్చితే
ని నిరాఘాటతరప్రతాపుని హిమానీశుభ్రకీర్తిప్రియుం
జనతారక్షణదక్షు నిమ్ము తనయున్ సత్యాకరున్ శ్రీకరున్. 3 0

క. అనియనుడు శివుఁడు నీ మన
మునఁగల కోరిక ఫలించు భూవర! కో నీ
వనితకు నిమ్మని కల్పక
జనితంబగుఫలమొకండు జనపతి కొసఁగెన్. 31

చ. ఒసఁగినఁ దత్ఫలంబు మనుజోద్వహుఁ డాదరమొప్పనంది వె
క్కసమగుభక్తి మ్రొక్కెఁ గళకంఠునకున్ సతితోడ నంత న
య్యసమవిలోచనుండును సురాసురయక్ష సమన్వితంబుగా
విసవిస నక్షిపద్ధతికి విందగుచందము మానె నయ్యెడన్. 32

మ. హరదత్తంబగు కల్పవృక్షఫలమార్యస్తుత్య! విశ్వంభరే
శ్వరుకాంతామణి ప్రాణవల్లభు నిజాజ్ఞాసంగతిన్ నేమ మొ
ప్ప రుచిన్ లోఁగొనియెన్ సదాశివు మనఃపద్మంబునం జేర్చి శ్రీ
కరమై, యొప్పుదినంబునన్ దనయకాంక్షాయుక్తి మత్తిల్లుచున్. 33

వ. ఇట్లు సఫలమనోరథుండై యమ్మహారథుఁడు నిజనగరోన్ముఖుండై
యొక్కనాఁడు. 34

సీ. భక్తవత్సల! విశ్వభర్త! శంకర! నాదు
కోర్కి యీడేర్పుమీ కొంకులేక
అన్నపూర్ణాదేవి! యంబ! సైకతనితం
బిని! నన్ను రక్షించుమీ ప్రియమున

దుంఠివిఘ్నేశ! యుత్కంఠ నున్ముఖవృత్తి
నొందుమీ నను(బ్రోచు నొరిమగలిగి
యఖిలలోకనమస్య! యాకాశగంగ! ని
ర్మలమూర్తి! యొస(గుమీ మహిమ నాకు

గీ. రమ్యమతులార! యో పరివ్రాట్టులార!
యొరిమ సంకల్పసిద్ధి చేయుండు మిమ్ము(
గొలిచి యిన్నాళ్లు చల్ల(గా నిలిచినాఁడ
నరుగుచున్నాఁడ మీ యాజ్ఞ నాత్మపురికి. 35

గీ. అనుచు నాబాలగోపాల మవనిభర్త
యరుగు కాశికలో నున్న యందఱికిని
బెద్దపిన్నతరంబున(బేరు(గుచ్చి
చెప్పి గమనించెఁ దా నేలుసీమ(గుఱిచి. 36

సీ. నలినాక్షితోఁ గాంచనస్యందనంబెక్కి
పెంపెక్కి భూజంభభేదనుండు
వారణరథహయవర భటాత్మకమైన
బలము పార్శ్వంబుల బలసికొలువఁ
గౌండిన్యమునిలోకమండలాధిపునకుఁ
దనదు వృత్తాంతంబుఁ దగినయట్లు
తేటతెల్ల(గఁ జెప్పి దీవించి యమ్మహా
మహుఁడు పొమ్మన సంభ్రమమున(గదలి

గీ. చని మనోహరరత్నకాంచన విచిత్ర
బహుపతాకాభిరామంబుఁ బటువినోద
పూరితమునైన తన పురంబునకు వచ్చి
మరల వహియించె గహ్వరి గురుభుజమున. 37

ఉ. సాగరసప్తకీవృతరసాసరసీరుహలోచనం గృపా
సాగరుఁ డా సుధాంశుకులచంద్రుఁడు క్రమ్మఱ నేలుచుండె నా
శా గజదంతకాంతముల సారెకు నాత్మవిశుద్ధకీర్తి నా
నా గతులన్ విలాసవశనాట్యము చూపుచునుండ నంతటన్. 38

క. గిరిజావల్లభకరుణా
పరిణామ సమగ్రయగుచుఁ బతిదేవత భూ
వరురాణి గర్భవైభవ
పరిశీలితయయ్యె సకలబంధులు నలరన్. 39

మ. పలుకంబారెఁ గపోలపాళికలు పైపైఁ దోఁచె జాడ్యంబు చ
న్నులఁబొంకంబు ఘటిల్లె సోగలగుకన్నుల్ వెల్లకాఁజొచ్చె ను
గ్గులు విచ్చెన్ వళిభంగముల్ సరులపైఁ గోర్కుల్ తమింబాసె వె
గ్గలమై చిట్టుము లుట్టఁగాఁ దొడఁగె రాకాచంద్రబింబాస్యకున్. 40

మ. కలగాంచుం డమరుత్రిశూలధరుఁడై కన్పట్టుబాలుండు పొ
త్తుల నున్నాఁడని యాలకించు బయలం దోతెంచు గంధర్వగీ
తులు కైలాసవసుంధరాస్థలమునందున్ గొల్వు గూర్చుండఁగాఁ
దలఁచుం బాలిక చంద్రశేఖరకళాదర్పస్ఫురద్గర్భయై. 41

మ. సరి నంభోనిధి వేష్టితాఖిల ధరాచక్రాభిరక్షావిధా
చరణుం బుత్రకుఁ గానఁగాఁగలసరోజాతాస్యకుం దోఁచు ని
ర్భరతన్ జిత్తమునందు శత్రువనితాఫాలస్థలీ కుంకుమో
త్కరముద్రాహరణప్రవీణఖరఖడ్గప్రాప్తిపైఁ గోరికల్. 42

చ. పలుచనిసొమ్ములున్ వెలుకఁబారుముఖాబ్జముఁ గ్రమ్మి నూర్పులున్
దొలకుల నిండుకుక్షియును దుమ్మెదబోదలతోడి తమ్మి మొ
గ్గల నగు నీలచూచుకయుగంబునఁ బొల్పుపయోధరంబు ల
త్యలసకటాక్షము ల్గలిగి యంగన చూపలరించు భర్తకున్. 43

సీ. అమృతాంశుకులవనాయత వసంతాగమం
బరివీరజయగర్వహరణముద్ర
నిఖిలబంధుసరోజనీరజాప్తమరీచి
శాంభవతేజః ప్రచారవీధి
ఆహిరాజభారనిగ్రహముక్తికారణం
బాశాధిపతి నిజాశావృతంబు
ప్రియసఖీవీక్షణోచ్చయన సంపల్లక్ష్మి
వల్లభేప్సిత లతాపల్లవంబు

గీ. ననఁగఁ జూపట్టి పొదలె నొయ్యన దినంబు
దినమునకు వృద్ధిఁ బొందుచు గొనబు మిగిలి
సాధుసంస్కారసంపత్తిసంస్కృతంబు
వనితగర్భంబు సౌభాగ్యవర్ధకంబు. 44

ఉ. ఐదు శుభగ్రహంబు లరుణాంశుని గూడుక యుచ్చగంబులై
ప్రోది వహింప సొంపుగల పుణ్యదినంబున రాజురాణి శా
తోదరి గాంచెఁ బుత్త్రు నతులోర్జిత దీధితిమిత్రు విశ్వ ర
క్షాదితిజారిమూర్తి ప్రభుశక్తి సమాశ్రితభానుకైవడిన్. 45

వ. అంత. 46

సీ. వినుతపావనజలంబున మజ్జనము చేసి
కమనీయ శుద్ధవస్త్రములు గట్టి
మౌహూర్తికులచేత మార్తాండముఖశుభ
గ్రహములయనవద్యగతులు దెలిసి
తరతమభావంబుఁ బరికించి పుడమి వే
ల్పులకు సువర్ణంబు భూరి వెట్టి
పంజరంబుల నున్న పక్షుల బందీల
హస్తుల విడిపించి యర్థభంగి

గీ. వినుతదానంబులొనరించి యనుఁగుఁ జెలుల
యట్ల నట్టింటఁ బగవారి నాదరించి
నగరదైవతముల నర్చనాసమృద్ధిఁ
దనిపె సుతజన్మదినమున ధరణివిభుఁడు. 47

ఉ. సంచితపుణ్యశాలి నృపచంద్రకళాభరణుండు దా విశే
షించియు శేషహారునకుఁ జిత్రమణీకృతతోరణంబులున్
గాంచనదీపపాళికలు గ్రామములున్ బహువస్త్రపేటికల్
చంచల నేత్రలన్ దనయుజన్మదినంబున నిచ్చె వేడుకన్. 48

సీ. ఘుమఘుమనురుమ నంకురితమౌ నూతన
మణి వహించు విదూరమహివిధమునఁ
జిఱుతప్రాయముతోడి శీతాంశువుని సొంపు
దళుకొత్తునపరదిక్తటి తెఱఁగునఁ
గొదమరాయంచ సమ్మదమున విహరించు
చెలువంబుఁ దలమోచుకొలనికరణి
నవకమై తళుకొత్తుననకుట్మలంబుచే
వఱలు మోహనకల్పవల్లిపగిది

గీ. భాసురోంకారమును గూడి ప్రజ్వరిల్లు
విపులపంచాక్షరీమంత్రవిద్యరీతి
భర్గకళ పూని దీపించు బాలుఁ బొదివి
కూర్మిఁదనరారె నృపురాణి కువలయాక్షి. 49

చ. జగతి నరిష్టముల్ దలగఁ జాలి భుజాభుజగాధినాథుపై
నిగుడుపఁ గల్గుపుణ్యగుణనిర్మలమూర్తి కరిష్ట మింతయున్
దగులునె? పాయుఁగాకనువిధంబున వీడెనరిష్టసంగమం
బగణితభాగ్యలక్షణవిహారికి భూపతి ముద్దుపట్టికిన్. 50

మ. పురుడుం బుణ్యముఁ దీర్చి శంకరపదాంభోజాతభృంగంబు భూ
వరచూడామణి వల్లకీపతి నభోవాణీవశస్వాంతుఁ డై
సురధాత్రీసురులం భజించి పిదపన్ సూనున్ బ్రభాభాను వే
ద రవంబొప్పఁగ ముంజభోజుఁడని యంతం బెట్టెఁ బేరున్నతిన్. 51

శా. గీర్వాణాహతమర్దలధ్వనులు గల్గెన్ సర్వదిగ్వీధి గం
ధర్వీగానము తానమానములతోఁ దారస్థితిం దోఁచె స
ప్తార్వద్యోతము నిర్మలంబగుచుఁ గాయం జొచ్చెఁ బాథోధి యం
తర్వైశ్వానరతాపమున్ వదలెఁ దన్నామోక్తి కాలంబునన్. 52

సీ. ఆపాదమస్తకం బంగసంధులవెంట
దుసికిల నూనియ దోఁగనంటి
ప్రత్యగ్రబింబికాపత్రచుంబితముగాఁ
బలుచగా నెమ్మేన నలుగువెట్టి
గాజుఁగొప్పెరలలోఁ గమ్మనీరున నూరు
తలములపైఁ జేర్చి జలకమార్చి
శివరక్ష యంచు మచ్చిక జలంబులు గొన్ని
చుళుకమాత్ర మొగంబు చుట్టుఁద్రిప్పి

గీ. యొయ్యనొయ్యనఁ దడియొత్తి యుగ్గుచూపి
తిరుగఁ దలయంటి చనుబాలఁ దెలివిగొలిపి
నేత్రముల నంజనము నించి నిద్రవోవఁ
బాడుఁ బొత్తుల సవరించి బాలు ధాత్రి. 53

శా. నీలస్తంభవిజృంభితోజ్జ్వలహిమానీశుభ్రసౌధంబులో
నాలోలంబగు తొట్టిమంచమున నొయ్యంజేర్చి జోకొట్టి యు
య్యాలో జొంపల యంచు నూఁపుదురు శుద్ధాంతాబ్జపత్రాక్షు లా
బాలుం బాలశశాంక శేఖరకృపాసారీణు గారామునన్. 54

చ. తగిన విభుండు గల్గెనని ధారుణి హర్షమునొందెఁ గల్వపూ
మొగడలవిందువంగడము ముందటికిన్ మొనసాఁగె తేనికిన్
బెగడుపితౄణభావమునఁ బేర్చుట మానెఁ గృపావిలాసవ
న్నిగమహయప్రభావగుణనిశ్చితుఁడై నృపసూతి యొప్పుటన్. 55

ఉ. ఉగ్గననిట్లు వల్కు విమలోష్ఠపుటంబులు విచ్చి సారెకుం
బుగ్గననవ్వు రెప్పకవ పొందఁగఁ జేయక చూచు దిక్కులన్
దగ్గఱి జోలవాడెడు పడంతుల పాటలు నాలకించు స
మ్యగ్గుణశాలియైన మనుజాగ్రణిపుత్త్రుఁడు బాల్యసంపదన్. 56

మ. జడలై తూలెడు పుట్టువెండ్రుకలు రక్షామాలికాబంధముల్
మెడ శార్దూలనఖంబు ముద్రికలచే మేకొన్న హస్తాంగుళుల్
కడుఁ జూపట్టిన మద్దికాయలును గల్ గల్లంచుఁ బాదంబులన్
నడువం బల్కెడుగజ్జెలుం గలిగి కన్పట్టున్ గుమారుండిలన్. 57

సీ. అలికపట్టికమీఁద నతులముక్తాఫల
  శ్రీకరంబగు రావిరేక మెఱయఁ
బాలబుగ్గలకాంతి మేలంబులాడుచు
  మద్దికాయలతళ్కు ముద్దుగురియ
మణిబంధములయందు మట్టసంబగుచేతఁ
  గనుపట్టు హస్తకంకణము లమర
సిగ్గెఱుఁగని కటిసీమ నడ్డిగలు గ్రు
  చ్చిన గట్టియగు కాంచి జిగిదొలంక

గీ. తొక్కుఁబల్కుల నమృతంబు పిక్కటిల్ల
మురిపమంతయు లావణ్యగరిమ గాఁగ
నడ్గులకు మడ్గులొత్తంగ నల్లనడుచుఁ
బడుచునవకంబు మీఱినపాయమునను. 58

సీ. ఇంత వైభవమెద్ది? హిమశైలనందనా
ప్రమథనాథులుగన్న కొమరుసామి
కిమ్మహాసౌభాగ్యమెద్ది? పులోమజా
హరిహయుల్గన్నజయంత మూర్తి
కీపాటి సిరి యెద్ది? యిందిరామధుకైట
భారులు గన్న పుష్పాయుధునకు
నీలాగు గారవంబెద్ది? కౌసల్యాద
శరథేశ్వరులుగన్న ఖరవిరోధి

గీ. కిట్టి గోమున నున్కిపట్టెట్టు దేవ
కియును వసుదేవుండును గన్న కేలిమనుజ
విగ్రహుఁడగు త్రైలోక్యవిభునకనఁగఁ
బెరుఁగుఁబుత్త్రుండు జనమనఃప్రియ మెలర్ప. 59

గీ. అరఁటిపండన నడుగెత్తు ననఘమూర్తి
చెఱకుఁగోలకుఁ జేసాఁచుఁ జిన్నితండ్రి
యనుచు శుద్ధాంతకామినీజనులు చెలఁగి
నడపు దిద్దంగ నడుచు భూనాథసుతుఁడు. 60

గీ. నడుచుధర్మంబు పుడమిపై నడుపవేని
తొలుకుఁబలుకువిరోధులబలము లొలుకఁ
బ్రోది నేనికకొమ్మున దాదితొమ్ము
ననె వివర్ధిల్లెఁ బ్రమథేశ్వరునిసుతుండు. 61

గీ. జలధరమునకు సురధనుర్విలసనంబు
కుంభిరాజంబునకు మదోజ్జృంభణంబు
చంద్రునకు శారదారంభసౌష్ఠవంబుఁ
బోలె జవ్వన మా రాజపుత్త్రుఁ బొదివె. 62

సీ. మాంసలాంసద్వయీమహిమ ముక్కంటినం
దనమూఁపురమునకు ననుఁ గనంగ
దిగిభశుండాందండదీర్ఘహస్తంబులు
భూమిజయస్తంభములో యనంగ
శాస్త్రదృష్టికృతార్థచారులోచనములు
సిరికిఁ బద్మంపుటోవరులా యనఁగ
సాలమానమున నుత్తాలోజ్జ్వలంబైన
రూపు పౌరుషములఁబ్రోవనంగ

గీ. క్షత్రధర్మంబు దాన సాక్షాత్కరించి
యుజ్జ్వలాకారసంపద నొందె ననఁగ
సర్వజనతావిలోచనపర్వమయ్యె
రాకుమారుండు యౌవనారంభవేళ. 63

సీ. లబ్ధవర్ణశ్రవోలంకారరేఖయై
భాసిల్లు నాడిన భాషణంబు
హరిణలాంఛనజూటచరణాంబుజములకు
రోలంబపాకమై వ్రాలుమనసు
హరిదంతకరిదంతపరిఘాతరములకు
బలువెండితొడవులై వెలయుఁగీర్తి
దర్పితాహితరాజదావానలమునకు
ఘనవర్షధారయౌ ఖడ్గధార

గీ. ప్రచురయాచకలోచనోత్పలములకును
విమలచంద్రాతపంబగు వితరణంబు
గండుమీఱుచు నా రాజగంధకరటి
భాగ్యసౌభాగ్యవైభవోద్భాసి యగుట. 64

చ. చదువక వేదశాస్త్రములు సమ్ముదమొప్పఁగఁ జేసె సామునం
గదియఁగ హెచ్చి వచ్చె నసికార్ముకచర్మముఖాస్త్ర కౌశలం
బొదవె నొకప్పుడున్ దడవకుండినఁ గానకళావిలాసముం
గొదువ యొకింత లేక ఫణికుండలుపంపున రాజసూతికిన్. 65

సీ. ఎట్టిపల్కులనైన నింతశంకరకథా
సౌరభంబుండిన సమ్మతించు
నే చందముననైనఁ గాచి చక్కనజేయు
శితికంఠుధర్మంబు కుతిలపడినఁ
బసుబిడ్డనికినైనఁబట్టి తత్త్వముఁ దెల్పి
హరుఁడె దైవంబని తెరవుద్రొక్కు
నీశుభక్తుఁడు కోరి యీరాని దడిగినఁ
ద్రోయ కిచ్చును దృణప్రాయముగను

గీ. వారినిధిఁ దోఁచు బుద్బుదప్రాయమట్లు
త్రిజగములు భర్గతేజోబ్ధిఁ దేల నెఱుఁగు?
గర్భశైవుండు కలిదోషగర్వహరణ
భూరిసత్కీర్తి శ్రీముంజభోజమూర్తి. 66

శా. మత్తారాతినృపాలకంధరలు ద్రుంపం బుట్టి క్రొన్నెత్తురున్
హత్తన్ జిప్పిలుచెమ్మఁగ్రమ్మ నసిధారాధ్వంబులే మెట్టి యు
ద్వృత్తిన్ వచ్చును జిక్కువారక సమద్వీథిం జయశ్రీ తదా
యత్తత్వంబు వహించి చిత్రఘటనావ్యాపారపారీణ యై. 67

సీ. తడవిండ్లవగ మాని తడవిండ్వవగ పూని
మందోదయుండయ్యె మగధభ ర్త
పదమంచు నడవంగఁ బదమంచు లవియంగ
గునుకభ్యసించు నా కురువిభుండు

అలములెత్తుటడించి యలములొప్పఁగఁబొంచి
వనవాటికటునేఁగె వత్సరాజు
కలను సేయు చలంబు కలనులేక బలంబు
నెఱిఁదప్పి దిటదప్పె నిషధనాథుఁ

గీ. దహహ! ఫాలాక్షశూలధారాగ్రశాత
ముఖమహోఖడ్గవల్లరీసఖభుజాహి
సార్వభౌముండు ధైర్యసుపర్వకాద్రి
రాజకంఠీరవుఁడు ముంజభోజు కలిమి. 68

శా. మెట్టండెన్నఁడు నుగ్రధాటి రణకుంభిన్యగ్రభాగంబులన్
బట్టండెన్నఁడుఁ గేలఁ జూపలతటిత్ప్రక్రూరబాణంబుతో
ముట్టండెన్నఁడు మండలాగ్రము జయాంభోరాశి భూభర్త దా
వెట్టిం గొట్టము చేయుచుండుదురు నిర్వీర్యాత్ములై శాత్రవుల్. 69

గీ. స్ఫటికశిలయందుఁ గలయంగఁ బ్రతిఫలించు
దాసనపుఁబూవు కెంజాయతళుకువోలెఁ
దండ్రి గుణసారవిస్ఫూర్తి తనయునందు
నాఁడునాఁటికిఁ బర్వికొనంగవచ్చు. 70

చ. భసితముఁ బాముపేరములుఁ బచ్చికరీశ్వరవృత్తి వేఁడి బ
ల్విసముఁ గరోటిపాత్రికయు వృద్ధతరంబగు నుక్షరాజమున్
నొసలివిలోచనంబు విడనూకి శుభోజ్జ్వల లక్షణంబులన్
బస నటియించు శంకరునిభాతి మనోహరసూతి పొల్పగున్. 71

సీ. పరమపావనమనః పంకేరుహమునకు
హరగాథ పరిమళ వ్యాప్తిగాఁగఁ
గమనీయ సత్కీర్తికల్పవల్లికి సర్ప
విభుఁడు పెన్గొఁకటి పేరుగాఁగ

మానిత నిజభుజామందారశాఖకు
దానోదకము పూవుఁదేనె గాఁగఁ
బ్రణుతనానానూత్నగుణరత్నముల కీశ
భక్తవర్ణము లున్కిపట్లు గాఁగ

గీ. మండలాగ్రానలమునకు మత్తవైరి
గేహినీబాష్పధారలాజ్యాహుతులుగ
వసుమతీశ్వరకోటీరవజ్రకలిక
రాజనందనుఁడొప్పు హేరాళముగను. 72

శా. ఆ రాజన్యకులావతంసము భుజాయత్తాసికాలాహిచేఁ
గ్రూరారాతులప్రాణవాయు భరముల్ గ్రోలించుచో నెక్కు త
న్నారీలోచనపద్మపత్రములలోనం బల్విషం బిట్టి చి
త్రారంభం బతడందెకాక మఱి యెందైనం (గనం) బోలునే? 73

గీ. జలజవదనలు మీనలోచనలు చక్ర
వాకవక్షోరుహలునైన వసుమతీశ!
కన్యకాసింధువులు ప్రేమ గడలుకొనఁగఁ
జెట్టవట్టిరి లక్షణశ్రేష్ఠునతని. 74

చ. వినయమునన్ వివేకమున విక్రమసంపద సాధులక్షణం
బునఁ గొదయింతలేక ఫణిభూషణు సత్కృప గల్గి విశ్వభూ
జన నుతిపాత్రు నింపలర సాగరకాంచికి నాథుఁ జేసెఁ ద
జ్జనకుఁడు శైలదంతికిటిసర్పవిభుల్ ప్రమదంబు నొందఁగాన్. 75

క. ప్రాయమునఁ గొంచెమయినన్
న్యాయము భుజశక్తి నరవరార్కుఁడు మిగులన్
గాయు దవానలకీలా
ప్రాయప్రబలప్రతాపబహుళాతపముల్. 76

గీ. ముదియువటభూజమందున మూలబలము
పదిలముగ నూడ లొయ్యనం గదియురీతి
జరఠనృపుఁ బాసి తత్పుత్రుఁ దరుణుఁ బొదవె
మూకప్రాపయి యందంద ముట్టి కొలువ. 77

క. తల్లిగల ప్రజలకైవడి
బల్లిదుఁడగు నతని బాహుబలమున ధరలో
నెల్లజనులు మోదించిరి
చల్లనయై రామరాజ్య సౌఖ్యముఁ గనుచున్. 78

క. నరవరుఁ డేల "శతాయుః
పురుష" యనెడు వేదవాక్యమునఁబ్రజ బ్రదుకున్
ధరఁగొంద్రవేయఁ బండున్
దొరఁగున్ వర్షంబు సావితో నెయ్యేడలన్. 79

క. హృత్పృథమేచక యయ్యును
దత్పార్థివుఖడ్గయష్టి ధవళయశశ్శ్రీ
నుత్పాదించున్ బ్రధిత రి
పూత్పలగంధిస్మితంబు నొగిలె ననుక్రియన్. 80

క. హరుఁడు జగంబుల నుండఁగ
హరునందు జగంబు లుండ నాత్మ నెఱిఁగి భా
సురవిజ్ఞానాంబుధి భూ
పురందరుఁడొ యనఁగ ముంజభోజుఁడు వెలయున్. 81

క. నుతసుగుణశాలియగు తన
సుతునందు ధరిత్రి నిలిపి సొబగొందుట హృ
ద్గతిఁ గనుఁగొని ప్రమథేశ్వరుఁ
డతివయుఁ దాఁ గాశికకును నరిగెడు నెడలన్. 82

క. భవసంభవసౌఖ్యంబుల
చవులొల్లక కుబుస మూడ్చుసర్పము పోలెన్
దవులూడిచి ప్రమథేశుఁడు
సవినయసుతుఁబల్కు నిట్టి చందముతోడన్. 83

చ. చదివితి నాల్గువేదములు శాస్త్రము లాఱుఁదదన్యవిద్యలున్
సదభిమతోక్తదక్షిణల జన్నములన్నియు నాచరించితిన్
దుది నిను గూర్మి బంధుజన తోయజసూర్యునిఁ గంటిఁ బుత్త్రుఁగాఁ
గొదువ యొకింతలేక కనుఁగొంటి నిహంబునఁ గల్గుసౌఖ్యముల్. 84

గీ. చాలఁదనిసితి నిందుల సౌఖ్యలబ్ధి
గరిమతోఁ గాలుకేలాడుకాలముననె
విశ్వపతి నీశుఁ గాశికావిభు భజించి
యుల్లమున నున్న యుడు కాఱి యుండవలయు. 85

గీ. శైశవంబునఁ జదువును జవ్వనమున
భోగసక్తియు వార్ధకమున మునీంద్ర
వృత్తి నిలుచుటయును మీఁద విపులయోగ
కలనమై ద్రోచుటయు మనకులమునడక. 86

ఉ. కావున యేను గాశిఁగఱకంఠు భజించి సమస్తపాప వి
ద్రావణజాహ్నవీసలిలధారలఁ దోఁగెదఁ బుట్టువుం దిగం
ద్రావుటకై మదుద్యమము దప్పదు నిక్కము మామకాజ్ఞ నీ
భూవలయంబు తొంటినృపపుంగవులట్టులఁ బ్రోవు నందనా! 87

క. దొరకు నిరంతరపుణ్యము
పరోపకారమునఁ గరము పాపము వచ్చున్
బరపీడనంబుచే నని
వరువడి నయశాస్త్రవిదులు పలికిరి వత్సా! 88

క. కావున పరోపకారమె
వేవిధములఁ జేయుబుద్ధి విడువకు పాపై
కావాసము పరపీడన
మౌ వీడుము తత్ప్రసక్తి యార్యస్తుత్యా!. 89

మ. నయకావ్యున్ మతిగీష్పతిన్ బ్రబలసేనాపోషసేనాని న
వ్యయగాంభీర్యపయోనిధాను శుచితావ్యాసక్తిగాంగేయు స
త్యయమప్రోద్భవు ధైర్యహేమగిరి సంధాజామదగ్న్యుం దయో
దయరామున్ సచివాగ్రణిన్ బెనుపు తత్తత్కార్యసంసిద్ధికిన్. 90

గీ. గోపకుండావు నల్లనఁ గుస్తరించి
యొయ్య నొయ్యన దుగ్ధంబు లొడుచుకరణిఁ
బ్రజలచిత్తంబు గందని పగిది నడచి
ధర్మవర్తనమునఁ గాంచు ధనములనఘ! 91

గీ. ఎంత యపరాధ మంతయు నెగ్గుసేయు
విధివిధం బెట్టులట్లనె వేల్పు లగ్ని
ఫలము చేకొను నందాఁకఁ బట్టినట్టి
పని విసర్జింపఁ గార్యసంభావ్యబుద్ధి. 92

వ. అని ప్రమథేశ్వరుండనేక ప్రకారంబులఁ దనకుమారునికి నీతివిద్యాప్రకారంబెఱింగించి తన యుద్యోగంబునకుఁ బరితపించు నతని నుచితవచనంబుల నూఱడంబలికి ధర్మపత్నితో నవిముక్తంబునకు నవిముక్త ప్రయత్నంబునం జనియె నంత. 93

ఉ. తండ్రి విరక్తుడై మునిమతంబునఁ గాశికిఁ జన్నపిమ్మటన్
దండ్రియు,ఁ దల్లియుం, గురుఁడు, దాతయు, దైవమునై మహీప్రజన్
దీండ్రవహింపఁ బ్రోచు నరదేవశిఖామణి వైరిమండలం
బాండ్రను బిడ్డలన్ విడిచి యద్రిమహాగృహముల్ భజింపఁగాన్. 94

ఉ. ఆదిమ శైవలక్షణసమాచరణాత్ముఁడు ముంజభోజ భూ
మీదయితుండు వారిధులు మేరగ మధ్యమలోక మేలుచున్
సాదులఁ బేదలన్ విభవసాంద్రులఁ జేయుచు నుండి యొక్కనాఁ
డా దివిషన్నదీమకుటు నాత్మఁ దలంచుచుఁ బల్కు నీ క్రియన్. 95

క. ఈ కాంతలు నీ తనయులు
నీ కాంచనరాసులెల్ల నెన్నఁడు ధ్రువముల్
గాకుండుటెఱిఁగి బుధులకుఁ
గాకోదరరాజహారుఁగని మనవలదే? 96

క. చదివియు వివేకమెఱుఁగక
మదమున హరకథలు చదువమఱచిన మూఢున్
గుదియింపవె యమకింకర
పదభిదురకఠోరఘోరపాతములు తుదిన్. 97

క. శ్రీకంధర పదజలజా
లోకనవిముఖాత్ములైన లోకులమొగ మా
లోకించిన ప్రాజ్ఞుల కా
లోకింపఁగవలదె లోకలోచనమూర్తిన్. 98

క. అని తోఁపుచున్న యది నా
మనమున నట్లయ్యు మమత మానదు సుత దా
ర నికాయంబులమీఁదట
మునుకొని మున్నెట్టికర్మములు సేసితినో. 99

క. ఈ విషయానుభవంబులు
పోవిడుమని తెలిపి చెప్పి పురహరుఁగొలువన్
ద్రోవ కనుపించుపుణ్యుని
దేవుంగాఁ జూతునొక్కొ ధీమార్గమునన్. 100

క. సద్గురునాథకటాక్ష స
ముద్గతకారుణ్య లాభమునఁ గాక తగన్
హృద్గోచర మెట్లగు దివి
షద్గంగాధరుపదాంబుజద్వయి నాకున్. 101

క. అహికంకణుపాదాంభో
రుహములు గనువాఁడ సద్గురుని కృపకతనన్
వహియింపఁగ నోపని దు
స్సహ సంసృతి యిదియు నొక్క సౌఖ్యముకొఱకే! 102

గీ. అరసి యెంతటి వారికి నందరాని
నీలలోహితపదమహానిధిఁ గనంగఁ
దత్త్వవిదుఁడైన దేశికోత్తంసు సదయ
మగు కటాక్షాంచలంబు దివ్యాంజనంబు. 103

గీ. చేవ సంసారభవసుఖక్షితిజమునకు
నావ కలుషాంబునిధి తారణంబునకును
ద్రోవ దుర్లభతరముక్తిదుర్గమునకు
శ్రీమదారాధ్య పాదరాజీవసేవ. 104

ఉ. కాయము శారదాంబుదనికాయమువోలెఁ దలంప నధ్రువం
బాయువు భిన్నకుంభగతమైన జలంబుగతిన్ వసించు నీ
ప్రాయము సత్త నాఁదగదు పంచమ(?) వాసరభోగ్య మింక నా
కాయజవైరిఁ జేరుటయె కర్జము నాకు గురూక్తి పద్ధతిన్. 105

క. ముక్కంటిమూర్తి యిదియని
నిక్కంబుగఁ దెలిపి చూపనేర్చుగురుఁడు నా
కెక్కడఁగలిగెడి దైవమ!
అక్కట నా ప్రార్థనంబు నాలింపఁగదే! 106

గీ. అను విచారంబుతోడ నన్యములు నెవ్వి
యును సమీక్షింప నొల్లక మనసులోనఁ
దగిన దేశికునరయు నద్ధరణినాథుఁ
డొక్కరే యిట్లు కలగాంచె నక్కజముగ. 107

గీ. అక్షమాలావిభూషితుం డరుణజటుఁడు
సాంద్రభసితాంగరాగుండు శైవుఁడొకఁడు
తెరువుఁ జూపంగ నరిగి భూవరుఁడు నడిచె
ఖండపరశుని నగరంబు వెండికొండ. 108

వ. ఇట్లఖిలజగన్మండనంబగు నక్కొండలతేని నధిరోహణంబు చేసి తదీయంబులగు బహువిశేషంబులకుఁ బ్రతోషంబుఁ బోషింపుచుఁ ద్రోచి చని యథోచితప్రకారంబున నందికేశ్వరానుగ్రహంబు వడసి జ్యోతిర్మయంబగు చేతోజదమను దివ్యభవనంబున సొచ్చి సప్తకక్ష్యాంతరంబులు గడచి యగ్రభాగంబున. 109

క. ఖరకరహిమకర వైశ్వా
నరదీప్తుల ధిక్కరించి నానాదిశలన్
బొరి బొరిఁ బొదివెడి యొక భీ
కరతేజము గాంచి ధరణికాంతుం డంతన్. 110

గీ. అధికతరసంభ్రమంబున నంగకములఁ
బులకజాలంబు చెమటయు నెలకొనంగఁ
బొగడ దగ్గఱ లోఁగి యబ్భూమివరుఁడు
చిత్రరూపంబువోలె నిశ్చేష్టుఁడయ్యెఁ. 111

గీ. ఇట్లు నివ్వెఱగందియు నెట్టకేల
కు నరనాథుఁ డచలభక్తిధనుఁడు గాఁగ
నమ్మహోదారతేజంబు నక్షిమార్గ
మునకుఁ గోచరముగఁ జేసి యనుపదంబ. 112

సీ. చందనోజ్జ్వలశివాస్తనమండలముఁ బోలు
వెలిగుబ్బమూపురం బలమువాని
వెండిగుబ్బలిచక్కి నుండియు నఖిలంబుఁ
దానయై యున్న చందంబువానిఁ
బెనుబాము రెడ్డిగంబున మించి వలయాచ
లావృతక్షితివోలె నమరువాని
భసితచర్చాసముల్లసితుఁడై చంద్రికా
న్విత హిమాచలమూర్తి హెచ్చువాని

గీ. జడలఁదుఱిమిన రే ఱేనియొడల వడియు
నమృతసేకంబుచేతఁ బ్రాణములు వడయు
విధుశిరోమాలికలు చేయు వేదపాఠ
మునకు మోదించువేల్పుఁ గన్గొనియె నృపుఁడు. 113

ఉ. ఆ మునిమానసాంబుజ విహారమరాళు నగేంద్రకన్యకా
స్వామిఁద్రయీమయాత్ముఁ బురుషత్రయమూర్తి జగన్నివాసు నా
శాముఖసంచరద్బహుళసాంద్రశరీరమహస్సమూహు ఫా
లామృతభానుమౌళిఁ గొనియాడె మహీరమణుండు మ్రొక్కుచున్. 114

క. తనుఁ బ్రస్తుతించు భూవిభుఁ
గని కరుణారసము దొలుక గౌరీవిభుఁ డ
ల్లనఁ జేరఁ బిలిచి యిట్లని
యె నిబిడదశనాంశువులు ముఖేందునిఁ బొదువన్. 115

క. ఇటు రమ్మర్భక! నీ మది
ఘటియిల్లిన చింత విడువు కలిగెడు నీకున్
గుటిలభవబంధపాశ
త్రుటనసమర్థుండు సద్గురుఁడు వెఱవకుమీ! 116

క. నాచేతఁ బనుపువడి శై
వాచార్యవతంసుఁ డుద్భటాహ్వయుఁ డిపు డీ
భూచక్రంబున నున్నాఁ
డా చతురాత్మకుఁడు నీకు నగు గురుఁడధిపా. 117

క. అను వృత్తాంతంబుం గలి
గిన కలఁగని మేలుకాంచి క్షితిపతి చిత్తం
బున నానందాద్భుతములు
కనుపట్టఁగ నుండె నంతఁగడచనె నిశియున్. 118

శా. ప్రాతర్వేళ సమర్హకృత్యములు నిర్వర్తించి ధాత్రీవిభుం
డా తారాధిపమౌళి రాత్రి కలయం దాయాయిచందంబులం
బ్రీతిం బల్కినపల్కు లార్యులకుఁ జేపన్ జెప్పినన్ వారలున్
జేతోవీథుల విస్మయిల్లి నృపునాశీర్వాదముల్ మున్నుఁగాన్. 119

చ. పలుకుదురిట్లు వింటివె నృపాలశిఖామణి! నిశ్చలంబుగాఁ
దెలిసినవాఁడ వీశు భవదీయమనోరథముల్ ఫలించుటల్
తలఁప విచిత్రమే గిరిసుతాహృదయేశుఁడు భక్తులైన వా
రల కరచేతిలోని సురరత్నము గొంగుపసిండి యారయన్. 120

క. కలలోనఁ గంటిఁ జంద్రశ
కల భూషణుననుట యొక్క కడిఁదియె నీకుం
గల శంభుభక్తి యేరికిఁ
గల దిప్పటికాలమున జగన్నుతచరితా! 121

వ. ఈవు కృతపుణ్యుండ వీవు తలంచినసంకల్పంబు నిర్వికల్పంబుగా ఫలియించు సంశయంబు వలవదని ధరాబృందారకులు భూపురందరుచేత సంభాలితులై యథేచ్ఛంబుగా జని రంత ముంజభోజుండు దాఁగన్న సుస్వప్నంబునకు నచ్చెరువందుచు నిది

నిక్కంబగునొకో యనుచు శంకరుండు నా పాలం గృపాలుం డగునొ
కో యనుచు ననేక ప్రకారంబుల మనోరథపరంపరాపరతంత్రుండై
యుండె నక్కాలంబున నొక్కనాఁడు ముక్కంటియానతిఁ దలమోచి. 122

సీ. పుట్టె నే గురుభర్త భువనాద్భుతము గాఁగ
నాగేంద్రహారుమానసమువలన
నుండె నే యాచార్యమండలేశ్వరుఁడు భూ
మండనంబగు ముదిగొండయందుఁ
గట్టె నే దేశికాగ్రణిచేతఁగంకణం
బలఖేచరుల దైన్యమపనయింపఁ
గాంచె నే యారాధ్యపంచాననుం డన్య
మతవిభేదక్రియాచతురబుద్ధి

గీ. గరిమ నెలకొల్పె నే యయ్యగారి ఱేఁడు
తరలకుండంగ ధర శైవధర్మవృత్తి
యట్టి శ్రీయుద్భటస్వామి యరుగుదెంచె
రాజకుంజరుఁడగు ముంజభోజుఁ గుఱిఁచి. 123

మ. భసితోద్ధూళితదేహకాంతులు శరత్ప్రాలేయభానుప్రభం
బసచేయన్ బహుశైవలక్షణములన్ భాసిల్లుట న్మూర్తి శాం
తిసముల్లాసము నాఁ దలిర్చి యట ధాత్రీనాథునాస్థానరం
గ సమీపంబున నిల్చె నుద్భటుఁడు శ్రీకంఠాపరాకారుఁడై. 124

క. చట్టలుఁ దా నురక భువిం
బుట్టినక్రియఁ దేజిరిల్లు పుణ్యుని గురురా
ట్పట్టాభిషిక్తుఁ గన్నుల
పుట్టువునకు ఫలము గాఁగ భూపతి గాంచెన్. 125

గీ. పాయకుండినవాఁడొ ప్రాగ్భవమునందు
నల పురారాతి తెలిపినందెలిసినాఁడొ
అట్లు వచ్చిన గురుమూర్తి నతఁడ యుద్భ
టాహ్వయుఁడు గాఁగఁ దలఁచె నయ్యవనివిభుఁడు. 126

మ. మనమానందరసామృతైకకలనన్ మత్తిల్లఁ గంఠీరవా
సనముం బూర్వనగంబుడిగ్గరవియోజండిగ్గి పాపౌఘ మ
ర్దనమున్ దద్గురుసార్వభౌమునిపదద్వంద్వంబుఁ గోటీర ర
త్ననికాయోల్లలదంశుమంజరుల చేతన్ గప్పె రాజిమ్ములన్. 127

గీ. ప్రణతుఁడై యిట్లు మాంపాహి పాహి పాహి
యనుచు బులకాంచితాంగుఁడై పలుకునృపతి
లేవ నియమించి యా గురులింగమూర్తి
పెట్టె శివరక్ష యంచు సంప్రీతి భూతి. 128

క. అహితాంతకుఁడగు ధరణీ
మహిళారమణుండు శంభుమానసపుత్రున్
విహితసపర్యారచనా
ప్రహృష్టుఁ గావించె వినయభాసురుఁడగుచున్. 129

సీ. శరదిందుచంద్రికాచారుప్రభాలబ్ధి
యఖిలదిక్కులు నిండి యమరు వాని
నిత్యప్రసాదమానిత దేహసంపత్తి
మించి చూపరుల బొంకించు వాని
అతిశాంతనిజకటాక్షాంచలసామగ్రి
తలఁపులోపలిశుద్ధిఁ దెలుపు వాని
అమృతధారార్ద్రవాక్యశ్రేణిఁ బశువుల
నైనఁ దజ్ఞులఁ జేయఁ బూను వాని

గీ. పాపపుంజంబు విరియింప నోపు వానిఁ
బుణ్యముల పుట్టినిల్లనఁ బొల్చు వాని
సకలశైవాగమార్థలక్షణధురీణు
నలఘువిజ్ఞాను నుద్భటుఁ బలికె నృపుఁడు. 130

క. వింటి నటమున్న యా ము
క్కంటికృప న్నిన్ను నేఁడు కౌతుక మొదవన్
గంటి భవాంబుధి గుల్ఫము
బంటి సుమీ నాకు నింకఁ బరతత్త్వనిధీ! 131

శా. ఆదిబ్రహ్మకపాలభూషణుఁ ద్రిమూర్త్యాత్మున్ శివున్ వహ్నిచం
ద్రాదిత్యానిలభూమరుత్పథిపయోయజ్వస్వరూపున్ జిదా
మోదున్ శంభు భజించి యోగిజనతాముఖ్యుండవై యున్న నీ
పాదాబ్జంబులు గంటిఁ బాశములచేఁ బట్టూడి శైవాగ్రణీ! 132

క. అజతుల్యహరమహత్త్వము
నిజముగఁ దెలియంగనోపునేర్పును గనమిన్
గుజగుజయగు నా చిత్తం
బు జనస్తుత! బుద్ధి చెప్పి ప్రోవవె నన్నున్. 133

క. అఖిలాత్మవేది వింద్రియ
సుఖదూరుఁడ వాదిశైవచూడామణి వు
న్ముఖమంత్రఫలుఁడ వాగమ
సఖబుద్ధివి దేవ! నీవు సామాన్యుఁడవే?. 134

ఉ. ఏమి తపంబుచేసి పరమేశ్వరు నే క్రియఁగొల్చినాఁడనో
యే మునుపంటిపట్టువున నిట్టిగురూత్తము నిన్నుఁగంటి మ
త్కామిత మబ్బెఁ బాపములు గ్రాఁచితి ముక్తికురంగలోచనా
కోమలదృగ్విలాసములు గొల్లలు వట్టుదు నింకమీఁదటన్. 135

క. శివలింగము ధరియింపని
యవివేకికి నిహముఁ బరము నంద దనుచు వే
దవిదులు చెప్పఁగ విని విని
తవులుదుఁ జింతాభరంబు తత్త్వార్థనిధీ! 136

వ. కావున లింగధారణప్రకారంబును గురుశిష్యవర్తనంబును శివార్చనావిధానంబును సవిశేషంబుగాఁ జెప్పి నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయవే యనుచుఁ బునఃపునః ప్రణామంబులు గావించు నృపసార్వభౌమునకు గురుసార్వభౌముం డిట్లనియె. 137

క. క్షితివర! నీ యత్నము మె
చ్చితి మల్ల తలంపు వలయు శ్రీకంధరుపైఁ
గృతపుణ్యుఁడ వీవు మహా
యతిగణ్యుఁడ వీశుభక్తి మరగినకతనన్. 138

క. ఈ యంగన లీ యాత్మజు
లీ యర్థము లీ దళంబులిన్నియును దృణ
ప్రాయములు సేసి మదిలో
నా యిందూత్తంసు నిలిపి తద్భుతమధిపా! 139

ఉ. భూరిసువర్ణపుష్పములఁ బూజ యొనర్చినవాఁడ వీవు కా
మారి మురారిబాణుఁ ద్రిపురారి మఖారి గజారిఁ బాపసం
హారి ననేకజన్మముల నట్టి విధంబొనగూడకుండినన్
వారిజసూతికైనఁగనవచ్చునె శంకరుభక్తి భూవరా!. 140

సీ. హరునకర్పింపని యన్నంబుఁ గుడుచుట
కుత్సితోచ్ఛిష్టంబుఁ గుడిచినట్లు
భవుని కర్పింపని పానీయమానుట
మానక యాసవంబానినట్లు

శివునకర్పింపని పువుదావి గ్రోలుట
కుణపధూపం బోలిఁ గ్రోలినట్లు
శంభుభక్తుఁడు గాని జడబుద్ధినంటుట
గెంటక చండాలునంటినట్లు

గీ. పశుపతికిఁ గాని పుణ్యంబు పట్టుటయును
బాపములు సేయు యత్నంబు పట్టినట్టు
లనుచుఁ బ్రాజ్ఞులు విజ్ఞాన మతిశయిల్ల
నన్నితెఱఁగులఁ బూజింతు రష్టమూర్తి. 141

క. ఉత్తమకులజుండై గుణ
వత్తముఁడై వేదశాస్త్రవరశబ్దార్థా
యత్తమతి నిజముగల లో
కోత్తముఁగురుఁజేరవలయు నుర్వీనాథా! 142

క. శ్రద్ధాభక్తిసమృద్ధిఁ బ్ర
సిద్ధుండై చెప్పినట్ల చేయుచు నెందున్
గ్రుద్ధుండుగాక శాంతియ
సిద్ధాంతముసేయువాఁడు శిష్యతకుఁ దగున్. 143

క. శివదీక్ష లేక మోక్షముఁ
దవులఁడు జనుఁడెంతవాఁడుఁ దనయంతనె య
ట్లవుగాన భక్తిగలిగిన
భవదూరుఁడు లింగదీక్ష భజియింపఁదగున్. 144

సీ. ధరణీశ! విను లింగధారణంబునకును
వివరింతుఁగాలంబు విశదఫణితిఁ
గడు యోగ్యములు శరత్కాలవైశాఖముల్
జ్యేష్ఠఫాల్గుణమార్గశీర్షసంజ్ఞి

తంబులు నెలలు మధ్యమములు మాఖంబు
నాషాఢమాసంబు నగుఁ గనిష్ఠ
ములు చైత్రమును బుష్యమును భాద్రపదమును
శ్రావణంబును నవరంబులయ్యె

గీ. నుత్తమంబగు సూర్యచంద్రోపరాగ
కాలముల నిందిరంబగుకాలమైన
ధవళపక్షంబు బహుళపక్షవశమైనఁ
బంచమియు గ్రాహ్యములు సుమ్ము భవునిఁ బూన. 145

గీ. చవితి నవమిని షష్ఠి నష్టమిని బున్న
మను చతుర్దశి దీక్షకు ననువు గాదు
కడమ తిథులుత్తమములు శంకరు భజింప
నింక నక్షత్రయోగ్యత నేర్పరింతు. 146

సీ. మంచిది రోహిణి మఖ లెస్స యది యుత్త
మము పునర్వసువు పుష్యమగు హితంబు
మృగశీర్షమును గ్రాహ్యమగు హస్తప్రస్తుత
ప్రథితంబును మ్మనూరాధ యుత్త
రోత్తరాఫల్గునులుత్తరాషాఢయు
శాస్త్రోక్తములు సాధుసమ్మతములు
రేవతి ముఖ్యంబు భావింప మూలయు
నర్హంబు హరదీక్ష కవనినాథ!

గీ. రాసులందునఁ జరమైనరాశి విడిచి
మానితంబగు నచలితంబైనయదియ
గురుబుధోదయకాలంబులురగహార
ధారణమునకుఁ దగఁ బాపదూరగతుల. 147

చ. ధరణిప! ఇట్లు దోషరహితంబగు కాలమునందు నంబికే
శ్వరు ధరియించుపుణ్యుడు రసాస్థలిఁ జేతెఁడుబంటి డొల్చి పెం
పరయఁగఁ బూర్వపాంసువున నాసుషి రాస్యముఁ బూడ్చి యందుపై
నిరవుగ నొక్కవేది రచియింపఁదగున్ నలుమూలలేర్పడన్. 148

క. ఆ యరుఁగుమీఁద వాఁకి
ళ్లాయతముగ నాలుగమర నతిరమ్యముగాఁ
జేయందగు శృంగారా
ధేయంబగు మంటపంబు ధీరవిచారా! 149

క. విలసితగోమయజలముల
నలికిన తన్మంటపమున నైదగువర్ణం
బుల బియ్యముచే స్థండిల
మలవఱపఁగవలయు నుజ్జ్వలాలంక్రియతోన్. 150

గీ. మహితపుష్పోపచారసామగ్రిచేత
నిగ్గుదేరెడి ముత్యాలమ్రుగ్గుచేత
ధూపదీపాక్షతాదిబహూపచార
రచనచే నొప్పునందు సంరంభమెసఁగ. 151

ఆ. కనకకృతములొండెఁ గాక వెండినయొండెఁ
గాక రాగివొండెఁగాక మృణ్మ
యంబులొండెఁ గల్గినవి పంచకలశంబు
లమరమూర్తి నిలుపనగు నరేంద్ర! 152

చ. అలఘునవాంశుకాకృతములై తగు తత్కలశంబు లన్నిటిం
గొలఁకునఁ జెర్వునంగలయకుత్సిత తోయములందు వేళకుం
గల యవి మంత్రపూర్వకముగాఁ గొని నిండఁగఁ బోసి వాని లో
పల మణులెవ్వియైననిడి పై నవతంతుగవాక్షముద్రికల్. 153

క. సవరించి చూతపల్లవ
నవదూర్వాంకుర కనత్కనకనాగదళా
ది విశేషభద్ర వస్తువు
లవిరళముగ నిలుపవలయు నందులలోనన్. 154

వ. ఇట్లు తీర్థాంబుపూరితంబుగాఁదత్సమంచితకలశపంచకంబున "ఓ మాపస్సర్వ" యనువేదమంత్రం బావహించి సకలమంత్ర సారంబును మునిజన మనఃకమలకర్ణికా పుష్పంధయంబునగు పంచాక్షరం బున్ముఖంబుగావించి యీశానతత్పురుషాఘోర వామదేవసద్యోజాతంబులనంబరఁగు వామదేవువదనంబులకు నలంకరణంబులై యైదును నాలుగు నెనిమిదియుఁ బదుమూఁడు నెనిమిదియు ననఁగలుగుసంఖ్యం బ్రఖ్యాతంబులై విశిష్టంబులగు నయ్యష్టాత్రింశత్కళాసంస్మరణంబు సేయుచుఁబూర్వోక్తంబగు తండులస్థండిలంబున నుత్తరాభిముఖుండై గురూత్తముండు కృతహోముండును, స్వస్తికప్రశస్తుండును, విభూతిపట్ట భాసురుండును నగుశిష్యునకు నంగన్యాసకరన్యాసంబు లాచరించి త్రివారంబు తత్కలశవారి నతని యుత్తమాంగంబు ప్రోక్షించి యక్షణంబ. 155

సీ. ఆ పంచకలశంబులందు నొక్కటి శివ
కుంభంబుగాఁబూని కోరి తీర్థ
సలిలధారలు చల్లి తొలఁచి గంధాక్షతం
బులచేతఁ బూజించి నలుచెఱఁగుల
నాల్గుకుండలు నించి నడిమికుంభంబున
క్షీరంబు పోసి ప్రాచీస్థితంబు
దక్షిణస్థితము నుత్తరసంస్థితంబును
బశ్చిమస్థితమునై పరగువాని

గీ. తోను బెరుఁగును, నెయ్యిని, దేనియయును,
బంచదారయుఁ గ్రమమునఁబాదుకొల్పి
హెచ్చి యష్టాంగధూపంబు లిచ్చి శంఖ
కాహళాదికముల మ్రోఁత గడలుకొనఁగ. 156

వ. స్వస్తిక విస్తృతంబగు కూర్మాసనంబు నిర్మించి ప్రాణప్రతిష్ఠా గరిష్ఠంబులగు మంత్రంబులు తంత్రపూర్వకముగా నుపన్యసించుచు శంఖముద్రా ముద్రితకరాంబుజుండై తచ్ఛిష్యునుద్దేశించి “ఆవయో స్సిద్ధిర” స్తునుచుఁ దన్మస్తంబు హస్తంబునం గుస్తరింపుచు “నయమ్మే హస్తో భగవా” ననువేదమంత్రంబుతోడ నీ రంధ్రతేజోవిరాజి తంబును అశేషపాశత్రుటనాకర్తృణి మూర్తియును, విజ్ఞాన ప్రజ్ఞాప్రదర్శన దీపాంకురంబును, గంధపుష్పాద్యుపచార పూజితంబును హృద్యనైవేద్యప్రహృష్టంబునగు జ్యోతిర్లింగంబును “న కదాచిద్వియోజయే” త్తనుచుఁబుష్పాంజలిపూర్వకంబుగా వినయైకధురీణుండగు నతనికి నగ్గురుండు ప్రాణలింగంబు చేయువలయు నిది లింగధారణప్రకారంబు. 157

క. అన విని హర్షాశ్రులు కనుఁ
గొనలం దళుకొత్త రాజు గురురాజునకున్
బునరభివాదనములు ధృతి
నొనరిచి యిట్లనియె వినయయుతమానసుఁడై. 158

చ. తెలిసితి లింగధారణవిధిన్ గురువల్లభ! గుర్వనుజ్ఞకున్
దొలఁగక శిష్యుఁడెల్లపుడు ధూర్జటిలింగము నెట్టితావులన్
నెలకొనఁ జేయఁగావలయు నీ మది నన్గరుణించి యాదరం
బొలయఁగఁ జెప్పవే యనుడు నుద్భటుఁడున్ నృపుఁ బల్కు నీ క్రియన్. 159

గీ. పొక్కిలందునైన భుజమధ్యముననైనఁ
గేలుదమ్మినైన మౌళినైనఁ
గంఠసీమనైనఁ గళుకంఠు ధరియింపఁ
దగు నృపాల! నాభిదిగువఁ దక్క. 160

క. నావుడుఁ దద్గురుమణితో
భూవిభుఁడిట్లనియె భోగిభూషణ! యమృత
ప్లావితయగు నీ వచన
శ్రీ వీనులఁబొరసెఁ గంటిఁ జిరసౌఖ్యంబుల్. 161

గీ. భక్తులగువారియెడఁ గల్పపాదపంబు
పొడవుగనియున్న ని న్నొత్తియడుగ వెఱవ
భసితరుద్రాక్షధారణప్రాప్తమైన
పుణ్య మెయ్యది వివరించి ప్రోవు మనుడు. 162

క. సర్వావస్థలయందును
సర్వేశుని లింగమూర్తి సౌభాగ్యకళా
నిర్వాహకు ధరియించిన
సర్వజ్ఞుల కిందు నందు సౌఖ్యము దొరకున్. 163

సీ. హరకంఠముఖులు సంయములును మనువులు
నెలకొల్పి రీశాను గళమునందు
బ్రహ్మవిష్ణుసురేశపావకాదులు దాల్చి
రుత్తమాంగంబుల నూర్ధ్వరేతు
నక్షపాదశిలాదహరదత్త ముఖ్యులు
వహియించిరి నుదుళ్ల వామదేవు
శక్తులు నందికేశప్రభృత్యాత్మవే
దులు పూనిరురముల నలికనయను

ఆ. కొమరుసామి భృంగి కుంజరాస్యుఁడు మొద
లైన భక్తవరులు హరు ధరించి
రధికభక్తియుక్తి నాత్మీయకరపద్మ
పుటములందు భూమి భువననాథ! 164

ఉ. అన్నుపుతోడ నిట్లనియె నాగమతత్త్వవిదుండు దేశికుం
డెన్నఁడు నేర్చినాఁడవు మహీవర! శైవరహస్యముల్ గనన్
మొన్నఁటివాఁడ వింతియ విమూఢులకీసమయంబు దుర్లభం
బెన్న మహావివేకనిధి వీవు కృతార్థుఁడ వెన్నిరీతులన్. 165

గీ. కపిలయును గృష్ణవర్ణయుఁ గంబునిభయు
ధూమ్రయును జూతపల్లవతామ్రరుచియు
నైనగోవులు గడివెట్ట నంది తెచ్చి
భూతి చేయంగవలయుఁ బ్రభూతవహ్ని. 166

సీ. సంతతైశ్వర్యముల్ సమకూర్చుటకుఁ దానె
హేతువై యునికి విభూతి యనఁగఁ
గవిసి పాతకములఁ గదిసి మెసఁగఁ జాలి
ప్రఖ్యాతి గలుగుట భస్మమనఁగ
శరదిందుచంద్రికాసారకాంతులు మీఱి
భాసనంబొందుట భసిత మనఁగ
శాకినీడాకినీసర్పాదిభయము చే
రఁగనీక రక్షింప రక్ష యనఁగ

గీ. నాపదలనెల్ల క్షరణంబు నందఁజేయఁ
జాలుమహిమఁ బ్రకాశించి క్షార మనఁగ
బూది యాహ్వయపంచకంబునఁ దలిర్చు
ఫాలలోచన ఫాల నేపథ్యకలన. 167

వ. వెండియుఁ గపిలకృష్ణధవళరక్తధూమ్రవర్ణంబులఁ దగుపూర్వోక్త ధేనువులు నందయు సుభద్రయు సురభియు సుమనయు సుశీలయు ననఁబరగు వీని గర్భంబుల నావిర్భవించి ప్రఖ్యాతయగుట విభూతి భూతనాథుండు సద్యోజాతంబున వహియింపుట విభూతి యనియును, వామదేవంబున ధరియింపుట భసితంబనియును, నఘోరంబున భరియింపుట భస్మంబనియును, దత్పురుషంబున నవధరింపుట క్షారంబనియును నీశానంబును నెలకొలుపుట రక్షయనియును బ్రేక్షణీయయై వర్తిల్లుచు మోక్షలక్ష్మీదరహసిత సుధానిష్యందంబు నానందంబగు వినుము. 168

సీ. కైకొనఁదగు సర్వకాలంబుల విభూతి
నైమిత్తికములఁ బూనంగవలయు
భసితంబు రక్ష దాల్పఁగ యోగ్య మాయాయి
యర్హకృత్యంబులయందు భస్మ
మనువగుఁ బాయఁ బ్రాయశ్చిత్తముల మోక్ష
విధుల సంభావ్యయై వెలయు క్షార
మిది భూతినిర్ణయంబిఁక విను రుద్రాక్ష
మహిమ వర్ణింతు నిర్మలగుణాఢ్య!

గీ. అలికనయనుండు మున్ను సురారిపురము
లోరదృష్టికిరాఁ జూచుచుండ నతని
నయనముల రాలు బాష్పసంతతులు ధరణి
వ్రాలి రుద్రాక్షములుగాఁగఁ బ్రబలె నధిప! 169

సీ. శిఖనొక్కటియు మూఁడు శిరమునముప్పది
యాఱు మస్తముచుట్టునందుఁ గంఠ
పీఠి ముప్పదిరెండుఁ బృథులవక్షోవీథి
నేఁబది పదునొండు నేను బాహు

శాఖల షడ్ద్వయసంఖ్యలఁ జేతుల
నొండొండు నాఱాఱు నొండుచెవుల
నవతియుం బదియునునాల్గు రెండులు నుప
వీతసూత్రంబున విధిసముక్త

గీ. మార్గమున రుద్రమణులు ధీమంతులైన
వారలకుఁ దాల్పవలయు భూవలయనాథ!
యెన్ని దాల్చినఁ దత్ఫలం బెన్నఁ దరమె?
(ధాతకైన చక్షుశ్రవోనేతకైన.) 170

చ. తలఁచినఁ గన్న విన్నఁ గరతామరసంబులనంటినం దనూ
ఫలకమునందుఁదాల్చిన నభంగురముక్తికురంగలోచనా
చలదలసప్రసాదితలసద్వలమానకటాక్షవీక్షణం
బులఁ బరితుష్టుఁ జేయుఁ దుదిఁ బూరుషు రుద్రమణుల్ నృపాగ్రణీ! 171

క. అన విని చరితార్థుండై
జననాథుఁడు గురుకులాబ్ధిశశి నుద్భటు న
ర్చనలఁదనియించి దీక్షకు
ననుకూలుండగుచునుండె నక్కాలమునన్. 172

చ. కుసుమితకాశ మంబుధరగోపనధూరనభస్సకాశ ము
ల్లసితమరాళి సస్యఫలలాభవిజృంభితపామరాళి శ్రీ
విస్మృమరసారసంబు హృతవిభ్రమసింధురసారసంబునై
యసదృశలీలఁబొల్చె శరదాగమ మాగమనార్హమార్గమై. 173

గీ. కలువపూఁగోల యలదేఁటికలికినారి
నెనయుపుండ్రేక్షుధనువుతో నెక్కుద్రోచి
దర్పకుండేచి విరహిచిత్తములు గలఁచి
గారవెట్టుచునుండుఁ దత్కాలమునను. 174

గీ. తొల్లి కలఁగిన కొలఁకులనెల్లఁ దేర్చి
తనరు కుంభజునున్నతి ధార్తరాష్ట్ర
వినుతమై యొప్పెఁ గుంభజవిలసనంబు
ధార్తరాష్ట్రులచేఁ బ్రస్తుతంబు గాదె. 175

చ. కలువలకమ్మదావి నొడికంబుగఁ గైకొని పద్మకాననం
బులకడ గుంపుగట్టి కనుమోడ్చి నయంచల తెక్కమొత్తముల్
జలితములయ్యెఁ గావునఁ బ్రచారముఁ జూపి పరిభ్రమించి రా
త్రుల శరదాగమంబున మరుచ్ఛిశువుల్ విధురశ్మిఁ దోఁగుచున్. 176

క. కురిసెన్ గరిమద మంచులు
మొరసెన్ రాజనముదొండముక్కునడియె వే
విరిసెం జలదంబులు దివి
నెరసెన్ యామినులఁ జంద్రనిర్మలరోచుల్. 177

గీ. హెచ్చి పగరలమీఁద దండెత్తు నృపుల
సైన్యహయములఖురరజశ్చయము దమకుఁ
బ్రాణవిభుఁడైన వారాశి నఱుగఁ జేయఁ
గాంచి చిక్కినగతి నదుల్ కార్శ్యమొందె. 178

చ. మెఱుఁగులు దీటుకొల్పుచనుమిట్టలఁ గమ్మజవాదితావులన్
బిఱిఁదికిఁ ద్రోయువాసనల బేడిసమీలహసించుకన్నులన్
వఱలుకృషీవలాత్మజ లవారణఁ బాడుదు రిందువంశజుల్
చెఱకును రాజనంబుఁగలచేలకడన్ శరదాగమంబునన్. 179

గీ. సకలజనులకు లోచనోత్సవము సేయఁ
జాలు తత్కాలమున రాజచంద్రమూర్తి
ముంజభోజుండు శివలింగమును ధరింప
యత్నమొనరించె నుద్భటునసుమతమున. 180

శా. పాటింపందగు నాదువిన్నపము హృత్పద్మంబులం జాహ్నవీ
జూటుం దాల్చెద శుద్ధపంచమి మహీశుల్వేగ మీ ర్వచ్చి నా
చోటన్ సత్కృప సేయఁగావలయు నంచున్ విశ్వవిశ్వంభరన్
జాటంబంచె నతండు గాలరులచే శైవోత్తమశ్రేణికిన్. 181

ఉ. ఆ నృపువిన్నపంబు హృదయంబుల మిక్కిలిఁ బూని ప్రాప్తపం
చాననసన్నిభుల్ శమదమాఢ్యులు దేశికపుంగవుల్ దృఢ
జ్ఞానులు నేలయీనిన ప్రచారములన్ జనుదెంచి రాత్మ తే
జోనిహతంబులై నొరిగి సూర్యమరీచులు విన్నవోవఁగాన్. 182

ఉ. మిక్కిలికన్నుచేత నొకమేటిత్రిశూలము పొఁపసొమ్ములున్
జక్కెరవింటిజోదుమయి సానను రాచినచందనంబు మే
నిక్కువగాఁగ నుండునొకయింతియుఁ గల్గిన వేల్పుదామయై
యక్కమనీయమూర్తులు ప్రియంబున పల్లకి కేగి రయ్యెడన్. 183

క. ఈ యందమ్ముల వచ్చిన
యా యయ్యలపదసరోరుహములు గడిగి భూ
నాయకుఁడు పూజచేసె ము
దాయత్తస్వాంతుఁడగుచు నంచితభక్తిన్. 184

గీ. ఇట్లు భయభక్తులమర విధీరితార్చ
నములఁ దము సంతసిలఁ జేయునలినవైరి
కులశిఖాప్రమథేశునికొడుకు సకల
దేశికులు దీవనలఁ బ్రస్తుతింతు రిట్లు. 185

సీ. సింధుబల్లహురీతి శ్రీపతిపండితు
మరియాద ధూపదమాచిదేవు

నట్లు మహాకాళుననువున నల్లక
ల్కదబ్రహ్మతేవఁ గక్కయవిధమున
శూలదబ్రహ్మయ్య చొప్పున బిబ్బ బా
చనలీల వీరనాచాంకుపోల్కి
కదిరెరెమ్మయగారికైవడిఁ దెలుఁగేశు
మహణయ్యచందాన మాచిరాజు

గీ. కరణి మౌళిగమారయ్యగతిఁ దెలుంగు
జొమ్మనార్యునివడువున సురియచౌడు
పగిది బసవేశ్వరునిమాడ్కి భక్తియుక్తి
శంభుఁ బూజించి బ్రదుకు రాజన్యచంద్ర! 186

గీ. అనుచు దీవించి భూపాలు నాదరించి
మహిమ నిల కేఁగిరగ్గురుమండలేశు
లమ్మహీభర్త తమకిచ్చు నమితవస్తు
సముదయమునకు మదిఁ బ్రహర్షంబు నిండ. 187

క. అంతట సాగరకాంచీ
కాంతుఁడు శ్రీకంఠుఁ బూనఁగల్యాణవిధా
క్రాంతమగుదినము చనుదే
నెంతయు హర్షించి పురి సమిద్ధవిభూతిన్. 188

వ. అలంకరించుటకు ఫణిహారులచేతం జాటంబంచిన. 189

క. కట్టిరి మణితోరణములు
పెట్టిరి ముత్యాలముగ్గు పృథులధ్వజముల్
చుట్టిరి సౌధంబులఁ ద
త్పట్టణమునఁ బౌరులెల్లఁ దమతమయిండ్లన్. 190

క. ఆ వేళ బహుళశృంగా
రావాసములై చెలంగె నద్భుతభూతిం
దేవాలయములు సద్గురు
దేవాలయములును భక్తిదేవాలయముల్. 191

సీ. ఆ పుణ్యదివసంబునందుఁ బ్రభావతీ
సంభవుండవితథారంభుఁడగుచుఁ
గమనీయతీర్థోదకములఁదానంబాడి
వెన్నెలనురుఁగుల విన్నఁబుచ్చు
రమణీయశుభ్రవస్త్రములు మెచ్చుగఁగట్టి
భసితాక్షమాలికోద్భాసి యగుచు
నసమాక్షు ప్రతివచ్చు నతులమూర్తుల శైవ
లాంఛనధరుల నల్లన భజించి

గీ. శంభులింగఁబులకుఁ బ్రపూజలు ఘటించి
తన గురూత్తంసుచేఁబ్రసాదంబు వడసి
యరిగె బహుతూర్యరవము లంబరము వొదువ
భర్గదీక్షకుఁ దగు మంటపంబు గుఱిచి. 192

వ. అట్లు చనిచని యా ఖండలకోదండదండంబునం దొరఁగు ప్రభామండలంబు గండడంచు నగణితతోరణంబులవలనను శాతమన్యవ శిలాశకలకీలితంబులై యకాల తమోజాలంబు విశాలంబుగాఁ గలిగించు నలఘునలభులవలనను, మధ్యందిన మార్తాండ మండలంబుం గోదగించి విజృంభించు శాతకుంభ కుంభంబులవలనను, నాశావకాశంబులు వాసించు కాలాగరు ధూపమాలికలవలనను, వలనుమిగిలి విశుద్ధకామ ధ్వజాంచల గండూషితసుధాంధస్సింధు పయోభరంబును జతుర్ద్వారభాసురం

బును, జతురశ్ర విస్తృతవేదికంబును, సమస్తప్రశస్తతీర్థోదకపరిపూరిత కలశపంచకంబును, గాంతాకరార్పిత కర్పూరనీరాజనాది విరాజితంబును, గమ్రామ్రపల్లవ ప్రముఖ నిఖిలభద్రపదార్థసార్థ ప్రేక్షణీయంబునునగు దీక్షామంటపంబుఁ బ్రవేశించి యథాకాలంబును యథాశాస్త్రంబును నగునట్లు విభూతిపట్ట హోమాది కృత్యంబులు గుర్వనుజ్ఞ నఖర్వభక్తి నొనరించి వినిద్రాస్వాంతుండై ధరణీకాంతుండు మహితమంత్రధారాసారంబుఁ గర్ణపుటీకుటుంబిగా నాకాంక్షించు నవసరంబున. 193

క. సాక్షాదలికాక్షుండగు
నక్షయపుణ్యాత్ముఁడైన యగ్గురునాథుం
డక్షుద్రమంత్రవిద్యా
రక్షితుఁజేయం దలంచి రాజోత్తంసున్. 194

సీ. వామాంకవిన్యస్త వామేతరకరాంబు
జయు నవరక్తోత్పలయుతవామ
హస్తయు (శాంతయు) నగు తన ప్రియకాంత
మెఱుఁగారు పాలిండ్లమీఁదిచాయ
డాకేలు తా మెడ(?) మైకొల్పి చొక్కుచుఁ
బరశువు మృగమును వరము నితర
శయముల ధరియించి సాంద్రసర్వాకల్ప
భాసమానాంగుఁడై పరిఢవిల్లి

గీ. లలితనూత్కారణాంశులు తొలుకరించు
మేనఁబుష్పాస్త్రవిలసనోన్మేషమమర
హరిపద్మాసనాసీనుఁడైన పార్వ
తీశుఁ బ్రాసాదపంచాక్షరీశుఁ బొగడి. 195

చ. పరశువు ఖడ్గమున్ నిశితబాణము శూలము దక్షిణస్ఫుర
త్కరములపైఁదనర్ప హితఖండనఖేటధనుష్కపాలమున్
బరువడి వామహస్తములపైఁ జెలఁగన్ నలువారుమేను భీ
కరవదనంబుఁద్ర్యక్షములు గాంచనవర్ణజటల్ తలిర్పఁగాన్. 196

చ. కరయుగళంబునన్ భుజయుగంబునఁగర్ణయుగంబునం బదాం
బురుహయుగంబునం గటిని బొల్పుగళంబునఁబార్శ్వసీమలన్
శిరమునఁగుక్షి నాల్గుపది జిహ్వఁగరాబ్జములన్ వహించు శ్రీ
భరితు నఘోరమూర్తి మనుభర్త నఘాంతకుఁబ్రస్తుతింపుచున్. 197

వ. వెండియుఁదక్కిన శివమంత్రంబులంగల సారంబుఁబరిగ్రహించి
గురుండు శిష్యునకు నుపదేశించిన. 198

చ. ఒనర నిశావసానసమయోదితభాస్కరునందు నుండి చ
య్యన దిగి దీప్తి ఫుల్లజలజాంతరముం దగఁజొచ్చునట్లు పు
ణ్యనిధి యనంగ నొప్పు గురునాథుమొగంబున నుండి మంత్రవి
ద్య నృపుమొగంబుఁజొచ్చె విమలాకృతి నగ్నికణావదాతమై. 199

క. గురుమంత్రవిద్యచే నృపు
కరస్థలాధీన కాలకంధరలింగో
దరముఁబ్రవేశించె మనో
హరమగు నొకదివ్యతేజ మద్భుతభంగిన్. 200

వ. ఇట్లు కృతలింగధారణుండై ధరణీరమణుం డజగవబాణాసన
పూజా పరాయణుండై. 201

క. త్రిణయన! భక్త సులభ! స
త్వనిలింపాత్మక! దయావివర్ధన! నాపై
ననురాగం బొదవఁగఁ జ
య్యన నీ లింగంబునందు హత్తుము వేడ్కన్. 202

క. అలధరణీధరకరవర
నిలయ! మహైశ్వర్యధుర్య! నిటలాక్ష! విని
ర్మలదేహ! పార్వతీప్రియ!
నెలకొను మీ యాసనమున నెయ్యముతోడన్. 203

క. గానప్రియ! విష్ణుకళ
త్రా! నిరుపమ! నిత్య! రాజరాజసఖ! హరా!
సూనాశుగహర! గైకొను
భానుశశాంకాగ్ని నేత్ర! పాద్యము దీనిన్. 204

క. మధుమథనదృగర్చితపద
విధిశీర్షసరోజభేదవిధిచణహస్తా!
విధుకాంతవర్ణ! శివ! జగ
దధినాథ! పరిగ్రహింపు మర్ఘ్యము దీనిన్. 205

క. అణిమాదిగుణాన్విత! భవ!
ఫణివల్లభహార! దివిజభర్తృనమస్యా!
గణనాథ! నీలలోహిత!
ప్రణుతాచమనీయకంబుఁబాటింపు దయన్. 206

క. తుహినగిరిదుహితృపాణి
గ్రహణప్రీతాత్మ! భూతగణవృతరాజీ
వ హితశతకోటితేజో
మహిత మదిం బొదలు విహితమజ్జనలబ్ధిన్. 207

క. అజ్ఞానతిమిరభాస్కర!
విజ్ఞానవిలాసజనక! విశ్వేశ్వర! స
ర్వజ్ఞ! నిజభక్తవత్సల!
ప్రజ్ఞాధిక! కొమ్ము వస్త్రరాజము దీనిన్. 208

క. విపరీతవికృతఫణివర!
ఉపనిషదర్థస్వరూప! యోగిజన ధ్యే
యపద! సువర్ణకృతంబగు
నుపవీతముఁదాల్పు మిదె సముజ్జ్వలమూర్తీ!. 209

క. జన్మజరామృత్యురహిత!
చిన్మయ! లోకేశ! యీశ! శీతాంశుకళా
భృన్మకుట! గంధమిదె ప్రే
మ న్నము మన్నించి కొనుము మఖవిధ్వంసీ!. 210

క. పవనశిఖితరణిశశిజల
సవనకృదాకాశభూమిసంభృతమూర్తీ
భవభూధరబిదుర! సదా
శివ! యీ యక్షతలమీఁదఁజిత్తం బిడవే. 211

క. పంచానన! రుచిధిక్కృత
పంచానన! విజిత! దేవపతిసంస్తుత్యా!
పంచాననావతర! హర!
పంచప్రేతేశ! పువ్వు లుంచెదఁ గొనుమీ! 212

క. శ్రీకంఠ! దివ్యవైభవ!
ప్రాకట...మనూ త్తరనివేశరతా!
లోకాధీశ్వర! సురసిం
ధ్వాకల్ప! ప్రధూప మిది ప్రియంబునఁగొనవే!. 213

క. పాపహర! దేవదేవ! వి
రూపాక్ష! కృపాకటాక్ష! రుద్ర! మహేశా!
తాపత్రయ సంహారక!
దీపము లర్పింతు దయ మదిం గనుఁగొనుమీ!. 214

క. దండధరమథన! కుండలి
కుండల! దివిషన్మహీధ్రకోదండ! సుధీ
మండలనీరజవన మా
ర్తాండా! నైవేద్య మిది ముదంబునఁగొనవే!. 215

క. లంబోదరజనక! బుధా
లంబ! విరూపాక్ష! మోక్షలక్ష్మీప్రద! చ
ర్మాంబర! యంబరకుంతల!
తాంబూలము మీకు నర్పితంబగు మా చేన్. 216

క. అక్షీణపుణ్య! సవనా
ధ్యక్ష! మహోక్షేంద్రవాహ! ధరణీరథ! ప
ద్మాక్షాశుగ! నేఁజేయు ప్ర
దక్షిణములు చిత్తగింపు దయ నిగమహయా! 217

క. శ్రీకంధర! మునివల్లభ!
మాకాంతవనీవసంత! మలహర! రమణీ
యాకార! నమోవాక్యము
చేకొను నే నీ కొనర్తుఁ జిరతరభక్తిన్. 218

క. అని షోడశోపచారము
ల నిటలనేత్రుని భజించి లాలితపుణ్యాం
బునిధియగు ముంజభోజుఁడు
గనుఁగొనియెన్ దత్ క్షణంబు కల్యాణంబుల్. 219

క. జితపాశదేశికోత్తమ
కృతదీక్షుండగుట నిట్లు కృతకృత్యుండై
క్షితివల్లభుండు రెండవ
శితికంఠుఁడు పోలె నఖిలసేవితుఁ డయ్యెన్. 220

గీ. ఉక్తదక్షిణనారాధ్య భక్తిఁ దలఁచి
సకలజంగమగురురాజశైవ సముద
యముల నర్హసపర్యల నలరఁజేసి
నిత్యసౌభాగ్యమయమూర్తి నెగడె నృపుఁడు. 221

ఉ. మానితమూర్తి భూపతి యుమాపతి నీ గతిఁ బ్రాణలింగముం
గా నొనరించి పుణ్యములకందువఁగాంచి దయార్ద్రచిత్తుఁడై
మానుషలోకముం బెనుచు మంజులకీర్తులు మిన్నుముట్ట వి
ద్యానిధి నుద్భటుం గురుకులాగ్రణి రాజ్యధురీణుఁ జేయుచున్. 222

క. పులు దుది విధాత యాదిగఁ
గలవిశ్వమునందుఁగాలకంఠుఁడు గౌరీ
లలనామనోహరుని మదిఁ
దెలిసి యతండేలు వసుమతీవలయంబున్. 223

సీ. భూరివివేకంబు పుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ
గాకున్న నొరులకుఁగలదె యిట్లు?
బుధపోషకేలియుఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ
గాకున్న నొరులకుఁగలదె యిట్లు?
పుణ్యంబుఁ దెలివియుఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ
గాకున్న నొరులకుఁగలదె యిట్లు?
భూతదయాప్తియుఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ
గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు?

గీ. బుద్ధియును బుట్టినప్పుడె పుట్టె నెనరుఁ
గలసి కాకున్న నొరులకుఁగలదె యిట్టు?
లనుచు నఖిలంబుఁ దనుఁ గొనియాడుచుండ
బల్లహాదులరీతిఁబ్రాభవముఁదాల్చె. 224

శా. కామక్రోధములందృజించి మమతన్ ఖండించి శైవాగమ
ప్రామాణ్యంబు పరిగ్రహించి ధరణీ భక్తాళిసంరక్షణన్
సామర్థ్యంబున యోగివర్తనమునన్ సంపూర్ణవిజ్ఞాన సం
ధామాన్యస్థితి మించె భూపతి సమస్తంబున్ మదిన్ మెచ్చఁగాన్. 225

మ. అరిసంహారము శైవనిర్ణయకథావ్యాస క్తియున్ సద్గుణ
స్ఫురదత్యద్భుతధర్మసంగతియు నేప్రొద్దున్ వెలిన్ లోన ని
ర్భరతన్ బెంపువహింప రాజసమునన్ భాసిల్లు నా వల్లకీ
పుర మింపొందఁగ ముంజభోజుఁడు బుధాంభోజాతహంసాకృతిన్. 226

క. నలినీపత్రము నంటని
సలిలకణంబట్ల తగులు చాలించి ధరా
స్థలి నిట్లు ప్రోచు హిమకర
కులసంభవుఁడైన రాజగురుఁ డీకరణిన్. 227

క. సుక్షేత్రంబునఁబదనున
నిక్షిప్తంబైన విత్తు నెఱి నీయెడ నా
యక్షీణమంత్రవిద్య మ
హక్షణకరలీలఁబొదలె నవనీశ్వరుఁడున్. 228

వ. ఇట్టి శిష్యునింజూచి గురుం డిట్లనియె. 229

చ. సమసుఖమోదియై వినయసంగతుఁడై శుచితాభిరాముఁడై
యమరిన నీ తెఱంగు సుగుణాఢ్యవశంబగు మాధ్వ శేరితా
ర్ధమనువు మీఁదనుం బ్రబలినట్టి తెఱంగును గూర్చు నారికే
ళమునకుం బోసినట్టి సలిలంబు విధంబున భూపురందరా! 230

సీ. సమపక్షపాతనిశ్చలభక్తియుక్తి ధ
ర్మార్థకామంబుల నాదరించి

దుష్టనిగ్రహమును, శిష్టరక్షణమును
నిత్యకృత్యములుగా నిర్వహించి
స్రక్చందనాదిసారవిదూరభోగంబు
లొలసి యొల్లమిగాఁగ నొందఁజాలి
అప్రమత్తత్వంబు నంది బాహ్యాభ్యంత
రముల శాత్రవులగర్వంబడంచి

గీ. జలధివలయితవసుమతీస్థలము నొక్క
పురముఁబ్రోచు తెఱంగునఁబ్రోవ నేర్చి
యొప్పు నినుఁబోల నేర్చు నే యొక్కరుండు
భూరిరుచిరాజ! శ్రీముంజభోజరాజ!. 231

క. నీవంటి శిష్యకతమున
నావంటి గురుండు నిత్యనవ్యయశశ్శ్రీ
శ్రీవంటి యఘపయోనిధి
నావంటినకరణిఁ గడుచు నరనాథమణీ! 232

క. శిష్యుఁడు పాపము చేసిన
దూష్యస్థితి గురునిఁజెందుఁదోరపువీఁకన్
శిష్యుఁడు పుణ్యము సేయ న
దూష్యస్థితి గురునిఁజెందుఁ దోరపువీఁకన్. 233

వ. కావున శిష్యుని పుణ్యపాపంబులు గురునితలయవియ కాన యుత్తమశిష్యుండు గలుగుట గురునిభాగ్యంబ శిష్యుఁడనుత్తముం డగుట గురునిదౌర్భాగ్యంబయని వేదవిదులు చెప్పుదు రీవు సచ్ఛిష్యుండ వగుటంజేసి మా కదృష్టంబయ్యె నదియునుంగాక. 234

ఉ. ఏలరే? మున్ను భూపతులనేకులు రామ యయాతి ముఖ్యు లీ
నేలయ నీవు ప్రోచునది నేలయ యిట్టి యశంబు నిట్టి యు
త్తాలతరప్రభావమును దన్నృపు లొందిరె! నీ క్రియన్ మహీ
పాలలలామ! నీకయినభాగ్యము వర్ణనసేయ శక్యమే. 235

శా. నీవున్ జేరమభూనరాదులగతిన్ నేత్రత్రయోద్భాసి లో
కావాసుం గరిచర్మవాసు భువనైకారాధ్యు నిమ్మేనితో
సేవావృత్తిఁ బ్రసన్నుఁ జేసి దిశలన్ శ్రీపూర్ణ సత్కీర్తి పు
ణ్యావేశంబున నిల్పగాఁ గలవు తథ్యం బిందువంశాగ్రణీ! 236

చ. అనుడుఁ గృతప్రణాముఁడయి యగ్గురు నిట్లనిపల్కు ముంజభో
జనృపతి యిట్లనం దగునె శైవగురూత్తమ! నీ కృపారసం
బునఁ దగఁజెట్టుగట్టు ననువొందుట చిత్రమె మంగళంబు లె
ల్లను సుకృతాధిపుం గొలుచు లాభముగల్గినఁగీర్తి గల్గదే? 237

ఆ. చెలఁగి పుత్త్రనిర్విశేషంబుగా నన్నుఁ
బ్రోచు నీ ప్రభావమునన కాదె
ఇట్టివైభవంబు నిట్టి సౌభాగ్యంబు
దొరకె నాకు నిఖిలగురువరేణ్య! 238

ఉ. వారక ప్రేలునాకి యుపవాసఫలం బెడలించునట్లు ని
స్సారములైన యిజ్జగతిసౌఖ్యములన్ మది దూర్యమొంది వి
స్తారియఘంబు దూరమని శంక వహించియు మీ యనుజ్ఞకుం
దారక పూనినాఁడ వసుధాభరమున్ గురుచంద్రశేఖరా! 239

ఉ. సేవకలోకముం బొదలఁజేటయుక్తై చరకల్పభూరుహ
శ్రీవహియించు నీ పదముఁజేరినవాఁడఁగృతార్థుఁజేసి సం
భావనఁబ్రోవు నన్ను భవబంధముపైఁదగులూడ్చి నావుడున్
భూవరుఁగ్రమ్మఱం బలుకు భూసుతుఁడుద్భటమూర్తి యాక్రియన్. 240

గీ. అన్న! విశ్వాసమొనరించు మస్మదీయ
వాక్యమున సంశయము మాని వసుధఁ బెద్ద
కాల మభిరక్షణము చేసి కడు భజింపఁ
గలవు కైలాసనాథు శ్రీకంఠు నభవు. 241

వ. అని యుద్భటారాధ్యుండు ప్రియశిష్యుండగుప్రభావతీతనయు వైరాగ్యంబునకుఁబరిహారంబు గఱపి రాజయోగిలక్షణంబులం బ్రేక్షణీయుండవగుమని నియమింపుడు నప్పుడమి తేఁడును "గురో రాజ్ఞాం న లంఘయేే" త్తను న్యాయంబున నజేయభుజాభుజగాధి నాథుమై ధరావరారోహ విశ్రమింపం జేసి ప్రజావనసమర్థుండయ్యె నిట్లు. 242

సీ. ఇందుశేఖరముచే నే మూర్తి దీపించు
నా మూర్తి దానయై యతిశయిల్లి
ఇభచర్మపటమున నే మూర్తి గొమరారు
నా మూర్తి దానయై హరువుచూపి
యిల రథంబుగఁబన్ని యే మూర్తి జయమొందు
నా మూర్తి దానయై యనువుమిగిలి
యిక్షుధనుర్మూర్తి నే మూర్తి పైఁబూయు
నా మూర్తి దానయై యయముగల్గి

గీ. యున్న యుద్భటగురునాథు నుగ్రకలుష
కరటికంఠీరవస్వామిచరణయుగళి
తనకు నిహపరఫలసిద్ధిజనని గాఁగ
భూమిఁ బాలించు శ్రీముంజభోజమూర్తి. 243

క. వరహృదయకమలకర్ణిక
గురుచరణద్వయము నిలిపి కువలయరక్షా
చరణమునఁ బొదలుఁ బ్రమథే
శ్వరతనయుఁడు ముంజభోజజనవిభుఁడెలమిన్. 244

క. చరలింగమూర్తియగు నా
గురుదేవుని సింహపీఠిఁ గోరికనిడి త
చ్చరణాంభోరుహములకునుఁ
బరిచర్య యొనర్చు నవనిపతి యనుదినమున్. 245

ఉ, అంత మనంబులోనఁ బ్రియమారఁదలంచు మహాత్ముఁ డుద్భటుం
డంతకవైరి తన్బిలిచి యాత్మఁ గఠోరతరోక్తి శప్తులై
చింతఁగలంగుఖేచరులఁజేర్చు మదాకృతి నంచుఁ దొల్లి య
త్యంతదయార్ద్రచిత్తుఁడయి యా గతి నాడినమాట లీ క్రియన్. 246

మ. నిలిచెంధారుణి శైవధర్మము సమున్మేషంబుతో దుర్మతం
బులు బౌద్ధాగమముఖ్యముల్ సడలె శ్రీపూర్ణాత్ముఁడై శంభు ప
జ్జలజాతద్వయభృంగ మీతఁడన నోజన్ ముంజభోజక్షమా
లలనాధీశుఁడు నాదు శిష్యుఁడయి యుల్లాసంబు నొందెం ధృతిన్. 247

క. మఱియుం దక్కినపను లర
మఱ యొకయింతయును లేక మలహరునాజ్ఞన్
నెఱి ఫలియించె ధరాస్థలి
నుఱక వసింపంగ నాకు నుచితంబగునే? 248

మ వలదా యింక లలాటనేత్రపటుతీవ్రక్రూరశాపానలా
ర్చులచేఁబ్రేలుచు నా నిమిత్తమున దూరూపంబులం బాయఁగాఁ
గలమంచుం గడుఁ గాంక్షలఁబొదలు తద్గంధర్వులన్ బ్రోవ వా
రలు నోలిన్ సమయాబ్దముల్ గడపి రోర్వంజాలి నీచత్వమున్. 249

చ. అని కృతనిశ్చయుండగుచు నగ్గురుకుంజరుఁడొక్కనాఁడు పా
వనసలిలంబులం దడిసి వచ్చి విశుద్ధతరస్థలంబునం
దనుపమభస్మరుద్రమణు లాదిగఁ గల్గిన శైవచిహ్నముల్
మనమలరంగఁ దాల్చి పురమర్దనలింగముఁ బ్రాణలింగమున్. 250

శా. హస్తాబ్జంబున సంగ్రహించి వరపద్మాసీనుఁడై జాతవే
దస్తారాధిప భానుభానువులకున్ దానైక్యుఁడై యొప్పు త
న్నిస్తంద్రోజ్జ్వలమూర్తిపై విషయముల్ నెక్కొల్పి యోగంబుచే
మస్తోద్భేదము చేసి జీవితముసంబంధంబుఁ ద్రోచెన్ వెసన్. 251

గీ. ఆ మహాయోగి బ్రహ్మరంధ్రాంతరంబు
వెడలె శతకోటిరవిదీప్తివిలసనంబు
గలుగు తేజం బొకండు తత్కరతలేశ
లింగమును గూడి హరుఁబొందె లీల నెగసి. 252

క. జితభవబంధనులగు త
త్సుతు లధికులు శాస్త్రసరణితోఁ దత్తనువున్
చతురతశైవజ్ఞానా
హుతిగా భావించి రంత యోగ్యప్రాజ్ఞుల్. 253

ఉ. అమ్మహనీయమూర్తి తనువందలిధూమము సర్వదిక్కులన్
గ్రమ్ముచు మీఁద రాలు నమరద్రుమనిర్గతపుష్పవృష్టి గం
ధమ్ములతావి గెల్చి వటధామవిహారుల నప్పిశాచబృం
దమ్ములఁగప్పె నీలజలదప్రతిపక్ష మహస్సహాయమై. 254

గీ. సిద్ధరసమున వేధించు చెనఁటిలోహ
దళము లమలసువర్ణత్వకలన వెలుఁగు
నట్లు ఖేచరు లుద్భటునంగధూమ
సంగమునఁజేసి శంభువేషములు గనిరి. 255

సీ. బాలప్రవాళరుక్ప్రాటచ్చురంబులౌ
జడల సైంధవకళల్ బెడఁగుకొనఁగ
బంధురపరిణద్ధకంధరాంతరములఁ
బసిమిదేరెడి చేఁదువిసములమర
ఘనకవాటాభవక్షఃపీఠికలమీఁద
నెరకొన్న పెనుపాఁపసరులు బెరయ
శరదభ్రవిభ్రమాకరవిగ్రహంబులఁ
గంతుభస్మాంగరాగములు గ్రమ్మ

గీ. వఱలుడాకాళ్లయందు వైవస్వత ప్ర
తాపసంక్షోభకరబిరుదప్రకీర్ణ
ముద్ర లింపొందఁదద్రుద్రమూర్తిఁదాల్చి
నిలిచె గంధర్వతతి వెండిరుచులు చెలఁగి. 256

గీ. ఆ గురుండిట్లు దేవరయందునైన
రాత్రి గంధర్వపతి చిత్రరథుఁడు వచ్చె
తెలివితోడుత నెందైనఁదిరుగ నట క్రి
తంబు చని వేమఱలి వటేంద్రంబు డాయ. 257

క. కాయలు రాల్చిన మావిడి
సోయగమున నిట్లు మిత్రశూన్యంబగుచున్
దూయని తద్భూజముఁగని
హా యనుచున్ గుండె పగిలి యతివిహ్వలుఁడై. 258

మ. పిలుచుం జుట్టల బంటులన్ సుభటులన్ బేర్గుచ్చి యందంద లోఁ
గలఁగుం దూఱు విధాత నన్నుఁగరుణం గావంగ రావే సురా
చలకోదండ! యటంచు మ్రొక్కుఁబొరలున్ సర్వంసహన్ గన్నుఁ గో
నల నశ్రుల్ జడిచూప బిట్టొరలు గంధర్వేశ్వరుండెంతయున్. 259

ఉ. మోచితి నుగ్రశాపభరమున్ శతదివ్య సమంబులన్నియున్
జూచితి నష్టభోగములు చూచినవారలు నవ్వ నుద్భట
శ్రీచరణాంగధూమములు చెందుట గానమి యీనునంతకున్
గాచి వృకాలికిచ్చిన ప్రకారము దోఁచె మదీయసిద్ధికిన్. 260

క. తమ తలఁచిన యత్నంబులు
సమకూరుచునుండు నెపుడు సత్కర్ములకున్
దమ తలఁచిన యత్నంబులు
సమకూరవు దుష్టకర్మసంఛన్నులకున్. 261

క. నమ్మితి శంకరువాక్యము
నెమ్మనమునఁబడ్డపాటు నిష్ఫలమయి నా
కుమ్మలికంబు ఘటించెఁ బ్రి
యమ్మగునే నన్ను నేఁప నబ్జజ! నీకున్. 262

వ. అని యనేకప్రకారంబుల వితథమనోరథుండై చిత్రరథుం డాక్రందనంబు సేయ నయ్యర్ధరాత్రంబునందు గురువియోగ వ్యథాదోదూయమాన మానసుండై యుమ్మలింపుచుఁగ్రమ్ము వేదనల నపగతనిద్రుండగు ముంజభోజనరేంద్రుం డయ్యాక్రోశం బాకర్ణించి సంచలించి యిది యేమి పరిదేవనంబొక్కొ? ఇప్పితృవన భూమి నుండి యుడుగక విడువనివేలంబై యతివేలంబగుచు సముద్ర ఘోషంబునుం బోలె భీషణంబగుచు వీతెంచుచున్నయది, దీని నరయుదము గాక యని కాలభైరవంబగు కరాళకరవాలంబు కేలం గీలించి శైలశృంగంబుడిగ్గుసింగంపుఁగొదమయుంబోలె హర్మ్యంబు డిగ్గ నుఱికి పిఱికిదనంబు వోఁదఱిమి తత్కృపాణప్రభా పటలంబులం దమస్సముదయంబు విరియింపుచు నొక్కరుండ

యుక్కుదళుకొత్త నిర్నిద్రవేగంబున రుద్రభూమి డాయం జని
తద్రోదనంబునకు నాదికారణంబగు నిశాచరు నుదారప్రభావాతి
శయంబునంజేసి కనుంగొనం జాలి యతని నుద్దేశించి యిట్లనియె.
262

ఉ. ఎవ్వఁడ వీవు ధైర్యమతి యేడ్చెద విచ్చట నెది కారణం
బెవ్వఁడు నిన్ను నిష్కృపత నింత్రముచేసెను నేఁటిదాఁక నే
నెవ్వని నిట్లు దుర్దశల కిక్కగఁగన్గొనఁజెప్పుమన్న వాఁ
డవ్విభుతోడ నిట్లనియె నల్లన గద్గదకంఠనాళుఁడై. 264

క. ఏమని చెప్పుదుఁజెప్పిన
నేమి యొనర్పంగఁజాలు దీ విధి భువన
స్వామియగునట్టి యీశ్వరు
చే మును నియమింపఁబడియెఁజిరపుణ్యనిధీ! 265

క. ఏ పుణ్యసాధ్వికడుపున
నో పురుషవతంస! పుట్టువొందితి నా హృ
త్తాపంబు పాపె నీ పలు
కాపాదిత నవసుధారసావిష్కృతియై. 266

చ. అనఘవిచార! నాదు తెఱఁగంతయుఁ జెప్పెద నీదు పేరు పెం
పును వివరింపు నా కనుడు భూవరుఁడిట్లను ముంజభోజుఁడన్
జనపతి నేను విశ్వబుధసంఘమతంబగు నిప్పురంబు నా
యునికి దగన్ మదీయగురుఁడుద్భటుఁ డారయ భూతపుంగవా! 267

వ. ఏను గురువియోగంబునంజేసి గాసిల్లి విసుగుచు నిర్నిద్రదుఃఖంబున
నిద్రలేక యేకతంబ యొక్క హర్మ్యస్థలంబున మేను వైచి
యుండునవసరంబున నీ యాక్రందనం బమందంబగుచు
వినంబడిన దీని నరయుదముగాక యని సరయంబుగా వచ్చితిఁ

బొచ్చెంబుగాదు నీ తెఱం గెఱింగింపు మనుడు నయ్యంబరచరుండు
హర్షాడంబరంబులు మనంబునఁబెనఁగొన ససంభ్రమంబుగాఁ
బఱతెంచి కృతవందనుండై భూపురందరున కిట్లనియె. 268

క. జనవర! మును హరువలనన్
వినియుండుదు నీ ప్రశస్తి వినుటకు ఫలమై
కనుఁగవకుం దోఁచితి వికఁ
గనుఁగొంటిని శాపమోక్షకల్యాణంబున్. 269

సీ. వినవయ్య! భూప! నావృత్తాంతమెల్ల గం
ధర్వనాథుఁడఁజిత్రరథుఁడనంగఁ
బరగినవాఁడ మున్పరమేశ్వరున కొక్క
నెపమున ద్రోహినై కుపితుఁడైన
యద్దేవుకినుకఁజయ్యనఁబిశాచాకృతిఁ
జేరితి నా తోడివారు నేను
జేరి తత్కృపకల్మి శ్రీయుద్భటారాధ్య
గురు తనుధూమంబు వొరయునాఁడె

గీ. శాపమోక్షంబు గాంచునిశ్చయము వడసి
యా వటంబున నుండితి నిన్నినాళ్లు
కర్మమునఁజేసి యిపుడు వర్గంబువారు
ముక్తులయి చన నా కిట్లు మోసమయ్యె. 270

ఉ. ఆ గురుసార్వభౌమునకుఁబ్రాణముప్రాణమవైన నిన్ను హృ
ద్రాగముతోడఁగంటి వసుధావర! నెవ్వగలెల్లఁబాసె నీ
వే గతినైన నా కయిన యీ దురవస్థఁదొలంగఁజేయు గు
ర్వాగమదర్శితంబయిన యార్తజనావనవైభవంబునన్. 271

మ. మదనధ్వంసిమనంబునం బొడమి సామర్థ్యంబుచే సాధు స
మ్మదలక్ష్మిం బొదలించి విశ్వజనతామాన్యస్థితిన్ మించి దు
ర్మదవాదిద్విపసింహమైన భవదారాధ్యుండు నాకైన తు
చ్ఛదశం దీర్ప కుపేక్షఁజేసె నకటా! సర్వజ్ఞుఁడైయుండియున్. 272

గీ. ఆదినుద్భటమూర్తి కామారిచేత
నేను మొదలైన ఖచరులనెల్ల శాప
ముక్తులుగఁజేయుదని తలమోచివచ్చి
నన్నుపేక్షించె నేఁడిట్టు నరవరేణ్య! 273

చ. ఎఱుఁగనివాఁడు గాఁడు నిఖిలేంగితవేది భవద్గురుండు తా
మఱచెనొ కాక యేను వటమందిరసీమఁ దొలంగి దిక్కులన్
గుఱిచి బుభుక్షకై చనుట కొంత దలంపక వేగిరించి యే
డ్తెఱ శివునందు నయ్యె జగతీవర! యేమనవచ్చు నాయెడన్. 274

చ. కలుషవిదూర! యే నొకటిఁగంటి మనంబున మత్ప్రచారమున్
దెలియనివాఁడు గాఁడు భవదీయగురుండు మదీయదుర్దశా
కలనఁదొలంగఁజేయఁగలకార్యము నీ తలమోప నుండి కీ
ర్తులఁబొదలించుపొంటె ననుఁబ్రోవక మానె విముక్తిలబ్ధిచేన్. 275

సీ. శరణాగతత్రాణసంరక్షణంబుచే
వచ్చుపుణ్యంబు కైవసముసేయు
దుఃఖాతురత్వంబు దొడికిన నోనాడఁ
డామాటఁజేయుదృఢప్రతిజ్ఞుఁ
దగుటకు సకలభూతాళి ప్రభూత హ
ర్షంబున నచ్చెరుపడుచునుండఁ
బ్రబ్బినపేరబ్బురంబున మజ్జారె!
బళిబళి యనుగడుపారవేగఁ

గీ. గిన్నరులు పన్నగులు సిద్ధఖేచరులును
బోల విద్యాధరులు గూడి పొగడుపలుకు
లురుతరంబయ్యు దిక్కులు నొరసి మించి
చూచుజనులకు నానందశోభచెంద. 276

వ. ఇట్లు మంథానమహీధరమధ్యమానసుధాపయోధిధ్వానంబు విడంబింప నమ్మహీమహేంద్రుండు గంధర్వరక్షణార్థంబై ప్రాణబంధంబుతోడ నవంధ్యసంధాధురంధరత్వంబు సంబంధింపఁజేసిగురుచరణస్మరణపారీణుండై కరాళకర వాలంబుఁగేలఁగీలించి శశాంకశేఖరుంగుఱించి. 277

శా. ఓ కందర్పవిరోధి! యో పురహరా! యో హస్తిచర్మాంబరా!
యో కాంతాశ్రితదేహ! యో శశిధరా! యో పద్మగర్భార్చితా!
యో కద్రూసుతహార! యో హరిహరా! యో మేరుబాణాసనా!
ఆకర్ణింపుము నాదు విన్నపము దేవా! వామదేవా! శివా! 278

సీ. కారణంబులు నీవ కార్యజాలము నీవ
భావజ్ఞుఁడవు నీవ భావమీవ
జనకుండవును నీవ జన్యవస్తువు నీవ
ప్రాపకుండవు నీవ ప్రాప్యమీవ
ఆధారమును నీవ యాధేయమును నీవ
భోక్తవ్యమును నీవ భోక్తవీవ
రక్షకుండవు నీవ రక్షణీయము నీవ
హార్యంబు నీవ సంహర్తవీవ

గీ. పూజకుఁడవీవ పూజ్యంపుఁబొడవు నీవ
వాచకుఁడవీవ తలపోయ వాచ్యమీవ
జ్ఞానమును నీవ చూడంగ జ్ఞానివీవ
నిటలలోచన! సకలంబు నీవ నీవ. 279

మ. వదనాంభోజము లోచనత్రయభాస్వల్లీలతోఁగూడఁ బ
ద్మదళాక్షీమణి యో ర్తు మేనఁదిరమై మత్తిల్లఁగన్ రూపసం
పద సొంపొందియు రూపదూపవరతన్ భాసిల్లుచున్నట్టి ని
న్నిదమిత్థంబని ప్రస్తుతింప వశమే? యీశాన! యెవ్వారికిన్. 280

సీ. నీయంద పొడముచు నీయంద పొదలుచు
నీయంద విలయించు నిఖిలజగము
సకలచరాచరాసక్తుండవగు దీవు
రత్నంబులోనిసూత్రమునుబోలె
రజ్జువునందు సర్పభ్రాంతిపొడకట్టు
కైవడిఁబ్రకృతి నీవై వసించు
ననవద్య మచ్యుత మాద్య మాద్యంత వి
రహితమై వెలుఁగొందుమహిమవీవ

గీ. విష్ణుఁడన రుద్రుఁడనఁగ వాగ్విభుఁడనంగఁ
దగిననామాంతరంబులు దాల్చి నీవు
భ్రమము సమకూర్తు వెఱుఁగనిప్రాకృతులకు
నీ మహత్త్వంబు చిత్రంబు నీలకంఠ!. 281

చ. పనివడి మున్ను ఖేచరులపాటులు మాన్పఁగుఱించి లేవతోఁ
గనుఁగొనినాఁడ వుద్భటు జగన్నుతమూర్తి యతండు పూను ని
ప్పని గొద యయ్యెనేని పురభంజన! యేమి యనంగవచ్చు నీ
యనుపమసత్త్వభావ మకటా! వికటాచరణంబు చూపదే? 282

మ. అనుచున్ ఖేచరరక్షణార్థ మతిధైర్యస్ఫూర్తి చేపట్టి ప
ట్టినతెంపున్ విడకున్న రాజునకుఁ గంతేకాలుఁడిష్టంబు నీ
ననుకూలస్థితితోడ రాఁదొడఁగెఁ దా రాగంబుపైనుండి గొ
బ్బున నుక్షాధిపవల్గనైకవిచలద్భోగీంద్రహారాళియై. 283

మ. నవరత్నద్యుతిపుంజపింజరితనానాదిగ్వితానంబు సి
ద్ధవధూగానవిశేషగుంభితముఁద్రోద్యత్కింకిణీకారవం
బు విచిత్రాంశుకకేతనంబు నగుచున్ బొల్పొందు సుస్నిగ్ధ హే
మవిమానంబున వచ్చె నుద్భటుఁడు కామద్వేషి పార్శ్వంబునన్. 284

మ. హరువెంటం జనుదెంచి రత్తఱి విమానారూఢులై సిద్ధకి
న్నరగంధర్వసుపర్వచారణమహానాగాధినాథుల్ మనో
హరచామీకరభూషణప్రతతితో నా లోలహారాళితో
నురుకాశ్మీరరసాంగహారములతో నుద్దామహర్షంబుతోన్. 285

వ. వెండియు నక్కాండంబునం దక్కిన యక్షరక్షఃకులవరేణ్యులు ననూనతపస్సారశరణ్యులగు కుంభ నికుంభ కుంభోదర నంది కేశ్వరభృంగిరిటిప్రభృతిపారిషదపుంగవులును నింద్రాణ్యాది మాతృకలును నింద్రాదిదిక్పాలకులును వామదేవాదితత్త్వజ్ఞులును గరుడాద్యండజ మండలేశ్వరులును బ్రహ్మాదిప్రధానదైవతంబులును నద్దేవతాసార్వభౌముపిఱుంద నమందానందకందళిత హృదయారవిందులై చనుదేర సరభసకరాస్ఫాలితభూరిభేరీ గభీరభాంకారంబులును రంభాదిత్రిదశపురంధ్రీ మంధరకళ్యాణగాన కళాకోలాహలంబును నమరతరుపరిగళితసుమనస్సముదయ సంభూతసాంద్రమధురసాస్వాదమదాంధ పుష్పంధయ ఝుంకారం బులును దుంబురు నారదప్రముఖముఖనిర్గతనిరర్గళ జయజయశబ్ద సౌష్ఠవంబులును దిక్కులం బిక్కటిల్ల మహోత్సాహంబునం బ్రత్యక్షంబైన యక్షవాహునకుం బ్రదక్షిణప్రణామంబు లక్షీణభక్తి నొనర్చి ధరాధ్యక్షుండు కరకమల పుటఘటనాపాటవంబు నిటలంబు నలంకరింప నంకురిత పులకాంకురుండై యుదారస్వరంబున నిట్లనియె. 286

రగడ. శ్రీకంధర! గంధేభముఖజనక! శీతాంశుకళాశోభిజటాభర!
కాకోదరవల్లభహారలతా కలిత! సుధీజనపద్మదివాకర!
నిటలచటులశిఖినేత్రమహోల్కా, నిర్ఘాతాంతక! నమదాఖండల
పటుకరుణారసభరితకటాక్షని, పాతకృతార్థీకృతబుధమండల!
శ్రీమత్కైలాసమహీధరవర! శిఖరస్థలవిహరణపారాయణ!
చామీకరభూమీధరబాణాసన! శిలీముఖనారాయణ!
త్రిపురపురంధ్రీజనఫాలాంచల, తిలకమృగమదహరణశరచ్ఛట!
కపటద్విపరాడ్ద్విపికులాధిప! కర్కశచర్మపటీవృతకటితట!
హృతభవపాశ! మహామునిసేవా, హేవాకసమంచితపదనీరజ
కృత! దురహంకృతిదక్షాధ్వరదళ, గీర్వాణశ్రీఘటపాటనపటు
భుజగీకృతయువతిమహోసీ, మంతసరణి, సురుచిరసీమాధ్వన్యలసద్గుణ!
చటులహిమాచలజామాతృత్వవ,శంవదబుద్ధిసమూర్జితసుక్షణ
మిసమిసమనుబలువిసము సెకలకును, మెసవఁగైకొనఁగుత్తుక ధరియించితి
నొసల నెసఁగుశిఖియసమున మసరుమనోభవు మెత్తనిమేనిరియించితి
బలువగు పరశుపుపరుషముఖంబునఁ,బరశుమహాసురవరు విదళించితి
జలధరపటలము చెలువము గిరికొను సామజపతిదర్పం బెడలించితి
పారమెఱుంగక కవిసినమృత్యువు పాల నలుగుచుఁగపాలము సించితి
వారిమగంటిమి నెదురుజలంధరు, వాలుఁగొని కడిమి యుడుగక త్రుంచితి
వారినిధులు సరి నేకార్ణవమై, వోడియచూపిన వటమైతివి భళి
దారువిపినమునిచపలాక్షులచి, త్తములు గలంచుట కావట మైతివి
హరివాణీరమణులు నిన్నరయ న,హంకారము చూపిన మిన్నందితి
అరుణజటామండలమధ్యమున సు,రాపగ నెలకొనఁ గదుఁజెన్నొందితి
బహుకాలము తపమొనరించిన ధన,పతి చెలికారము నుపకృతి చేసితి
మిహిపదమగు సొబగున గినిసినక్రతు, మృగమును బలుదెగగొని పడనేసితి
యాఱుమొగంబులఁగనుపట్టిన విజ, యాధికునిఁ గుమారకుఁగాఁ గాంచితి

వాఋదళంబులమంత్రకుసుమమున, నలిరాజముక్రియ లలిఁగ్రీడించితి
వొడనం బెన్నకుఁగాఁ దత్కాంతప,యోధరమున నోహొయనిపలికితి
కదుఁబ్రియమున బాణాసురుమోసలఁ,గాచుటకును నిరవధికృప చిలికితి
బలువిలు గొని నిబ్బరముగ మోఁదిన,బలమర్దననందనుఁ జేపట్టితి
దళదళమనుముమ్మొలుకులమెఋఁగులు, దట్టపఋచుశూలము చేపట్టితి
నవముక్తాఫలవర్ణంబున గగ,నము మోచిన నందెన బల్లించితి
అవితథమై సర్వధురావంబగు, నయ్యీశ్వరశబ్దముఁ జెల్లించితి
సకలచరాచరసృష్టిస్థితిలయ, సంధానము నీ పాలిదయై తగు
నకలంక మమేయ మనుత్తమమగు, నా పరతత్త్వవిభూతియు నీదగు
నిను నింతంతని గురుతింపఁగ నా, నీరజభవముఖ్యులు నేర రనఁగ
ఘనభవపాశనిబద్ధులు మాదృ, గ్జను లర్థింతురె? నీ మహిమఁగనఁగ
భక్తజనావనపరతంత్రత చే,పట్టుము నన్ను గుణత్రయభాస్వర!
భక్తిముక్తిఫలదాయక శంకర!,భూతేశ్వర! యైశ్వర్యవికస్వర! 287

క. ఈ చందంబునఁబొగడు మ
హీచక్రాధీశుమీఁద నీశ్వరుఁడు కృపా
గోచరకటాక్షపాత
ప్రాచుర్యం బొదవఁ బలుకు బలుమృదుఫణితిన్. 288

క. మెచ్చితి నిను ముమ్మాటికి
నిచ్చెద వరమెద్దియైన నీ వడుగుము శ్రీ
మచ్చరిత యనుఁడు భూవరుఁ
డచ్చంద్రకిరీటుఁబలుకఁ బ్రాంజలి యగుచున్. 289

చ. కరుణ యొకింత చిత్తమునఁగల్గినమేటివి నీవు పార్వతీ
శ్వర! తరుణేందుశేఖర! దివస్పతిముఖ్యనిలింపమౌళి ని
ర్జరతరుపుష్పనిర్గత పరాగవిరాజితపాదపద్మ! ఖే
చరవిభు నీతనిన్ మనుపు శాపమువాయ ననుగ్రహింపవే. 290

క. నీయందు నుద్భవించిన
యా యుద్భటగురునిపూన్కి యీడేర్చుటకై
శ్రీయుతుఁజేయు మితని వా
లాయమ్ముగఁ దరుణహరిణలాంఛనమకుటా! 291

మ. అనుచున్ వేదశిఖావతంసమగు నయ్యాదీంద్రజాజానిప
ద్వనజాతద్వితయంబుపై నృపుఁడు గంధర్వేశ్వరుం బెట్టి భో
రున దండాకృతి దోఁప శంభుఁడును గారుణ్యంబుతో లెమ్ము లె
మ్మని తత్ఖేచరుమౌళిఁజేర్చె వరదానాస్త్రమున్ హస్తమున్. 292

ఉ. ఆ నిఖిలాధినాథుశుభహస్తము మస్తము మోచినంతఁ దే
జోనిధియై మణీమయవిశుద్ధసువర్ణ కిరీటహారియై
మానితహారగుచ్ఛరుచిమండలమండితుఁడై వియచ్చరుం
డానినవేడ్కతోడఁ బ్రమథాకృతిఁదాల్చె విచిత్రసంపదన్. 293

గీ. రాజగురుభక్తికిని భక్తరాజిపాల
శంకరుఁడు గోరికంది వశంవదాత్ముఁ
డగుటకును సర్వభూతంబు లౌర యనుచు
నద్భుతావేశ మొదవంగ నభినుతించె. 294

సీ. అంతట నిఖిలజ్ఞుఁడగు విరూపాక్షుఁ డ
త్యనుపమభక్తిసమగ్రుఁడైన
క్షితిపతిగురుభక్తికిని జిత్తశుద్ధికి
సూనృతపాలనస్ఫురణ కార్త
రక్షణశక్తికిఁ బ్రముదితస్వాంతుఁడై
పలుకు నవ్విభు మహీపాలచంద్ర!
వినుము నీ యనవద్యవృత్తంబునకు మోద
మందితిఁబటుశక్తి నుర్వి నింకఁ

గీ. గొన్ని సమములు పాలించి కూర్మి వెంచి
దిశల నిర్మలసత్కీర్తిఁ దెలివి నించి
నాదుసాలోక్యలక్ష్మి పొందంగఁగలవు
పొమ్ము మది సంశయము మాని పురమునకును. 295

వ. అనునవసరంబున హర్షోత్కర్షంబున నద్భుతప్రాభవుండగునుద్భటుం డనుకంపాసంపదభిరామస్వాంతుండై కృతవందనుండగు నమ్మహీకాంతు నహీనాశీర్వాదంబుల నాదరించె తక్కినసురకిన్నర గరుడోరగాదులు నాదరంబున నతనిం బ్రశంసించిరి. చిత్రరథుండును వసుంధరాకళత్రు నగ్గింపుచుఁగుంభనికుంభ ప్రభృతులగుప్రమథులం గూడి నర్తించె నంతకాంతకుండు నంతర్ధానంబు సేసె నిట్లు చరితార్థుండగుముంజభోజుండు నిజనగరంబుఁబ్రవేశించె నంత. 296

ఉ. నీతియుఁ బెంపు సొంపు నతినిర్మలకీర్తియుఁదేజమున్ మహా
ఖ్యాతియు వృద్ధిఁబొందఁజతురంబుధివేష్టితభూస్థలంబు నే
కాతపవారణంబుగఁబ్రియంబున నేలుచునుండె వైభవో
పేతుఁడు ముంజభోజుఁడు మహేంద్రుఁడు నాకముఁబ్రోచుకైవడిన్. 297

వ. అనవుడు నమ్మహర్షులు హర్షంబున నా రోమహర్షణి కిట్లనిరి. 298

ఉ. అంచితపుణ్య! లక్ష్మికిరవై తగునుద్భటమూర్తి నిత్యని
ర్వంచితభద్రకీర్తి నఘవారణ! వింటిమి ముక్తికామినీ
చంచలదృగ్విలాసముల సౌఖ్యము గంటిమి పూర్ణ శేముషీ
కాంచనగర్భ! నీ వలన గాఢతరాఘతమంబుఁద్రోచుచున్. 299

వ. మున్నుద్భటారాధ్యులకు సంతానంబు గలదని తన్నిర్యాణ కాలంబునం గొంతవివరించితి నమ్మహావంశంబు వర్ధిల్లు తెఱం

గెటింగించి మమ్ముఁ గృతార్థులం జేయవే యనుడు నతం
దమ్మహర్షుల కిట్లనియె. 300

మ. వినుఁడీ మామక దేశికోత్తముఁడు సద్విద్యావిమర్శాత్మకుం
దనఘుం డాఢ్యుఁడు సర్వశాస్త్రవిదుఁడౌవ్యాసుండు నానందముం
దనరన్ నన్నుఁగృతార్థుఁ జేయఁగను నిత్యం బీశ్వరధ్యాన పూ
జనముం దత్పుతభక్తబాంధవకథాసద్గోష్ఠి బంధించినన్. 301

మ. పరమానందరసాబ్ధిఁదేలి కరుణాపారీణ నా కిష్టమౌ
హరుభక్తావనుసత్కథాశ్రవణ మాజ్ఞాపించి జన్మాంబుధిన్
దరణంబొందఁగఁజేయవే యనిన నా ధన్యుండు నే తత్కథన్
వరదుండై వినఁబల్కె మున్నటుల నే వర్ణింతు మీ కిప్పుడున్. 302

శా. ఆ గంధర్వులశాపకారణముచే నార్యాకళత్రుండు త
త్త్యాగంబున్ వరమిచ్చి వారికిని నాత్మాబ్జోద్భవుం గూర్చి తా
రాగంబందునఁబల్కె నుద్భట త్రిలోకారాధ్య! నీ విప్పు డు
ద్వేగంబొప్పఁగ మర్త్యదేశికగుణావిష్టుండవౌ టొప్పగున్. 303

ఉ. భూనుతమైనకాశి యనుపుణ్యమహానగరంబునందునన్
నేనును విశ్వనాథుఁడన నిల్చితి మద్హృదయాబ్జకర్ణికన్
మానుషరూపివై విబుధమానవకోటులు విస్మృతాత్ములై
నీ నిజదివ్యదీప్తిఁగని నివ్వెరగందుచు నుందు రందఱున్. 304

వ. అట్లుగావున. 305

శా. మా యంశంబున నుద్భవించి చతురామ్నాయాగమార్థాంతర
స్థాయిప్రస్ఫుటవీరశైవవిధిసిద్ధాంతంబు నల్దిక్కులన్
న్యాయం బొప్పఁగఁ జేసి మానవహృదానందంబుగా శిష్యులు
ద్ఛాయంబొందఁగటాక్షదీక్షలను సంరక్షించు భద్రాత్మకా! 306

శా. నీ వంశం బభివృద్ధిఁబొందు జగతి న్నీరేజసంతాన స
ద్భావం బొప్ప ననేకు లార్యు లతులప్రఖ్యాతకీర్తు ల్మహా
శైవస్థాపితవేదశాస్త్రవిదులై శాసింతు రారాధ్యతన్
ఠీవిన్ లోకములందు నాదు కృప రెట్టింపంగ వారందఱున్. 307

క. కావున మదాజ్ఞఁగైకొని
భావింప నయోనిజననపద్ధతి దెలుపన్
గావింపుము గంధర్వులఁ
బ్రోవఁగ శైవాగ్నిధూమమును నైక్యమునన్. 308

గీ. అనిన నౌఁగాకయని శివునాజ్ఞ (జేసి
నా)కు సాహాయ్యుఁడవుకమ్ము నన్నియెడల
ననిన నట్లని వరమీయ నంత విశ్వ
నాథు ఘర్మజలంబున నవతరించె. 309

ఉ. అంతట వేదవేదులగు నార్యు లురస్థితలింగపేటికా
భ్యంతరహేమసూత్రఘటనం(చన)భితబ్రహ్మ తేజమున్
కంతుశతాంగసౌష్టవము గర్భగృహస్థితిదివ్యరూపమున్
వింతగఁజూచి చూచి మది విస్మయ మొందుచుఁజిత్రరూపులై. 310

క. ఈ మహిమ యెట్టిదో మన
కామితముం గూర్చఁదలఁచి కాశీపతి దాఁ
బ్రేమన్ బ్రత్యక్షంబై
పామరులను బ్రోవఁగురువిభావముఁదాల్చెన్. 311

మ. అనుచున్ మౌనము తోడ విశ్వపతి నాత్మాబ్జంబునం జేర్చినం
తన గన్మోద్చు ఘటిల్లె(వారలకు నా ధ్యానంబుమై)తోఁచ ని
ట్లనియెన్ మామకహంశు నుద్భటు సమాఖ్యారాధ్యశబ్దంబు చూ
చిన తద్బ్రహ్మముఖోద్భవోత్తమముచే విఖ్యాతిఁజెందెన్ భువిన్. 312

ఉ. శంక యొకింత లేక ద్విజసంఘము లెల్లెడఁగూడి పాపముల్
నింక షడక్షరీమనుపు నీమముతో నుపదేశమొంది త
త్పంకజపూజలన్ దనిపి పావనమై తగుకన్యకాది భ
వ్యంకరదానముల్ ఒసఁగి వర్ధిలుఁ డీ గురుమూర్తి దీవనన్. 313

క. అని కాశీవిశ్వేశ్వరుఁ
దనుపమ మృదుమధురఫణితి నాడిన మోదం
బున మేలుకాంచి యుద్భటుఁ
గని తచ్చరణముల వ్రాలి కాంక్ష నుతించిర్. 314

శా. ఆ వార్తల్ విని రాజమంత్రిసచివ వ్యాపారముఖ్యుల్ ప్రభుల్
శైవోద్ధారునిఁగోటిమన్మథసమశ్రావ్యాంగునిన్ ఉద్భటున్
సేవిం చీశ్వరమంత్రదీక్షల శుభశ్రీ లొంది గ్రామాలయ
ప్రావీణ్యంబగు దానముల్ ఒసఁగ నారాధ్యప్రభన్ వర్ధిలెన్. 315

ఉ. ఉత్తరశైవదీక్షల గురూత్తముఁడుద్భటుఁ డీ ద్విజాళి యం
దుత్తము లిష్టలింగులని సూక్తులు చెప్పియు లింగధారణల్
కుత్తుకలందుఁగొందఱకుఁగూర్పఁగ రాజులు మంత్రివర్గముల్
చిత్తములుఁజిగుర్పఁగను శిష్యులునై గురుపూజ చేయఁగాన్. 316

చ. గురుచరలింగపూజ లొనగూర్పఁగ నుద్భటు కంతఁగంతు సం
హరుఁడు ప్రసన్నరూపమున నన్నియుఁదానయి నిత్యనీమముల్
జరుపఁగ వచ్చి తత్క్రమము సాంగముగా నొనరింపఁజేసి యీ
కరణి నదృశ్యుఁడై మెలఁగఁగా మహిమాన్వితుఁడయ్యె నుర్వరన్. 317

గీ. తద్బుధులలో సుబుద్ధి యన్ధరణిసురుఁడు
సుగుణమణిగుణసౌభాగ్య సుందరి యను
పేరుగలిగినకూఁతురఁ పెండ్లి చేసె
నుద్భటారాధ్యునకు నీశ్వరుండు దెలుప. 318

వ. అట్లు గావున. 319

శా. శ్రీకంఠాపరమూర్తి దుర్మతలతాశ్రేణీలవిత్రంబు సు
శ్లోకున్ సంతత తత్త్వదర్శనపరున్ శుద్ధాత్ము నాచార్యచూ
డాకల్పంబు వినమ్రకల్పకము వేదాంతార్థనేతృత్వ ల
క్ష్మీకంజాసను సాంద్రభక్తిఁగొలుతున్ శ్రీయుద్భటారాధ్యులన్. 320

మ. జనియించెన్ హరుమానసంబునఁబిశాచత్వంబు మాన్పించి ది
వ్యనికాయంబుల శంభుమూర్తిఁ గనఁ జేయంజాలెఁగైలాసశై
ల నివాసంబునం గట్టెఁబట్టము బుధశ్లాఘార్హత నీ్మఁదటన్
జననప్రాభవపుణ్యముక్తి, కతని శక్యంబె వర్ణింపఁగాన్. 321

సీ. పరశమాకరలబ్ధవర్ణపుంగవులచేఁ
బోలె విజ్ఞానవిస్ఫూర్తిఁగాంచి
దృఢసత్ప్రభావనత్తీర్థోదకములచేఁ
బోలెఁ బావనవృత్తిఁ బొందఁజాలి
శారదారంభవిస్మేరేందు రుచులచేఁ
బోలె నాహ్లాదంబు చాలఁదాల్చి
చారుప్రభాసాంద్రజాతిరత్నములచేఁ
బోలె నలంక్రియాశ్రీల మెఱసి

గీ. వరలు నిఖిలజగంబు లెవ్వానివిమల
భద్రగుణములచే నట్టిభాగ్యశాలి
వివిధసేవకసంకల్ప దివిజసురభి
యుద్భటస్వామి యద్భుతోద్యోగి వెలయు. 322

సీ. అధ్వనీనులు చతురామ్నాయవీధికి
కాందిశీకులు పరనిందగుఱిఁచి
భారవాహులు పు(ణ్య)పరిపాక కలనచే
దూరదర్శులు తత్త్వసారదృష్టి

కర్మఠు లఖిలసత్కర్మకల్పన గూర్చి
దానశౌండులు పెట్టఁదగినయెడల
జాగరూకులు శంభుసంపూజనాకేలి
నైష్ఠికు లనవద్యనిష్ఠకలిమి

గీ. సకలదేశికరాజన్యమకుటనూత్న
రత్నకోరకమై బుధారాధ్యుఁడైన
యుద్భటారాధ్యవంశపయోధిఁ బుట్టి
నట్టి గురుచంద్రులఖిలధర్మార్థవిదులు. 323

వ. ఇట్లఖిలజగజ్జేగీయమానంబగు నమ్మహాభాగువంశం బతిశయ సౌభాగ్య భాగ్యజనకంబై క్రమక్రమంబునఁ బక్షమాసర్త్వయన సంవత్సరంబు లతిక్రమించి వివేకంబునకు నాకరంబును, విభవంబునకుఁ ప్రభవంబును, ధర్మంబునకుఁగూర్మియు, భద్రంబులకు ముద్రయు, బుణ్యంబునకు శరణ్యంబునై పినాకశరాసనుశాసనంబున నాంగీరసబార్హస్పత్యభారద్వాజ గోత్రంబునకుఁ బాత్రంబయ్యె నందు కల్లోలినీపల్లవికునందు హల్లకోల్లాసకరుండగు వేల్పుపొలుపున విశాలాక్షీవల్ల భుండు...మల్లికార్జునగురుండుదయించు నతండు. 324

మ. ప్రణమద్భూపకిరీటకోటిఘటితద్రాఘిష్ఠరత్నచ్ఛటా
ఘృణికిమ్మీరితపాదపద్ముఁడు బుధక్షేమంకరుం డింద్రవా
రణదంతాంచలరంగరంగదురుసారస్ఫారసత్కీర్తి ని
(ర్గణితేశాగ) మతత్త్వపారగుఁడు శ్రీరమ్యుండు సౌమ్యుండిలన్. 325

క. ఆ మల్లికార్జునగురు
స్వామికిఁ బ్రోలయగురుండు జనియించి దిశా
సామజకర్ణపుటీతట
చామరలతికాయమానసాంద్రయశుండై. 326

సీ. శాంకరీదేవికి షణ్ముఖుండునుబోలె
నా ప్రోలనార్యునర్ధాంగలక్ష్మి
యైన శాంకరికి స్వయంభువుగారు జ
నించు భద్రాంబికానేత యగుచు
(నార్తలోక భయాపహర్తయై) శ్రీభవా
నీ భర్తయై మహాప్రాభవమున
గల్గువారలకు శంకరదేశికస్వామి
యావిర్భవించు నా యలఘుమతికి

గీ. గౌరమా ప్రాణనాథుండు కంబుయశుఁడు
సోమనాథయ్య యాయనసూనుఁడొప్పు
లింగనారాధ్యుఁ డారాధ్యలేఖవిభుఁడు
మల్లికావల్లభుఁడు కీర్తిపల్లవుండు. 327

శా. మానాథప్రవణాత్ముఁ డాత్మవిదుఁ డామ్నాయార్థసారైక పా
వనజిహ్వాంచలుఁడంచితస్మృతికథావ్యాసుండు చార్వాక జై
న నదీవల్లభకుంభసంభవుఁడు జన్మంబొందు మన్మయ్యలిం
గనకున్ మల్లమకుం గుమారుఁడయి గంగాంబామనోభర్తయై. 328

చ. పర్వతరాజధైర్యుఁ డఘపర్వతపర్వతవైరి సత్ప్రభా
పార్వణశర్వరీశ్వరుఁ డపారకృపావరతంత్రబుద్ధి సౌ
పర్వణధేనురత్నతరుభంగదదానగుణాఢ్యుఁడుర్వరా
పార్వతియైన పార్వతికి భర్త దగు(న్) మలికార్జునుండిలన్. 329

క. ఆగమవిద్యాత్మిక యగు
నాగమకున్నాథుఁడగుచు నానావిధ స
ద్భోగమహేంద్రుఁడు పుట్టు సు
రాగమహాధైర్యుఁడార్యుఁడై పతి దానున్. 330

క. ఆ జంపతులకుఁగలిగెడు
భూజనమందారశాఖి పురహరపూజా
భ్రాజిష్ణుఁడు పుణ్యఫల
శ్రీజన్మస్థలము చంద్రశేఖరుఁడెలమిన్. 331

మ. గంగామౌళిపదాబ్జభృంగము మరుత్కంజేక్షణావర్తు లో
త్తుంగస్నిగ్ధపయోధరద్వయతటీదోర్మూలవాటీమ చ
ర్చాంగీకారసమర్థ కీర్తినిధి శైవారాధ్యముఖ్యుండు వే
దాంగార్థాత్ముఁడు చంద్రశేఖరుఁడు భవ్యప్రాభవుం దుర్వరన్. 332

సీ. కువలయోల్లాసంబుఁగూర్పుట శశియయ్యు
దోషాకరత్వంబు దొడుకఁడెచట
విపులవాగ్వృత్తి దర్వీకరేశ్వరుఁడయ్యు
జిహ్మసంచారంబుసేయఁడెచట
కమలావివర్ధనోత్కంఠ సూర్యుండయ్యు
రాజదూరస్థితిఁగ్రాలఁడెచట
దివ్యభోగస్ఫూర్తి దేవతావిభుఁడయ్యు
గోత్రవిభేదంబు (గూర్పఁడెచట)

గీ. (సర్వసాధకతన్) సురశాఖి యయ్యుఁ
గొయ్యదనమున వర్తింపఁగోరఁడెచట
నఖిలమంత్రరహస్యసిద్ధాంతవేది
చంద్రశేఖరగురురాజచక్రవర్తి. 333

శా. సాద్యస్త్రీజనగీతకీర్తి పరమైశ్వర్యాద్యవిద్వన్నికా
యధ్యేయోన్నతి చంద్రశేఖర (గురుం డామ్నాయ పారీణులన్
సుధ్యాస్ఫోటితజాహ్నవీసు(తు)లఁ గాంచున్ బుత్రులన్ మన్మనా
రాధ్యారాధ్యసమాఖ్యులన్ దినమణిప్రాలేయరుఙ్మిత్రులన్. 334

క. ఇది యుద్భటదేశికమణి
సదభినుతాచారభావిసంతతిచందం
బొదవించు నీ (కథాగ్ర్యము
మదన విరోధి దయ ని)ఖిలమంగళసిద్ధుల్. 335

క. సారమతులట్లకుజనులు
హారిశివస్తోత్రమునకు హర్షింప రకూ
పారములు (వోలె)నూతులు
కైరవహితురాకఁబొంగఁగా నేర్చునొకో!. 336

వ. కావున మహా (శ్రద్ధాధురీణులు) మాహేశ్వరాచారపారీణులు గావున నపరత్రిపురారియగు నుద్భటారాధ్యులచరితంబు వినుటకుఁగాంక్ష చేసితిరి ఏను నా నేర్చుచందంబున నుపన్యసించితి నిందునను గుణంబు పరిగ్రహించి (యానందించిరి. "మీకు శుభంగుగాక! లోకాస్సమస్తాస్సుఖినోభవం") తని సూతుండు శౌనకాదులకు మేదురామోదంబు సంపాదితంబుచేసి వారిచేత సంభావితుండై యధేచ్ఛంబుగం జనియె నని. 337

క. ఈకథఁ జదివిన వ్రాసిన
లోకులు భవబంధములకు లో (గక ప్రమథుల్
జేకొన నీశా) నమహా
లోకంబున నుండఁగలరు లోకులు మెచ్చన్. 338

మ. అనహంకారనిరంకుశప్రతిభదివ్యస్త్రీ సద్వర్తుల
స్తనకుంభద్వయగంధసారనవముద్రాకల్పనానల్పశో
భనకీర్తిప్రియ విప్రపూజనపరా భా (స్వద్గిరా యాశ్రితా
వనభా) వా పితృవంశ శంభుపదసేవాసావధానాత్మకా! 339

క. నటదనమ నేత్రజూటీ
తటతటినీచటులనినదధారారజియో
ద్భటభేరీభాంకార
స్ఫుటఘటనా యాచకౌఘశోకత్రుటనా! 340

మా. (సారవి) శాలసుధీమణిజాలవచస్తుతసాంద్రకృపా
హారిప్రతాపజితాంబుజబాంధవ హారహిమోరసుధా (నవనీ)
హారమరాళమహారమణీయమ, హాస్ఫుటకీర్తి గృహాకులని
స్తార (వివత్పరితప్త జనావళితా) రకనవ్యసుధానిధీ. 341

గద్యము.

ఇది శ్రీమదేలేశ్వరగురువరేణ్యచరణారవిందషట్చరణసకలకళాభరణ
రామనార్యసుపుత్త్ర సుకవిజనమిత్ర కుమారభారతీ
బిరుదాభిరామ రామలింగనామధేయ ప్రణీతంబైన
శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రం బనుమహా
ప్రబంధంబునందు సర్వంబును
దృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

* * *